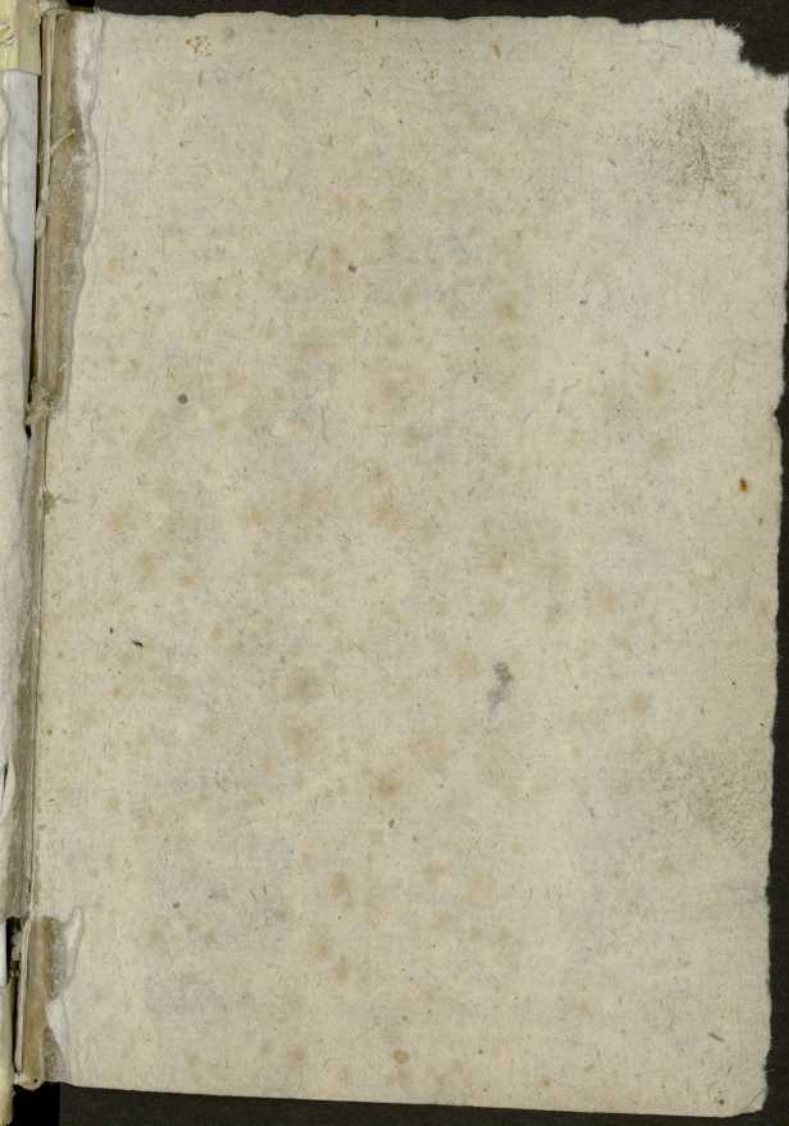
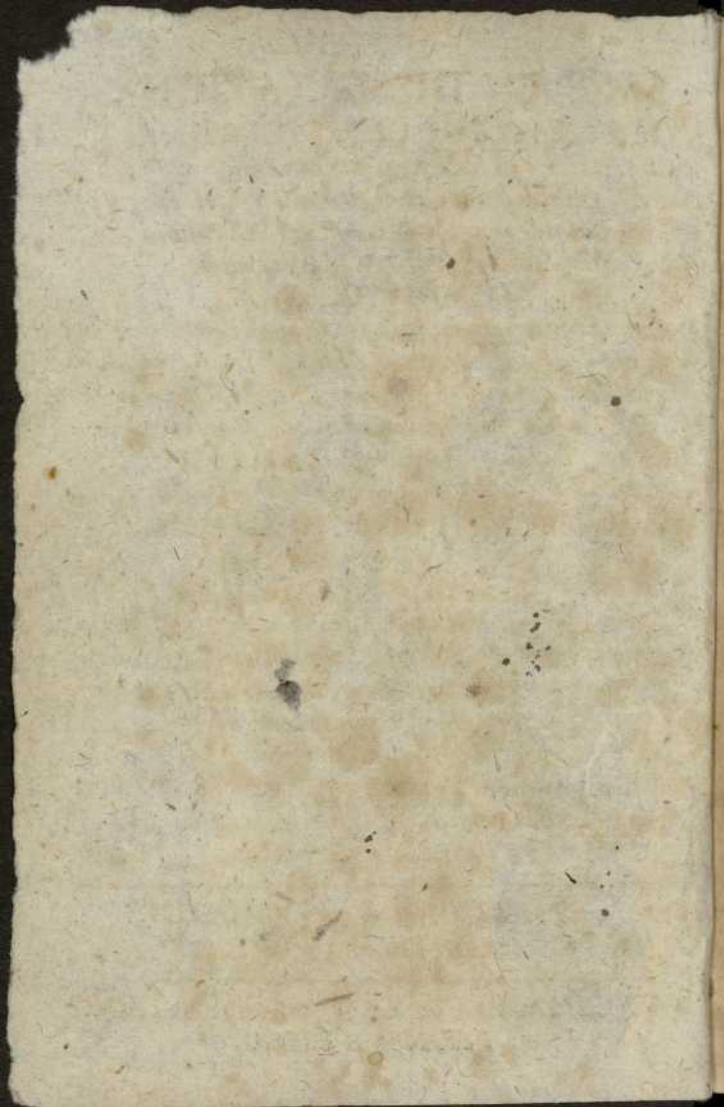

5386

$\frac{25}{21}$

SACRÆ DISSERTATIONES,
PRÆSERTIM CHRONOLOGICÆ
in Divinam Scripturam.

*Ad utilitatem maxime huiusce sacri Eloquij
Cathedrarum in Scholis, ac Lectoralium
Canonicatum Candidatorum.*

TOMUS TERTIUS.

*Continens præcipua, quæ ad temporis rationem in
Libro primo, & secundo Esdra, Judith, & Esther
attinent, nec non ad initium, & finem septuaginta
Hebdomadam, quas Daniel prænuñtiavit, in
idque enodantur plura aliis Sacræ
Pagine loca.*

AUCTORE P. VINCENTIO MASCARELL
Valentino,
E SOCIETATE JESU,

*Collega olim in Majori Sanctæ Crucis Pintiano
Collegio, deinde in Regio Salmanticensi Societatis
Iesu Scholasticæ Theologiæ, & Sacræ Scripturæ
Professore, nunc Pintia in Ambrosiano
Studiorum Præfecto.*

**Cum duplici Indice I. Dissert. & Sect. II.
Præcip. Quæst. & Locorum Sacræ Script.
ad quæ illæ referuntur.**

SUPERIORUM PERMISSU.

Anno Domini 1725.

**VALLIS-OLETI: Ex Typographia ILDE-
PHONSI A RIEGO.**

2107 1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

1770 7 10 12

DIVINI SOLIS
PURISSIMÆ MATRI,

QUÆ GENITOREM IPSA SUUM
sancta concepit in aluo; & nato est genitrix, &
sibi Virgo manet.

SACRATISSIMÆ MARIE

DESERTORUM MATRI
VALENTINORUM AUSPICATISSIMO

Syderi.

BEATISSIMA VIRGO PARENS.

Errius iste Libellus, qui immenso Sacre
Paginæ æquori se credidit, & ipsius
quadantenus referare abdita, sibi
præfixit scopum, non Tyndari ge-
minata seminis lampades; sed, te irradiante maris
Stella, omnibus adorata votis, securius ab an-
choris soluit; & quidem appositè nunc posset
elegans dicere Poeta.

*Non enim unquam sydere tanto
O Ebalij micuere Dij.*

Te Davidicam clavem exoptas; quæ, cum pro-
fundissimam divinæ sapientiæ, ultraquàm credi
valeat, penetrasses abyssum, ut, quantum sinè per-
so-

sonali unione creature conditio patitur, luci inaccessibili videaris immersa, iudicio D. Bern. serm. sup. signum magnum) Ariadnæ aureum mihi explicabis tui tutaminis filum, quo per irremediabiles Scripturarum semitas, per flexuosos supra hominis captum meatus, difficilem tantoperè metam contingam feliciter. Tertius numero, sed munere prior, & voto, te Patronam deposcit; nec mysterio vacat, numero tertium adesse, qui prior numeratur amore; etenim, si ex Philosophi eloquio, *omnia in ternario claudantur*, cum duo antea editi tibi, alio licet cognomine, inscripti glorientur, tibi iterum, ut ille, inscribuntur, ut in triplicatæ istius hostiæ mystico munere acceptum feras, quidquid manus gratibundus animus tibi possit offerre: tibi, Sacratissima Desertorum Patens, inscribo, quod, te ipsa luculentè faultrice, vel inspirante, scribo; si quæ in hisce scriptis fulgura distantibus, & semotis irradiant, quæ & Lernæa hæreticorum ora confringant; si quæ sint voces, quæ & propinquos erudiant; si quæ tonitrua, quibus alta, & meis sublimiora viribus intonent; ea velut ex floribus, ex virentibus semper sacratum Scripturarum lauretis intertextam corollam, ante te mitto, quæ Triados omnium gratiarum ornata, gemmis nobilior es thronus, à quo fulgura, voces, & tonitrua procedunt; fulgura, nam si quis semo-

tos suis edocet scriptis, & hereticorum ora con-
fringit, à Mariano id habet throno; voces; nam si-
quis doctrina sua propinquos erudit, hoc à Maria
hausit; tonitrua; si enim quis alta, & sublimia in-
tonet, hoc de Mariae sapientia provenit, vt scitè, ac
merito perdoctus annotat Silveira, comment.
in cap. 4. Apocalyp. v. 5. q. 18.

Nec eo solo de nomine, quòd liber sis in-
comprehensus, quæ Verbum, & Filium Patris le-
gendum mundo exhibuisti; iuxta Div. Epipha-
nium, vel quia, cum sis scientiarum scientia san-
ctarum, vt te compellat, D. Bern. in Salv. à qua
nempè vberimas doctrine lymphas omnes, præ-
sertim paginæ Sacræ Doctores, ebibunt, adeò
quidem, vt vel tenellus infans Deus sub tua disci-
plina discipuli speciem præferre voluisset, asseren-
te D. Ideph. de Virg. Mar. non solùm inquã, his iu-
stis titulis, opus istud, licet levidese, tibi debetur;
specialiora quippè vincula ad id muneris me adi-
gunt; imo, vt acceptũ habeas, pijsima Desertorũ
Mater, nondũ enim communes spiraveram au-
ras; nondũ penè istius ad vitæ oras peregrinus
deveneram, cùm tuæ faventiæ Aris, vt te, in
Mundi deserto, Matrem desertus fortiter, &
fors, & parentum votum exhibuit; te clarissimo
iubare, te cynosura clariori adolevi; & per lon-
gos meæ vitæ tramites suavissimum meæ vitæ
spiraculum novi: à primis literarum ele-

mentis, te coelesti nobiliori Aquila suspecta, primarum artium horridas teneris ætate ingenijs devici tenebras, & sicut Aquileam implumem penè progeniem sub pennis augusta contegit Mater, & humeris extollens, ut numerosus præcinuit Poeta,

*Consulit ardentes radios, & luce magistra,
Natorum vires, ingeniumque probat.*

Sic sub tuæ celsitudinis alis protectus non vnius artis, radiolum aliquem ebiberè aggressus sum: & cum sis, aiente Joanne Geometra, *Hym. 14. Advocata sapientissima, iuria civilia, & Canonica in summo sciens*, licèt Davus sim, te Oedipode, Pontificij, & Casarei Juris in implexa enigmata incumbere curavi, & quod omnis felicitatis apicem mihi atulit, cupiditatis laqueis, æternitatis studia præpedientibus, Inpreimum vale dixis & indè te indigitante viam, Iesuadum castris, quæ te ab incunabilis Duëtricem grantantèr agnoscunt, nomen faustissime dedi: sed quid in tuis ergà me memorandis pietatibus immoror? brevi dicam, cum pio Jacob. de Voragine. *in Mariali, serm. 1. Est tua, ò Virgo, manus torreatilis, quæ levi motu nostri desiderij citò moveatur & velocitèr ad nostram auxilium venis, quòtanque vocetur.*

O quantis Valentina tellus delicijs affluit à tempore, quo Angelicis constructa manibus, tuæ
doe

dominationis in ea sedem locasti ! O quanta li-
liorum argentea virga, quam in sceptrum erigis,
beneficia ingeminat, prodigia profert, & favo-
res germinat ! Et

Uno avulso, non deficiit alter

Aureus, & simili frondefcit virga metallo.

Quot miseri, vt fertur, vita sancti, dum humi
insepulti iacebant, virga, quam manu tenes,
in eam, in qua decumbebant, inclinata partem,
supremo tumulantur honore, & ipsis, te inspi-
rante, piæ sacrantur inferiæ ! Tu Valentis non
modò, verùm exteris etiam, tuum auxilium pos-
centibus, vnà cum voto gratiam exhibes ;
& vt cum D. Bernard. eloquat *serm. 7. de B. Virg.*
Omimbus omnia facta sapientibus, & insipienti-
bus copiosissima charitate debitoricem te facis, omni-
bis misericordie sinum aperis, & de tua plenitudi-
ne accipiunt vniversi : Hoc Jerosolymitanorum
equitum munera in tuo pendentia Templo luce
perenni concinunt, dum in singulorum corde, &
affectibus, nobiliores, quàm Cypriæ Deę in Gny-
do, & Papho, aræ eriguntur tibi, & victimæ mac-
tantur. Salve igitur, dulcissimum Valentino-
rum decus : Salve, fulgentissimum Edetano-
rum Regni diadema : Salve, securissimum salutis
nostræ pignus : *Tu gloria Jerusalem : tu lecta*
Israël : tu horificentia Populi nostri.

ILLUSTRISSIMO DYNASTÆ,
PRÆSTANTISSIMO DOMINO,
D. FRANCISCO OCHOA DE
MENDAROSQUETA, ET ARZAMENDI,
PALANTINO EPISCOPO, COMITI DE
Pernia, Regioque Consiliario.

SUB proceris arboribus, in lucorum ca-
ligine confitis, suis Numinibus hos-
tias consuevit offerre comæsentia
antiquitatis religio: hunc deliri cul-
tus morem, Princeps amplissime, castigatiore
religione, ad candidiora vota, revoco, dùm
munus istud Deiparæ oblaturus accedo. Sub te
enim proceræ Ecclesiæ arbore, minimè sterili,
sed vberimos doctrinæ, & pietatis proferente
fructus, sub te, non in luci caligine, verùm in
sacro montis apice confito, sacras, dignasque
mihî polliceor aras, in quibus & meæ exilitatis
dona sacratori post Deum Numini liceat litari,
& tibi meritos de me honores deferre: tua
protegente umbra non modo inextinctus, sed
gratior, sed luculentior hic pietatis ardebit ig-
niculus in Sacratissimæ Virginis aris. Quà enim
dig:

Dignius ad sacrum humani generis humanissi-
mum decus perveniet? Et quidem si facilius, imò
vnum, virtutum est iter, quæ facilior via quàm
tuarum manuum, in quibus tot virtutum opera
emicant? Loquatur nostrum Maius Sanctæ
Crucis Collegium, Hispaniæ honos, scienti-
arum, & nobilitatis Æsarium cuius es im-
mortale decus: & en digredi liceat ad
Sacrosanctæ, & Catholicæ Fidei interrigini Cen-
soris munus, quod præclare gessisti; sicut nec
minori cum laude Salmantini Athenæi Cancel-
larij. Hinc ad sacras Ibsulas pro meritis eveca-
tus, Palantiæ Civitas, & Ecclesia, te Pastore, vir-
tutum tuarum miratur exempla, illum præfer-
tim, quo flagras, salutis animarum zelum, per-
vigili animo tuo in hærentem, dum nullis par-
cens laboribus, nullum, vel exiguum, Dioce-
seos oppidulum lustrare prætermisisti, ut cunctis
subsidium, solatijque medellam præberes:
encyclicis præterea epistolis animarum Recto-
res, & Concionatores omnes sui officij admo-
nens, ut tuas rationales oves à vitiorum illece-
bris ad tutissima virtutum pascua revoces: sed
quò, veritate ducente, tui amor me ducit, mo-
destia tua supremum indicente silentium? Offe-
ras, præcor, Virgini Matri munusculum istud,
ut ipsi inter alia hoc præstes obsequium, & mi-
hi dignationis novum istud conferas documen-
tum;

tum; imò à te mihi conferri, minimè novum:
quomodò quippè silebo, licèt præ multitudine
numerare non audeam, quæ mihi Salmanticæ
contulisti? Quæ pietatis, & quod maximi facio,
amicitiæ signa, faulrice forte pro tua comitate
identidem exhibueris, hæc in mente, hæc in
præcordijs habeo, non vt solvam, nam impossi-
bile intenderem, *cùm solverim*, quod debe-
bam, & iterùm debeam, quod *solverim*, vt Gra-
tianus Imperator ad Ausonium Magistrum aie-
bat, sed vt sperem tibi gratum fore, hoc exi-
mium charitatis pignus mihi præstare. Vale
Hierarcha dignissime. Deus Opt. Max. te diu-
sospitem tueatur.

Post dexteræ osculum;

Illustrissimæ tuæ Dominationi
obsequentissimus

Vincentius Mascarell.

FACULTATES RELIGIONIS, ORDINA-
rij, & Regij Consilij habentur initio
Tomi primi.

ERRATA.

P Ag. 1. lin. 7. realitèr, corrige literalitèr. P. 7.
l. 27. vocavit, c. vocavi. P. 10. l. 22. Poroam.
c. Prooem. P. 12. l. 4. cap. 1. c. 2. P. 13. l. 14. Cor-
nelis, c. Cornelius. P. 14. l. 23. Thefel. c. Thecel.
P. 15. l. 9. agiographi, c. agiographi. P. 18. l. 1.
prabatur, c. probatur. P. 22. l. 14. impellelentes,
c. impellentes. P. 28. l. 10. aqæ, c. aquæ, l. 28. Jo-
cis, c. Locis. P. 34. l. 9. 18. c. 8. l. vlt. sacris, c. sacri-
P. 51. l. 11. vrbj, c. vbi. P. 53. l. 13. potius, c. poti-
tus. P. 76. l. 7. matrimo, c. matrimonio, l. 16. inter-
feci, c. interfici. P. 77. l. 16. quinquinque, c. quin-
que. P. 99. l. 1. discrepantæ, c. discrepartie. P. 108.
l. vlt. communera, c. communem. P. 127. l. 16. lib.
2. delendum, l. 20. Assueo, c. Assuero. P. 144. l. 1.
societis, c. societatis. P. 149. l. 8. subdicitur, c. sub-
ducitur. P. 154. l. 27. cernernere, c. cernere. P. 155.
l. 15. imperiavit, c. imperavit. P. 163. l. 19. Persa-
rium, c. Persarum. P. 164. l. 2. fluviam, c. fluvium,
l. 7. Cambysia. c. Cambyse. P. 176. l. 20. collocan-
dam, c. collocandum. P. 191. l. 12. septimus septi-
mus, c. septimus. P. 197. l. 27. subscriperunt, c.
subscripterunt. P. 199. l. 20. Salaliano, c. Saliano.

P. 201. l. 20. *impfa*, c. *ipfa*. P. 202. l. 19.
Nivitæ, c. *Ninivitæ*. P. 206. l. 21. *interium*,
c. *interitum*. P. 228. l. 2. *dele cap.* P. 231.
l. 21. *obsecra*, c. *obscura*. P. 239. l. 26. *dicif-*
se, c. *didicisse*. P. 240. l. 3. *quihus*, c. *quibus*. P. 250.
l. 15. *sententia*, c. *sententiæ*. P. 253. l. 8. *petitionem*,
c. *petitionem*. P. 261. l. 8. *animadvertis*, c. *animad-*
vertit, l. 17. *Artaxexis*, c. *Artaxerxis*. P. 272. l. 16.
ÿ. c. v. 8. P. 279. l. 20. *initiunt*, c. *initium*. P. 289.
l. 18. *liberali*, c. *literali*. P. 291. l. 17. *scunt*, c. *sunt*.
P. 292. l. 23. *genelogias*, c. *genealogias*. P. 294. l.
26. *patre*, c. *pater*. P. 302. l. 7. *instiuta*, c. *instituta*.
P. 317. l. 4. *continentur*, c. *continentèr*. P. 319. l. 4.
contractum, c. *constructum*, l. 14. *temglum*, c.
templum. P. 326. l. 2. *præcipite*, c. *præcipuè*. P. 330.
l. 10. *prabant*, c. *probant*. P. 336. l. 13. *cenfends*, c.
cenfendus. P. 339. l. 23. *Diodo*, c. *Diodoro*. P. 341.
l. 16. *celebra*, c. *celebrata*. P. 355. l. 11. *ac*, c. *hac*.
P. 358. l. 22. *posteria*, c. *posteriora*. P. 359. l. vlt.
ratro, c. *retro*. P. 394. l. 3. *iciderat*, c. *inciderat*.
P. 400. l. 22. *centefimam*, c. *ducentefimam*. P. 411.
l. 17. *nec*, c. *&*. P. 423. l. 21. *missio*, c. *missio*.

FEE DE ERRATAS.

EStos libros, intitulados, *Sacra Dissertationes* del P. Vicente Mascarell de la Compañia de Jesus, y con estas erratas corresponden à su original. Madrid, y Septiembre 20. de de 1721.

Lic. D. Benito del Rio y Cordido,
Corrector general por su Magestad.

TASSA DEL CONSEJO.

DON Balthasar de San Pedro y Azevedo, Escrivano de Camara del Rey nuestro Señor, y de Gobierno del Consejo, certificado, que aviendose visto por los Señores de èl las Obras del Padre Vicente Mascarell de la Compañia de Jesus, en cinco Tomos en octavo, que con licencia de dichos Señores han sido impressos, y tassaron à ocho mrs. cada pliego, y los cinco Tomos parece tienen ciento y veinte y cinco, sin principios, ni tablas, que à dicho respecto montan vn mil mrs. y à este precio, y no mas, mandaron se vendan los referidos Libros, y para que conste, doy esta certificacion en Madrid à veinte dias del mes de Septiembre de mil setecientos y veinte y vn años.

Don Balthasar de San Pedro.

BENIGNO, STUDIOSAQUE LECTORI.

UT quadantenus promissa exequar, tertium tibi humanissime Lector, Dissertationum in Divinam Scripturam, offero opusculum; nec in auctoritate, haud ingratum tibi fore: sacra quippe conscripta eloquia, prae longè amantissima, nuncupavit Isidorus Abbas, *lib. 3. Epist. 388.* quae scilicet nectare velut caelesti irrigua, purissimorum Idorum copia, & varietate redundant; Cyrillus *in Gen. cap. 4.* esse inquit floridissimum quendam agrum, in quo nempe thesaurus ille ab evangelio sit defossus; sed haec, & consimilia plura, inferiora iudico, quam ut possint divinarum literarum claritatem, & infinitam propè dignitatem, atque dulcedinem explicare. Et quidem in hisce, quas opella ista continet, Dissertationibus, scitu digna, difficilissima, & salebrosa, in Libris Esther, Judith, ac Danielis enodare, adior. Quod si quispiam opponat, Chronologica ferè cuncta esse, quae a me traduntur, nec tanti ea esse facienda, cum sapientia, & eruditione praestantissimus P. Bonfrerius, inquirens, num inter Arphaxad, & Sale intercesserit Cainan? asserat: *Est* *verò* mirum est, aliquos tanti hanc Chronologiam facere, quasi omnia Moyses, sacrique Scriptores, quae ad hanc pertinent, in manifesta luce ponere debuerint; cum eam Spiritus Sanctus multis locis videatur obscurare voluisse. Sic ille: At mentis disertissimi huiusce Scriptoris, haud fuisse, Chronologiam

giam ex Sacra Scriptura diductā in postremis habere, sed præcisè humanam, à sacris eloquijs dissidentem, quam & ego rejicio, compertam fit, dum ipse Bonfretius, inquit: *Velim ego, si fieri possit, Chronologiam habere quàm optimam; ea tamen si sine Scripturæ Sacræ (quæ Sacrosancta nobis esse debet) dispendio haberi non potest, valeat sanè Chronologia.* Hactenus ille, quem meritissimò laudat apprime eruditus P. Didacus de Quadros Complutensis sacrarum literarum Interpretes, in *Palestra Biblica, Deca. 1. q. 1. nu. 15.* Nec prætermittere possum, me ad eò comitati, ac dignationi istius Sapientissimi Scriptoris esse devictum, dum mearum Dissertationum memor exiit, ut rubore suffundar. Igitur lucubrationes meæ in eam collineant Chronologiam, quæ ad difficiles Divini Eloquij locos exponendos, attinet, & ex ipsis præcipuè derivatur, ut illorum firma, & sacra retineatur veritas; id quod valdè commendatur ab Ecclesia Patribus, ut *tom. 1. in Operis ratione*, prælibavi; plura autem in eundem scopum, exquisita eruditione exhibet P. Jacobus de Monte Frio, in *Methodo didasc. Par. 2. Sec. 4. q. 1.* Et quoniam in libris Regum, & alijs, sacra historia aliorum regum prælia, & acta intexit, præcipuè Assyriorum, Babyloniorum, & Persarum; idcirco illorum tempora, regni initia, & fines indagare, operæ pretium est, ut divinum Eloquium demagis elucescat, aditusque hæresibus præcludatur; Lutherus quippè ausus fuit

fuit inficiari, Librum Judith esse Canonicum; ob
 Chronologię difficultatem, vt annotat P. Nicolaus
 Serar. *Proleg. 4. in Judith.* Et Profectò obsecritas,
 qua sacra contegitur Chronologia, ab illa disqui-
 renda sacrarum literarum studiosum auertere non
 debet; vniuersim quippè Divinas Scripturas aded
 obsecritas voluit esse Deus, vt per librum septem
 sigillis signatum, *Apoç. cap. 5. v. 1.* iuxta D. Ambro-
 sium, Hieron. & alios Patres apud Cornel. intelli-
 gantur; arcanis enim eloquijs vela debebant op-
 pangi; idque, inquit D. Ireneus, *lib. 2. Advers. here-
 ses, c. 41. Ut semper Deus doceat, homo autem semper
 discat, que sunt à Dio.* D. Chrsost. *homil. 23. in Act.*
Apost. ait: Abyssus questionum Scriptura est: Et vt
 solido innitatur fundamento, Vulgatam lectionem
 diligentissimè colo, ac propugno, de cuius firmi-
 tudine quoad omnia, etiam minima, haud pauca
 dedi *Dissert. 1. Sec. 30. n. 3. 4. & 5. Et Sec. 31. n. 4.*
*& seqq. tum Dissert. 10. Sec. 27. & ne multis te mo-
 rer, vt in his, que differendo minus rectè protule-
 rim, libentius mihi ignoscas, vtat D. Dionysij Areo-
 pagitę verbis, in fine lib. de Divin. Nom. Timotheu
 alloquentis: Si hæc, inquit, aut minus rectè, aut mi-
 nus plenè diximus, & à veritate, seu in toto, seu in
 parte deulauimus: erit humanitatis tuę corrigere
 non sponte ignorantem. scientiamque tradere disce-
 re cupienti; & curare nolentem egrotare: & alia
 quidem ex te ipso inventa, alia verò ab alijs mu-
 tuata, cuncta autem à summo bono accepta transf-
 undere in nos.*

ANTELOQUIA

AD FACILIOREM
SACRÆ SCRIPTURÆ,
INTELLIGENTIAM

CONSENTANEA.

ANTELOQUIUM XIII.

UTRUM SACRÆ SCRIPTURÆ VERBA
*aliquando significant unam eandemque rem
mysticè, & literalitèr?*

ICIET captu difficilè videatur,
quòd eadem res corporis
umbra sit, & corpus ipsum;
potiorem tamen reor sen-
tentiam, affirmantem, eadem Sacræ Scripturæ
verba posse, sepè significare unam eandemque
rem mysticè, & realitèr; imò ita crebrò intelli-
genda esse; huic placito suam impertiuntur au-
thoritatem P. Cornelius à Lapide *in Isai. Can. 3.*
Sherlogus, *tom. 1. in Cantica. Antel. 11. Sec. 2.*

2 *Anteloquia ad faciliorem, &c.*
num. 55. post medium. Richardus Lincæus lib. 1.
de Theol. trac. 8. cap. 24. in idque inducor pri-
mò, quoniam vt ostendi tom. 2. *Anteloq.* 11.
& 12. eadem Scripturæ verba significant plu-
res res literalitè; nullaque satis efficax adest
ratio, ob quam significare non possint literalitè
antitypum, & rem figuratam, vt ex dicen-
dis constabilitum erit.

2 Secundò, quia *Isaie cap. 14. v. 12.* ibi:
Quomodo cecidisti de Cælo Lucifer, &c. describi-
tur literalitè casus Balthazaris vltimi Regis
Chaldæorum, per schema casus Luceferi; fuit
enim ipse quasi alter Lucifer. *Et Isaie capit. 53.*
v. 4. de Christo Domino dicitur: *Verè langores*
nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.
Quibus verbis in sensu literali proprio signifi-
catur, Christum curaturum esse morbos cor-
poris, doloresque ex ijs ortos; illudque *tulit,*
& *portavit*, perinde est, atque abstulit, & af-
portavit, siuè eripuit, vt annotat Forerius in
Isaiam, cit. cap. Caietanus in *Matth. capit. 8.*
v. 17. ex quo loco id congruè probatur; cum
enim Evāgelista narraffet varios morbos, &
morbidos, ac energumenos à Christo sanatos,
subdit: *vt adimpleretur quod dictum est per*
Isaiam Prophetam dicentem: Ipse infirmitates
nostras accepit, & agrotationes nostras porta-
vit.

Dein-

3 Deinde eadem Prophetæ verba in sensu literali saltem improprio, significant Christum curaturum morbos animi, moresque malos; illudque tulit, & portavit, perinde est, atque suscepit in se peccata nostra debito supplicio luenda; qui animæ morbi significantur per corporis infirmitates. Ita D. Cyrillus, *lib. 3. in Isaiam. D. Athanasius, Orat. 4. contra Arian.* Andreas Cretenfis, *in Orationem 1. Apologeticam Nacianceni.* D. Chriſothomus, *homil. 28. in Matth.* Janſenius *in Concord.* Maldonatus, ac plerique alij Interpretes *in cap. 8. Matth.* Utramque prælibatam Isaiæ verborum significantiam tradit Leo Caſtrius; in eandemque ſententiam recidit P. Cornelius *in Isaiam cap. 53. v. 4. §. Dico tertio.* Unde fit, quòd verba illa Isaiæ verè *langores nostros, &c.* significant literalitèr peccata, & inſuper myſticè, quatenus peccata figurantur per corporis morbos, quos etiam literalitèr significant; adeoque vno conceptu, ijsdemque verbis complectitur Spiritus Sanctus ſignum, & ſignatum, typum, & antitypum, videlicet, per Christum liberationem à peccatis.

4 Tertio, Ezechiel, *cap. 24. v. 14.* describitur Rex Tyri, quaſi alter Cherub; vbi multa ſunt, quæ propriè non niſi Balthaſari, & Regi Tyri convenient; quædam intexuntur, quæ magis typo, ideſt Luciferò, & Cherubim con-

4 *Anteloquia ad faciliorem, &c.*

veniant, ut quod dicitur: *Dixisti, in Calum conscendam, super astra Dei exaltabo Solum meum, &c. & similis ero Altissimo.* Quo circa hic, & alijs similibus locis, est quasi parabola, in qua duplex est sensus literalis; primus ipsius parabola, secundus rei per parabolam significata: ubi quaedam hyperbolicè, vel figuratè tantum parabola conveniunt: hæc verò ipsa propriè competunt rei per parabolam significata: uti ex adverso, illa quæ propriè parabola conveniunt, subinde non nisi figuratè rei per eam significata competunt.

5 Quarto; nam valde probabile est, parabolas, visionesque Prophetarum parabolicas duplicem habere sensum literalem, pro eo ac docent D. Damascenus in *Serm. de His, qui in fide hinc migrarunt.* Rodericus Dolma Delgatus lib. 2. de *Author. Sacr. Scriptura, capit. 9.* P. Galp. Sanchez, in *Cantic. pro leg. 4. num. 20.* Alcazar, notat. 5. *Procemiali in Apocalyp. Vazq. tom. 1. in 1. par. disp. 15. cap. 4.* Cornelius, in *Isai. can. 5.* Bonfrerius, tom. 1. in *Genes. in Præloq. cap. 19. Sect. 2.* Anton. de Guevara, in *capit. 2. Habacuc num. 124.* Payva, in *Doctrinali Scriptur. lib. 1. cap. 2. num. 11.* Lincaus, lib. 1. de *Theol. trac. 8. cap. 24. num. 157.*

6 Unde dum Matth. cap. 13. v. 33. dicitur, *Simile est Regnum Cælorum fermento, quod as-*

ceptum mulier, &c. literali sensu verè significatur factura mulieris, quæ ex fermento, & farina massam præparat, ut fiat panis, & hæc est res, quæ in exemplum, seu typum adducitur; ipsaque est prima pars parabolæ; posterior autem in qua continetur applicatio illius, seu prototypus, ubi literali sensu denotatur verbum Evangelij, & efficacia illius: qui sensus etiam est mysticus, si ad priorem partem referatur, eo quòd in re sensibili literalitèr significata reconditus sit, sed in se ipso, re vera literalis est.

7 At oppones cum sapientissimo P. Francisco Ribera, in *Oseam, capit. II. num. II.* Eadem res non potest umbra corporis esse, & corpus ipsum, nec figura, & veritas eiusdem figuræ: igitur eadem verba non possunt literalitèr sensu significare figuram, seu umbram, atque veritatem eiusdem figuræ, corpusque eiusdem umbræ. Tum sic: sed si verba Scripturæ significarent literalitèr, & mysticè eandem rem, certè significarent eo ipso literalitèr typum, seu figuram, umbramque, alioqui nihil significatura mysticè: nec non etiam literalitèr etiam antitypum, seu rem figuratam, & umbra representatam; alioqui non significatura eandem rem simul literalitèr, & mysticè: id igitur fieri, impossibile est.

8 Respondetur primò , umbram negativam , quæ proijcitur à corpore opaco , lucem trans se positam inhibēte, haud esse posse ipsum corpus positivum, cuius similitudinem, & imaginem quandam refert ; umbram verò positivam esse posse simul rem , quam representat, unàque figuram , & rem figuratam ; subinde in prælibata parabola *Matth. cap. 13.* factum mulieris massam præparantis , & est umbra sensus verbi Evangelici , & simul est quid literalitèr immediatè significatum ; ipseque sensus Evangelici verbi est adumbratum , & significatum mysticè , per factum mulieris ; deinde est literalitèr significatum ex intentione Spiritus Sancti ; id quod verba ipsa Evangelij significant cum ex intentione Christi , tum ex usu , & acceptance hominum , ac ex proportionem facti cum scopo Evangelici verbi , licèt metaphorica locutione ; ad modum quo pratum virens ridere dicitur ob proportionem risus , & lætitiæ cum viriditate ; nam quòd sensus methaphoricus possit esse literalis , dixi *Anteloq. 9.*

9 Respondetur secundo ; quod licèt permittatur, eandem rem non posse esse simul umbram, seu similitudinem , & rem per eam representatam, potest tamen utraque representari literalitèr per eadem scripturæ verba, sicque eas non esse idē in esse reali, ut queant idem esse
in

in esse intentionali, & representativo; qua ratione esto eadem res non possit esse secundum idem Deus, & creatura, tamen eadem cognitio nostra potest representare Deum & creaturam; igitur repugnantiae nihil in eo invenitur, quod eadem Scripturae verba simul, ex intentione Spiritus Sancti literaliter significant typum, & prototypum.

10 Objes secundò ex eodem doctissimo P. Ribera, ubi supra: sensus literalis non est, quem verba, sepatata à contextu suo, sed quem adiuncta praecedentibus, & sequentibus efficiunt. Praecedentia autem, & sequentia in veteri Testamento ita tempore, loco, personis, alijsque huiusmodi coarctantur, ut simul convenire nequeant figuræ, & rei, figura illa significatæ: non ergo significant literaliter, ac mysticè rem figuratam. Respondetur, concesso antecedenti negando consequentiam; cohaerentia siquidem cum antecedentibus, & consequentibus impedimento non est, ut in aliquibus veteris Testamenti Locis, non quidem permultis, figura, & res figurata literaliter quadrent in eadem verba; adeo, & res, quæ figuratur simul literaliter, & mysticè, ut in eo Isaia loco præallegato, *cap. 53. verè langores nostros, &c.* tum *Olea cap. 11. 7. Ex Aegypto vocavit Filium meum*, cohaerentia enim horum verborum, & univèrsim in parabolis,

tum antecedentibus, & consequentibus, non obest quominus figura, & res figurata literalitè quadrent in eadem verba, adeoque, & res, quæ figuratur simul literalitè, & mysticè.

II Opponet tertio, non esse in quo differat formalitè sensus mysticus à literali metaphorico, si verba Scripturæ significant mysticè, ac literalitè vnā eandemque rem. Respondeo, differre, non quidem ex re significata, sed ex modo significandi mediato, & immediato. Siquidem verba Scripturæ antitypum significantia simul mysticè, ac literalitè, quatenus eum significant literalitè, immediatè eum significant, at quatenus mysticè, haud nisi mediatè; typo ipso interim sibi vendicante ex intentione Spiritus Sancti totam representationem immediatam antitypi.

ANTELOQUIUM XIV.

UTRUM NECESSE FUEBIT, IPSOS

*Scriptores Sacros ac Prophetas cognoscere omnes
sensus literales, & mysticos verborum
suorum?*

I **Q**UOAD sensus literales, prima sententia asserit, Scriptores Sacros, & Prophetas intellexisse omnes sensus literales, à qua sententia stant P. Vazquez

quez, tom. 1. in 1. part. disp. 17. capit. 3. num. 8. Salmeron, Prolegom. 8. Pererius, lib. 12. in Daniel. ad illa verba cap. 10. Annotertio Cyri. Zumieli, 1. part. quest. 1. art. 10. quest. 6. fin. Alfonsus Curiel, lib. 2. Controvers. 1. in illud ad Hebraeos, cap. 1. Multifariam, multisque modis, &c. art. 2. à num. 5.

2 Secunda sententia docet, omnes sensus literales Scriptoribus hagiographis innotescere, necessam non esse, aut fuisse; sic sentiunt P. Tannerus, tom. 1. disp. 1. quest. 5. dub. 2. num. 5. Gillius, tract. 7. cap. 4. num. 10. Falolus, ad art. 10. primæ part. quest. 1. dub. 7. Antonius Quiros, tom. 1. in 1. part. disp. 11. Sect. 2. num. 15. Augustinus Quiros, in Cant. Moys. disp. 1. de Sensib. Scripturæ, cap. 25. Serarius, in Prolegom. cap. 19. quest. 8. Gabriel Acolta, in cap. 94. Genes. trac. 4. §. 3. num. 127. Payva in Doctrinali Scripturæ, lib. 1. cap. 11. quest. 8. Lincæus, tract. 7. cap. 25.

3 Quoad sensus verò mysticos, prima sententia inficiatur, cognitos esse omnes à Sacris Scriptoribus, & Prophetis, necesse fuisse, illustrentque hanc partem Angelicus Doct. D. Thomas quodlib. 7. quest. 6. art. 14. Et quest. 4. de Potentia, art. 1. Payva, in Doctrinali Script. lib. 1. cap. 19. Molina 1. part. quest. 1. art. 10. disp. 4. §. Quod si quis petat. Vazquez, ibidem, disp. 17. num. 10. Tannerus, tom. 1. disp. 1. quest. 5. dub. 2.

Justinianus in *Ep. ad Hebraeos*, cap. 1. §. 5. Bonfrerius, tom. 1. in *Genes. capit. 20. Præloquiorum*, Sect. 6. & plerique alij.

4 Secunda sententia tuetur, nullum sensum mysticum potuisse latere Scriptores Canonicos, & Prophetas, à qua opinione stant aliqui Recentiores.

5 His prælibatis, asserendum videtur primò, necesse haud esse, quòd Scriptores Canonici, & Prophetæ sempèr perfectè, & quoad omnes circumstantias sensum literalem cognoverint: hæc assertio est communis; siquidem plerique PP. & Interpretes identidem sic sentiunt, ac præsertim D. Gregorius, *homil. 1. in Ezechielem*. Ambrosius, *lib. 1. de Abraham*, cap. 8. Hieronymus, *lib. 1. contra Pelagianos. ad finem*. Chrysostomus, in *Psal. 127. Illustrissimus Abulensis, quest. 5. in cap. 18. Deuteron. P. Lorinus, ibidem*. Sherlogus, in *Cantica*, tom. 1. *Anteloq. 1. Sect. 7. Et Anteloq. 5. Sect. 1. num. 7. Et Anteloq. 7. Sec. 1. num. 6.* Ribera, & Sanchez, in *cap. 3. fons. Cornelius, in Poroem. ad Prophet. maiores, quest. 2.* Linæus, *lib. 1. tract. 8. capit. 25. num. 183.* Gabriel Alvarez, tom. 1. in *Isaiam*, capit. 38. §. 5. Martinez, in *Hypotyp. lib. 4. capit. 1. §. Quamvis Prophetæ.*

6 Probatum ex D. Augustino, *lib. 7. de Civit. Dei, capit. 33. aiente: Prophetæ quedam intelligebant,*

bant, quaedam non intelligebant: tum ex Angelico Doct. D. Thoma, 2. 2. *quest.* 172. *art.* 4. ad 2. Et *quest.* 173. *art.* 4. *corp.* vbi ad finem, signanter, sic docet: *Sciendum tamen, quod quia mens prophetae est instrumentum deficiens, ut dictum est, etiam veri prophetae non omnia cognoscunt, quae in eorum visis, aut verbis, aut etiam factis Spiritus Sanctus intendit.* Sic ille, quem sequuntur eius Interpretes. Subducitur autem ex Danielis, *capit.* 12. *vsq.* 8. afferentis: *Et ego audiui, & non intellexi: & dixi: Domine mi quid erit post haec? & ait: vade Daniel, quia clausi sunt signatique sermones usque ad praefinitum tempus.* Unde liquet, Danieli quoque fuisse clausos, nec eum illorum explicationem accepisse. Sic Zacharias, *capit.* 6. videns quatuor quadrigas variorum colorum dixit Angelo *vsq.* 5. *Quid sunt haec domine mi.* Et ab eo audivit: *Isti sunt quatuor venti.* Porro qui, & quales sint hi venti, an literales, an potius parabolici, & mystici, non audivit.

7 Sic etiam Jonas, *capit.* 3. *vsq.* 4. praedixit, ad huc *quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* An vero haec praedictio fuerit conditionalis, an absoluta, tunc non intellexit; & propterea cum Ninivae credidissent in Deum, & conversi fuissent de via sua mala, eorumque misertus esset Dominus, nec subversionem eis immississet; *capit.* 4. dixit Jonas: *Obsecro Domine, numquid*

non hoc est verbum meum, &c. proinde colligitur Jonam non penitus intellexisse illud suum, & à Deo acceptum vaticinium. Idem fulcitur ex lib. 1. Paralip. cap. 1. v. 52. ibi: *Fuerunt autem filij Sobal, patris Gariatthiarim, qui videbat dimidium requietionum. Et v. 54. filij autem Salma, patris Bethlehems, & Netophathi corona domus Joab, & dimidium requietionis Sarai.* Ubi, ex D. Hieronimo animadvertit P. Cornelius, quòd Sobal dicitur, fuisse Prophetam; Prophetæ enim vocabantur *videntes*, id est, prævidentes, & prædicentes, quasi diceretur, Sobal erat videns, id est prophetabat, sed ex dimidio dumtaxat, id est, non plenè, & perfectè videbat cælestia, ubi est locus requietionis.

8 Imò S. Ioannes Apostolus in Apocalypsi, licet maiores, & clariores alijs Prophetis acceperit revelationes, utpote existens Prophetæ Novi Testamenti, isque vltimus inter Scriptores hagiographos, atque discipulus ille, quem diligebat Iesus, tamen an omnia symbola quæ vidit, intellexit, dubium est, ut annotat P. Cornelius; exemploque adducit, an intellexerit precisè, & clarè, *capit. 4.* quid significarent viginti quatuor seniores, & quatuor animalia, quorum primum simile erat Leoni, secundum vitulo, tertium homini, quartum Aquilæ, & plura alia; quo circa S. Hieronimus in *Prologo Galeato*, de Apoca-

Ipsi scribit, eam tot habere sacramenta, quot verba; quæ sanè omnia non intellexisse D. Ioannem, nec quemquam mortalium, credibile putat Cornelius.

9 Affero secundo cum P. Molina, 1. part. *quest. 1. art. 10. disp. 4. §. Quod si quis querat.* quòd excellentiores Prophetæ, v. g. Moyles, David, Ioannes Evangelista cognoverunt sensus spirituales, qui sub scripturis latebant; nec tamen videtur verosimile omnes omnino agnovisse; id quod videtur consonum menti D. Hieronymi, aienti, Apocalypsim tot habere sacramenta, quot verba: & aperte ab assertionem nostram stat P. Cornelis, proximè laudatus.

10 Affero tertio: Scriptores Sacri cognoverunt aliquem saltem sensum literalem, aut etiam mysticum sub literalis contentum in his quæ dixere, aut scripsere. Probatum primò ex D. Hieronymo, *Proamio in Nabum*, ibi: *Simul & hoc attendendum, quòd hæc ipsa vel assumptio, vel onus, vel pondus Prophetæ visio sit: non enim loquitur in extasi, ut Montanus, & Prisca, Maximillaque delirant, sed quod prophetat liber est visionis intelligens universa, quæ loquitur.*

11 Secundò, quoniam ideo Pharaon, *Genesios cap. 41. à v. 1.* referens septem illas boves macilentas, quas vidit in somnis devorantes alias septem pingues, septemque spicas tenues
de-

devorantes totidem plenas; & similiter Balthasar postremus Babyloniorum Rex, *Danielis capit. 5. V. 7.* referens, vidisse se articulos manus scribentis in pariete, nequaquam fuerunt prophetæ, quia scilicet non cognovere vllum sensum mysticum, aut literalem intentum ab Spiritu Sancto per visiones illas, quas eis obiecit.

12 Assumptum ostenditur, nam, ut patet ex Sacro textu, futuros in Ægypto septem annos sterilitatis post septem abundantia, qui fuit sensus mysticus prioris visionis, didicit Pharaon ex Josepho; & Balthasarem, eiusque Regnum periturum, qui fuit sensus mysticus posterioris visionis, didicit itidem infelix ille Rex ex Daniele. Nec literalem vllum sensum perceperunt; nam quod attinet ad Pharaonem, verba, quibus retulit visionem, nullum habuerunt sensum literalem proprium, sed tantum improprium, & metaphoricum, quem Pharaon non fuit assequutus nisi per Josephum, cui materialiter vim retulit.

13 Quod verò spectat ad Balthasarem, ille nullatenus intellexit verba illa, *Mane, Thesel, Phares*; imo nec verba ipsa legere, scivit; cum sic loquatur *Danielis cap. 5. V. 7. Quicumque iegerit scripturam hanc, & interpretationem eius manifestam mihi fecerit, &c.* At Scriptores Sacri saltem sensum aliquem literalem verborum

suorum, & visorum penetrabant, & sic, vera, prophetæ erant: unde fit, nec Pharaonem, nec Balthasarem fuisse prophetas; ac proinde dici non posse, quod meri amanuenses fuerint veri Prophetæ; id quippè esset contra quod eorum dignitas postulabat; ad amanuenses enim non attinet, sensum vllum literalem aut mysticum eorum quæ scribunt, percipere; id quod asserimus esse proprium Prophetæ, & agiographi scriptoris; & licet nonnunquam amanuenses, quæ scribunt percipiant; id de materiali, & per accidens evenit respectu talis muneris; cæterum Prophetæ ex formali dignitate sua, & dono Spiritus Sancti intelligebant aliquem saltem sensum literalem, licet non omnes quandoque perceperint.

14 Sed opponat quispiã primò, quòd *Numer. cap. 22. v. 28.* de Balaami asina dicitur: *Aperuitque Dominus os asinæ, & locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me? ecce iam tertio.* Tamen nec verè & propriè illa locutio fuit asinæ; illæ quippè voces non ab asinæ anima, aut mente, sed a movente extrinseco, nempe ab Angelo, in ore asinæ formabantur; adeoque locutio illa non fuit asinæ vitalis; quia non vi animæ, nec phantasiæ ipsius, sed ab Angelo producebatur: multo minus fuit vitalis ipsi Angelo, sed in aere, & ore asinæ recipiebatur; propterea licet in ore
asi-

asinae & non sine organis ipsius, ideòque dicitur asina locuta; at quia eius organa sufficere non poterant ad voces articulatas emittendas, nec illae vitaliter procedebant ab asina, idcirco propria locutio non fuit, ita P. Cornelius *in hunc locum*, & alij, nullatenus igitur asinam prophetaffe, dicendum.

15 Opponat secundò, *Joan. cap. II. v. 49. & 51.* de Caipha Pontifice, cum in Concilio dixisset: *Expedi vobis, ut unus moriatur homo pro Populo, & non tota gens pereat:* subdit Evangelista: *Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetavit, quod Jesus moriturus erat pro gente.* At Caiphas id non intelligebat; igitur non opus est, quòd propheta sensum aliquem literalem, aut mysticum percipiat. Respondetur primo ex Chrysofomo, Cyrillo, Augustino, Beda, & alijs, non Chaiphæ meritis, sed Sacerdotali officio datum fuisse, ut prophetaret. *Hic docemur*, inquit Augustinus, *tract. 49. etiam homines malos, prophetiæ spiritu, futura prædicere, quod tamen Evangelista divino tribuit Sacramento.*

16 Respondetur secundò ex Angelico Doct. D. Thoma 2. 2. *quest. 173. art. 4. corp.* quòd, *cum aliquis cognoscit, se moveri à Spiritu Sancto ad aliquid estimandum, vel significandum verbo, vel factò, hoc propriè ad prophetiam per-*

vinet, cum autem mouetur, sed non cognoscit, non est perfecta prophetia. Caiphæ autem nec cognovit, se moveri à Spiritu Sancto, nec sensum vllum à Deo intentum; quapropter, proprie propheta non fuit, vt Origenes, & Cornelius à Lapide annotant; quia Spiritus Sanctus per os eius locutus est, sicut Angelus locutus est Baalam impio per os asinæ, *Numer. cap. 22. & seqq.* quod intellige quoad locutionis modum cum discrimine prælibato humanæ ab asinina; intendebat enim ipse, Christum esse tollendum, ne propter eum populus à Romanis vastaretur; & scelestissimè verba Spiritus Sancti detorsit ad necem Christi: vnde S. Chrysost. ait, Spiritum Sanctum Caiphæ linguam, non cor movisse: quippè Spiritus Sanctus intendebat, expedire, Christum mortem subire, vt spiritualitè liberaretur totus orbis: appositè inquit P. Titinus, Caiphæ prophetasse non formalitè, sed materialitè, Spiritu Sancto linguam eius movente.

ANTELOQUIUM DECIMUMQUINTUM.

SENSUS OMNIS MYSTICUS IN SENSU
*literali vero fundari debet: exponunturque in id
 text. Apost. 2. ad Corinth. cap. 3. V. 6. Et lib. 2.
 Reg. cap. 7. V. 14.*

ID quod prabatur autoritate Patrum,
 Interpretum, & Scholasticorum, qui
 omnes ita sentiunt, præsertim D.
 Hieronymus, *Præfatione ante lib. 1. in Isai. Un-
 de, inquit, post historię veritatem spiritualiter
 accipienda sunt omnia. Et lib. 5. in Isai. cap. 13.
 V. 18. ibi: Hęc dicimus non quod tropologicam in-
 telligentiam condemnemus, sed quod spiritualis
 interpretatio sequi debeat ordinem historię, quod
 plerique ignorantes lymphatico in Scripturis vagan-
 tur errore. Et ad illud Abdię V. 2. Ecce parvulum
 dedite, ibi: In interpretatione prophetica debemus
 morem nostrum sequi, ut primùm historię fun-
 damenta iaciamus: deinde, si possumus excelsas
 turres, & tectorum culmina subrigamus.*

2. Consignat D. Augustinus, *serm. de Abra-
 ham, & immolati. Isaac. Admonemus, inquit,
 quantum possumus, & præcipimus, ut quando
 auditis exponi Sacramentum Scripturę mandan-
 tis, quę gesta sunt, prius illud factum esse, creda-
 tis*

tis sic gestum, quomodo lectum est, ne substracto fundamento rei gesta, quasi in acre queratis edificare. D. Chrysostomus in 2. Proem. in Psalm. ibi: Non enim adversatur historia sublimiori contemplationi: sed contra ea est basis, & fundamentum altiorum intelligentiarum. Illustrissimus Abulensis tom. 4. in D. Matth. quaest. 29. in cap. 16. dilucidè ait: Sensus mysticus semper supponit literalem: necesse est enim quòd qualibet Scriptura habeat unum sensum literalem, qui est verus sensus illius, & super illum possunt fundari mystici. Paulus Burgensis, in additionib. ad Prolog. Lira, ibi: Spiritualls expositio semper debet habere fundamentum ab aliqua literali expositione. Concinnunt Hieronymus Laurentus Proem. in Sylvam Allegoriar. Martinus Martini Cantapetrensis, lib. 1. Hypotyposeon. P. Salmerton Proleg. 12. can. 2. Ribeta, Præluđ. 1. in omnes Prophetas minor: & alijs in locis. Pererius tom. 4. in Genes. cap. 15 num. 52. ac identidem Interpretes. Ex Scholasticis Angelicus Doct. D. Thom. 1. part. quaest. 1. art. 10. ad 1. hisce verbis: Et ita etiam nulla confusio sequitur in Sacra Scriptura cum omnes sensus fundentur super unum scilicet literalem. B. ac Magnus Albertus in Sum. tract. 1. quaest. 5. mem. 4. r. Melina, in 1. part. q. 1. art. 10. disp. 4. & alij complures.

3 Ratione idem fulcitur, quoniam super

mendacium non potest fundari veritas, multo-
que minus sensus mysticus intentus ab Spiritu
Sancto fundari potest in sensu literalis falso.
Tum quia aliter latissima aperiretur ianua ad
errores, quos quisque voluerit, comminiscen-
dos.

4 At opponunt hæretici, tam huius, quam
superioris ævi: *Litera occidit, spiritus autem
vivificat*, iuxta Apostolam ad Corinth. 2. cap. 3.
v. 6. *Litera autem, sensus vè literalis non aliter
occidit, quam fallendo: igitur spiritus vivifi-
cans, spiritualis vè seu mysticus sensus suppo-
nit sensum literalem haud rarò falsum, eique
innititur.*

5 Respondetur, primò iuxta Chrisosto-
mum, Ambrosium, & Augustinum, *lib. 3. de
Doctrina Christi. cap. 4.* quod *litera occidit*, quia
*litera legis redarguit, & pœna mortis condem-
nat eos, qui huic literæ, id est legis præceptis
iustitiæ, & charitatis non obsequuntur. Sic Levit.
cap. 20. dicitur: Qui legem violarit, morte moria-
tur.* Secundò idem Augustinus, *ibidem*, inquit:
*litera occidit, si videlicet nudis verbis, neglec-
to vero Scripturæ sensu, ad errores abutaris, vt
faciant hæretici, & Judæi. Tertiò idem D. Au-
gust. cap. 5. & 6. literam occidere ait, si quæ
methaphoricè dicuntur, ad literam vt sonat,
capiantur. Plures alias expositiones invenire*

erit apud B. Augustinum *lib. 15. contra Faustum, cap. 8.* & *de Spiritu, & litera, cap. 4.* Doctorem Angelicum D. Thomam, *1. 2. quest. 16. art. 2.* Card. Bellarminum, *lib. 1. de Verbo Dei Scrip. cap. 3.* P. Vazquez, *tom. 1. in 1. part. quest. 1. art. 10. disp. 16. capit. 4. num. 14.* Seracium *in Proleg. cap. 9. quest. 3.* Cornelium à Lapide *in Epist. 2. ad Corinth. cap. 3. v. 6. & alios.*

6 Opponent secundo: cum de Salomone ad literam, dicitur, *lib. 2. Reg. capit. 7. v. 14. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium,* hæc verba de eo vera esse non possunt, cum tamen mysticè significant Christum, de que eo sic explicentur à D. Paulo ad *Hebræos, capit. 1. v. 50.* Sensus ergo mysticus fundatur in literali falso. Assumptum probari videtur; quoniã verba, quæ ad illa, *ego ero ei, &c.* antecedunt in *lib. 2. Reg.* quibus coherentè annectenda quæ prælibavimus, sunt ista: *Cumque completi fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo Regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo, & stabiliam thronum Regni eius usque in sempiternum;* quibus verbis significatur, & Salomonem nasciturum, Davide iam mortuo; & etiam post mortem eius in possessionem Regni ingressatum, & thronum eius haud defecturum vnquam.

7 At Salomon natus fuit, non quidem mortuo Davide, sed ipso vivente, annoque Regni Davidis vigesimo primo, ut cum Torniello, Pineda, & alijs edocet P. Salianus, *ca. 3. Anno Mund. 3000.* David autem quadraginta annos regnavit: imo ab eo adhuc vivente Regnum accepit Salomon, ut ostendimus *tom. 2. dissert. 6. Sect. 1. num. 3. & seqq.* Deinde thronus Salomonis defecit in captivitate Babylonica: Rursus quæ sequuntur verba videlicet: *Et fidelis erit domus tua, &c.* haud possunt esse vera de Salomone, cuius domum impleverunt mulieres alienigenæ, eæque idololatræ, & ipsum ad idololatriam impellelentes.

8 Quod autem prædicta verba: *Ego ero ei in patrem, &c.* sint, quemadmodum prælibavi, ad literam de Salomone, probatur *ex lib. 1. Paralip. cap. 28. v. 5. 6. & 7.* ibi: *Sed & de filijs meis, filios enim mihi multos dedit Dominus, elegit Salomonem filium meum, ut sederet in throno Regni Domini super Israel, dixitque mihi, Salomon filius tuus edificabit domum meam, & atria mea: ipsum enim elegi mihi in filium, & ego ero ei in patrem.* Confici ergo videtur ex dictis, fundari posse sensum mysticum verum super literalem non verum.

9 Pro elevanda præ exarata difficultate, primò dixere aliqui, quædam ex hisce quæ habent

benitur *dic. lib. 2. Reg. capit. 7. v. 14.* ad literam competere Christo, quædam autem Salomoni. Ita Theodoretus, & Procopius. Secundò alij ad literam omnia attribuunt Christo, ille enim est solus verus Dei filius, & Regnum eius æternum: ita Glossa, & Angelomus. Tertiò Liranus, & Illustrissimus Tostatus hæc ad literam accipiunt tam de Christo, quàm de Salomone.

10 Quartò Hebræi, & multj ex latinis, quibus adstipulatur P. Cornelius, ad literam interpretantur de Salomone, allegoricè, & mysticè de Christo: quoniam loquitur de eo, qui post Davidem erat fabricaturus Templum, quod ædificare volebat David, sed prohibitus fuit à Deo. Hic autem non alius fuit quàm Salomon. Verùm, quia Salomon erat typus Christi, qui ædificaturus erat Ecclesiam novam Dei, quæ longè erat potior Templo, idque in spiritu prævidebat Propheta, eoque aciem mentis, & spiritus sui intendebat, hinc allegorico, sed potiore sensu, hæc dicuntur de Christo: & nonnulla quæ hic dicuntur, tenuitèr, & incohate duntaxat competunt Salomoni, plenè verò, & perfectè Christo, ut Tò, *ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium. Et firmabo thronum Regni eius usque in sempiternum.* Sic P. Cornelius à Lapide in *lib. 2. Reg. capit. 7. & in Epist. ad Hebræ. cap. 1. v. 5.*

11 Unde in sensu vero literali fundatur allegoricus ac mysticus loci, quem expendimus; obiectaque haud difficultè infringuntur: quod enim dicitur: *Cumque completi fuerint dies tui, &c. Suscitabo semen tuum*, appositè literalitè intelligitur de Salomone, licèt enim ipse natus fuerit vivente Davide, Rexque fuerit designatus, & factus: tamen David vsque ad mortem mansit Rex, & regnavit; imò solus David iubebat omnia, & Salomon erat tanquam si non esset Rex, ut inquit Illustrissimus Abulensis, q. 9. *in cap. 7. lib. 2. Reg.* Vel ut inquit Lira, ista suscitatio intelligitur quantum ad Regni stabilitatem, quam Salomon adeptus fuit post Davidis obitum, quando Adonia, & Joab interfectis, dissoluta fuit colligatio eorum, qui favebant Adonia.

12 Vel potius, quia licèt Salomon pro Rege se se gesserit vivente patre, aut simul cum eo regnaverit, ut prælibavi *Dissert. 6. Sect. 1. num. 3. & seqq.* nihilominus non ante, sed post mortem Davidis ad illam Regni sui magnificentiam, & splendorem erectus, & erectus est; id quod significatur hebraica lectiōe, in qua pro *suscitabo*, est *kakimoti*. Consimilitèr in promissione illa, *& stabiliam thronum Regni eius vsque in sempiternum*, particula *in sempiternum*, seu quod per inde est, *in æternum*, signifi-

ficat longum tempus, non verò durationem sine fine, sic quippè in Scriptura frequenter sumi, edocent D. Augustinus in *questionib. in Genes. quest. 13.* vbi ad id explicandum adducit versum Horatij *lib. 1. epist. 10. seruiet æternum, qui parvo nesciet uti.* Pererius *disp. 4. ad illud Genes. cap. 13. V. 15. omnem terram, quam conspicis, tibi dabo. & semini tuo vsque in sempiternum.* Idem Pererius *ad illud Genes. capit. 17. V. 13. Eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum.* Ioannes Fernandius, in *Tbesauro Scripturæ, v. Eternitas; & plerique alij.*

13 Tandem impletam fuisse domum Salomonis pellicibus alienigenis, alienos deos colentibus, ipsamque ad eorum cultum impellentibus, haud obest quominus de eo verum esse possit & illud postremum, *& fidelis erit domustua, &c.* ibi enim *fidelis* non distinguitur contra peccatum infidelitatis, sed contra id quod deficit; quapropter hebraicè ibi habetur, *Neeman*, id est firma, stabilis, perennans, æterna, iuxta sensum, quo thronus ipsius Salomonis, dicitur sempiternus, vt supra: ita P. Cornelius.

14 Ut alia possint elevari obiecta, observandum, in parabolis sensum illarum literalem esse vtique verum, quia parabola significat rem, non quidem quæ necessario sit, sed vel quæ ef-

fe

se solet, vel quæ esse aliquando potest, vel quæ
existere saltem potest apprehendi, quare signi-
ficat, non tam rem esse, quàm rem, ac si esset,
& hac mediante docet aliud quidpiam: vnde
fit, vt ei falsum subesse non possit, tametsi lite-
ralitèr significet rem non verè existentem, ea-
que mediante, ac mysticè aliam verè extituram.

ANTELOQUIUM SEXTUMDECIMUM.

ALIA DE SENSU MYSTICO PRÆ- stringit.

I **A**SSERO primo, per se loquendo, id
est, quoties certò constat, sensum
aliquem mysticum esse verè ta-
lem, & re ipsa intentum ab Spiritu Sancto, fir-
mum, atque irrefragabile argumentum duci
potest ex Scriptura, in eo sensu mystico accep-
ta: sic docent Medina *lib. 6. de Recta in Deum fo-*
dem Mag. Bañez, 1. part. quest. 1. art. 10. dub.
ult. Lorca, tract. de Locis, disp. 18. concl. 1. nu. 4.
Antonius Perez in Pentateucho fidei, volum. 3.
dub. 12. cap. 5. num. 56. Galarza lib. 3. Instit. ca-
pit. 7. P. Vazquez in 1. part. quest. 1. art. 10.
disp. 16. cap. 4. num. 13. Falolus, ibidem dub. 6.
ad art. 10. Arrubal, ibidem disp. 18. capit. 14. P.
Ribera, Prælu. 1. in Prophetas minores, à nu. 18.

Pererius, tom. 4. in *Genes. disp. 7.* pluresque alij.

2 Probatur primò, ideo quippè ex sensu literali Scripturæ firmitè arguitur, quia is intentus est à Spiritu Sancto; at sensus mysticus est etiam intentus à Spiritu Sancto; alias non esset Scripturæ, Agiographi vè Authoris sensus mysticus: igitur per se loquendo firmum argumentum duci potest ex Scriptura in sensu mystico,

3 Secundo quia in Scriptura sæpe arguitur ex sensu mystico, vt ex illo *Genes. capit. 25. v. 23. Maior seruiet minori;* eoque *Malachia capit. 1. v. 2. Jacob dilexi, Esau autem odio habui,* ab Apostolo gentium D. Paulo *ad Roman. capit. 9. v. 13. pro dono perseverantiæ finalis, & gloriæ, ex Dei misericordia, & speciali beneficentia;* & ex illo *Psalmi 18. in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum;* ab eodem Paulo *ad Romanos 10. contra Judæos non credentes Apostolis, hunc in modum: ergo fides ex auditu auditus autem per verbum Christi. Sed dico, nunquid non audierunt? & quidem in omnem terram exiit sonus eorum, &c.* Ubi Divus Ambrosius, vsque adeò, inquit, prædicationem Dei à Judæis auditam esse testatur, vt etiam impletum orbem divina annuntiatione pronuntiet. *Ipsa enim fabrica Mundi prædicat*

creatorem. Quod enim Salmographus de creatura dixit, nempe literalitèr, hoc Apostolus de Evangelistis, scilicet, ex sensu mystico; quia ubique audita est, & pervenit in omnem locum prædicatio nominis Christi. Idem conficitur ex Apostolo ad Galatas capit. 4. v. 22. iuxta ea quæ prælibavi, tom. 2. Anteloq. 7. & 8. consimilitèr illud Numer. cap. 20. v. 11. cum que elevasset Moyses manum percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aq̄ largissime, explicat mysticè Paulus 1. ad Corinth. cap. 10. v. 4. de Christo, ibi: Petra autem erat Christus. Et illud Numer. cap. 21. v. 9. fecit Moyses serpentem æneum, &c. ipse Christus de se, Ioann. cap. 3. v. 14. & 15. Et illud Jonæ capit. 2. v. 2. Et erat Jonas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus, etiam Christus Dominus de se Matth. cap. 12. v. 40. ibi: Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.

4 Caterum, animadvertum est, tunc argui posse firmitèr pro fide nostra ex sensu mystico, quando certò constat, sensum aliquem mysticum esse verè talem, & re ipsa intèntum à Spiritu Sancto; nam si tantùm probabilitèr id confitet, ex eo desumere poterit Theologus argumentum tantùm probabile, pro eo ac docent Mag. Canus lib. 2. de focis. cap. 11. §. Posteriùs. Zumel 1. part. quæst. 1. ad art. 10. quæst. 9. con=

Alia de sensu mystico, &c. Antel. 16. 29
cl. 3. Rodericus de Osma Delgado, lib. 3. de
Authorit. Sacre Script. capit. 5. P. Molina, in 1.
part. quest. 1. art. 10. & reliqui communiter
Scholastici, & Interpretes.

5 Unde fit, quod cum de sensu mystico
Scripturæ, adeò frequenter certi esse non pos-
sumus, ac de literalis, idcirco longè minus fre-
quentè ex mystico, quam ex literali firmitèr
argui possit: & in hunc sensum accipiendi
Scholastici, & Interpretes, dum inficiantur ex
sensu mystico firmitèr argui posse, nempe
quando de illo certò non constat, multoque
minus quando nec probabiliter subducitur. Sic
P. Justinianus *in cap. 1. ad Hebræos*. At in Sacra
Scriptura esse sensum mysticum ex intentione
Spiritus Sancti, de fide esse, edocent Augusti-
nus Quirós *in Cantic. Moysis, disp. de sensib.*
Script. Sec. 2. & Puteanus, tom. 1. in 1. part.
quest. 1. art. 10. Et probatur ex Patribus & alijs
Scriptoribus adductis à P. Vazquez, *tom. 1. in*
1. part. disp. 13. cap. 2. & Bonfrerio, tom. 1. in Ge-
nes. cap. 20. Præloq. Sec. 1.

6 Negant tamen sensum istum millicum
recentiores Judæi apud Serarium *in Prolegom.*
cap. 21. quest. 8. num. 1. ¶. Non omnes. Et ¶.
Est illud. Et Alphonsum Mendoza, *in Quodli-*
bet. quest. 2. positiva, pag. 196. num. 1. lit. A. Sed
enim ex odio in Christum, & ne quid in veteri
relta-

testamento de eo sit in sensu mystico, hunc negant; tametsi ab antiquioribus Judæis non solum concessum, sed etiam laudatum, usque adeò, ut Scripturam Sacram mysticè intellectam *Dabbar Gádol*, id est, verbum magnum, & literalitèr intellectam *Dabbar Caton*, id est, verbum parvum appellent, adnotantibus Galatino, de *Arcan. Sacr. Scrip.* & Seratio ubi supra: miseri illi vel suis non credunt, ne in Christum credere cogantur.

7 Inficiantur quoque eum sensum mysticum ex Christianis pauci hæretici, ut Mortonus, *par. 2. Apologia, lib. 5.* Sibrandus *contra lib. 3.* Bellarmini, *cap. 3.* Kelermannus, *lib. 1. systematis Theologi, cap. 9.* & alij, adeo ut per summam procacitatem, & impietatem Sanctos Patres reprehendant, ne dum ab ijs discedere audeant, nec animadvertant Spiritum Sanctum per res ipsas significare posse proximè alias etiam res, cum & homines id possint, soleantque, sicut *Pevander*, apud Aristotelem, *lib. 3. Polit. capit. 9.* segetem æquans, supereminentesque spicas demetens significare voluit, ut in republica civium servaretur æqualitas. Consimilitèr *Jonathas*, *lib. 1. Reg. cap. 20. V. 22. 37. & 38.* fagitta citra puerum suum iacta salutem Davidi, vltta verò coniecta imminentem ei à Saule Patre suo mortem portendit: cum igitur mysticus

CUS

cus sensus sit, qui medijs rebus ipsis, significatur, sive ille, quem Deus per voces tantum mediate, & per res immediate, & proximè patefacit, negari non potest in sacra pagina sapè hunc sensum intentum fuisse ab Spiritu Sancto, ac in ea reperiri.

8. Nec huic doctrinæ obest, quòd prædictus sensus mysticus vnius loci Scripturæ in aliquo loco sit literalis; quoniã prout in priori loco continetur, remanet quidem in ratione sensus mystici, & ratione posterioris authenticè de ipso constat, sitque, vt in illo posteriori loco, literalis. Nec denique officit pluralitas sensus mystici sub eisdem verbis; nulla quippè æquivocatio ex eo induci valet, prout in simili de multiplici sensu literali dixi in *Anteloq. 12. num. 10. & seqq.*

ANTELOQUIUM SEPTIMUMDECIMUM

DE SENSU ACCOMODATITIO.

1. **S**ENSUS accomodatitus communiter sic à doctoribus nuncupatus, dicitur aliquando ecclasticus, vt apud Theodorum Mopsuestenum; id est sensus secundum eventum, seu prout rerum exitus dedit. Caietanus autem in *opusc. de Usu scriptura-*

rarum, transumptivum eum appellat. Hic verò sensus non est Scripturæ Sacræ formalitèr sumptæ, vtque Sacræ, & à Spiritu Sancto eo in loco ad aliquid significandum applicatæ, sed tantùm materialitèr sumptæ, & prout eius verba ad quidpiam aliud significandum applicantur: sic docent P. Vazquez, *tom. 1. in 1. part. disp. 14. cap. 1.* Valentia ibidem, *disp. 1. quest. 1. punc. 5.* Tannerus, *disp. 1. quest. 5. dub. 2. assert. 4.* Bonfrerius, *tom. 1. in Genes. Præloq. in Scrip. capit. 20.* Acosta, *lib. 3. de Christo revelato, à cap. 6.* Antonius Perez, Benedictinus, *in Pentateucho fidei, volum. 3. dub. 12. num. 15.* ac cæteri Scholastici, & Interpretes.

2 Frequens autem est vsus huiuscè sensus accomodatitij apud Patres: verba enim illa Jobi *cap. 29. v. 15. & 16. Oculus fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum. Et capit. 31. v. 32. foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit*; de ipso Job ex intentione Spiritus Sancti dicta sunt; & tamen ea de Gorgonia sorore sua in sensu accomodatitio assumit Div. Gregorius Nazianzenus, *Orati. 11. ibi. Equidem Jobi verba de ea iactare non dubitem: ostium eius viatori omni patebat: nec foris iacebat peregrinus: cæcorum oculus erat, claudorum pes, pupillarum mater.* Sic ille. Et quidem hic vsus Sanctæ Scripturæ Sanctis Patribus familiaris est in con-

CIO-

cionibus, & homilijs ad populum, idemque utilissimus, ut observat P. Vazquez, ubi proximè laudatus: verba enim Scripturæ miram quandam gravitatem, & energiam præferunt, ita ut ad persuadendum sint accomodatissima. At prudenter, & ad ædificationem, Dei que laudem, sunt adducenda; abususque omnino vitandus. Sæpè etiam in Missis B. Mariæ, ac Sanctorum verba Sacræ Scripturæ in sensu accommodatitio usurpantur, ut annotant P. Vazquez, & Maldonatus, *prefatione in Evang. D. Luca, num. 6.* ac alij frequenter: sic illa verba Zachariæ, *capit. 4. v. 11. Quid sunt dua olive ista, &c.* accommodat Ecclesia in quadam Antiphona ad Sanctos Martyres Ioannem, & Paulum.

3 Imò quòd Sacri Scriptores interdum alterius prioris Scriptoris Sacri verba per solam accommodationem referant, est valde probabile. Sic *Apocalypsis cap. 21. v. 4.* de duobus illis viris, quos tempore Anti Christi prophetaturos per dies 1260. per accommodationem videtur dictum fuisse à D. Ioanne, *hi sunt dua olive, & duo candelabra in cõspectu Domini terre stantes*; nam hæc verba, parum mirata, de Iesu Sacerdote, filio Josedech, & de Zorobabel, duce Judæ, antea ptolata fuisse apud Zachariam *capit. 4.* cum Lira multi, gravesque Doctores existimant: at duo viri, de quibus D. Ioannes in

Apoal. sunt Henoch, & Elias, iuxta D. Ambrosium, Gregorium, & alios Patres, & Interpretes; vel Moyfes, & Elias, vt enixè contendit P. Maldonatus in *Matth. cap. 17.* quapropter cum de diuersis ea verba vsurpentur apud Zachariam, & Ioannem, accommodationem aliquam ibi subesse, necesse est.

4 In eundem modum, quæ Amos Propheeta *cap. 18. v. 10.* prædixit de filijs Israel, & Judà, qui tunc vivebant: *Et convertam festivitatis vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum,* vsurpavit Tobias *cap. 2. v. 6.* loquens de ijs, qui postea captivi facti sunt à Salmanasar Rege Assyriorum, nempè: *manducavit panem cum luctu & tremore, memorans illum sermonem, quem dixit Dominus per Amos Prophetam, dies vestri convertentur in lamentationem, & luctum.* Ubi Lira inquit: *Prophetavit autem Amos tempore Ozia Regis Judà, vt patet in principio sue prophetiæ; Tobias verò captivatus fuit sexto anno Ezechia, vt dictum est cap. precedenti, qui fuit quartus Rex ab Ozia Rege, & sic Tobias prophetiam Amos scire potuit & rememorari: sic Lira.* Neque non etiam allusio est ad prophetiam eiusdem Amos quod habetur *lib. 1. Machab. capit. 1. v. 41. Dies festi eius conversi sunt in luctum.*

5 Verba igitur prioris Scriptoris Sacris, vsur-

vsurpata, vt nuper, à posteriore, vsurpari ab eo in sensu accōmodatitio, tuentur P. Vazquez in 1. part. tom. 1. disp. 14. cap. 1. Serarius in Prolegom. cap. 21. quest. 14. Lorca disp. 18. de Locis Catholic. dub. inciden. Silvius lib. 1. Controv. quest. 3. art. 4. Estius in cap. 10. ad Roman. quibus præluxere Theophilaetus, & Angelicus Doctor. Quorum sententia ex eo fulcitur, quòd haud necesse sit, quòd verba prioris Scriptoris Sacri, vt ab illo prolata ex intentione Spiritus Sancti, significant id, quòd per ea significat posterior ex Dei inspiratione, quoniam præter id omne sunt plura alia, quæ per ea potuit significare, vel literalitèr, vel mysticè: igitur verba prioris Scriptoris Canonici, vt formalitèr eius sunt, possunt allegari à posteriori in sensu non literali, aut mystico, sed accōmodatitio; & subinde nisi alitèr intelligenda sufficientèr probeatur, congruentèr in sensu accommodatitio accipiuntur.

8 Discedunt tamen ab hac sententia P. Tannerus, tom. 1. disp. 2. quest. 5. dub. 2. assert. 4. num. 5. Valentia, tom. 1. quest. 1. puncto 5. §. 3. Becanus in Proam. Theolog. quest. 7. art. 4. Sherlog. tom. 1. in Cant. Anteloq. 11. Sect. 4. num. 35. aiunt enim, contra dignitatem, maiestatemque Sacri Scriptoris esse, quidpiam ab alio prius dictum vsurpare, & non in sensu, quem Spiritus

Sanctus intenderit. Verumtamen hæc ratio non satis efficax apparet, cum sit compertum, Apostolum Paulum adduxisse Arati Poetæ veteris verba, *Actor. cap. 17. v. 28. ibi: Sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: Ipsius enim & genus sumus: Quod quidem hemystichium brevitatis causa tantum citat Paulus, & quia illud sufficit ad confirmandum id, quod dixerat: In illo vivimus movemur & sumus.* Aratus autem Poeta fuit antiquus, ac celebris, Antiocho Soteri Regi in delicijs, patria Solensis, non longè à Tarso, ac proinde Pauli penè concivis, præclarèque scripsit de Stellis, & signis Cælestibus, eiusque versus in latinum transtulit Cicero, *lib. 2. de Natura Deorum: sic ergo Aratus habet.*

*A Iove principium, quem nunquam mittimus ipse
Infatum: plena verò Iovis omnia quidem compita,
Omnes verò hominum cætus, plenum verò Mars,
Et portus: ubique autem indigemus Iove omnes,
Huius etenim genus sumus.*

7 Idem D. Paulus *Epist. ad Titum, capit. 1. v. 12. & 13. de Cretensibus sic eloquitur: Dixit ex illis quidam proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, mala bestia, ventres pigri: testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè, ut sani sint in fide. Ubi*

notandum, Cretensium Prophetam, de quo Apostolus, fuisse vel Callimachum, vel potius Epimenidem, Callimachus quippè è Cyrene fuit oriundus, Epimenides autem Cretensis fuit, & quidem Philosophus, & Poeta, ac templi Mitræ, id est Solis, Sacerdos: ita D. Hieronymus. Vocatur autem propheta, primò quia à suis habitus est propheta, teste Laertio, & Cicerone, *lib. 1. de Divinatione*. Secundò, quia Poetæ dicti sunt vates, id est Prophetæ, ob furorem poeticum. Tertiò, quia Epimenides scripsit librum de Oraculis. Quartò, quia fuit doctor, & ethicus, qui vitia gentis nativa describit. Videtis Cornelium à Lapide *in Epist. 1. ad Corint. capit. 14. initio*, ubi fusè de significatione nominis *Propheta*. Sic ergo ex Græco in latinum sermonem, Epimenides cecinit:

Cres semper mendax, mala bestia, venter iners est.

Cum igitur Apostolus indecorum non duxerit, gentilium sententias suo accommodare instituto, nec incongruum censeretur, alterius veri, & prioris prophetæ verba à Sacro posteriori Scriptore in sensu accommodatitio usurpari.

ANTELOQUIUM DECIMUM OCTAVUM.

ALIA DE SENSU ACCOMMODATITIO
delibat.

I **E**Sto tamen aliquando prioris Agiographi Authoris verba à posteriore Scriptore vsurpata, in sensu accommodatitio vsurpata censeri queant, vt prælibavimus. Nihilominus, asserere, quòd in sensu duntaxat accommodatio, non verò literali, aut mystico exponi possint, debeantque de Christo Domino, eiusque mysterijs testimonia omnia, & singula veteris Testamenti, hæreticum est: probatur ex definitione Vigilij Papæ in Synodo Romana, contra Theodorū Mopsuestenū, in eius c. 21. & 22. ibi: *In supra scriptis vigesimo primo, & vigesimo secundo capitulis (præfati utique Theodori) hoc videtur dici, prophetiam, que ex persona Christi loquentis ait: non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, non de ipso Christo prædictam fuisse, sed de Populo Israelitice generationis: beatum verò Petrum Apostolum ad Christum hanc prophetiam per eventum aptare voluisse. Et ideo qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.* Et rursus paucis intercisis: *In supra dicto vi-*
ge-

gesimo tertio capitulo, exponendo quaedam vigesimi primi Psalmi verba, quibus dicitur, diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, negatur Jesu Christo Domino convenire, sed quod David propter quaedam mala, quae perpessus est, de se dixerit, Evangelistam ex eventu ad Christum traxisse. Et adijcitur, quia non poterat dicere Dominus Iesus, qui peccatum non fecit, longe à salute mea verba delictorum meorum, & ideo qui haec sapit, docet, credit, aut praedicat, & non in ea in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est Ecclesia, quae in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de divisione vestimentorum non specialitèr de ipso capite, id est Domino nostro Jesu Christo praedicta, & in ipso credit esse completa, anathema sit.

2 Et postea: In supra scripto vigesimo quarto capitulo de memorato eodem vigesimo Psalmo, illa verba, ubi dicit: foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt, & inspexerunt in me: asseritur non de Christo esse praedicta, sed David hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalon, qui regiam urbem, substantiamque pervaserat, atque in terra omnia dinumeraverat patris, sed Evangelistam haec ex eventu ad Christi traxisse personam. Qui igitur haec ita credit, sapit, docet, aut praedicat, anathema sit.

3 Ac tandem: In supra scripto vigesimo quinto capitulo de eo loco Psalmi, ubi dicit: *dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto, contra evidentem Evangelij veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est Dominus, sed ad tristitiam, & iracundiam offerentium habuerit potationem in aceti loco, & escam in fellis; nec de ipso prædictum, sed Evangelistam hoc testimonio usum fuisse ex eventu in Domino, propterea qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Hæc Sumus Pontifex. Vide Cardenalem Bellarminum, tom. 1. Controv. 1. lib. 1. de Verbo Dei, capit. 5. Hæresis tertia.*

4 Deinde animadvertendum est, quòd veteris Testamenti verba de quibus Evangelium expresè dicit, quod sint adimpleta in Novo, aut quid simile, haud possunt exponi in sensu duntaxat accommodatitio; licet oppositum scripserit Cornelius Jansenius, Gandavensis Episcopus, vir alioqui doctus & pius in *Concordia Evangelica, cap. 11*, cuius sententia in Expurgatorio Sacræ Inquisitionis Hispaniæ, edito anno Domini 1634. iterumque anno 1640. & demum anno 1707. ita & quidem iure merito notatur: *Hic interpretandi Scripturas modus parum tutus est in fide, & prorsus reiiciendus, cum alijs exemplis, quæ hic perperam interpretatur Jansenius,*
Cui

Cui censuræ acquiescunt ferè omnes Doctores Scholastici, & Sacræ Scripturæ Interpretes; Hispani autem omnes omninò eidem assentiri ob debitam Sanctæ Inquisitionis iudicio obedientiam, & observantiam proculdubio, speciali iure obstringimur. Eandem Jansenij sententiam gravem errorem, & Evangelicæ veritati valde perniciosum continere, docuit Eximius Doct. P. Suarez, *tom. 2. in 3. part. disp. 17. Sect. 1.* & quidem scripsit ante editionem Indicis Expurgatorij, Sancti Inquisitionis Tribunalis iussu promulgati an. 1634. Novissimè autem illam sinistram interpretandi rationem confutat Illustrissimus, ac Sapientissimus D. D. Marcellinus Siuri, Cordubensis Episcopus, *Traët. Evangelico 22. num. 8. & seqq.*

5 Ad rectam verò loci Sacræ Scripturæ accommodationem, nosse quid ille literaliter significet, viam munit, & oportet. Ad eiusdemque sensus, nec non literalis, & mystici affectationem proderit, ut quod maximè Patres, & Interpretes, qui in ijs excellunt perlegere, ac nocturna versare manu, versare diurna. In sensu accommodatitio excellere D. Bernardum, in mystico Originem, & D. Gregorium, docet P. Serarius in *Prolegomenis, capit. 21. quæst. 4. num. 3. & quæst. 16.* Tandem Nicolaus Causinus *lib. 15. de Forma Sacræ eloquen. pag. 954.* Sixtus Senen. *lib. 3.*

42 *Anteloquia ad faciliorem, &c.*
lib. 3. Biblioth. ad fin. Et Valades in Rhetorica
Christiana, sic statuunt.

Historiam Hebræis, & Græcis fontibus haustam
Hieronimo discas duce.

Allegorias, anagogenque recludent
Origenes, Ambrosius.

Exponent sensus formandis moribus aptos
Chrisostomus, Gregorius.

In dubijs, altaque locis caligine mersis
Aurelius lucem feret.

At brevis, & facilis non est spernenda tyroni
Lyrensis expositio.

SACRA DISSERTATIO UNDECIMA.

DE LIBRI ESTHER CANONICA
*authoritate, & quisnam eius Author
 extiterit.*

SECTIO PRIMA.

CANONICAM TOTIUS LIBRI ESTHER
ostendit auctoritatem.

I **I**N Dissert. 10. egimus de præcipuis circa initium & finem Babylonicæ captivitatis emergentibus difficultatibus; nunc enodare aggredimur eas, quæ ad Esther librum attinent, quippè non multo post adeptam à Judæis libertatem, floruit Esther Regina, ut infra videbimus.

2 Nonnulli igitur ex antiquis Scriptoribus totum librum Esther à Canone expungunt, videlicet D. Gregorius Nazianzenus, in *Carm. de genuin. Scrip.* Athanasius in *Synopsi.* Et Melito Asian. apud Eusebium *lib. 4. Histor. cap. 26.* Alij verò eiusdem libri septem postrema capita expungenda à Canone censuerunt: in hac sententia sunt D. Hieronimus in *Præfati.* Dionysius Carthusianus, Lira, Hugo, & Caietanus, qui an-

44 *De Libri Esther, &c. Sac. diff. undecima.*
ante Concilium Tridentinum scripsere; at post
illud in eadem perstitit sententia Sixtus Senen-
sis in *Biblioth. lib. 8. hæresi. II. Et lib. I. Sec. 2.*
3.

3 Cæterum de novem prioribus captibus
libri huiuscè, & de initio decimi vsque ad ver-
sum 4. quia in hebræo reperiebantur, nullum
vnquam fuit dubium circa canonicum eorum
authoritatem; At reliqua etiam residua capita
prorsus canonica esse, docet Origenes in *Psal. 1.*
& apud Eusebium *lib. 6. Historia cap. 25.* Rufi-
nus in *Symbolum*, Cyrillus *cathechesi 4.* Augusti-
nus *lib. 2. Doctr. Christianæ, capit. 4.* Hilarius in
Psal. 1. Innocent. I. *epist. 3.* Alcimus, *ad so-
rorem*, Concilium Laudicenum *can. 59.* Cartha-
ginense III. *can. 47.* & novissimè Tridentinum
sess. 4. citanturque passim, vt canonica omnia
prædicta capita à SS. PP. quos recensent Card.
Bellarminus *de Verbo Dei, lib. 1. capit. 7.* & alij.
Extant etiam in editione 70. Interpretum, &
olim etiam extabant in veteri vulgata, non seor-
sim vt modo in nostra latina, sed suis quæque
locis inserta, ordine servato Historiæ.

4 At S. Hieronym. suo demum tempore,
quod illa hebraice non reperiret, sciunxit à re-
liquis, & ad calcem libri rejecit, & propterea
fortè Card. Bellarminus loco nuper citato sig-
nificat, ea septem capita à D. Hieronymo non

recenseri inter Scripturas Canonicas, sicut non recensentur, nec à Nicolao de Lyra, Dionysio Card. Hugo, & Caietano in *Commentarijs huius libri*, qui ante Tridentinum, sua scripta tradidere; sed post Concilium istud Sixtus Senens. lib. 1. c. 8. *Bibliotheca Sanctæ*, idem putavit.

5. Verum enim verò id sustineri non potest vt constat ex eadem Sacra Tridentina Synodo, in qua libri omnes suo in decreto memorati, inter quos Esther recensetur, cum suis partibus aprobantur, prout in Ecclesia legi consueverunt, & in latina vulgata editione habentur, cuius Concilij authoritas, quamvis apud Hæreticos nulla sit, apud Sixtum tamen, cæterosque Catholicos maxima, & inuolabilis esse debet.

6. Sed Concilium (inquit Sixtus lib. 1.) de Veris librorum partibus loquitur, non de additamentis, qualia sunt postrema capita libri Esther. Cæterum, si ista Sixti responsio vera esset, multæ aliæ partes, vt notat Cardinal. Bellarminus, Sacrorum librorum Danielis, Marci, Lucæ, & S. Ioan. apud Catholicos in discrimen vocarentur. Quid enim haberet Sixtus, quod diceret, si ei ad eas partes sacrorum voluminum conservandas Concilij decretum, quasi murum quendam obicienti responderetur ab adversarijs. Concilium de veris partibus esse locutum, ea verò additamenta esse, non partes?

7 Præterea Concilium Tridentinum sententiam suam sequentibus verbis ita luculenter explicuit, vt nullus omnino tergiversationi locus sit relictus; cum enim dixisset, *siquis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, adiunxit continuo, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt.* Quis autem nesciat feria 4. post Dominicam 2. Quadragesimæ, publicè in Ecclesia inter ipsa Sacrorum solemnia lectionem decantari ex *decimo tertio cap. Esther?* Et rursus ex *eodem cap.* lectionem pronuntiari in ea Missa, quæ legi solet contra Paganos? Ac demum orationem Esther recitari ex *capit. 14. eiusdem libri,* in Dominica 22. post Pentecostem, Evangelio, ac Symbolo decantato.

8 Nec efficacitatis sunt, quæ opponi, possunt. Dicat ergo quispiam primò, cum liber Esther hebraico sit scriptus sermone, septem ista capita, quæ apud Hebræos non habentur, sine dubio censeri debere supposita. Respondetur cum Origene in *epist. ad Fulium Africanum,* probabile esse, aliquando ista etiam capita in textu Hebraico fuisse, deinde casu aliquo excidisse. Et quidem Josephus *lib. 11. Antiquitatum, cap. 6.* dum Historiam Esther enarrat, duas epistolas Assueri, & orationem Mardochei non prætermisit: cum tamen nihil eorum nunc in Hebræorum codicibus habeatur; neque

que credibile est, hæc à Josepho esse conficta, cum ipse idem *lib. 10. cap. 12.* de se ista loquatur: *In ipso, inquit, Historia mea principio propter eos, qui questionem faciunt, aut in aliquo culpare nituntur astruxi dicens, translaturum me libros Hebraicos in eloquium græcum: & hos volentibus aperire, neque adijcere me aliquid seorsum, neque subtrahere me præmittens: hæc ille.*

9 Responderi potest secundò, primum libri huius Authorem, qui hæbraicè historiam Esther scribendam suscepit, summam tantam historię conscripsisse: deinde, alio tempore, scriptam fuisse historiam eandem ab aliquo alio copiosius, & translata in linguam græcam à Lisimaco, regnante in Ægypto Ptolemæo Epiphane, & Cleopatra, vt indicatur in hoc libro *cap. 11.* Porrò prioris Authoris librum ipsum hæbraicum, posterioris autem non ipsum librum, sed solum translationem ad nos pervenisse.

10 Obijciat secundò, non cohærere postrema ista capita cum superioribus, nam *capit. 2.* narrantur insidiæ duorum Eunuchorum, & detectio earundem industria Mardochei. Deinde rursus eadem insidiæ narrantur *cap. 11. & 12.* sed priori loco dicuntur insidiæ factæ anno septimo Assueri, & *cap. 6.* additur, nihil omninò mercedis accepisse Mardocheum, qui eas pate-

fe-

fecerat: in loco autem posteriore dicuntur factæ anno secundo Assueri, & additur, *datis pro delatione muneribus.*

II Respondetur, septem illa capita libri Esther, quæ sunt postrema in editione latina vulgata, non esse re vera postrema, sed quædam eorum pertinere ad initium libri, vt *caput 11. & 12.* quædam ad medium, vt *caput 13. 14. 15. & 16.* quædam ad finem, vt *caput 10.* quod perspicuum est, tum ex Græcis codicibus, vbi omnia suo ordine collocata sunt; tum ex annotatione S. Hieronymi inserta *capiti 10. & 11.* ac sequentibus huius libri in Biblijs latinis. Partitur autem Ecclesia ea capita simul ad finem libri permanere, vbi ea S. S. Hieronimus collocavit, vt intelligamus, quod huius libri sunt, & quod etiam non sint in codicibus Hebræorum.

12 Narratio igitur insidiarum, quæ habetur *cap. 12.* in latinis Biblijs ad initium libri pertinet, atque ibi narrantur insidiæ per anticipationem; quæ rursus narrantur postea suo loco *cap. 2.* Factæ sunt autem anno septimo, vt habetur *cap. 2.* non autem anno secundo, vt videtur colligi ex *cap. 11.* Quoniam illa verba *capitis 11. anno secundo regnante Artaxerxe, &c.* non debent extendi vsque ad narrationem insidiarum, sed solum ad ea, quæ dicuntur in ip-

so cap. 11. scilicet ad somnium, quod Mardocheus vidit, antequam Esther Assuero coniungeretur.

13 Quod verò obijciebatur de mercede delationis haud facessit negotium; nam etsi non habuerat Mardocheus mercedem pro delatione, quando Rex iussit, legi sibi annales, vt dicitur cap. 6. tamen habuit postea amplissimam mercedem, quæ describitur in eodem 6. cap. eademque significatur cap. 12. §. 5. per illa verba, *datis pro delatione muneribus.*

14 Sed replicabis fortasse: si ista narrantur per anticipationem, cur in græcis textibus sequitur; & *factum est post hæc in diebus Artaxerxis, &c.* Ubi narratur Regis Assueri factum anno tertio regni eius, & indicat Scriptura, id esse post detectionem insidiarum, quas supra diximus anno septimo factas esse. Respondetur, illud *post hæc* non referri ad ea, quæ narrata sunt per anticipationem, sed ad somnium Mardochei, quod suo loco narratum fuerat.

15 Hæc sunt, quæ contra posteriora huius libri capita obijciuntur, exceptis his, quæ ad Chronologiam attinent, & discutienda postea venient, si prius adnotaverim, quanta animi levitas, seu vesania sit, quæ Anabaptistas, ac Lutheranos non nullos incesserit, vt commentitiam hanc sacram Historiam fabulentur; nam

præterquamquod ex Patribus, & Sacrorum Conciliorum decretis, præsertim ex Tridentina Synodo veritas huius libri constet, ex ipso etiam Judæorum canone, & observantia, probatur.

16 Cum enim solemnia Phurim Judæos religiosissimè semper observasse, habeatur ex 2. *lib. Machab. cap. 15. v. 37.* Josepho, *lib. 11. Antiquit. cap. 6.* & *codice Theodosiano, titulo de Judæis*, eaque solemnia dicta sint non solum dies Phurim, sed, & Amanæ, scilicet ab Aman, & Mardochaica, à Mardocheo, quis non planè stolidus opinari possit, ex figmento, vel ut Luterani quidam loquuntur, ex tragicomedia Religionem festi huius diei, & Aniversariam celebritatem profluxisse? Accedit, quòd hic maximè quantum ad priora novem capita in Hebræorum canone, temporibus Esdræ edito constantissimè locum habuit, quamobrem cum cæteris Hebræis sacris voluminibus à septuaginta Interpretibus græcè donatum fuisse, existimat D. Hieronymus, *præfatione in hunc librum.*

17 Iam verò argumentum huiusce sacri libri est depressio Vasthi, & Aman, exaltatio Esther, & Mardochei, ac liberatio Judæorum. Unde D. Hieronymus *epist. ad Paulin. Esther*, inquit, *in Ecclesie typo populum liberat de periculo,*

Et interfectio Aman, qui interpretatur iniquitas; conviuit, diemque celebrem mittit in posteros. Allegoricè autem Assuerus designat Christum Dominum, Esther B. Virginem Deiparam, & Ecclesiam, Mardochæus animam fidèlem, & piam, Aman, & Vasthi Dæmonem, carnem, & mundum representant. Ita communiter Interpretes cum D. Hieronymo.

18 Quòd verò attinet ad eiusdem libri Authorem, constat fuisse Mardochæum ex cap. 9. V. 2. ubi dicitur: *Scriptis itaque Mardochæus omnia hæc, & literis comprehensa misit ad Judæos: Et cap. 12. V. 4. ibi: Rex autem quod gestum erat scripsit in commentarijs: sed & Mardochæus rei memoriam literis tradidit.* Videtur tamen ipsa quoque Esther quædam inseruisse, cum id in Græco textu ibidem disertè affirmetur. Scriptus est primum Hæbraicè, & a S. Hieronymo inde verbo tenus in Latinum translatus; à 70. Interpretibus in Græcum, & ab alijs in alias linguas.

SECTIO SECUNDA.

CHRONOLOGICÆ DIFFICULTATES AD
intelligentiam huius libri proponuntur.

I OBJICIUNT igitur in hunc modum: pugnant ista capita postrema cum alijs partibus huius libri; totumque librum suspectum reddunt; siquidem in Epistola Assueri, quæ habetur *capit. 16.* dicitur Aman Gente, atque animo Macedo fuisse. Persarumque Imperium ad Macedones transferre voluisse: ex quibus verbis colligitur, Historiam Esther incidisse in vltima tempora regum Persarum; nec enim timere potuit Assuerus, ne Regnum Persarum ad Macedones transferretur, nisi esset iam illud Regnum alicuius nominis: fuit autem Regnum Macedonũ obscurissimum usque ad tempora Philippi patris Alexandri Magni, vt Justinus testatur *ad finem libri 6.* nec initio Regni Philippi, sed anno vigesimo, primum cæperunt vires eius Regni suspectæ esse Persis, vt Diodorus refert *lib. 16.* Incidit autem annus Philippi vigesimus in annum vigesimum tertium Regis Artaxerxis Ochi iuxta Eusebium *in Chronico*; atqui id nullo modo fieri potuit, vt ex sequentibus colligitur.

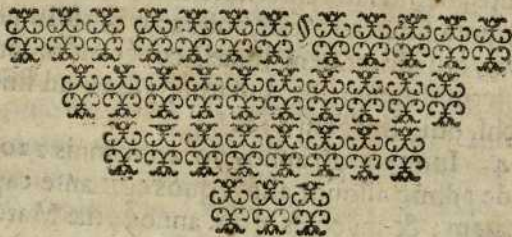
2 Igitur post annum vigesimum tertium Ochi contingere nequivit historia Esther; quæro enim, quis fuit Rex ille Persarum, qui habuit Esther uxorem? Ochus ne? Id verò dici non potest; quoniam hæc historia non post annum vigesimum tertium, sed anno duodecimo Regni Assueri completa est, ut habetur *in lib. Esther, capit. 3.* Num ergo Assuerus fuit Arses, Ochi successor? At ille solos tres, aut quatuor annos regnavit; qua ratione, nec Darius Artaxerxes successor, & postremus Persarum Rex, maritus Esther esse potuit; quippè qui sex, aut novem tantum annis Regno potius est.

3 Deinde si ad finem Regni Persarum pertineret historia Esther; supervixisset Mardochæus ferè ad 300. annos; fuit enim Mardochæus translatus cum Jechonia ex Jerusalem in Babylonem à Nabuchodonosore Rege Chaldæorum, ut probatur ex Esther, *capit. 2. v. 6. Et capit. 11. v. 4.* & ideo iam tunc aliquot agebat annos, deinde in captivitate mansit annos septuaginta, super vixitque postea ab initio Imperij Cyri, qui libertatem Judæis concessit redeundi Jerosolymam, & Judæam, usque ad finem Ochi, qui sunt anni 220.

4 Iunge ergo annos 70. cum annis 220. & adde adhuc aliquot alios, quos egit ante captivitatem, & invenies 300. annos vitæ Mardo-

chæi; id quod incredibile est de hominibus illius ætatis. Augetur etiam difficultas propter Esther, nam cum ipsa fuerit Neptis Mardochei, iuxta Hieronymi versionem, aut Patruelis, iuxta Hebraicos, & Græcos codices, vel fuit æqualis Mardocheo, vel non multò iunior, & quando etiam fuisset centum annis posterior, habuisset saltem vitæ annos ducentos, cum ad nuptias Assueri pervenit. Quis autem credat, anum ducentorum annorum esse illam formosissimam Virginem, quam Rex Persarum præ omnibus mulieribus adamavit.

5 Respondetur, multas esse de tempore, quo vixit Esther, scriptorum Sententias quanquam non sunt omnes æque probabiles; tamen nulla ferè est tam improbabilis, vt si eam sequeremur, propositam obiectionem diluere non possimus; sed claritatis ergo, & vt dilucidè, pro reuitate nostra veritas affulgeat, sequentem inlituo Dissertationem.

SACRA CHRONOLOGICA,
DISSERTATIO DUODECIMA.

DE ASSUERO ESTHERIS MARITO,
elucidatur Danielis cap. 9. v. 1:

SECTIO PRIMA.

UTRUM ASSUERUS ESTHERIS MARITUS
fuerit idem qui Darij Medi Pater?

I AD superiorem elevandam difficul-
tatem, prima sententia historiam
Esther ante Babylonicæ captivitatis
solutionem constituit, & asserit Assuerum Da-
rij Medi patrem, cuius fit mentio Danielis ca-
pit. 9. v. 1. cum esse, qui Esther duxit uxorem;
quæ sententia placuisse videtur M. Melchior
Cano *lib. 11. de Locis, capit. 6.* & Gerardo Mer-
catori *in Chronologia*, qui ad illam obiectio-
nem de Aman, qui transferre voluit imperium
Persarum ad Macedones, responderent: non
ideo hoc voluisse Aman, quòd iam tunc Regnū
Macedonum ita floureret, ut cum Persis de im-
perio Orbis terræ contenderet, sed contra po-
tius, quia cum ipse, gente Macedo esset, voluit
gentem suam per ea tempora obscuram, illus-

56. *Sacra Chronologica, differt. duodecima.*
trifissimam reddere, translato ad se, & suos nobilissimo Imperio, nec iuxta hanc positionem Mardocheus nimis esset ætate longævus, cum ante solutam captivitatem Babylonicam vixisse dicatur.

2 Nihilominus hæc sententia reiicienda venit, primò quia maritus Esther passim dicitur Artaxerxes, scilicet *Esther cap. 4. v. 6. 7. & 8.* quod nomen Medis non convenit, cum sit proprium Regum Persarum. Secundò, quia maritus Esther regnabat ab India vsque ad Ethiopiam, vt constat ex *cap. 1. Esther, v. 1.* ibi: *In diebus Assueri, qui regnavit ab India vsque Ethiopiam super centum viginti septem Provincias.* Nunquam autem Medi tam amplum Imperium possederunt ante Cyri Monarchiam; vsque ad illam quippè Babyloniorum iugum Medorum Reges subiere, & Magni Nabuchodonosoris tempore ei, & successoribus fuerunt tributarij.

3 Etsi enim Nabuchodonosor uxorem è Media haberet, vt ex Beroso scribit Josephus *lib. 10. cap. 11. fine,* cum tamen *cap. 25. Hieremie,* constet, Reges Medorum, sicut & Persarum, siuè Elamitarum, iræ Dei calicem propinante Hieremia, potavisse, licèt nihil aliud in particulari de clade Medorum à Chaldæis accepta, Scriptura commemorat, dicendum videtur, Medorum Regem Cyaxarem Nabuchodo-

nosoris clientem, ac tributarium fuisse, eandemque servitutem ab Astyage successore toleratam, eamque ad mortem Balthasaris, & Imperium Cyri perdurasse; quando vice versa suscitavit Dominus spiritum Medorum contra Babylonem, ut eam perderent, sicut dicitur *Hieremia cap. 51. v. 11.* notatque P. Salius *ad annum Mundi 3452. num. 3.*

4 Patet ergo quod ante Cyri Imperium, Medorum Regnum non erat Monarchia, nec ad tot Provincias extendebatur, quot Assueri ditioni obtemperabant; adeoque licet tunc temporis Medorum Regnum minus esset, quam Persarum, ut S. Hieronymus testatur *in caput 9. Danielis*, non tamen Regnum illud erat tam amplum, quam postea fuit Monarchia Persarum, sive Regnum Assueri mariti Esther. Imo ex eo ipso confirmatur, Estheris maritum Assuerum non vixisse, eo tempore, quo Persarum Regnum adeo exiguum erat, cum Assuerus, de quo nunc agimus, super 127. Provincias iura dedisset.

5 Tertiò rejicitur eadem sententia; quoniam Persarum Imperium initium habuit sub Cyro Principe, ac Monarcha, ut ex communi Chronologia tradidimus *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 26. num. 7. & sequentib.* Porro autem huiusce Imperij exordium adeptus fuit Cyrus
Olym-

Olympiadis sexagesimæ anno quarto, & Mundi 3517. vt edocet P. Salius ad *hunc annum*, num. 3. qui annus fuit primus libertatis Judæorum à Babylonica captiuitate, vt ostendimus tom. 2. *Dissert.* 10. *Secl.* 26. per totam, præsertim num. 19. Dariusque Medus mortuus fuit anno præcedenti, & vltimo septuagenariæ Babylonicæ captiuitatis, post Babylonem ab illo, & Cyro victam.

6 Et quidem P. Gaspar Sanchez in *capit.* 9. *Danielis* *ψ.* 20. ad illa verba: *In anno primo Darij filij Assueri de semine Medorum, qui imperavit super Regnum Chaldaeorum, anno vno Regni eius*, ait, constantem esse, omnium existimationem post victos Babylonios, vno tantum anno vixisse Darium, qui in illud Regnum successit annos natus sexaginta duos, vt disertè inquit Daniel *cap.* 5. *ψ.* 31. Quapropter fieri non potuit, vt istius Darij pater, fuisset antea Persarum Imperator, & Monarcha, siuè Assuerus, quem inquirimus, quia tunc temporis inchoatum non erat Persarum Imperium.

7 Quartò reijcitur eadem positio; quoniam Assuerus, de quo Daniel *cap.* 9. de semine Medorum erat; at maritus Esther Persam, & Persarum Regem se vocat, *Esther cap. vltim.* Quintò, quia maritus Esther Susis regiam suam habebat, *Esther cap.* 1. at Susa non erat Medorum

regia, sed Parsarum, vt scribunt Solinus *cap. 58.* Diodorus *lib. 11.* Et Plutarchus *in Artaxerxe.* Neque ijs repugnat Justinus *lib. 11.* Et Quintus Curtius *lib. 4.* qui regiam Parsarum scribunt fuisse Persepolim; nam, vt refert Strabo *lib. 15.* Et Persepolis, & Susa, Regiæ Urbes Parsarum erant, eo tamen discrimine, quòd Persepolis ideo regia dicebatur, quia apud eam Gazæ, & Sepulchra Regum essent, Susa vero, quia in ea Reges ipsi morarentur. Susis autem sedem suam Cyrus constituit, quòd cum ea Civitas sita esset in finibus Assyriæ, Persidis, & Mediæ, commodissimè poterat inde vniversum Imperium defendi, & regi. Non igitur Assuerus maritus Esther Medus aliquis fuit, sed Persa, id quod ex sequenti Sec. inclarescet amplius.

SECTIO SECUNDA.

QUISNAM FUERIT DARIUS MEDUS DE quo Daniel cap. 9.

I **U**T præcedentis Sectionis assumptum innotescat amplius, operæ pretium erit disquirere, quisnam fuerit Darius Medus de quo Daniel Propheta qui nonum libri sui caput ita orditur: *In anno primo Darij filij Assueri de semine Medorum,*
qui

60 *Sacra Chronologica, differt. duodecima.*
qui imperavit super Regnum Chaldaeorum, in quo suo proximo profecto nos allicit Prophe-
ta, ut disquiramus quisnam fuerit Darius iste, apud quem Daniel plurimum valuit, & de quo saepe sermonem habet in eodem libro, refert-
que haud parum, agnoscere quisnam ille fuerit ad nostrae tractationis scopum.

2 Prima ergo opinio fuit quorundam apud Petrum Comestorem Authorem *Historiae Scholasticae super Danielelem cap. 8.* qui existima-
runt, hunc Darium fuisse avum Balthasaris ul-
timi Regis Chaldaeorum: huncque ex filia il-
lius fuisse generatum: & quia Balthasar filios non habebat propterea eo interempto, Darium Chaldaeorum Imperium occupasse. Verum quia nec Author Historiae Scholasticae eam senten-
tiam appobat, nec Authores illius nominatim memorat, nec vlla eius sententiae probabilis ratio suppetit, idcirco illam cum P. Pererio, & alijs communiter reijcimus.

3 Secunda opinio est Severi Sulpitij in *lib. 2. Sacrae Historiae*, asserentis, hunc Darium regnasse 18. annis, qua tempestate apud Medos regnabat Astyages. Sed & id non est rationi consentaneum; nam, & hunc Darium impe-
rasse Medis ex 6. *Danielis cap.* constat: & Astya-
gem Imperium Medorum tenuisse, omnes tra-
dunt Humanae Historiae Scriptores, sed fieri non
po-

potuit, aut non nisi rarò contingit, vt eodem tempore simul duo Reges sint in eodem Regno: igitur sustineri non potest hæc opinio.

4 Tertia sententia est Theodoret*i in Orat. 6. super Daniel;* commentarios enim suos in Danielem digessit in Orationes, quas habuit ad Populum; censet autem Theodoretus, hunc Darium fuisse nepotem ex filia Regis Nabuchodonosor. Itaque is matrem habuit Chaldæam, sed patrem Medum ideoque cognominatus est Darius Medus, non autem Darius Chaldæus; fuisse verò eum nepotem Nabuchodonosoris, hoc modo argumentatur Theodoretus: Deus per Hieremiam *cap. 27.* promissit, daturum se Regnum amplissimum Regi Nabuchodonosori, & filio eius, & filio filij: cum igitur Balthasar fuerit filius Nabuchodonosor, vt ipse Theodoretus paulo superius dixerat, & Daniel significat *capit. 5.* appellans Nabuchodonosorem patrem Balthazaris.

5 Post Balthasarem autem proximè tenuit Regnum Chaldæorum, Darius Medus ergo vt constet illud Dei promissum de successoribus Nabuchodonosoris, necesse est, hunc Darium nepotem fuisse magni Nabuchodonosoris; & quidem ex parte, seu fundamento Theodoret*i assentitur P. Tirinus, Chronici cap. 34. fine,* vbi docet Balthasarem fuisse Nabuchodonosoris filium,

62 *Sacra Chronologica, differt. duodecima.*
lium, eundemque esse, qui & Nabo, *Isaie 46.*
ψ. 1. & Merodach, Hieremie capit. 56. ψ. 2. Et
Evilmerodach lib. 4. Regum, capit. ultim. ψ. 27.
Et Labonidus in Berofo apud Josephum lib. 1.
contra Apionem, & ipsi Josepho lib. 11. Antiq.
cap. 12. seu Labonitus Herodoto, teste quoque
Scaligero.

6 Cœterum hanc sententiam complecti
non mihi permittunt primò, quæ in *Differt 10.*
de Annis septuagenariæ Babylonicæ captivitatis
tradidi, Sec. 7. & 21. vbi dixi, Balthasarem non
fuisse filium, sed nepotem Nabuchodonosoris,
ipsiusque filij filium, vt præcipuè stabiliunt V.
perdoctusque P. Ribera in cap. 1. Zachariæ,
num. 24. & seqq. P. Salianus, Anno Mundi 3472.
num. 25. & seqq. Videtis præcitatum Differt. 10.
Sec. 21.

7 Secundò; quoniam illud Jeremiæ vati-
cinium, quo suam Theodoretus firmat senten-
tiam, planè subvertit eam; siquidem eo loco
Dominus pollicetur, se daturum Regnum filio
Nabuchodonosoris, & filio filij, at qui Darius,
vt fatetur Theodoretus, non fuit filius filij Na-
buchodonosoris, sed tantum filius filiæ: ergo
non ad ipsum pertinebat illud Dei promissum.

8 Ad hoc respondet Theodoretus, quòd
licet Darius esset filius filiæ, dictum tamen, eo
loco Jeremiæ, filium filij, quòd consuetudo
sit

fit Scripturæ, genealogias describere non per
foeminas, sed per mates. Est sanè ita, vt inquit
Theodoretus; sed ex ratione cogēte, & citra ve-
ritatis iniuriam; vt autem, qui nullo modo filius
ostēditur alicuius, dicatur simpliciter eius filius,
nec solet, nec appositè intelligitur in Scriptura.

9 Tertiò: Deus promissit, se conservaturum
Regnum Chaldaicum in illis, nempe in
Nabuchodonosore, in filio eius, & in filio filij,
quòd promissum pertinebat ad beneficium, &
quandam veluti mercedem Regis Nabuchodo-
nosoris; at Darius tantum abest, vt Regnum
Chaldaicum conservaverit in familia Regis Na-
buchodonosoris, vt omnem familiam eius, in-
terfecto Balthasare, penitus extinxerit, Reg-
numque à Chaldæis ad alias gentes, videlicet
Persas, & Medos transtulerit; id quod significa-
vit Daniel, *cap. 5.* exponens tertium vocabulum
illius Scripturæ *Phares*, & dicens: *divisum est*
regnum tuum, & datum est Persis, & Medis: igitur
fieri non potuit, quòd Darius Medus fuerit
nepos Nabuchodonosoris.

10 Quarta opinio potest esse affirmans,
hunc Darium esse eundem, quem Græci ap-
pellant Cyrum; etenim quæ Daniel de hoc Da-
rio Medo scribit, ipsum nempe debellasse Chal-
dæos, & eorum Imperium ad Medos, & Persas
traduxisse, eadem ipsi de Cyro Græci, & Latini
tra-

tradiderunt: quam opinionem innuere videtur Theodoretus *in princip. 6. Orationis super Danielelem*, & quoad speciem probabilem putat P. Pererius.

II Sed refellitur primò; quia Darius fuit Medus, & de semine Medorum, vt Daniel ait, *initio cap. 9.* Cyrus verò Persa fuit, & patre Persa generatus: ergò non idem esse potuit Darius, ac Cyrus. Secundò cum Darius Medus evertit Regnum Chaldæorum, natus erat sexaginta duos annos, sicut docet Daniel, extremis verbis *5. capituli*, nec exinde regnavit nisi vno, nec integro anno, vt ostēdit P. Pererius *q. 2. supra c. 9. Danielis*; at qui Cyrus, qui regnare cœpit post eversum Imperium Chaldæorum quadraginta annos natus erat cum regnare cœpit, idque per triginta annos tenuit, vt scriptum reliquit Cicero *lib. 1. de Divinatione*, pluresque alij: nos tamen in *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 26. num. 6. & seqq.* ostendimus, Cyrum viginti tres annos regnum obtinuisse, septem verò impetasse post devictam Babylonem, adeoque Cyrum super vixisse Dario: ergò omninò distingui debet Cyrus, à Dario. Tertiò, Daniel in extremo *6. capituli* satis appertè indicat, aliud fuisse regnum Darij, aliud Cyri Persæ, hisce verbis. *Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darij, regnumque Cyri Persæ.*

12 Quinta opinio est, hunc Darium Medum esse Dariū Hystaspidem; Herodotus enim *lib. 3.* Et Justinus, *lib. 1.* tradunt, bellum gefisse cum Chaldæis, eosque, Babylone expugnata, subiugasse: hoc ipsum autem de Dario Medo in *capit. 5.* scripsit Daniel: eamque sententiam D. Hieronymus super *nonum caput Danielis*, tribuit Porphyrio; nec ab ea abhorreere videntur Tertullianus in *libro*, quem scripsit, *adversus Judæos*, & Cyrillus Hierosolymit. in *Catechesi 12.* Ioannes Annius in *Megasthenem*, in *Philonem*, nec non, & vestigia eius persequentes Ioannes Lucidus de *Emendatione temporum*, Gerardus Mercator, in *suis Annalibus*, ac denique Ioannes Driedo *lib. 3. de Sacris Scripturis, cap. 5. part. 3.*

13 At hæc opinio refellitur, quoniam inter Darium Medum, & Darium Hystaspis discriminis plurimum reperitur. Primò ille fuit genere Medus; hic Persa: ille fuit filius Assueri, id est, Regis, ut inquit Daniel *cap. 9.* hic minimè, ut ex recepta sententia nos infra ostendemus: ille regnavit ante Cyrum, ut ex ultimis verbis *cap. 6. Danielis*, colligi potest, ibi: *Porrò Daniel perseveravit usque ad regnum Darij, regnumque Cyri Persæ*, ubi prius refertur, supponiturque, regnasse Darium, postea Cyrum, hic verò, scilicet Darius Hystaspis regnavit post

obitum Darij Medi quadraginta annis, vt existimat ex alijs P. Pererius *in capit. 6. Danielis*, at iuxta P. Saliani temporis rationem, quam nos *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 19. num. 5. Et Sect. 24. num. 5.* prosequuti sumus, non nisi quindecim annis post Darium Medum cœpit regnare Darius Hystaspis, inter vtrumque enim interiacent anni septem Cyri, & Cambysis octo.

14. Ratio autem, quæ in eam sententiam prælaudatos Authores adduxit, ex similitudine nominis eorum, qui Babylonem subiugarunt, insubstans est: Babylon enim bis capta fuit, diversis temporibus, & imperio Medorum, ac Persarum subiecta: primò à Dario Medo, Cyro adiutore, qui regnum Chaldæorum ad Medos, ac Persas primò transtulit. Quibus cum aliquot annos paruissent Chaldæi, postea rebelantes ab eorum Imperio defecerunt, & adversus eos bellum gessit Darius Hystaspis, & expugnata Babylone, iterum ipsos sub iugum misit, vt cernere est apud Herodotum, & Justinum, locis supra citatis; idemque tradit P. Sali-
anus Anno Mundi 3533. num. 46. & 47.

Et Anno 1534. num. 8. & seqq.

SECTIO TERTIA.

POTIOR ALIA OPINIO DE DARIO

*Medo apud Danielem capite 9.
proponitur, & describitur.*

I SEXTA opinio est, hunc Darium, de quo Daniel, fuisse eundem, quem Græci appellant Astyagem, fuisseque avum Cyri: ita quosdam sensisse, & tradidisse, refert S. Hieronymus super 5. caput Danielis. Et verò idem sensissè videtur Eusebius faciens in Chronico Astyagem ultimum Medorum Regem, post quem Cyrus proximè regnavit. Diodorus Siculus lib. 2. Bibliotheca, ait, Apandam, quem Græci Astyagem vocant, Cyri armis oppressum, sicque Medorum regnum ad Persas transiisse, adeoque Astyagem dicit ultimum Medorum Regem, qui sanè fuit Darius. Strabo lib. 15. refert, Cyrum Patargadis honorem habuisse, quòd ibi Astyagem Medum ultimo prælio superasset, & Asiæ Imperium in se transtulisse. Nec Herodotus historiæ parens, vllum alium à Cyro Persa Astyagis successorem agnoscit, adeoque Astyages debuit esse Darius Medus; solus Xenophon in Declaratione sua Cyropædia Astyagi Cyaxarem filium dat successorem, cum tamen Justinus lib. 1.

Herodotus etiam in *Clio*, Valerius Maximus *li. 1. cap. de Somnijs*, asserant, eum prole mascula caruisse. P. Gordon. *cap. 12. num. 18.* Xenophontem, inquit, in sua *Pædia*, nihil minus, quam res Chronologicas, aut etiam veras tractasse, & Cicero *lib. 1. epist. ad Quintum fratrem*, negat, eum ad fidem historiæ de Cyro scripsisse: si ergo communi consensu historicorum, Cyrus successit Astyagi, successit autem, vt Scriptura testatur, Dario Medo, certè non alius est Astyages à Dario Medo, id quod sentit P. Maldonatus in *capit. 9. Danielis, num. 1. Et in capit. 13. fine.*

2 Cui sententiæ si opponas primò, nullum ex humanarum rerum Scriptoribus tradidisse, Astyagem gefisse bellum cum Chaldæis, & Babylonem expugnasse, imperiumque Chaldæorum ad Medos, & Persas transtulisse, quæ tamen omnia de Dario Medo traduntur in Sacris literis, responderi posse, inquit, P. Pererius, Astyagem quidem debellasse Chaldæos, sed quia Cyrus, eius ex filia nepos, iuuenis fuit bellicosissimus, & egregiam eo in bello operam navavit, quia etiam belli prosperè conficiendi comparandæque victoriæ Princeps fuit, ideo tam Persæ, quam Peris faventes Græci, omnem eius belli, & victoriæ gloriam vni Cyro tribuerunt.

3 Si secundò opponas, falsum esse, Cyrum proximè regnasse post mortem Astyagis, vt assumebatur pro superiori stabilienda opinione, id enim neque si Xenophontem sequamur, neque si credamus Herodoto verè dici potest; Xenophon namque post Astyagem regnare facit Cyaxarem eius filium, postea verò Cyrum; Herodotus autem tradidit, Cyrum cum bis bello petijisset Astyagem, vicissetque, relegasse eum in Carmaniam, eoqne vivo, imperium sibi vendicasse. Ante mortem igitur Astyagis Cyrus regnare cœpit.

4 Si inquam id opponas, obiectio dilui potest ex P. Pererio, dicendo, Cyrum, quoad vixit Auus eius Astyages, non regnasse legitimè, sed per vim, post mortem autem Astyagis iustè ille regnavit; quippè qui nepos eius erat, & verus regni heres, propterea divina Scriptura iustum Cyri regnum tantùmmodò spectans exordium regni eius, non ex quo per vim, sed ex quo legitimè regnare cœperat, asfirmare, & declarare voluit. Hæc igitur sententia præcedentibus potior est, nihilominus defferenda venit ex dicendis *Sec. sequenti.*

¶¶¶

¶¶¶

¶¶¶

¶¶¶

SECTIO QUARTA.

COMMUNIOR, ET VERIOR SENTENTIA
proponitur, & probatur.

I **S**eptima sententia est utique communior, & verior, dicens hunc Darium Medum apud Danielelem *capit. 9.* fuisse filium Astyagis, & avunculum Cyri. Ita sentit Josephus *lib. 10. cap. 12.* Darius (inquit ille) cum extingueret Babyloniorum imperium adiutus à Cyro cognato suo, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius; apud Græcos alio vocatus nomine. D. Hieronymus in *cap. 5. Danielis, initio, & fine.* Josephum sequitur, & hunc Darium Regem Medorum, & Cyri avunculum nominat, quòd scilicet ex Mandane filia Astyagis, & sorore Darij natus esset, & iterum *cap. 8. Danielis, v. 3.* ad illa verba: *Et levavi oculos meos, & vidi, & ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa, & unum excelsius altero, atque succrescens* (inquit D. Hieronymus) *Arietem Darium vocat avunculum Cyri, qui post Astyagem patrem regnavit in Medis: Cornu autem succrescens ipsum Cyrum significat, qui post Astyagem avum maternum cum avunculo Dario, quem Græci Cyaxarem vocant*

vocant, Medis imperavit, & Persis. Idem sentit Author *mirabilium Sacrae Scripturae*, lib. 2. cap. 32. Nicolaus de Lyra in 6. & 9. cap. *Danielis*, Severus Sulpitius lib. 2. qui vocat Cyrum Astyagis ex filia nepotem. Comestor cap. 16. in *Danieli*, Vatablus in caput 5. *Danielis* in fine, vbi Artaxerxes, more Græcorum, pro Astyage ponitur: sic Chaldæi Assuerum, commune Medorum Regum nomen, pro Astyage proprio usurpant.

2. Cosignant Adricomius in *Chronico*, Genebrardus etiam ex parte tenet eandem sententiam, licet Darium Hystaspem cum Dario Medo confundat. Docet præterea eandem sententiam, PP. Sa. in fine cap. 5. & 9. *Danielis*, Gordonus in *Chronologia* cap. 12. num. 14. Azor in *Institutionum Mor.* tom. 1. lib. 6. cap. 56. quest. 3. Gaspar Sanchez in cap. 9. *Danielis*, Salianus ad *Ann. Mundi* 3454. num. 7. Titinius in capit. 9. *Danielis*, Torriellus 6. *atatis an.* 8. num. 2. Et anno 47. num. 1. & 2. Pererius lib. 7. in *Danieli* quest. 1.

3. Et pro vltiori istius sententiæ declaratione animadvertendum ex P. Pererio, hunc Darium Medum quatuor nominibus esse appellatum: dictus est Darius à Daniele 6. capite, tum cap. 5. & 9. At verò septuaginta Interpretes appellarunt eum Artaxerxem, vt advertit D.

Hieronymus super *cap. 6. Danielis*. Tertio apud Xenophontem nominatur Cyaxares: Quarto in postremis verbis *cap. 13. Danielis* nuncupatur Astyages, iuxta P. Pererium; ideoque ibi dicitur, post illum regnasse Cyrum, hisce verbis: *Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum eius.*

4 Fulcitur etiam hæc sententia ex præcedentium oppugnatione; tum quia Sacris Scripturis, & humanæ historiæ consona est, nihilque adversus illam opponi valet, quod congruam non accipat solutionem. Nec enim obest quòd Daniel in præcitato loco, Cyrum Astyagi successisse, dicat, successit enim, quia breve tempus regni Darij Medi pro nihilo computatur; eodem quippè anno quo Darius, & Cyrus Babylonem expugnarunt, Darius mortuus fuit, ut edocet P. Salianus ex communi sententia, *Anno Mundi 3516. num. 80.*

5 Quòd si opponas ex Herodoto *lib. 1. Valerio Maximo lib. 1. cap. de Sornijs*, Justino *lib. 1. Severo Sulpitio lib. 2. Sacre historie*, aliisque pluribus, tam Græcis, quàm Latinis, quasi rem veram tradentibus, Astyagem caruisse prole mascula, & vnam solùm filiam, quæ Cyrum peperit, habuisse, ilique in Regnum proximè Cyrum successisse, & consequentè verum non esse, quòd diximus, nempe Darium, seu Cya-

xarem fuisse filium Astyagis, & post ipsum quidem, sed ante Cyrum regnasse.

6 Ad hoc responderi potest iuxta Authorem *historiæ Scholasticæ*, qui super *librum Danielis, cap. 16.* affirmat, Astyagem non habuisse filium, sed unicam filiam; Cyaxarem verò, seu Darium Medum non fuisse natura filium Astyagis, sed consobrinum; verum cum Astyages bello peteretur, & premeretur à Cyro, odio eius, scilicet, ne ad ipsum aliquando regnum eius perveniret, filium sibi adoptavit Cyaxarem, regniq̄ hæredem nuncupavit.

7 Cyrus itaque devicto Astyage regnum quidem concessit Cyaxari sive Dario Medo quoad vixit, contentus vindicta avi, aut veritus, ne si etiam Cyaxarem regno pelleret, omnium contra se Medorum odia, & vires concitaret. Ex quo conficitur, Cyaxarem ne fuisse filium Astyagis, sicut tradit Herodotus: nec enim natura fuit filius: sed fuit tantum filius adoptione, quemadmodum narrat Xenophon, & nostra asserit sententia.

8 Si opponas secundò, quòd nullius veterum specifica autoritate, sed coniecturis tantùm firmetur nostra sententia, responderi valet, quòd cum Xenophon, & Herodotus de Cyro, & Astyage plurimum inter se dissentiant, libebit nobis in eo, de quo nunc agimus, Herodo-

to præferre Xenophontem. At enim Herodotus, & peruetus, & valde gravis Author est? Verò, sed Xenophon paulo recentior eo fuit: siquidem Herodotus floruit quadringentis annis post Homerum, & Hesiodum, scilicet anno ab vrbe condita 310. ante ortum Christi Domini 442. adnotante Plinio, *lib. 12. Naturalis Historia*; Xenophon verò Socratis discipulus ante natum Christum circiter quadringentis annis: vt observat P. T. Tirus.

9 Dices, Xenophontem libros illos de Cyro, non ad fidem historiæ, sed ad effigiem iusti Imperij, atque optimi Principis scripsisse. Respondetur, multa quidem in illis libris ad vberiores, & illustriorem Cyri laudem dicta esse à Xenophonte: verùm non pauciora apud Herodotum reperiri mendacia, idem testis est Cicero, qui *lib. de Legibus*, apud Herodotum innumerabiles ait, esse fabulas. Quapropter huius licet perantiqui Historiographi autoritas impedimento esse nequit, vt sententiæ illi subscribamus, quæ magis conformis videtur Sacris Scripturis.

10 Pluribus ergo in rebus Herodotus, & Xenophon in historia Cyri, & Astyagis inter se discrepant; Herodotus enim Astyagem facit ultimum Medorum Regem: Xenophon penultimum; tum ille negat Astyagi fuisse filium, sed

unicam tantum filiam; Xenophon autem filium eius appellat Cyaxarem. Ille scribit Astyagem debellatum esse à Cyro, regnoque pulsum, & relegatum in Carmaniam, ibique obiisse: Xenophon tradit illum in regno suo, admodum puerulo Cyro, naturali morte decessisse, regnumque filio Cyaxari, reliquisse.

II Deinde tradit Herodotus; Cyrum obscuro natum patre, & humiliter educatum inter pastores; contra Xenophon inquit, Cyrum patre, Persarum Principe, quique genus duceret ex Perseo, generatum, atque in aula patris, atque avi educatum. Ad hæc Herodotus ait, Cyrum miserimè in bello, quod gessit cum Tomyri, Massagetarum Regina, periisse: Xenophon verò scribit illum domi suæ tranquillissimè, ac felicissimè vita defunctum. Denique Herodotus prodidit, illum regnasse novem supra viginti annos: Xenophon autem annos duntaxat septem: quo sanè intellecto de annis Imperij Persarum, verum utique habet iuxta communem sententiam, quam probat P. Sallianus *Anno Mundi 3523. num. 1.* nosque ipsi subscripsimus in *Dissert. 10. Sect. 26. num. 12.* Denique cum præter Xenophontem stent pro nostra sententia Josephus, & D. Hieronymus, locis supra excerptis, dici non potest, illam tantum esse Recentiorum.

SECTIO QUINTA.

SENTENTIA ASSERENS CAMBYSEM
fuisse Assuerum Estheris maritum
reijcitur.

I **H**ebraei igitur in *Seder Olam*, id est, in ea Chronologia, quae ordo seculi inscribitur, cap. 29. existimant, maritum Estheris non alium esse posse, quam Cambysem Persarum Imperatorem, adharet Genebrardus in *sua Chronologia*, nec repugnat Liranus, qui ex eo matrimo tradunt, esse genitum Darium, qui Hystaspis nuncupatur: reijcienda tamen venit sententia ista; primo quoniam Assuerus maritus Esther supra duodecim annos regnavit, ut probatur ex *Esther cap. 3. v. 7.* ubi sic habetur: *Mense primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri missa est fors in urnam, quae Hebraicè dicitur Pbur, coram Aman, quo die, & quo mense gens Iudaeorum deberet interfeci: & exiit mensis duodecimus, qui vocatur Adar: duodecimo autem mense, ut dicitur in eodem libro cap. 9. tertia decima die, quando cunctis Iudaeis interfectio parabatur, versa vice Iudaei superiores esse coeperunt: perspicuum ergo est, Assuetum Estheris maritum supra duodecim annos regnasse.*

2 At Cambyfes, si Josepho *lib. 11. Anti-quit. cap. 3.* fides adhibeatur, præcisè, per sexennium regnavit: Eusebius autem, & V. Beda illi concedunt regni annos octo: Severus Sulpitius, & Hebræi *in Chronico*, annos novem. Qui verò aiunt Eusebium, quem sequuntur Glareanus, & Scaliger, in illis octo, annis includere septem menses fratrum Magorum, qui post Cambysem imperarunt, magis dicunt, quod fieri oportuerit, quàm quod ab Eusebio factum sit, vt adnotat P. Salius *Anno Mundi 3524. num. 2.* & meritò, nam in *Chronico* annos octo seorsim ab illis mensibus Eusebius ponit.

3 Communis, tamen receptaque passim sententia septem menses Magorum, ad quinque vltimos Cambyfis menses adiungit, sicque integros annos octo regno Cambyfis, seu à morte Cyri ad Regnum Darij Hytaspis constituit. Ita Freculphus, Torriellus, Mercator. P. Pererius, Ribera, Gordonus, Samerius, & cum ipsis Salius *Ann. Mundi 3524. num. 2.* tum sectarij Heluicus, Functius, Capellus.

4 At P. Ribera *in cap. 1. Zacharie, num. 33.* ad opinionem Hebræorum cum communi conciliandam, inquit, Cambysem sex annis cum suo parente Cyro regnasse; cæterum id videtur Herodoto repugnare, qui *lib. 1. fine*, refert, Cy-
rum

rum sub ipsum tempus prælij, quo & extinctus est, regnum Cambyfi tradidisse; sic enim ait: *Cyrus in Cambysis filij sui, cui regnum tradebat, manus præbuit Cræsum, ac maiorem in modum, ut hominem honore, beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua adversus Massagetas traiectione non rectè cederet. Hac ubi præcepit, eosque remisit in Persidem, ipse cum copijs suis flumen traiecit.* Sic Herodotus: non igitur sex tum annis regni socius erat Cambyles, cum regnum eodem ipso tempore à patre in omnem eventum acciperet.

5 Hebræi verò Cambyfi quatuordecim Imperij annos tribuunt, sed falluntur, quemadmodum in eo quòd Persarum Imperatores tres tantum enumerant, videlicet Cyrum, Asfuerum, que n dicunt esse Cambysem, & Darium, qui a Magno Alexandro victus fuit, quod tamen a vero discedit; compertum enim est apud Chronologos, post Cyrum, & Cambysem vsque ad Darium Arsamij filium, vltimum Persarum Regem, plures alios imperasse in Perside, nempe Darium Hytaspidem, Xerxem, Artaxerxem Longimanum, Xerxem secundum, Darium nothum, Artaxerxem Mnemonem, Artaxerxem Ochuum, Arsemque: vnde communiter rejicitur Hebræorum existimatio, nec insuper recipitur sententia Clementis Alexandri
ni

ni *lib. 1. Stromatum*, aientis, Cambysem novendecim annos imperasse, falsumque censetur, quod Ctesias historicus scribit, scilicet, duodeviginti annos regnasse.

6 Secundò reiicitur eadem sententia, quoniam Cambyfes, toto tempore Imperij sui, Judæos odio persecutus est, nec vnquam permisit, Templum ædificari Jerosolymæ, vt aperte colligitur ex *lib. 1. Esdra, cap. 4. v. 5. & 24.* vbi dicitur: *Tunc autem intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat vsque ad annum secundum regni Darij, regis Persarum, Darij videlicet Hytaspidis ex dictis Differt. 10. Sect. 5. num. 9. Et Sect. 17. num. 3. & 4.* qui Darij regnavit post Cyrum, & Cambysem. Quis igitur credat, Cambysem illum Assuerum esse, qui post mortem Amani Judæorum amantissimus fuit.

7 Tertiò oppugnatur, quia Assuerus, de quo differimus, *lib. Esther, cap. ultim. v. 16.* aperte indicat, se longo intervallo distare à temporibus Cyri, cum dicit: *Dei beneficio, & patribus nostris, & nobis regnum est traditum, & vsque hodie custoditum*, quæ certè in Cambysem non quadrant, qui Cyro proximus fuit, Cyrus autem primus Persarum Monarcha.

8 Neque fundamentum Hebræorum de tribus Persarum Regibus solidum est, cum non
so-

solùm omnes historici Græci, & Latini contradicant, & ipse etiam Josephus natione, & religione Hebræus, sed etiam Daniel; atque Esdras; nam *Danielis cap. 11.* post illa verba: *Ecce adhuc tres Reges stabunt in Perside*, sequitur, & *quartus ditabitur opibus nimis super omnes, & cum invaluerit divitijs suis concitabit omnes adversus regnum Græcorum.* Quibus verbis aperte describitur Xerxes, qui cum innumerabili exercitu venit in Græciam.

9 In *lib. autem 1. Esdræ, cap. 4. v. 3.* & sequentibus, fit mentio Cyri, qui Templum construi iussit, tum etiam Assueri, seu Artaxerxis, qui id ipsum prohibuit, & Darij, qui iterum imperavit, ut Templum ædificaretur: deinde *ca. 6.* post Darium proponitur alius Artaxerxes, qui etiam nominatur *lib. 2. Esdræ, cap. 2.*

10 Quod autem Daniel tres Reges tantùm nominavit post Cyrum vsque ad Xerxem, non ideo scripsit, quia tres solùm Reges in Perside extiterint post Cyrum, ut notavit D. Hieronymus in *Danielem*, ubi hæc habet: *Frustra igitur quidam quartum Regem, hic nominatum fuisse putant, Dariuræ, qui ab Alexandro superatus est: at ille non quartus, sed quartus decimus post Cyrum, Persarum Rex fuit, quem septimo sui Imperij anno, & superavit, & occidit Alexander. Et notandum (pergit D. Hieronymus) quòd qua-*

*Sententiâ afferens Cambys. &c. Sec. 5. Si
quatuor post Cyrum Persarum regibus enumera-
tis, novem præterit, & transierit ad Alexandrum.
Non etiam curæ fuit spiritui prophetali ordinem
historiæ sequi: sed præclara quæque perstringere.
Quod subditur: surget rex fortis, &c. de Magno
Alexandro intellige; hic enim Illyricis, Thracibus,
Græcis, Thebæisque superatis transiit in Asiam
fugatisque Darij ducibus urbem Sardis cepit, pos-
tea que capta India, & urbe Alexandria condita,
cum triginta duos ætatis haberet annos, & duode-
cim Imperij in Babylone veneno perijt. Hæc D.
Hieronymus.*

II Consimilia scribit Theodoret. his ver-
bis: *Angelus verò usque ad ipsum Xerxem sum-
matim traditis Persiis rebus, & cæteris qui post
ipsum regnarunt, ut qui imbecilliores fuerint,
omissis, ad Macedonum regem Alexandrum trans-
tulit orationem. Unde conficitur, debile esse, &
inefficax Hebræorum argumentum, ad asseren-
dum tres tantum fuisse Persarum reges à Cyro
vsque ad Alexandrum, & Cambysin, proinde
fuisse Assuerum Estheris maritum. Videatur
perdoctus P. Pererius lib. 13. in Daniele, vbi
eruditè de Persarum Regibus disserit, eos-
que à Cyro vsque ad Alexandrum
quatuordecim extitisse
ostendit.*

SECTIO SEXTA.

*ALIUD EXCINDITUR HEBRÆORUM
argumentum non rectè diductum ex lib. 2. Esdræ,
cap. 12. v. 11. & 22.*

I **A**rguunt secundò Hebræi, sed non
urgentius, vt stabiliant, Camby-
sem fuisse Assuerum Eltheris ma-
ritum, & in hunc modum ratiocinantur: *In lib. 2.
Esdræ, cap. 12.* enumerat Nehemias magnos Sa-
cerdotes à Josue filio Josedech, pervenitque
v. 11. vsque ad Jaddû, quem constat temporibus
Alexandri Magni Sacerdotio functum: ex hoc
autem sequi videtur, vt pauci admodum fuerint
reges Persarû, cum Nehemias, qui tempore Cy-
ri primi Persarum Monarchæ, vir maturus erat,
tempora Alexandri Magni attigerit, qui Per-
sarum Monarchiam destruxit.

2 Sed huic argumento fit satis primò ex V.
Beda *lib. 3. in Esiram, cap. 32.* vbi docet, Nehe-
miam enumerasse genealogiam Josue Pontifi-
cis vsque ad Jaddum, quia Jaddi infantiam at-
tigit; nam vt habemus *lib. 3. Esdræ, capit. ultim.
v. 28.* tempore Nehemiæ, Summus Pontifex erat
Eliatib, nepos Josue, & proavus Jaddi, qui tem-
pore Alexandri iam senex Pontificatum gere-
bat,

bat, inter finem autem Artaxerxis Longimani, cuius pincerna erat Nehemias, *Esdre 2. cap. 1. fine, & cap. 2.* initiumque Alexandri sunt anni nonaginta quinque: fieri igitur optimè potuit, ut Jaddus, qui tempore Alexandri senex erat, tempore Nehemiæ infans esset.

3 Cæterum aliter, & fortè melius responderi potest secundo, diversos nempè Nehemias legi in *lib. Esdre*: primus fait, ille qui venit cum Josue, & Zorobabele anno primo Monarchiæ Cyri *lib. 1. Esdre, cap. 2. v. 2. & 63.* vbi cognominatur Atherlatha, quæ vox Chaldaica est respondens hebrææ Nehemiæ, ut adnotant Vatablus, P. Sa. & alij Interpretes. Hunc verò non fuisse Nehemiam Ducem Hebræorum, certum videtur, quia, eo primo anno Cyri, & pluribus deinde, Dux Judæorum erat Zorobabel, ut ex *1. lib. Esdre* probatur, eiusque ducatum vsque ad unum & quinquaginta annos producit P. Saliatus, ut videre licet *Anno Mundi 3567.*

4 Deinde Ducatum gessit Esdras annos tredecim, ex notatis ab eodem Saliato; quin imo inter Zorobabelem, & tempus quo florere cœpit Esdras in suo ducis munere, fluxerunt anni viginti septem, ut tradit idem Saliatus, *Anno Mund. 3567. & 3595.* quapropter ab initio imperij Cyri vsque ad annum primū Nehemiæ Ducis Judæorum, qui fuit annus vigesi-

mus Artaxerxis Longimani, *ex lib. 2. Esdræ, ca. 2. v. 1.* fluxere anni nonaginta duo, ideoque incredibile fit, hunc Nehemiam, senem tunc, & supra centenariam, tam grave munus gubernandi Populum suscepisse; & consequenter dicendum, Nehemiam, qui floruit sub Cyro, diversum fuisse a Nehemia Duce, sub Artaxerxe Longimano anno ipsius vigesimo.

5 Alium legimus Nehemiam *lib. 2. Esdræ, cap. 3. v. 16.* qui fuit Princeps dimidiæ partis vici Bethsur, qui partem muri Jerusalem ædificavit: porro autem hunc Nehemiam esse diversum à Nehemia Duce, probatur; quoniam ille dicitur filius Azboc *dicto lib. 2. Esdræ, cap. 3. v. 16.* Nehemias vero Dux Hebræorum fuit filius Helchiæ, ut constat ex *2. Esdræ, seu Nehemiæ cap. 1. v. 1.* hic porro Nehemias filius Helchiæ fuit Populi Hebræorum Dux, ut constat ex *dicto lib. Esdræ 2. capit. 5. v. 14. Et capit. 12. v. 26.* idemque *toto lib. 2. Esdræ,* celebratur.

6 Qui etiam videtur esse Nehemias, qui *cap. 10. eiusdem libri,* numeratur in Sacerdotibus, ut qui in subscribendo foedere recensetur, Nehemiam autem Ducem fuisse Sacerdotem, & vivente adhuc Eliab, Pontifice, Rempublicam administrasse *ex cap. 1. v. 21. secundæ lib. Machabæorum,* probatur; quia ille idem, qui missus dicitur à Rege Persidis, vocatur sacerdos;

dos ; nullum verò legimus Nehemiam missum à Rege Persidis præter Nehemiam Ducem, qui id de se aperte testatur, *Nehemie cap. 5. v. 14.*

7 Ex prænotatis igitur liquet, ruere fundamentum Hebræorum, ad asserendum, tres tantum, sive paucos admodum existisse Persidis Imperatores à Cyro vsque ad Alexandrum Magnum ; quoniam Nehemias, qui tempore Cyri floruit, attigit quoque tempora Alexandri ; id inquam fundamenti labascit ; non enim fuit idem Nehemias, qui floruit tempore Cyri, & qui attigisse dicitur tempora Alexandri, nec etiam Nehemias, dux Hebræorum, attingere potuit tempora Jaddi Pontificis, & Alexandri Magni vt iam ostendo.

8 Igitur Claudius Frasen, pereruditus recentior ex Sacra D. Francisci familia, in suis *Disquisitionibus Biblicis, super Esdras, num. 5.* inquit, Nehemiam diutissime vixisse, quippè qui ad tempora Darij Codomani, regum Persarum prostremi, superstes fuerit ; cuius argumentum est, quòd *cap. 12. v. 26. lib. 2. Esdræ*, id est. *Nehemie*, sit mentio Summi Sacerdotis Jeddæ, quem Alexandro Magno Darij expugnatori, Jerosolymam eunti viam præiisse, narrat Josephus *lib. 11. Antiquit. cap. 8.* & proinde concedendi sunt Nehemiæ anni, vt minimum, centum

triginta, sic Frasenius, id quod confirmat ex Scaligero, *de Emend. temp. lib. 6.*

9 Nihilominus dicendum, Nehemiam Duce[m] tempora Alexandri Magni non potuisse attingere, quia aliter opus esset, ut ei concederemus ferè 150; aut etiam plures vitæ annos; nam si ei demus triginta annos, cum factus est Dux provinciæ, nimirum anno decimo nono, aut vigesimo Artaxerxis Longimani, ut deducitur ex *lib. Nehemiæ, cap. 1. & 2.* profectò, anno quadragesimo, & ultimo Artaxerxis Longimani, ageret Nehemias annos quinquaginta; ab eo autem anno usque ad Alexandrum ferè centum anni supersunt; quoniam annus quadragesimus Artaxerxis Longimani concurrit cum anno Monarchiæ Persarum 113. Persarum verò regnum, seu Monarchia perstitit usque ad annos 208. ut optimè ostendit P. Salius Anno 3324. *num. 11.* adeoque Nehemias egisset annos ferè centum quinquaginta.

10 Porro autem tempore Nehemiæ, vita tam longæva non erat, imò nec multo ante, ut probatur ex illo *Psal. 89. v. 10. & 11. dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in Potentatibus octoginta, & amplius eorum labor, & dolor:* igitur nulla ratione possumus concedere Nehemiæ vitæ annos centum quinquaginta, vel centum triginta.

Quam:

11 Quamobrem potius dicendum videtur, in diversis Scripturæ locis, posteriores Pōtiffices, vel Scribas supplevisse, quæ deerant circa huiusmodi genealogias, seu versiculum 11. *capit. 12. lib. 2. Esdræ*, ubi fit mentio Pontificis Jeddoæ, seu Jaddi, qui præerat tempore Alexandri Magni, ab aliquo alio Scriptore Sacro insertum esse huic libro Nehemiæ, ut posteris constaret de successione Pontificum Synagogæ per omne tempus Monarchiæ Persicæ, quæ stetit vsque ad Alexandrum Magnum; ita docet P. Salianus, *Ann. Mundi 3621. n. 11. & 3629. num. 8. Tirinus in lib. 2. Esdræ, cap. 12. v. 12.*

12 Sic Esdras suplevisse dicitur, quæ deesse videbantur, assistente ipsi Spiritu Sancto, quæ de morte Moylis habentur *in fine Deuteronomij*; de Josue morte, ac sepultura *in fine libri eius*, quæ rursus *in fine Prophetiæ Jeremiæ* habentur de regno Evilmerodachi, & de exaltatione Joachim, quæ constat mortuo Jeremia contigisse.

13 Eadem est ratio extremi *libri Tobia, & Judithæ*, cuius Authorem dicitur esse Joachimum Pontificem, qui longè ante Juditham mortuus est; illa quoque ab eodem Esdra adiecta non immeritò existimantur, ubicunque dicitur, *vsque ad præsentem diem*, quæ longinqui temporis seriem denotant.

14. Sic etiam post Esdræ aliqua adiecta fuisse sacris libris, multis ex locis colligi potest, ut *cap. 30. lib. 1. Paralip.* ubi longa Davidis genealogia describitur, & multo ultra Esdræ ætatem, in duodecim videlicet generationes descenditur. Initium *cap. 11. Esdræ*, ad Mardocheum, & ad Esdræ pertinere non potest; quod enim ibi refertur de interpretatione Lysimachi, regnantibus Ptolemæo, & Cleopatra, diu post Alexandrum Magnum contigit: consimiliter ergo asserimus, quod *cap. 12. Nehemæ*, sit mentio Jeddæ, sive Jaddi Summi Pontificis, & Levitarum, qui fuerunt in Pontificatu eius, non quia Esdras, aut Nehemias, id conscripserit, cum ad illud tempus nullus eorum pervenerit; sed ex adiectione posterioris alicuius Pontificis.

15. Et quoniam Frasenius asserens Nehemiam attigisse tempora Jeddæ Pontificis, consignat illi annos vitæ 130. aitque Nehemiam cum esset annorum sedecim electum fuisse Hebræi Populi Ducem, anno videlicet vigesimo Artaxerxis Longimani, & Julianæ Periodi 4269. Hinc profectò refellendum venit denovo Frasenij placitum; quia nemo nisi difficultè in suadam suam inducere poterit, puerum, seu adolescentem sedecim annorum, prudentè electum fuisse Ducem Populi Judæorum, præsertim,

Allud excinditur Hebræorum, &c. Sec. 6. 89
sim, vt curam impenderet instaurandi Urbem
Jerosolymam, eiusque muros reedificandi, ob-
sistentibus valde Judæorum hostibus, *Esl. lib. 2.*
cap. 4. v. 17.

16 Deinde ex eadem Julianæ periodi com-
putatione videtur, non admissim calculos
subduci à Frasenio; annus quippè vigesimus
Artaxerxis Longimani non incidit in annum
Julianum 4269. vt prædictus Author scribit,
sed potius in annum 4259. vt observat huiusce
Julianæ periodi illustrator disertissimus P. Pe-
tavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 13. ad*
prædictum annum; porro ab hoc tempore vs-
que ad annum 4384. in quo Darius Codoma-
nus victus est ab Alexandro Magno, iuxta eun-
dem Petavium, fluxere anni 125. quibus si ad-
das, vel ipsos præcisè sedecim annos, quos Ne-
hemix concedit, Frasenius quando in Ducem
Hebræorum electus fuit, anno vigesimo Arta-
xerxis, non solum fient 130. anni, sed etiam 141.
vitæ Nehemix, id quod nec Frasenius admittet.

17 Haud me latet hunc excessum anno-
rum provenire posse ex diversitate epochæ, &
hypothesis præsupositæ ad Julianam periodum
connectendam, seu applicandam, vt ostendi
tom. 2. Dissert. 10. Sect. 28. num. 25. quoniam in
præsentia supponit Frasen, annum vigesimum
Artaxerxis Longimani concurrere cum anno
4269.

4269. Juliana periodi ; at Petavius existimat incidere in annum 4259. Julianum. Cæterum hinc colligitur, temporis rationem ex Juliana periodo diductam laborare ea incertitudine, quæ reperitur in hypothesi, seu epocha, quam illa supponit, vt dicta *Dissert. 10. Sect. 28.* prælibavi; & Fraſenij opinionem non satis eo argumento fulciri, etiam diducitur.

SECTIO SEPTIMA.

*REFELLITUR SENTENTIA ASSERENS
Xerxem primum fuisse Assuerum Estheris
maritum.*

1 **S**ENTENTIA est Josephi Scaligeri, Assuerum, de quo differimus, esse Xerxem, qui adeò confidentè scribit *lib. 6. de Emendatione temporum*, vt affirmet, neque de eo dubitare posse, nisi, qui nullo ingenio sit, neque negare, nisi malignum; in *Animadversionibus*, autem *Eusebianis*, plumbeos, asinos, cerritos esse vociferatur eos, qui sub voce Assuerus, sive Achasueros, Oxiarem, aut Xerxem non ariolantur.

2 Argumenta, quibus innititur, hæc ferè sunt, primum appellatio ipsa, nam Assuerus, sive Achasueros Hæbraicè, idem est, ac Græcè
Oxia-

Oxiarès, qui est Xerxes. Secundum; Xerxis vxor ab Herodoto vocatur Amistris, sive Amestris, quæ idem Hebraicè est, ac Esther: Xerxes itaque (inquit Saliger pag. 559.) anno tertio Imperij sui omnes Persidis, & Mediæ Procères convivio excepit, huius convivij causam liber Ester non reddit; sed ex septimo Herodoti non difficile est, eam colligere. Expeditionem enim in Græciam moliebatur, de qua, & omni eius apparatu bellico, cum ad Procères Imperij retulisset, mox eos, illo splendidissimo epulo dierum 180. prosecutus est. Statim (pergit Scaliger) igitur reverso ex Græcia Xerxi adducitur Esther, mense decimo sub finem septimi anni Xerxis; duodecimo autem anno, decimotertio mensis Adar, supplicium de Aman sumitur. Huic Scaligerianæ sententiæ favet Genebrardus, qui ait, Xerxem ex Esthere genuisse Darium, seu potius Artaxerxem Longimanum: subscribunt Calvisius, & alij sectarij. Capellus autem è sectarijs iisdem refutat Scaligerum Anno Mundi 3522.

3 Scaliger tamen pro suo acumine non videt quod nos plumbei agnoscimus: non satis esse consentire nomina, si res ipsa aut tota, aut magna ex parte dissentiat. Refellitur ergo sententia ista veluti sibi ipsi contraria; Estherem quippè volunt, illam esse, quam Herodotus, & Ctesias Amistrim vocant, & simul asserunt, re-
ver-

verso ex Græcia Xerxi adductam fuisse Estherẽ, quæ tamen inter se pugnant; nam longè ante expeditionem in Græciam, Amistris Xerxi nupserat, ut ex Herodoto, & Ctesia constat. Ctesias enim refert, Xerxem Amistri: Onophæ filiam duxisse, ex qua filium suscepit Dariæum; & post biennium Hytaspem, tum Artaxerxem; Darius, ante expeditionem præfatam, natus est annis aliquibus; siquidem Author est Herodotus *lib. 9. pag. 630.* Xerxem post cladem acceptam in Græcia, Mastixæ filiam Dario filio suo despondisse, cum Sardibus adhuc esset, quò se victus receperat, ante quam rediret in Persidem.

4 Olim igitur Amistrim vxorem duxerat Xerxes, idque & Herodoti narratio omnis in *lib. 9.* certissimè demonstrat, sed & *lib. 7.* vbi apparatus belli describitur, & copiarum duces singuli percensentur, Persis præfuisse dicit Otanem patrem Amestris, quæ Xerxis erat vxor: falluntur ergo Scaliger, & Scaligeriani, qui Estherem reverso è Græcia Xerxi adductam esse putant, & eandem Amestrim Herodoti, atque Ctesix faciunt. Nam & illius pater Otanes ab Herodoto, à Ctesia Onophas dicitur, qui & ante expeditionem honoratissimus fuit, utpote quem Persarum agminis ducem Xerxes constituit.

Atqui

5 Atqui pater Estheris non solum Judæus, fuit, sed etiam diu ante mortuus; quapropter Mardochæum, ut adoptivum patrem Esther colebat, in quem nullatenus quadrant, quæ de Amestris patre Otane narrat Herodotus, scilicet Persidis copijs ducem fuisse constitutum in expeditione adversus Græcos: neque vllibi id de Mardochæo legitur: igitur Amestris non fuit Esther Assueri vxor.

6 Secundò Estherem sanctissimam, & modestissimam foeminam fuisse, eius historia testatur; Amestris verò crudelis fuit, cuius immane facinus enarrat Herodotus, in Masistis coniugem editum, quam cum à Xerxe deditam in potestatem accepisset Amestris, mamillas ei abscidit, & eas canibus abiecit; tum naso, auribus, labijs, & lingua mutilatam domum remisit; quæ, ut aiebam, ad pijssimam Estherem pertinere non possunt.

7 Tertiò vel ipsa nominum similitudo, quæ est Scaligeri fundamentum, parum, aut nihil ei opitulatur; nam Assuerus hæbraicè ita concipitur, ut Oxiares græcè sit, at Xerxes, & Oxiares magis differunt, quàm assimilentur, vel quid proderit ista similitudo si res non congruant? Deinde Persicè non Xerxes, sed Xertes nuncupandus est iste Persarum Imperator, si Scaligero, credimus: porrò autem inter Oxiares, & Xertes alia dif-

94 *Sacra Chronologica, dissert. duodecima.*
discrepantia ostenditur: infirmum ergo ex nuncupationum similitudine instituitur argumentum.

8 Quartò, Scaliger, suam stabiliri sententiam, putat ex voce ipsa Assuerus; at inde nullum duci potest argumentum; quoniam vox Assuerus est nomen appellativum, non proprium, ut Cæsar, Pharao, Ptolemæus, Arsaces, id quod notant P. Gaspar Sanctius *in cap. 9. Daniel. Saliarius tom. 4. Anno Mundi 3454. num. 8.*

9 Tandem adnotare oportet in hac *Sectione* sermonem esse institutum de Xerxe primo Persarum Imperatore, secus de Xerxe secundo, qui fuit filius Artaxerxis Longimani, & paucis tantum imperavit diebus, ut ex communi Chronologorum placito tradit P. Saliarius *An. Mundi 3630. num. 2.*

SECTIO OCTAVA.

DE ARTAXERXE OCHO INQUIRIT,
fuerit ne Assuerus Estheris maritus?

I **Q**Uòd Artaxerxis Ochus fuerit Assuerus Estheris maritus, docent Sapientissimi Scriptores P. Serrarius *in cap. 1. Estheris, quest. 3.* P. Gordonus *in sua Chronologia. Et capit. 14. num. 26.* Adricomius

De Artaxerxe Ochus inquiri, &c. Sec. 8. 95
mius in *Ann. Mundi*, An. 3544. P. Gretserus in
deffensione Cardinalis Bellarmini, tom. 1. lib. 1.
cap. 7. afferunturque pro hac sententia duæ ra-
tiones: prima, quod vicinus sit Ochus Macedo-
num Imperio, ideoque hic Assuerus accusabat
Aman, quod vellet Persarum imperium in Ma-
cedones transferre.

2 Assumptum probatur; quia Artaxerxes
Ochus regnate cœpit imperij Persarum an-
no 174. & Mundi 3690. imperavitque annos
viginti tres iuxta Diodorum *lib. 5. & 16.* Seve-
rum Sulpicium, Sigonium, Gordonum, Same-
rium cum communi sententia, cui subscribit
P. Sallianus *Ann. Mundi* 3711. Unde obiit Ochus
anno 196. imperij Persarum, cum id imperium
steterit tantum annis 208. vt ex alijs Chrono-
logis probat P. Sallianus *Anno Mundi* 3724.
num. 11. translatumque fuit imperium in Ma-
cedones, scilicet in Alexandrum Magnum, ac
proinde Artaxerxes Ochus vicinus fuit Mace-
donum imperio; ideoque ipse accusabat Aman,
quod vellet Persarum imperium in Macedones
transferre.

3 Secunda ratio huius sententiæ in eo con-
sistit, quod cum Assuerus, seu Estheris mari-
tus fuerit Artaxerxes, vt plurimi gravesque
Scriptores, & Interpretes docent; & aliunde non
fuerit Artaxerxes Longimanus, nec Mnemon,
quia

quia quilibet ex his imperavit multo ante Macedonum imperium, Artaxerxes Ochus erit Alluerus. Verùm huic placito aduersatur D Augustin. *lib. 18. de Civit. Dei, c. 36.* dicens, rem gestam ab Esther in laudem Dei non longè distare à temporibus Aggæi, Zachariæ, Malachiaë, Esdræ. Atqui, vt facile constat, à primo, anno Artaxerxis Longimani, sub quo Esdras floruit, ex communi sententia, vsque ad primum annum Ochi, anni 100. ab Eusebio numerantur, vt notat, & approbat P. Salius *Anno Mundi 3590. num. 7.* igitur Artaxerxes Ochus non fuit Alluerus Estheris maritus, quippè qui ultra centum annos post Esther imperavit.

4 Et quidem Aggæus prophetavit anno secundo Darij Hystaspidis, vt probatur ex *cap. 1. Aggæi, v. 1.* ibi: *In anno secundo Darij regis, in mense sexto, in die vna mensis factum est verbum Domini in manu Aggæi Propheta.* Porro Darium, de quo hîc, fuisse Hystaspidem, communis est sententia, cui subscribunt Salius, *Anno Mundi 3533. num. 30.* Tirinus in *Chronico, capit. 30.* Eodem quoque anno prophetavit Zacharias, vt constat ex illius *capit. 1. v. 1.* aientis: *In mense octavo, in anno secundo Darij regis, factum est verbum Domini ad Zachariam.* Et de regno eiusdem Darij Hystaspidis esse intelligendum constat, quia & Aggæus, & Zacharias
lo.

loquuntur de Dario, qui imperavit post Cyrum, & Cambysem; observantque prælaudati Salianus, & Tirinus, qui idem constabunt in *Aggeum*, cap. 1. De Malachia autem plures cum D. Hieronymo, P. Ribera, & Tornielo edocent, eundem fuisse cum Esdra; & consequenter magno temporis intervallo ab Artaxerxe Ocho dissitus fuit.

5 Alij verò, compluresque Scriptores, & interpretes, diversos fuisse Malachiam, & Esdras existimant, ut P. Salianus, *Anno Mundi 3595. num. 10.* Gaspar Sanctius in *Malachiam*, Tirinus *ibidem*, ducti autoritate D. Augustini, & aliorum, omnes tamen conveniunt sub Darium Histaspidem prophetasse, cum ergo Esther non longè ab his prophetis distet, subducitur, Assuerum non fuisse Artaxerxem Ochum.

SECTIO NONA.

PROPONITUR, AC OPPUGNATUR SENTENTIA afferens, Assuerum Estheris maritum fuisse Artaxerxem Mnemonem.

1 DE Artaxerxe Mnemone inquit Eusebius in *Chronico* sub Olympiade 94. fuisse Assuerum, de quo in *lib. Estheris*, faventque Beda in *lib. de Sex aetatibus*, D.

Hieronymus in *Ezechiel cap. 4.* D. Isidorus, & ex Recentioribus P. Pererius *lib. 13. in Daniëlem, sub initio cap. 11.* & *lib. 10. ubi de septuaginta Hebdomadibus*, Sigonius in *Severum Sulpitium*, Torniellus *anno 204. sexta atatis.*

2 Oppugnatur tamen hæc sententia primò, quoniã Artaxerxis Mnemonis vitam diligentèr scripsit Plutarchus, qui tamen, vt observat Cardin. Bellarminus *lib. 1. de Verbo Dei, capit. 7.* ne innuit quidem aliquid eorum, quæ habentur in *lib. Esther*; quin potius contrarium inde colligitur; narrat enim Plutarchus, Artaxerxẽ Mnemonem duas coniuges habuisse nempe Statiram, & Atossam: neutra autem potest esse Vasthi, aut Esther, quæ vxores Assueri nostri fuerunt; nam Vasthi repudiata fuit ab Assuero, *Esther cap. 1. v. 21.* Statira autem veneficio interfecta, dum adhuc Regina esset, & cum ingenti Regis dolore.

3 Atossa verò repudiata nunquam fuit, sed vixit cum Artaxerxe Mnemone vsque ad eius mortem. iam verò Esther Hebræa erat genere, & in matrimonium accepta ab Artaxerxe, seu Assuero anno septimo regni eius, *Esther cap. 2. v. 21.* Atossa autem non Hebræa, sed Persica & ipsius Artaxerxis filia; Statira verò nõ anno septimo regni assumpta, sed ante quàm regnate cœpisset Artaxerxes Mnemõ ab eo duc-

ta fuerat, cum ergo tot eluceant discrepante inter vxores Assueri, quem inquirimus, & Artaxerxis Mnemonis, fieri non potuit, vt vnus idēque rex fuerit Assuerus, & Artaxerxes Mnemon.

4 Secunda ratio valdè effīcax ex eo depro-
mitur, quòd vt scribit Iosephus *in lib. 1. con-
tra Appionem*, non habentur apud Hebræos in
Canone Sacrorum librorum, hi libri, qui post
tempora Artaxerxis Longimani scripti sunt;
siquidem librorum Sacrorum Canonem Esdras
composuit. Iosephus enim inquit, à Moysē
vsque ad Artaxerxem filium Xerxis, duos & vi-
ginti numeratos esse sacros libros primarię au-
thoritatis, inde autem scripta fuisse alia, quę non
paris essent fidei: Porro in illis viginti duobus
D. Hieronymus *in Prologo ga. leato*, ponit Es-
theris librum.

5 Id ipsum præstitit Genebrardus *lib. 2.
Chronologia sub initium*. Ubi ex Hebræis refert,
editam fuisse Canonem Hebræorum de Sacris
Scripturis in magna Synodo, cuius Scriba fue-
rit Esdras; qui eius authoritate in ordinem
hodiernum Veteris testamenti libros deduxerit,
& tres in partes diuiserit, legem (libris quin-
que Moysis), Prophetas (oçto, nempe quatuor
prios Josue, Iudices, Samuelem, & Reges)
& totidem posteriores, Esaiam, Jeremiam, Eze-
chielem, & librum Minorum Prophetarum, &

agiographa novem: Psalmos, Proverbia, Canticum, Ecclesiastem, Job, Daniele, Eldram, Paralipomenon, Esther; nam Ruth adijciunt libro Judicum, quasi appendicem, & lamentationes libro Jeremiæ.

6 Unde sic stabilitur argumentū Cardinalis Bellarmini, quoniam liber Esther vnus est ex prædictis viginti duobus Canonicis libris, probatis in magna illa Hebræorum Synodo, cuius Scriba fuit Esdras, qui profectò floruit sub Artaxerxe Longimano, vt ex receptissima sententia optimè consulcit P. Salianus *Anno Mundi 3595. num. 2.* imo, & sub eodem Artaxerxe anno eius Imperij vigesimo floruit Nehemias, mortuo iam Esdra; eo enim anno vigesimo Nehemias accepta facultate ab Artaxerxe perrexit in Jerusalem, vt Civitatem, & muros illius reedificaret, vt constat *ex lib. 2. Esdræ, capit. 2.* & fusè, Deo propitio, explicabimus in *Dissertatione de Septuaginta Hebdomadarum Danielis exordio, & fine*: igitur Estheris historia referri non potest ad Artaxerxem Mnemonem filium Darij Nothi, Persarum quoque Imperatoris, cuius imperiū fuit annorum novemdecim, post quadraginta annos Imperij Artaxerxis Longimani, & post Xerxem secundum, & Sogodianam; horum autem duorum imperiū vnus tantum anni fuit; successitque Darius Nothus, qui vnde-
gin-

Proponitur, ac oppugnatur, &c. Sec. 9. 101.
ginti annos imperavit, iuxta Eusebium in *Chro-
nico*, communiter receptum. Unde colligitur,
quod cum Esther historia evenerit, antequam
Esdra Sacrorum Librorum Canonem in Mag-
na Synodo constitueret, cum in illo Esther li-
ber recensetur, Esdras autem floruerit impe-
rante Artaxerxe Longimano, ut recepta fert
sententia, ex lib. 1. *Esdrae*, capit. 7. v. 1. & 18.
profectò Estheris maritus esse non potuit Ar-
taxerxes Mnemon, qui fuit filius Darij Nothi,
vide P. Salianum tom. 5. *Anno Mundi* 3590. &
3650.

SECTIO DECIMA.

*DARIUM HYSTASPIDEM NON FUISSE
Assuerum Estheris maritum, ostendit.*

1 **P**Lurium, sapientumque Scriptorum
est opinio, Estheris maritum fuisse
Darium Hystaspis filium, sic docet
Megasthenes, Ammianus, Rabbi Salomon, Ni-
colaus de Lira, Ioannes Benedictus, P. Corne-
lius Alapide, P. Tirus in cap. 1. *Esther*, Clau-
dius Frasen in *Disquisitionibus Biblicis*, de lib. Ca-
nonicis, in lib. *Esther*, num. 8. ex hæreticis etiam
Cation, Lucas Osiander, & alij.

2 Cuius sententiæ fundamenta sunt, primū
quod de Assuero Estheris marito refertur, so-
lem-

lemne fecisse convivium, & 127. *Provincijs præfuisse: idem autem de Dario Hystaspis filio legitur, lib. 3. Esdra, cap. 3. hiscè verbis: Rex Darius fecit cœnam magnam omnibus vernaculis suis, & alijs Magistratibus Mediae, & Persidis, omnibus purpuratis, & Prætoribus, & Præfectis sub illo ab India vsque ad Aethiopiã, centum viginti septem Provincijs.*

3 Secundum: Susan fuit exordium Regni Assueri, vt habetur *Esther cap. 1. v. 2.* narrat autem Plinius *lib. 6. cap. 27.* Susan Persarum regiam à Dario Hystaspis filio conditam; tamen Elianus ab eo duntaxat auctam, & illustratam velit.

4 Tertium; Assuerus Estheris maritus agnoscit sibi, suisque maioribus traditum, conservatumque regnum beneficio Dei Cæli, vt constat ex *cap. 16. Esther*, idem verò de Dario Hystaspis filio recensentur *lib. 3. Esdræ, capit. 4. v. 43.* vbi Zorobabel Darium alloquens ait: *memor esto voti tui, quod vovisti, edificare Jerusalem in die, qua regnum accepisti, &c.*

5 Quartum: Herodotus Darij Hystaspidis uxorem vocat Atossam, quæ eadem videtur cum Edisa, quo nomine appellabatur Esther, vt videre est *cap. 2. v. 7.* Nec officit, quod Atossam dixerit Herodotus filiam Cyri; facile namque labi potuit Herodotus, qui cum audisset,

Estherem, seu Edisam oriundam esse ex nobilissimo, & Regio sanguine Cis; pro Cis scripserit Cyri; propterea que rerum Judaicarum ignarus arbitratus fuerit, Estherem fuisse à regio Persarum sanguine prognatam; illa enim iussu Mardochei primò suum genus, patriamque prudenter dissimulaverat *Ester cap. 2. v. 9. & 10.* Atque adeò dicendum videtur, Assurum Estheris maritum fuisse Darium Hytaspidem, sive Hytaspis filium. Nihilominus hæc sententia oppugnanda venit.

6 Utque inlareseat magis sectionis huius scopus, nonnulla de Dario Hytaspide præmittenda duxi; ordiorque à visione quadam quam refert Herodotus sub *fine libri primi*: Cyro igitur apud Massagetas pugnaturo, transmissio Araxe, ubi nox advenit, obiecta fuit visio ista; vidit nempe per quietem Cyrus Darium Hytaspis filium, natu maximum, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret: is tum vigesimum ferme annum ætatis agens, in Perside relictus fuerat, tanquam non dum maturus militiæ: qui si tunc affuisset, Cyri fortasse, vel Imperio, vel manu periturus erat: tanta nimirum, & usque adeo suspicax est impotens, ac crudeils ambitio. Experrectus enim invocato Hytaspis, remotis arbitrijs, *tuus*, inquit, *filius mibi ac regno meo insi-*

104 *Sacra Chronologica, differt. duodecima.*
dias molitur. Cuius rei divinum videlicet argu-
mentum profert oblatum somnium. *Quapropter,*
inquit, tu quam citissimè in Persidem revertere,
facitoque, ut cum ego sublati Massagesis illuc re-
diero, filium tuum mihi sistas, ad causam dicen-
dam. Sic Herodotus,

7 Occasio autem, ut Darius Imperium oc-
cupasset, illa fuit, nimirum, cum Cambyfes oc-
tavum Imperij annum ageret, Magi duo ger-
mani fratres Susis contra eum coniurarunt, quo-
rum vni nomen Paticites, alteri Smerdes: illum
Cambyfes in Ægyptum proficiscens rei do-
mesticæ relinquerat procuratorem; is & cor-
poris habitu quàm simillimus erat Cyri filio, &
fratri Cambyfis, quem videlicet Cambyfes in-
terficiendum curaverat, & eum eodem planè
nomine referebat: Cambyfes verò in equum
insiliens Susam versus iter arripuit: insilienti
autem vagina gladij excidit, vnde nudatus gla-
dius in eius femur infixus est, celeritèrque con-
tabuit, & Cambyfi vita erepta est.

8 Cambyse mortuo, imperium per frau-
dem occupat Smerdes, Magus, quem Oropas-
tem appellat Justinus; quoniam ut prædixi, &
nomine, & corporis habitudine similis valde
erat Cambyfis fratri, qui licèt ipsius Cambyfis
iussu occisus fuisset à Præxaspe, id tamen occul-
tè perpetratum fuit, & Præxaspe, mortuo Cam-
by-

byſe, pernegabat à ſe immane facinus operi mandatum; propterea Smerdes, tyranicè imperium ſibi arrogat; fraude tamen cognita poſt ſeptem meſes, à ſeptem Proceribus præſentim à Dario, Hyſtaſpis filio, vulneratus mortem optijt Oropatteſ, ſeu Smerdes.

9 Poſt quintum diem, vbi reſedit tumultus, Principes de conſtituendo Republicæ ſtatu deliberant: in qua deliberatione, Darij ſententia, quæ erat pro vnus Principatu, vicit: electionem verò ſorti, ſivè caſui commiſſerunt; & quia Perſæ Solem adorabant, eique equos maſtabant, convenit inter eos, vt ſub ortum Solis conſcendiſ equis, dum in ſuburbanis vectarentur, cuius equus in hitum primus edidiſſet, is regnum Cambyſis obtineret, id cum Dario, famuli ſui industria, obtigiſſet, Darium voti compotem fecerunt, ſtatimque cæteri ex equis deſilientes eum adoraverunt, & Regem declaraverunt, omneſque Cyri, atque Cambyſis ſubditi pro Rege mox eum agnoverunt. Ita narrat Herodotus, & conſentiunt Cteſias, Juſtius, & cæteri poſteriores: fulgur etiam, inquit Herodotus, tonitruque ſereno Cælo contigit.

10 De hoc ergo Dario Hyſtaſpide, ſivè Hyſtaſpis filio, loquitur præcedens ſententia, & aſſerit, fuiſſe Aſſuerum Eſtheris maritum. Verum tamen id ſtare non poſſe, probatur primò; quo

quoniam Herodotus *lib. 3.* scribit, Darium quatuor habuisse uxores, quarum duæ erant filiae Cyri, nimirum Atossa, & Artystona, tertia eiusdem Cyri neptis, & Smerdis filia, cui nomen Parmis: quarta Phædhyma, filia Othanis Persæ, qui fuit vnus de septem Proceribus, qui Smerdem Magum Persico regno exturbarunt: addit, & quintam Herodotus *lib. 7. sub fine,* Phratagunam, Atarnis fratris sui filiam: quarum, quæ Vasthi esse potuerit, non apparet; nulla quippè earum repudiata est.

11 Et multo minus assignari quibit, quæ Esther fuerit, quod enim dicitur à Claudio Frasen, Atossam censendam eandem cum Edissa, quod fuit nomen Esther, vt constat *ex lib. eius cap. 2. §. 7.* nullo sufficienti stabilitur argumento, falsumque apparet; tum quia nuncupationes ipsæ Atossæ, & Edissæ sunt valde diversæ; tum quia Atossa fuit Cyri filia, adeoque ex Persarum regno, regioque sanguine oriunda, Esther autem ex Hebræorum progenie nata.

12 Nec verisimile apparet, quòd Herodotus, vt Frasenius inquit, ex ignoratione scripserit, Atossam fuisse Cyri filiam, cum potius Cis dicere deberet; licèt enim rerum Judaicarum exacta notitia non fuerit præditus, at rerum Persarum cognitione non caruit; imò cum Darius Hystaspis mortuus fuerit anno 486. ante ortum

tum Christi, vt ex communi ſententia ſtabilit P. Salianus, *Anno Mundi 3567. num. 1.* Herodotus autem floruerit anno Urbis conditæ 310. vt tradit Plinius *lib. 10. Naturalis Hiſt.* id eſt, ante ortum Chriſti, anno 442. profectò omnem ſuperat fidem, quòd in tanta temporis propinquitate, Herodotum latuerit, quorumnam filia fuerint vxores Darij Hyftaspidis, cuius hiftoriam fuſè ſcribit.

13 Secundò, Herodotus, qui res Darij Hyftaspidis copioſè enarrat, ſilentium facit de rebus Aman, eiufque memorando interitu, qui tam ſæpe in multa minuta, & parerga ſtudioſè digreditur: id quod valde probabile reddit, alium eſſe Darium Hyftaspidis ab Aſſuero Eſteris marito.

14 Tertiò, non ſolùm Darius Hyftaspidis, ſed & Artaxerxes Longimanus Deum verum agnovit, & coluit, vt deducitur ex *lib. 1. Eſdræ, cap. 7. v. 23.* vbi inter alia, quæ Artaxerxes in Eſdræ gratiam, & in Dei Optimi Maximi cultum ad Jeruſolymitani Templi ornatum, & obſequium reſcripſit, in hunc modum edixit: *Omne quod ad ritum Dei Cæli pertinet, tribuatur diligentèr in domo Dei Cæli: ne fortè irascatur contra regnum Regis, & filiorum eius.* Igitur ex eo quòd Darius Deum verum agnoverit, non poteſt conſiderari efficax argumentum aſſerendi, illum potius quam

108 *Sacra Chronologica, dissert. duodecima.*
quàm Artaxerxem Longimanum fuisse Assue-
rum Estheris maritum.

15 Quartò: incoluisse Susan, non est pro-
prium Darij Hytaspidis, sed commune re-
gibus Persarum, vt ex Strabone *lib. 15.* supra no-
tauimus, adeòque ante Darium Hytaspidem,
Cyrus Susis sedem suam constituit, quod cum
ea civitas sita esset in finibus Assyriæ, Persidis,
& Mediæ, commodissimè poterat inde vniuer-
sum Imperium deffendi, & regi.

16 Quintò: à Dario Hytaspide exhibitum
fuisse solemne convivium, haud multum pro-
mouet prædictam sententiam, quoniam in pri-
mis liber Esdræ tertius, ex quo id desumitur,
non est Canonicus: Secundò, Josephus, hac in
re non exiguæ authoritatis, de Artaxerxe Lon-
gimano, solemne quoque convivium egisse, &
apparasse Persarum Principibus refert.

17 Sextò: *in cap. 1. Esther,* de Assuero dici-
tur, quòd anno tertio Imperij sui, coepit regna-
re in Susan; id quod Dario Hytaspidi conveni-
re haud valet, vt ex oppugnatione solutionis
cuiusdam inclarescet. Assumptio deducitur ex
citato loco, vbi sic habetur. *Quando sedit in so-
lio regni sui, Susan Civitas regni eius exor-
dium fuit. Tertio igitur anno Imperij sui fecit
grande convivium.* Quæ verba sic veniunt in-
telligenda iuxta communera sensum: prius qui-
dem

dem Affuerus regnare cœperat, tertius enim iam regni annus agebatur, vt mox dicitur, fed vltimum quasi complementum acceptæ poffeffionis fuit, federe Susis, vrbe Metropoli.

18 Sed respondebis ex P. Tirino qui Darium Hyftaspidem existimat, fuisse Affuerum Estheris maritum, & verba prædicta exponens, inquit: sicut Imperator Romanus primò Francofurti, secundo Aquisgrani, tertio in Italia Coronari solet, & tunc demum dicitur incipere perfectè suum Imperium. Sic Darius anno regni sui tertio relictis alijs aliorum regnorum sedibus regijs, in Susan voluit publicè inaugurari, & coronari, exhibito per integrum semestre nobili epulo, quod hoc capite describitur. Ita P. Tirinnus ad *cap. 1. Esther.*

19 Cæterum hæc licet ingeniosè, & eruditè excogitata sint, in Darium quadrare non possunt; quoniam ille ab ipso Imperij sui exordio, & anno primo Susis, vel in Susan vt Rex, & Imperator inauguratus fuit: probatur; quia vt ex Herodoto diximus, cum Cambyfes in Ægyptum proficisceretur, Magi contra eum Susis coniurarunt, & vnus ex eis Pathicites rei domesticæ ab ipso Cambyse relictus fuerat Procurator, nec à fratre Smerde seiungebatur, vt mutuo consilio in tyrannide protegerentur; in eadem autem vrbe regia tam consistentè Smerdes

110 *Sacra Chronologica, differt. duodecima.*
des habitabat, vt nec ex Arce progredederetur vll-
quam, proptereaque in eadem regia Arce à Da-
rio, & alijs Principibus Magi interfecti sunt:
porrò Darius in eadem vrbe regia post quin-
tum diem Rex, & Imperator Perſarum adora-
tus, & agnitus fuit, vt ex communi ſententia
cum P. Salliano, diximus *hac Sect. numero 9.*
& 8. verum ergo non eſt, quòd Darius, relic-
tis alijs aliorum regnorum ſedibus regijs anno
Imperij ſui tertio in Suſan fuerit Imperator in-
auguratus, vt P. Tirinus aiebat, ſit que tandem
Darium Hyſtaſpidem non fuiſſe Eſtheris mari-
tum, & quòd id nulla ſpeciali nota oſtenditur,
& quia nulla ex ipſius vxoribus, Eſther Judæa
dici, aut exiſtimari poſſit. Alia P. Tirini argu-
menta infra elevabuntur.

SECTIO UNDECIMA.

NOSTRA SENTENTIA PROPONITUR,
& *probat.*

Igitur aliorum reiectis placitis, proba-
bilis videtur, quòd Eſtheris Reginae
maritus fuerit Artaxerxes Macrochis,
ſivè Longimanus, ita nuncupatus, quòd ma-
num, ſivè brachium dextrum altero longius ha-
beret, vt eſt apud Plutarchum *in Artaxerxe*, ſi-
vè quòd vtrumque brachium cæteris homini-
bus

Noftra ſententia propon. &c. Sec. II. III
bus longius haberet, adeò vt ſtans, ſua genua
contingeret extremis digitis: Darium eum
etiam vocat Genebrardus, nescio quo duce, Jo-
ſephus *lib. 11. cap. 6.* Cyrum, quem, inquit, Græ-
ci Artaxerxem nominant.

2 Favent huic ſententiæ Joſephus *dicto lib. 11. cap. 6.* quem alij ſequuntur ante Eusebium, quos tamen ipſe non ſequitur, Severus Sulpitius *lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ*, vbi ait, duos fuiſſe Artaxerxes, & priorem quidem prohibuiſſe ædificationem Templi, vt patet *lib. 1. Eſdræ, capit. 41.* poſterioreſ autem poteſtatem dediſſe ædificandi Jeruſalem: & addit, mihi tamen viſum eſt, huic Artaxerxi, ſub quo Jeruſolyma eſt reſtituta, Eſther hiſtoriam connectere, quæ ante non fuit veriſimilis, vel vt rectè corrigit Sigonius, quia haud fit veriſimile, ſi ſub priore Artaxerxe fuiſſet; qui ea tempora complexus eſt (Eſdras ſcilicèt) nullam tam illuſtris ſceminæ mentionem retuliſſe: neque Eſther paſſura fuiſſet tum, ſi in illius matrimonio tum fuiſſet. Hæc Sulpitius.

3 Unde colligitur non iure P. Serarium *quæſt. 3. in cap. 1. Eſther*, dixiſſe quòd Cardin. Bellarminus non rectè Sulpitiū retulit pro hac ſententia, cum verè ſit pro illa, vt adnotat P. Sallianus, *Anno Mundi 3590. num. 10.* quem propterea, illius tamen nomine ſuppreſſo, carpere

videtur P. Petavius, *de Doctrina temporum lib. 12. cap. 28.* immerito tamen, cum Cambyfes nuncupatione Artaxerxis signetur *lib. 1. Esdrae, cap. 4. v. 7.* unde Artaxerxes Longimanus, qui post Cambysem regnavit, proculdubio est posterior Artaxerxes, cuius temporibus Severus Sulpitius historiam Estheris annectit. Deinde Sulpitius loqui non potest eo loci de Artaxerxe Mnemone, qui posterioribus temporibus Imperium tenuit.

4 Favent eidem sententiæ Nicephorus Constantinopolitanus Patriarcha in *Chronic.* Suidas, Zonaras, Sabellicus, *Enneade 3. lib. 3.* Reineccius, *tom. 2. fol. 32.* Rupertus, *lib. 8. de Victoria Verbi, cap. 5.* Ludovicus Vives, plurimæ eruditionis, & magni iudicij laudè conspicuus, in *cap. 16. lib. 18. de Civitat. Dei,* Cardinales Caietanus in *lib. Esther,* & Bellarminus, *tom. 1. Controv. lib. 1. cap. 7.* P. Salianus, *Anno Mundi 3590. num. 10. & seqq.* P. Gaspar Sanchez, in *Esther.* P. Petavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. cap. 28.*

5 Probatum: quia Artaxerxi Longimano convenit patronimicum, sibi gentilitium Assueri nomen, proprium regum Persarum, & benevolentia in Iudæos, & veri Dei cognitio, prout deducitur ex *lib. 2. Esdrae, cap. 2.* & regni amplitudo, & commoratio in Perside, regni diurnitas, & similitudo morum, qui de Assuero

Este

Estheris marito referuntur; eſi qua ſunt alia; quæ vt ſingula reliquis ferè conveniunt, huic conveniunt omnia, vt ex hiftoriæ totius ferie, & obiectionum ſolutione inclareſcet. Adhæc, exceptis Perſidis Imperatoribus, Darioque Medo, cuiusque Parente, de quibus ſupra diſſerui- mus, de nullo alio dubitatur, fuerit ne Estheris maritus: cum igitur ſupra oſtenſum ſit, Estheris hiftoriam aliorum Imperatorum temporibus annecti non poſſe, conficitur, illam eſſe referen- dam ad tempus Artaxerxis Longimani; præſer- tim, cum nihil in commodi ex eo colligi valeat, vt ex ſolutione argumentorum dilucidius ap- parebit: ac præter ſupra laudatos Authores huic noſtræ adſtipulantur ſententiæ P. Ricciolus *Chronologiæ tom. 1. lib. 6. capit. 11. num. 10.* E. Menochius *in cap. 1. Estheris.*

SECTIO DUODECIMA.

ARGUMENTIS IT OBVIAM.

I **O**pponat quiſpiam primò ex P. Perer-
rio *lib. 11. in Danielelem, quaſt. 4.*
Si Artaxerxes Longimanus fuſſet
Eſtheris maritus, incredibile apparet, finitimos
illos Populos, hoſtesque Judæorum, qui Perſis
parebant, auſuros fuiſſe, impedire aſſertio-
nem

nem vr̄bis Jerofoly m̄æ, & tantopere vexare Judæos, cum ſcirent, reginam eſſe Judæam, & qui Princeps omnium erat apud Regem, eſſe Judæum, videlicet Mardocheum; præterim vero cum recens adhuc eſſet cædes innumerabilium hominum, qui quòd Judæis inimici eſſent, procurante Eſthere, & iubente Rege, occiſi fuerant.

2 Porro autem, quòd Judæi afflicti fuiſſent in Judæa, & Jeruſalem, & impedirentur ædificare murum ipſius vr̄bis, probatur ex pluribus locis libri 2. *Eſdræ*, nam cap. 1. §. 2. & 3. Hanani, & alij viri ex Judà, qui venerant in Perſidem dixerunt Nehemiæ: *Qui remaſerunt, & relictæ ſunt de captivitate ibi in Provincia, in afflictione magna ſunt, & in opprobrio: & murus Jeruſalem diſipatus eſt, & portæ eius combuſtæ ſunt igne. Et §. 4. Nehemias ipſe inquit: cumque auდიſſem verba huiusmodi, ſedi, & flevi, & luxi diebus multis: ieiunabam, & orabam ante faciem Dei Cæli. Et cap. 2. cum Artaxerxes Longimanus ageret iam annum vigefimum Imperij, merore conficiebatur Nehemias, quòd Civitas Jeruſalem deſerta erat: imò obtenta facultate ab Artaxerxe, vt ædificaretur murus Jeruſalem, & ex parte ædificatus eſſet, cum id perlatum eſſet ad Sanabalath. & Tobiam, & Arabes, & Ammanitas, & Azotios, quòd obducta eſſet cicatrix mu-*

ri Jerusalem, congregati sunt pariter, ut venirent, & pugnarent contra Judæos, & molirentur insidias, ut habetur *Esdra 2. cap. 4. v. 7. & 8.* cum gitur hæc evenirent sub Artaxerxe Longimaro, incredibile fit, quod Estheris maritus fuisset ille, sicut & quod Mardocheus tunc temporis apud Artaxerxem gratia prævaluisset.

3 Respondetur: hostes Judæorum non ignorasse, Nehemiam à Rege, & Regina missum fuisse ad Civitatem ædificandam, ut probatur ex *lib. 2. Esdræ, capit. 2. v. 6.* illis verbis: *Dixitque mihi (scilicet Nehemiæ) Rex, & Regina, quæ sedebat iuxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum, & quando reverteris. Et v. 7. Si regi videatur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans flumen, & v. 9. deditque eis epistolas Regis.* Contradictio ergo, quam Judæi patiebantur à Sanabalath, alijsque gentibus, non ex defectu gratiæ Regis, & Reginæ erga Nehemiam, & Judæos, sed ex inimicitia Sanabalath, Arabum, & reliquarum gentium ortum ducebat.

4 Præsertim, quia Judæorum hostes, inimicitiam tegere cupientes, præseferabant, non ex odio Judæorum, aut contemptu Regis, se resistere, sed ex studio conservandi Imperium regium in Judæa, qua ratione non raro Senatus regius edictis Principum resistit, sine vlla eius offensione: Ideoque criminabantur Judæos

velle rebellare cum Nehemia, eumque Regem constituere, ut probatur ex *lib. 2. Esdræ, capit. 6. v. 5. & 6.* ubi Nehemias inquit: *Et misit ad me Sanabalath iuxta verbum prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo: IN GENTIBUS auditam est, & Gosses dixit quod tu & Judæi cogitetis rebellare, & propterea edifices murum, & levare te velis super eos Regem: propter quam causam, & Prophetas posueris, qui prædicent de te in Jerusalem dicentes: rex in Judæa est.* Hæc Sanabalath. Quoniam tamen sciebant gentes, Judæos in aula plurimum posse, eis illi non perfractè, & armata manu resisterunt, sed irrisionibus, minis, & terroribus, citra cædem, & sanguinem. Nec Judæi, Duce Nehemia, propterea ab opere desisterunt, ut olim regnante Cambyse. Ex quo patet, & in Judæis plus fiduciæ, & in eorum hostibus minus audaciæ nunc fuisse, idque optima coniectura fieri potuit, quod Esther Regina vxor erat Artaxerxis Longimani.

5. Oppones secundò: si vera est nostra sententia, Nehemias equidem per Reginam Esther, vel per Mardocheum petiturus fuisset facultatem reparandæ urbis, quos sciret apud Regem gratiosissimos; at Nehemias non ita segehsit, sed per semet ipsam id indulgentiæ postulavit, ut constat ex *lib. 2. Esdr. cap. 2.* falsum igitur

est, quòd Estheris maritus Assuerus fuerit Artaxerxes Longimanus.

6 Respondetur, fortassè convenisse inter Estherem, & Nehemiam, vt ipse id à Rege peteret, & Regina petitionem adiuuaret, prout expedire, sibi videretur; non enim sine causa reginæ mentio est in sacro textu, vbi Nehemias eam petijt à Rege facultatem reparandi urbem, & eundi Jerosolymam, *lib. 2. Esd. cap. 2. V. 2.* hiscè verbis: *Dixitque mihi Rex, & Regina, que sedebat iuxta eum: usque ad quod tempus erit iter tuum?* Quæ cum præsertim fuerint exarata ab ipso Nehemia, Authore scilicèt huius libri, in id respicere videntur, vt intelligamus, Reginam Estherem ignaram non fuisse consilij Nehemiæ, opemque illi contulisse, cum Imperatori rem gratam esse agnovit; cum enim dubium esset, quam in partem Rex postulationem hanc esset accepturus, non conveniebat Reginæ, repulsæ periculum subire, maximè cum illa ex genere Judæorum, & non Persa fuisset. Favet huic solutioni P. Salius, *Anno Mundi 3590. num. 13.*

7 Oppones tertio: ex Eusebio in *Chronico*, in Artaxerxe Longimano, vbi sic ait: *Ea que de Esther, & Mardocheo scripta sunt, quidam affirmant sub hoc rege gesta, quod ego non puto. Nunquam enim Esdras de Esther scripsisset, qui scri-*

118 *Sacra Chronologica, dissert. duodecima.*
bit hoc tempore Esdrae, & Nehemiam reversos ex
Babylone, &c. sic ipse: at elevari potest obie-
ctio, si dixeris siluisse Esdram, quia sciebat, li-
brum ex professo, ea de re scriptum fuisse. Id
quod exemplis firmari valet, quia in lib. Judi-
cum, nulla est mentio Ruthæ, quæ tamen ad id
temporis pertinet, ut ex initio libri ipsius patet,
vbi ita habetur: In diebus vnius iudicis, quando
Judices præerant. facta est famis in terra. pergit-
que sacer textus Ruthæ describens historiam,
videturque valde probabile, eas res gestas sub
Abimelecho iudice, eiusque anno primo ini-
tium habuisse, ut docet Salius. Anno Mundi
2801. num. 23.

8 Deinde in *libris Regum*, non refertur his-
toria Tobie, nec Judithæ; Tobias autem vixit,
duxitque uxorem sub Ezechia Rege Judæ, ut
advertunt Torneilius, & Salius, *Anno Mun-*
di 3311. Et Ezechie Regis 3. num. 5. Juditha ve-
rò pertinet ad tempus Manassis Regis Judæ, ut
frequentior fert sententia cum P. Pererio *lib. 1.*
in Daniel. Cardin. Bellarmino lib. 1. de Verbo
Dei, cap. 12. Salius, Anno Mundi 3344. num. 4.
& sequentibus.

9 Quòd si historia Judithæ referatur ad
Cambysis temous, iuxta Eusebium *in Chronico,*
Olympiade 62. quem imitatur D. Augustinus
lib. 18. de Civitate Dei, cap. 26. V. Beda, lib. de
Sex

Sex atatibus, & alij, vel etiam ad Xerxem, vt existimat P. Franciscus Ribera in *cap. 2. Nabum*, num. 32. cui astipulatur Torniellus, 6, *etatis*, anno 26. Profectò iuxta hanc temporum rationem, præclaræ istius Heroïnæ res gestæ in libris Esdræ exarandæ fuerant, in quibus continetur tempus Imperij Cambyfis, & Xerxis; sed nihilominus eo loci reticentur, quoniam alio in libro erat hæc historia collocanda: consimili igitur ratione, licet de Esthere in libris Esdræ non fiat mentio, tamen haud colligi valet, huiusmodi res gestas ad id temporis, Nehemiæ videlicet & Artaxerxis Longimani non esse referēdas.

10 Oppones quartò ex Torniello, *anno 6. etatis 144. num. 7.* Assuerus initio regni dominabatur 127. Provincijs, vt constat ex Sacro textu Estheris *cap. 1. v. 1.* id verò tam amplæ dominationis in Artaxerxem Longimanum non quadrat; quia Xerxes plurimas amisserat Provincias, scilicet Mediam, & Assyriam ab Arphaxad, & Nabuchodonosore occupatas; Ægyptij quoque eius regni initio rebellarunt: dicendum ergo venit, Artaxerxem Longimanum non fuisse Assuerum, de quo *Esther, cap. 1.* totoque hoc sacro libro.

11 Respondetur, in primis Arphaxad, & Nabuchodonosorem, de quibus in obiectione, ad longe anteriora tempora pertinere, ante

ceptam nempe Babylonicam captivitatem, imo ad annum Manassis Regis Judæ nonum, adeoque Arphaxad eundem videri, ac Deiocem apud Herodotum, & Eusebium; Arfaxum sive Artaxum apud Ctesiam: primum quia vterque Medorum Rex; secundo vterque Ecbatanæ conditor, vel potius instaurator; nam Diodorus siculus etiam temporibus Semiramidis exitisse tradit Ecbatanam, in eaque magnifica palatia illam excitasse; sicut hoc tempore Arphaxad muros eius, ac turres, iuxta ea, quæ habentur *Judith. cap. 1. v. 2. ibi: Et ipse (scilicet Arphaxad) ædificavit Civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis.* Cæterum in græco textu non legitur ibidem ædificasse Ecbatana, sed *in Ecbatanis.* Eodemque modo posterioribus seculis à Seleuco ædificata perhibetur ex Plinio, *l. b. 6. cap. 24.*

12 Tertiò tempora rectè consentiunt. Nam Eusebius Ecbatana conditam à Deioce ponit Olympiadis decimæ octavæ anno primo, cum tamen Manassis annus octavus sit Olympiadis decimæ septimæ annus quartus, sive ultimus. Quapropter oportet anno octavo Manassis imperasse Deiocem. Deinde idem Eusebius ait, anno quinto Manassis, qui potiori inspecta Chronologia apud P. Salianum, fuit annus octavus eiusdem Regis Judæ, multas gentes ab Arphax-

phaxado victas, idque scriptura memorat *Ju-
ditib. cap. I. v. 1.* vbi dicitur *Arphaxad itaque Rex
Medorum subiugaverat multas gentes Imperio
suo.* Quod de Deioce quoque scribit Herodo-
tus.

13 Superbiam insuper Arphaxadi illa Scrip-
turae verbi præcitato *cap. v. 4.* produunt, ibi: *Glo-
riabitur quasi potens in potentia exercitus sui, &
in gloria quadrigarum suarum:* eidem vitio De-
iocem, etsi iustitiæ amantem, obnoxium scribit
Herodotus, qui multis artibus regnum ambi-
verit apud Medos, & occupatum superbè te-
nuerit, adeò vt neque se adiri coram, aut conf-
pici à quoquam permetteret, sed per internun-
tios cuncta transigeret, quin ne videre quidem,
nec excreate coram se quemquam pateretur.
Quæ autem huic sententiæ opponi possunt, in
sequenti *Dissertatione*, auspice Deo, elevabun-
tur.

14 Igitur cum Manasses regnare caperit
multò ante Babylonicam captivatem, scilicèt
Olympiadis decimasextæ anno primo, id est,
Anno Mundi 3338. adnotante P. Salian. ad præ-
dictū annum: Artaxerxes verò Longimanus im-
perium tenuerit multò post solutam captivitatē
scilicèt Olympiadis septuagesimæ nonæ anno
primo, authore Eusebio in *Chronico*, Diodoro
lib. 11. Saliano, & alijs, sit vtique Mediæ, &
Sy:

Syriæ occupationem ab Arphaxad adeptam, non posse referri ad tempus Artaxerxis Longimani; imo nec ad tempus Persarum Imperij, cui initium fecit Cyrus, Olympiadis sexagesimæ anno quarto; ac Medo, ad vniusque Cyri arbitriũ, & dominationem omnia Orientis regna cesserunt: imperiumque Balthasaris, quod iuxta Danielis oraculum Medos inter, ac Persas, anno præcedente, divisum fuerat, totum in Cyrum translatum, ac transfusum est; eodemque anno Babylonica Judæorum captivitas soluta fuit, vt *ex lib. 1. Esdræ, cap. 1.* constat, fusèque ostendimus *tom. 2. Dissert. 10.* ex hoc ergo capite nihil adversus nostram sententiam opponi valet.

15 Intuper licet Ægyptus initio Monarchiæ Xerxis, vel paulo ante ab Imperio Persarum defecerit, ab eodem tamen Xerxe fuit recuperata; imò, cum rursus sub Artaxerxe Longimano Ægyptij rebellassent, nec non Athenienses, ab eodem tamen Artaxerxe victi fuerunt, imo non omnes Ægyptios defecisse, neque Persas omnes Ægypto pulsos, testatur Thucydides *lib. 1.* Artaxerxes igitur nunciata Ægyptiorum defectione, vt refert Diodorus, confestim ex omnibus regni præfecturis militum delectus agit, classemque adornat, & nullius apparatus curam prætermittit, temporisque intervallo, post variam exercitationem militarem, ducibus

bus Artabazo, & Megabizo, tam Ægyptios, quam socios, adepta victoria, superarunt, ut ait Thucydides loco citato, traditque P. Sallianus, *Anno Mundi 3591. num. 10. & 3594. num. 3.*

16 Respondetur tandem, nihil ob stare quòd aliquæ Provinciæ ab Imperio Assyriorum, & Persarum exciderint, ut Assuerus dicatur præfuisse 127. Provincijs; nam Principes raro deponunt gloriosum nomen, quod aliquando sibi vendicarunt, nisi assumpti gloriosi tituli causa cessaverit: Reges Hispaniæ, Athenarum, & Jerusalem nuncuparunt, idque in regijs scriptis profitentur, Rex Angliæ etiam se Regem Franciæ appellat; quia illorum maiores in illis regnis aliquando dominati sunt, & ad illa armis repetenda ius se habere putant: sic ergo Artaxerxes Longimanus tot Provinciarum Imperator nuncupatur, licet non nullæ Provinciæ ab eius Imperio deffecerint. Ita P. Gaspar Sanchez *ad cap. 1. Esther. Et P. Sallian. ann. 1. Artaxerxis Longimani.*

SECTIO DECIMATERTIA.

ALIA ARGUMENTA INFRINGIT.

I **O**ppones quintò ex P. Serario *in Esther, capit. 1. quest. 3.* Artaxerxis Longimani ingenium mite, & clemens fuit: Af-

Assueri autē Severum, & immitte: igitur quæ de Assuero in Sacro Estheris libro enuntiantur, in Artaxerxem Longimanum non quadrant. Antecedens stabiliri potest ex traditis ab Ammiano Marcellino *lib. 30. ubi*, Artaxerxes (inquit) Persarum ille Rex potentissimus, quem Machrochira membri vnius longitudo commemoravit, suppliciorum varietates, quas semper natio exercuit cruda, lenitate genuina, castigans tiaras ad vicem capitum, quibusdam noxijs amputabat: & ne faceret aures more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat, quæ temperantia morum, ita tolerabilem eum fecit, & verecundum, vt adnitentibus cunctis, multos, & mirabiles actus impletet græcis Scriptoribus celebratos.

2 De ipso eadem penè Plutarchus *in Apob- & gmatibus*, Primus is ducibus, qui deliquissent has pœnas statuit, vt flagellandis corporibus detracta flagellarentur vestimenta, & pro evellendis capillis, deputandoque capite deposita tiara depilaretur. Ex his satis se prodit mitissimum Artaxerxis ingenium.

3 At dices: ex rebus ab Assuero patris magis crudelitas, quàm ingenij lenitas, & mansuetudo probatur, & ex eo colligi potest, videtur quippè immanis in vxorem sævitia, cum Vasthi in convivio de regia dignitate deposuit,

vt ex *capit. 1.* constat: deinde tradidit Amaro, quem sibi habuit familiarem, trucidandum Judæorum genus, vt ex *capit. 3.* habetur, tradidit quoque Estheri, & Mardocheo gladium in totam Amani familiam, vt deducitur ex *cap. 9.* igitur Assueri ingenium crudele fuit & abimile admodum ingenio Artaxerxis Longimani, qui propterea asserendus non est Estheris maritus.

4 Respondetur, omnes Persarum Principes ferè austeriores fuisse natura vtque ad mulieres ipsas, vt patet in Amestri Xerxis vxore, vnde ait Herodotus, *Persicum est, vivos defodere, nam O Amestrim Xerxis vxorem iam provec-ta etatis audio, bis septem illustrium Persarum liberos defodisse, ad referendam pro se gratiam Deo, qui sub terra esse fertur.* Sic ipse. Alia crudelitatis exempla in Parysatide, Darij Nothi coniuge, & Matre Artaxerxis Mnemonis, legere est apud Plutarchum in eius vita.

5 Caterum non desunt in Artaxerxe Longimano severitatis exempla, nec in Assuero mansuetudinis, vt ex sequentibus patebit. Ex Sacris literis certè constat, quòd maximè ad rem facit, de vtriusque in Judæos clementia, atque benevolentia non vulgari, quod de Mnemone, aut Ocho, quem Estheris maritum existimat P. Serarius, dici nequit, quos neque ex Sacris, nec

ex profanis literis satis probari potest, quidquam cum Judæis habuisse negotij, nisi quod scribit Josephus *lib. 11. capit. 7.* Bagosem Artaxerxis Ochi Præfectum Judæos tributis vexasse, Templum poluisse, & per septennium cædis cuiusdam pœnas exegisse ab eis. Hæc tamen non tam de Rege, quam de eius Præfecto enunciantur, nec de Assuero legitur, ea crimina in Templum Dei perpetrasse, sed potius ipsum benevolum valde Judæis extitisse, & non ex suggestione Bagosis, sed Amani ipsidem Judæis infensum primò fuisse.

6 Iam verò, Artaxerxis Longimani severitas ex eo elucet, quod cum Nehemias ut ædificandi Jerusalem muros, facultatem ab ipso obtineret, præter confessionem peccatorum, & divinorum promissorum obtestationem, specialisque populi servitutis erga Dominum, ad quem veluti clientes, & liberti ad Patronum Judæi ipsi pertinebant, suum indicavit timorem, severum adeò Principem deprecandi, ut ex his dignoscitur verbis, *Dirige* (aiebat) *servum tuum hodie, & da ei misericordiam ante virum tuum*, scilicet Artaxerxem, terribilem utique, & formidolosum, ad quem ne Regina ipsa sine timore mortis audet accedere, ut legere est *Esther lib. 2. cap. 1. v. 11.* Et *Esther capit. 4. v. 11.* quo loci in huac modum Regina fatatur: *Omnes ser-*

serui Regis, & cuncta, quae sub aitione eius sunt norunt Provincia, quod, siue vir, siue mulier non vocatus interius atrium Regis intraverit absque vlla cunctatione statim interficiatur: nisi forte Rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiae, atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad Regem intrare poterò, quae triginta iam diebus non sum vocata ad eum. Sic Esther alloquebatur, & timebat Artaxerxem, quapropter merito faciem Regis adire timebat Nehemias, qui tamen ad Regem aditum habebat, quia erat ei à poculis, quod officium apud Regem videntur ei conciliaffe Esther, & Mardochæus, quos sibi fidissimos expertus erat Artaxerxes, siue Assuerus, & prædicabat, Esther, lib. 2. cap. 16. §. 13. perspicuum ergo est, Artaxerxem Longimanum non adeo mitem, & cōmem fuisse, vt severitatis plurimum non observaverit: igitur ex severitatis defectu non rectè discernitur Artaxerxes ab Assueo Estheris marito.

7 Nec rursus in Assuero clementiæ signa desunt, cum in his etiam, in quibus crudelitatis acufatur, ingenij ipsius mansuetudo quodammodo se prodat: existimatur immanis in uxorem sævitia, cum illam inconvivio de regia dignitate deposuit: tamen hic mite regis ingenium intueri possumus, qui cum gravis esset oblata

ſæviendi cauſa, nihil tamen fecit, niſi conſultis prius illis, quorum in rebus gravibus utebatur conſilio, neque tam furori paruit, licet non levitè indignatus, quàm illorum prudentiæ, quorum authoritati repugnare non poterat, quod factum videtur improbare ſtatim, ut ex *cap. 2. in principio*, probatur hiſce verbis: *Hiſ ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri indignatio deſerbuerat, recordatus eſt Vaſtbi, & quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet.* Ubi latis indicatur pænitiſſe Aſſuerum eorum, quæ in Reginam iuſſerat, & commiſſe-ratione motum, ob mite ſcilicèt ſuum genium.

8 Si quod præterea poſtea videtur feciſſe crudelitè, non tam fecit illorum odio, quos malè mulctavit, aut mulctari permiſſit, quàm ne amicis, quod poſtulabant, negaſſe videretur, & illos à ſuo conſpectu tristes dimitteret. Tradidit Amano, quem ſibi habuit familiarem, trucidandum Judæorum genus, ſed fecit non Judæorū odio, ſed Amani amore, erga quem mollièr erat animatus: tradidit Eſtheri, & Mardochæo gladium in totam Amani familiam, & in eos, qui hoſtiles in Judæorum genus armaverant manus, ſed tradit rogatus ab hiſ, quos de ſe non malè meritos agnoverat. Quàm verò, quod in ſubditos ſibi populos permiſſit, fecerit invitus, ipſe indicavit Rex, cum Reginæ dixit *cap. 9. V. 12. Quod ultra poſtulas, & quon vis, ut fieri iubeam.*

beam. Non quidem tantam lenitatem, in Rege commendare, par erit; quia re vera magis obsecutus est aliorum voluntati, aut suæ in alios benevolentia, quam oporteret: At factum ipsum ostendit Assueri ingenium non fuisse durum, aut ad ultionem pronum.

9 Oppones sexto: Mardochæus, ut habetur *Esth. r. cap. 2. v. 6.* translatus fuerat de Jerusalem, eo tempore, quo Jechoniam Regem Judæ Nabuchodonosor Rex transtulerat in Babylonem: igitur historia Esther referri non potest ad ad Artaxerxis Longimani tempus, nec ille potuit esse Assuerus Estheris maritus. Probatum consequentia; antecedens enim habetur in Sacro textu; quoniam post Jechoniæ transmigrationem regnavit in Judæa Sedecias annis vnde-
cim. ex *lib. 2. Paralip. cap. 36. v. 11.* subsequuta autem fuit septuagenaria Babylonica captivitas usque ad Cyrum Regem: deinde Persarum Monarchia à soluta captivitate Judæorum usque ad Artaxerxem Longimanum constiterat annis septuaginta tribus, quibus si addas annos aliquot adolescentiæ, vel etiam pueritiæ Mardochæi, quando ductus fuit in Babylonem, sicut anni 164. vitæ Mardochæi, quando Assuerus, sive Artaxerxes Longimanus imperare cœpisset, cumque ex tunc pluribus adhuc annis, Artaxerxe

130 *Sacra Chronologica dissert. duodecima.*
regnante, Mardochæus supervixisset, colligitur,
illius vitam prope 200. annorum fuisse.

10 Assentitur longævæ huic Mardochæi vi-
tæ Scaliger: alij verò asserunt, vixisse annos 190.
alij 195. Cæterum id incredibile esse, conficitur
primò, quoniam diuturnam adeò vitæ conser-
vationem ætas illa iam non ferebat: secundo,
quoniam Esther erat Mardochæi neptis, fratris
scilicet filia, ut dicitur *Esther, cap. 2. V. 7.* in eo-
demque textu *V. 8.* vocatur puella, id est iuven-
cula; erat enim ipsa absdubio in ætate floren-
te, cum ob formam cæteris virginibus prælata,
coniux data est Assuero: nec enim Rex anum
deformem admisisset in vxorem: igitur Mardo-
chæus Patruus Esther non potuit tunc tempo-
ris esse centum annorum, multoque minus du-
centorum, aut ferè, sicut nec frater eius, pater-
que Esther.

11 Respondet P. Gaspar Sanchez, qui in
longævam Mardochæi vitam propendet, fieri
potuisse, quòd Mardochæi pater Jair florente
ætate cum Mardochæo parvulo translatus fue-
rit in Babylonem, & ibi iam ætate gravis, pu-
ta septuagenarius, genuerit Abihail fratrem
Mardochæi, & Estheris patrem, qui etiam æta-
te grandæva suscepit Estherem, quæ sub Assue-
ro ætatem habere potuit florentem, aut etiam
puel-

puellarem; quæ solutio ex Sapientissimi huiuscæ interpretis autoritate improbanda non est, nihilominus difficilis apparet.

12 Licet enim Jair florenti ætate, anno videlicet vitæ suæ trigésimo translatus esset in Babylonem, si iam illi natus fuerat Mardocheus, difficultè evenire potuit, quod idem Jair septuagenarius genuerit Abiahil fratrem Mardochei, rarò enim continget, quod frater superet fratrem annos 40. ut opus erat ad tuendam hypotesim P. Sancij. Deinde concessò quòd Abiahil natus fuisset prædictò anno, id est 30. captivitatis Babylonicæ, & 41. captivitatis Jechoniæ, profectò, initio Imperij Artaxerxis, ageret annos 114. quia ut supra diximus, à soluta captivitate Judæorum, hoc est, ab initio Persarum Monarchiæ ad annum primum Artaxerxis Longimani fluxerunt 74. anni, quibus si addas quadraginta captivitas annos, fient 114. anni vitæ Abiahil: igitur si ipse septuagenarius genuit Estherem, hæc utique initio regni Artaxerxis puella non esset, cum annos excederet 40. hypotesis ergo P. Sancij haud parum difficultatis involvit.

13 Quamobrem aliter elevatè potest obiectio, si dixerimus Mardocheum translatum Babylonem in avo suo, aut proavo, à quibus in captivitate genitus est; ita *lib. 1. Esdra, capit. 2.*

132 *Sacra Chronologica dissert. duodecima.*
dicuntur Zorobabel, & Josue, & Nehemias re-
versi in Jerusalem, & Judam unusquisque in
Civitatem suam de captivitate, quam tulerat
Nabuchodonosor: qui tamen in ipsa captivita-
te nati sunt. Deinde Gen. 46. ac Deuterom. 10.
legimus intrasse in Ægyptum cum Jacob sep-
tuaginta animas, in quo numero comprehen-
duntur duo filij Joseph, qui tamen nati erant
in Ægypto, nec alia ratione dicuntur Ægyp-
tum ingressi, nisi, quia Joseph, in cuius lumbis
ipsi erant, in Ægyptum intraverat. Hæc est fre-
quens sententia, & expositio iuxta doctrinam
D. Augustini lib. 16. de Civit. Dei, cap. 40. cui
signanter subscribant P. Cornelius in Genes. ca-
pit. 46. Salianus, Anno Mundi 3059. num. 3. Et
Cardinalis Bellarminus, lib. 1. de Verbo Dei, ca-
pit. 7. sine.

SECTIO DECIMAQUARTA.

ELEVATUR OBJECTIO EX EO PETITA,
quòd turba Aman de occidendis Judæis haud
evenire potuerunt sub Artaxerxe
Longimano.

1 **O**pponitur ex P. Cornelio: bellum,
& historia Judithæ contigit sub
Xerxe: Juditha verò cum Olophernem occi-
dit

dit, puella vocatur, diciturque vixisse ad annum ætatis suæ 105. nullumque toto tempore vitæ eus, ac post mortem multis annis, perturbasse Israelem, *Judit, cap. vit. § 28.* vbi sic habetur: *Manst autem in domo viri sui annos centumquinque, & §. 30. in omni autem spatio vitæ eius, non fuit qui perturbaret Israel. & post mortem eius annis multis: ergo turbæ Aman de occidendis Judæis non contigere sub Artaxerxe Longimano, qui proximè Xerxi patri succelsit.*

2 Hoc argumentum difficilem latis, diversamque involvit disquisitionem; de tempore scilicet, quo contigit historia Judith, quam Dissertatione sequenti versabimus, nihilominus hîc quod elevandæ obiectioi sufficiat, subiungere, non omittam. Argumentum igitur medium assumit non minus incertum, quam sit consequens stabiliendum; plures enim de Judith tempore circumferuntur Authorum sententiæ; alij quippè ad Cambysem eam referunt, alij ad Artaxerxem Ochum differunt: alij eam sub Xerxe floruisse putant, alij sub Artaxerxe Longimano, alij sub Dario Hystaspide, omnes autem hæ opiniones in eo præcisè conveniunt, vt ad tempus post solutam à Cyro Judæorum captivitatem pertinere asserant huius heroinæ historiam.

3 Ante præfatam Judæorum, & liberatio-

134 *Sacra Chronologica dissert. duodecima.*
nem, & cladem historiam illam constituunt,
nempè alij ad tempus Regis Sedeciae, alij ad Jo-
siae, alij etsi ante captivitatem illam floruisse pu-
tent, tempus tamen distinctum non exhibent. At
qui quaestionem istam apprimè versant ad Ma-
nassis regnum Judithæ, & Holofernis histo-
riam reuulerunt, præcipuè P. Pererius. Card. Bel-
larminus, & alij Dissertatione sequenti lau-
dandi.

4. Eaque retenta sententia, obiectionis robur
effringitur, quoniam nobilissimæ huiusce he-
roinæ obitus incidit in vigesimumquartū Josiæ
annū, scilicèt Mūdi 3418. adeoque nata fuit An-
no Mundi 3314. Ezechiae 6. vnde impletum fuit
quod in extrema eius historia scriptum reperi-
tur, nempè: *mansit in domo viri sui annos cen-
tumquinque. In omni autem spatio vitæ eius non
fuit, qui perturbaret Israel;* etenim ab anno Eze-
chiae sexto, vsque ad vigesimumquartum Josiæ,
id est, ab Anno Mundi 3314. vsque ad 3418. re-
periētur anni 105. ac propterea ab occiso Ho-
loferne Anno Mundi 3346. Manassis nono, pax
magna Judæis fuit vsque ad annum vigesimum-
quartum Josiæ Regis: quòd autem dicitur, post
mortem Judith multis annis pacem perseveras-
se in Israel: septem totis annis, qui ad Josiæ
mortem reliqui sunt, cum Card. Bellarmino, &
P. Saliano ad Annum Mundi 3418. definimus,

eo enim numero passim in Scriptura multitudo significatur.

5 At inquires mansisse dicitur Juditha in domo viri sui annos 105. ergo si ante quam nuberet, & veniret in domum viri sui, decimumquintum agebat annum, non 105. sed 120. annos vitæ explevisse dicenda erit; sicque tradita à nobis Chronologia perturbabitur.

6 Dicendum nihilominus, Juditham non superasse vivendo annos centumquinque, nec alia est vis eorum verborum, *mansit in domo viri sui annos centumquinque*, quàm vixisse in domo viri sui vsque dum pervenisset ad centumquinque vitæ suæ annos: vnde & in Græco legitur, *& senuit in domo viri sui annos centumquinque*, vbi illud *mansit* D. Hieronymi per *senuit* explicatur; itaque versio Vatabli sic habet: *processit ad claritatem extimiam, donec in domo viri sui ad centesimumquintum annum ætatis pervenit*: & ita sentit Card. Bellarm. *lib. 1. de Verbo Dei, cap. 12.* Greiserus, necnon P. Sallianus, *Anno Mundi 2418.* & pro eadem sententia laudat D. Athanasium in *Synopsi*, Sulpitium Severum, *lib. 2. Historiæ*, Rabanum, & Zonaram quibus Recentiores Chronologi passim assentiuntur.

7 Secundò respondetur permessa sententia, cui subscribit P. Cornelius circa tempus Judithæ, quòd ea præsupposita, nempe, Judi-

tham sub Xerxe floruisse, stare non potest quod ipse Cornelius nobis opponit, nimirum Judæorum pacem non fuisse perturbatam reliquo vitæ tempore Judithæ; etenim sub Artaxerxe, Xerxis successore, Judæorum pax turbata haud parum exitit propter contradictionem hostium Judæorum, ut liquidum fit ex *lib. 2. Esdræ, ca. 1.* in quo Nehemias adnotato anno vigesimo Artaxerxis, inquit, quod Hanani, & alij ex Judæis, qui venerant Susan, dixerunt illi: *Qui remanserunt, & relictæ sunt de captivitate ibi in Provincia, in afflictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Jerusalem dissipatus est, & portæ eius combustæ sunt igni. Cumque audissem verba huiusmodi (pergit Nehemias) sedi, & flevi, & luxi diebus multis; ieiunabam, & orabam ante faciem Dei celi.*

8 En afflictionem, perturbatamque pacem Judæorum in diebus Artaxerxis, qui successit Xerxi, sub quo inquit Cornelius, floruisse Juditham. Ex quo duo consecutaria fieri possunt: primum Juditham, sub Xerxe non floruisse; proptereaque ruit ex integro obiectio: Secundum, si turbæ, quas in sua Provincia sub Artaxerxe passi sunt Judæi, non obstant, ut verum habeat, quod in omni spatio vitæ Judithæ, non fuit, qui turbaret Israel, nec turbæ Aman impedimento esse poterunt, ut eadem assertio sacra omnino

consistat; præsertim cum Estheris pietate, & officijs omnia in Judæorum faustam sortem conversa fuerint. Hæc dicta sunt permissa opinione asserente Juditham horuisse post solutam captivitatem Babylonicam; cæterum ijs non indigemus, cum, iuxta potiore sententiam, illius Heroinæ tempus referendum sit ad tempus Manassis Judææ Regis.

9 Præterea quod inquit P. Cornelius, Xerxem beneficum, ac pium fuisse erga Judæos, ex Josepho desumpsit, qui *lib. 11. capit. 5.* ita scribit: *Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres: nihil enim ex patris institutis circa divinum cultum mutavit, & Judæos summa benevolentia profecutus est.* Sic ille; verumtamen, ut notat P. Salianus *ad Annum Mundi 3568.* Et Torniellus *anno 122. sexta ætatis,* vehementer allucinatus fuit Josephus in eo, quod eundem Xerxem cum Artaxerxe fecerit patrem scilicet, & filium, toto regno Xerxis, quod viginti unius minimum annorum fuit, per imprudentiam, aut ignorationem prætermisso: unde etiam idem Josephus cogitur inferius anni vigesimi quinti, & vigesimo octavi eius regni meminisse, quæ filio eius Artaxerxi Longimano convenire luce clarius est. Conficitur ergo nullo efficaci argumento oppugnari nostram sententiam.

10 Infringuntur quoque ex dictis fundamenta, quibus innititur P. Tirinus, ad asserendū, Darium Hystaspidem fuisse Estheris Assuerum; primum nempe quod de amplitudine imperij Assueri desumitur, elevatur *Sect. 10. num. 16. Et Sect. 12. num. 12. & sequentibus.* Secundum ex ætate Mardochæi, elevatur *hæc sec. 14. num. 7.* Tertium de Indorum subiectione *Sect. 12. numer. 15.* Quartum ex cognitione & cultu Dei Cœli, ex *Sect. 10. num. 14.*

SECTIO DECIMAQUINTA.

UTRUM IUSTA FUERIT QUERELA, ET vindicta Estheris de hostibus suis?

I **D**UBITABIS forsan, iusta ne fuerit querela, & vindicta Estheris de hostibus suis? Ratio dubitandi ex eo desumi potest, quod huiusmodi vindicta nullo interveniente iudicio publico, videatur operi mandata; tum quia Esther, & Mardochæus obtinuerunt, aut Rex permisit Judæis, ut non solum Amanum, & eius criminis socios, interficerent, sed coniuges quoque eorum, ac liberos, domosque univas delerent: quo in numero non dubium videtur, multos innocentes fuisse, ac propterea iniuste occisos.

Ref.

2 Respondetur, primò videri iudicium intervenisse, cum Rex scribat ad Magistratus, vt sint Judæis adminiculo, vt possint interficere eos, qui se ad necem eorum paraverant, vt patet ex illis verbis *lib. Esther, cap. 16. num. 20. Quibus debetis esse adminiculo. vt eos, qui se ad necem eorum paraverant, possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.* Innocenti autem præparasse mortem, capitale est; & venenum præparatum, & sic deprehensa, etiam effectu non secuto, legibus morte vindicatur: ea autem die tertiadecima mensis duodecimi cunctis Judæis mors parabatur ab Amano, & socijs, vt dicitur, *Esth. cap. 9. §. 1.*

3 Secundò respondeo, Dei in hoc iudicium videri intervenisse, qui voluerit, impios homines, & de populo suo malè meritos, vnà, eademquè die castigari: vnde Rex ipse in suis literis, *Esther cap. 16. num. 21. hanc enim diem (inquit) Deus Omnipotens mœroris, & luctus eis vertit in gaudium.* Sic olim in Ægypto, cladibus multis castigati sunt, qui Judæos afflexerant, in quibus haud dubiè multi innocentes perierunt in corporibus suis, varijs malis, ac morte mulctati proptèr peccata parentum; tum quia durissimæ captivitatis, & servitutis Babylonicæ Hebræorum cum alij viri, tum duo innocentissimi Prophetæ, Daniel, & Ezechiel participes

140 *Sacra Chronologica dissert. duodecima.*
pes fuere; idque facturum se, Deus minatus est
Civitati Jerusalem dicens, *Ezechielis cap. 21. oc-*
cidam in te iustum, & impium.

4 Sed dicat aliquis: *Ezechielis cap. 18. v. 20.*
perspicuis verbis testatus est Deus: *Anima que*
peccaverit, ipsa morietur. Filius non portabit ini-
quitatem patris. Et per legem Moïsi vetuit, pa-
tres occidi pro peccatis filiorum, aut è contra,
sed vnumquemque pro peccato suo puniri,
iussit, *Deuter. 24. capit. v. 16. Et Sapient. cap. 12.*
v. 15. scriptum est de Deo, *Cum ergo sis ius-*
tus, iuste omnia disponis: ipsum quoque, qui non
debet puniri, condemnare, exterum iudicas à tua
virtute. Cæterum contra est, quia *Exod. cap. 20.*
v. 5. dicitur: *Ego sum Dominus Deus tuus fortis*
zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in ter-
tiam, & quartam generationem eorum, qui ode-
runt me.

5 Respondeo, quàm optimè præfata scrip-
turæ loca in concentum redigi, si rectè expo-
nantur: assero igitur primò, pœna spiritali ne-
minem puniri pro alieno peccato, quia pœna
spiritalis est pœna propriè dicta, quæ respon-
det peccato propriè, id autem non est nisi vo-
luntarium: ergo proprium; tum etiam, quia pœ-
na spiritalis propriè attingit animam rationa-
lem, secundumquam vnus homo non est ali-
quid alterius, nec ex alio homine pendet, & ad
hoc

hoc præcipuè spectat, quod supra memoravi-
mus, ex illa Domini sententia per Ezechielē edi-
ta, *filius non portabit iniquitatem patris, neque
pater filij; sed anima, quæ peccaverit, ipsa mo-
rietur: ecce omnes animæ meæ sunt, ut anima pa-
tris ita & anima filij mea est.* Et addit: *si im-
pius genuerit fillum, qui videns omnia peccata
patris sui, quæ fecerit, timuerit Deum, nec fece-
rit simile patris eius, hic non morietur iniquitate
patris sui, sed vita vivet.*

6 At enim pœna corporali puniri aliquem
proptèr aliorum peccata, ex Sacris literis mani-
festum est: sed hoc fit duplicitèr, vel cum is, qui
punitur expers est peccati, proptèr quod puni-
tur, vel cum est particeps; si expers est, aliquan-
do ea punitio fit tam bono eius, qui punitur,
quàm bono eorum proptèr quorum peccata
punitur: exempli causa Ezechiel, & Daniel
participes fuerunt captivitatis, & calamitatum
Hebræi Populi, quibus ille proptèr impietatem,
magnaque scelera punitus à Deo est, à quibus
sceleribus Prophetæ illi longissimè abfuerunt;
sed illa pœna illis profuit ad bonum spirituale
& corporale, ut in Daniele patet, qui à Regibus
Babyloniæ, & Persidis magnis honoribus cu-
mulatus fuit, redundavitque in bonum illius
populi; ducti enim illi cum popularibus suis in
captivitatem magno illis bono fuere ad tolle-

randam captivitatis acerbiter, magno etiam adiumento ad veri Dei religionē inter idololatrias conservandam. Nonnunquam verò accidit, ut quis corporali poena puniatur propter aliorum peccata, quorum ipse non est particeps, sed ea castigatio cedit in malum, & poenam eius, cuius causa punitur, ipsū autem, qui punitur bono. & emolumento esse potest. Hac ratione propter parentum peccata etiam innocentes filij puniuntur, & propter dominorum scelera servi, & subditi insontes. Talis autem animadversio, quia filij aliquid sunt patrum, & servi dominorum illis est tormento doloris: filij autem, & subditi eiusmodi poenis deterrantur à parentum, & dominorum imitandis, & confectandis sceleribus.

7 Frequentè etiam evenit, quòd dixit Job cap. 34. v. 30. *de Deo: Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.* Et propter peccatum David lib. 2. Reg. cap. ult. numerandi scilicet populum, etiam populus Israel gravissimè punitus est, verum id supplicij multis illi, magnisque criminibus promeruerant. Vel denique sæpè boni divinæ iustitiæ flagello vnà cum malis feriuntur, quòd eorum peccata, cum possent, ac deberent redarguere non curarunt.

8 Qua de re præclara est D. Augustini senten-

tentia, lib. 1. de Civitate Dei, cap. 9. plerumque (inquit) à malis hominibus docendis, admonendis etiam obiurgandis malè dissimulatur, vel quia laboris piget, vel os eorum verecundamur offendere, vel quia eorum inimicitias devitamus, ne nobis noceant, ut hostes in his rebus, quas adipisci appetit nostra cupiditas, vel quas amittere formidat infirmitas. Quo fit, ut licet bonis vita malorum displiceat, & ideo cum eis non incidant in damnationem eternam, tamen quia peccatis eorum parcunt, iure cum eis temporalitèr flagellantur: iure hanc vitam amaram sentiunt, cuius nimium amando dulcedinem, peccantibus amari esse noluerunt. Nam si propterea quisquam obiurgandi, & corripienti malè agentibus parcit, quod opportunius tempus expectet, vel metuat ne obiurgati deteriores evadant, & infirmis erudiendis impedimento sit, aliosque premant, atque avertant à fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis. Sic Augustinus.

9 Castigat prætereà Deus alios pro peccatis aliorum duas ob causas, tum ad commendandum humanæ societatis unitatem, omnes enim velut membra sumus unius corporis, ut mirum non sit, unius membri dolorem, dolori esse, & alijs membris. Deus igitur ea re significat, alios pro alijs debere esse sollicitos, ne peccent

144 *Sacra Chronologica, dissert. duodecima.*
cent, cum propter societis nexum aliorum mala, alijs quoque malo, & damno sint.

10 Tum etiam ad ipsius peccati detestationem, cuius tantum est virus, vt non modò peccantibus exitiale sit, sed alijs quoque perniciosum. Hæc, & alia ad rem attinentia illustrat P. Pererius in *capit. 9. v. 21. Geneseos, lib. 14. disp. 4.* solita equidem sua eruditione differens de benedictione, & maledictione filiorum Noe; nec silentio prætereandum, cur Deus puniat patrum peccata in filijs vsque ad tertiam, & quartam generationem, & primò id intelligi potest, quia filij peccatis parentum intractati procliviores, & audentiores sunt ad peccandum. Tum propter consuetudinem peccandi, tum propter exemplum; quamobrem divina Scriptura quasi magnum quoddam miraculum narrat *Numer. cap. 26. v. 11.* filios Corè peccati eius non fuisse participes, nec vnà cum illo periisse: *factum est* (inquit) *grande miraculum, vt Corè pereunte, filij eius non perirent.* Additur autem, punire Deus vsque in tertiam, & quartam generationem, quia vsque ad id temporis possunt patres vivere, & sic invicem videre possunt, & posteri peccatum maiorum ad immitandum, & maiores posterorum suorum pœnas ad dolendum.

Vel

11 Vel fortè in tertiam, & quartam generationem dictum pro eo, quod est in multas generationes: gaudet enim Hebraica lingua vsurpatione ternarij numeri ad significandam multitudinem: addens autem tribus quartum, excessum multitudinis designat: sit exemplo, quod in *lib. Ecclesiastici, cap. 16. v. 5.* in Codicibus pluribus legitur: *Ab uno sensato inhabitabitur patria, & à tribus impijs deferetur:* in Vulgata verò aliter legitur, sensus tamen idem est, vt ibidem exponunt Palacios, & Cornelius, nimirum: *proptèr trium impietatem deferetur.* Nec apud externos Scriptores ea phrasis non est frequens: vnde sunt illa ter sapiens, ter inclitus; cecinitque *lib. I. Aeneid. Virgilius: O terque, quaterque beati.* Ergo in tertiam, & quartam generationem, id est, in multas admodum generationes. Extremis porrò illis verbis, *Exodi ca. 20. v. 5. eorum qui oderunt me,* satis apertè declaratur, ita Deum animadvertere in filios proptèr parentum scelera, vt etiam ipsi filij proptèr suam improbitatem, & impietatem, similem paternæ, ea dignissimi sint animadversione.

12 Sed dicat aliquis, cur dicuntur filij puniri proptèr scelera parentum, si eam vindictam ipsi sceleribus suis commeruerunt? respondetur, sic meritò dici, quòd parentes suo exemplo, autoritate, ac suasionem Authores fuere

filijs prolabendi in ea scelera, sic enim ferè homines iudicare, & dicere solent, vt maiorum peccata, quæ in ipsis punita non sunt, cernūtque à posteris eorum repetita, puniri à Deo in ipsis, & clamitant venisse tandem divinam vindictam eorum, quæ maiores eorum patrauerant, quæ Deus, quasi oblitus in ipsis punire, in posteris eorum, velut recordatus, tandem vindicaverit.

13 Dices iterum: si Deus visitat parentum peccata in filijs vsque ad tertiam, & quartam generationem, quomodo ipse lege lata per Mo-lem vetuit, filios occidi pro peccatis parentum? Nonnè quod iusto iudicio facit Deus per se ipsum, æquum quoque erit fieri ab hominibus, Dei vicem ferentibus; siquidem Iudices, ac Reges virtute Dei regnant, & iusta decernunt? Respondetur, aliam esse rationem, longè di-vertam hominis, ac Dei ratio est; Deus enim cum sit Author, conservator, largitor, & supremus Dominus hominum vitæ, ac mortis, omniumque bonorum, potest ea suo iure, suo-que arbitrato citra cuiusquam iniuriam cui-cumque, vt libuerit, vel dare, vel auferre, adeo-que, & innocentes filios proptèr scelera paren-tum affligere, quippè qui mala temporalia pos-se homini spiritualitèr prodesse, agnoscit; cui autem, & quando expediat, illiusmodi malis affici, solus ipse novit: satis igitur, & abundè

Estheris reginæ innocentia in facto, quod obij-
citur, ex prædictis innotescit.

14 Imo Estherem summis laudibus hor-
nant sacri Expositores ob eximiam eius fortitu-
dinem, pietatem, & charitatem, quibus doti-
bus digna fuit, vt mysticè designet Ecclesiam,
necnon beatissimam Virginem MARIAM, in
cuius qualequale obsequium, & hæc dicta sun-
to.

SACRA CHONOLOGICA
DISSERTATIO TERTIADECIMA.

DE TEMPORE QUO JUDITHÆ EVENIT
historia.

SECTIO PRIMA.

LIBRI JUDITH CANONICAM PRÆ-
mittit auctoritatem, & sententias refert
circa tempus, quo Juditha floruit.

I JUDITH librum esse Canonicum, &
Authenticum, fide certum est, ex
Decreto Nicænæ Synodi primæ Ge-
neralis, vt testatur D. Hieronymus *in Præfa-
tione in hunc libr.* postmodumque ex Sacra San-
ctione Concilij Tridentini, *de Canonicis Scrip-
tur. Sess. 4.* idem constabilitum est. Est tamen
adversus hunc librum quædam enodanda
difficilis obiectio, quæ in hunc instituitur mo-
dum: in *Judith. c. 5. v. 22.* dicitur, contigisse histo-
riam istam post reversionem populi à Babylo-
nica captivitate, vt colligitur ex hisce verbis
quæ Holoferni principi militiæ Assyriorum di-
xit Achior, nempè: *Nam & ante hos annos, cum*
recessissent à via, quam dederat illis Deus, vt am-
bu-

bularent in ea, exterminati sunt praelijs à multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione, qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt Sancta Sanctorum. Sic ibi; unde subdicitur, hanc Holofernis expeditionem contra Judæos factam fuisse post Babylonicam captivitatem, everisionemque Jerusalem; imo & post liberationem à servitute, & post reditum in Jerosolymam.

2 Aliunde autem Holoferres erat Dux militiæ regis Assyriorum, nempe Nabuchodonosor, ut constat ex eodem cap. 5. §. 1. Et cap. 1. §. 5. ubi Nabuchodonosor asseritur rex Assyriorum in Ninive regnans: id verò cum supra excerptis non coheret; quoniam tempore, quo Judæorum Gens redijt à captivitate Babylonica, everta erat Assyriorum Monarchia, & non Nabuchodonosor, sed Cyrus, vel Darius Assyrijs, & Persis, ac Medis imperabat: historia igitur hæc conficta est; id quod asserere impium, & hæreticum est.

3 Summam hanc difficultatem dicit Cardinalis Bellarminus, tom. 1. lib. 1. de Verbo Dei, capit. 12. & profectò illa miro modo exercuit eruditorum ingenia: nos, pro captus tenuitate

150 *Sacra Chronologica differt. tertiadecima.*
nostri, ex Sapientissimis Interpretibus, & Chronologis difficultatem elevare aggredimur. Duæ itaque sunt principales, & generales sententiæ, vna eorum, qui historiam Judith ad tempus referunt Babylonicam præcedens captivitatem. Altera eorum est, qui post eandem captivitatem contigisse, edocent: sed vtraque generalis opinio in diversas particulares scinditur.

4 Prima sententia inquit, sub Magno Nabuchodonosore Juditham floruisse; ita Zonaras *in Chron.* Secunda sententia ad Cambysem eam revocat, sic Eusebius *in Chronico*, qui rem potius obiter attingit, aut recitet, quam eam affirmare, asseveret; nam in Olympiade 62. sic ait: *Cambysem istum, aiunt ab Hebræis secundum Nabuchodonosor vocari, sub quo Judith historia subscribitur.* Quæ totidem ferè verbis recitat D. Augustinus, *lib. 18. de Civit. Dei, cap. 26.* Et Venerabilis Beda, *lib. de Sex ætatib.* Hermanus Contractus, *in Chronico.* Rabanus *ad cap. 1. Judith.* sed dubitanter. Glycas, *part. 2. Annalium.* Otto Frisingensis, *lib. 2. capit. 15.* Suidas, *verbo Holofernes,* Historia Scholastica, Nicolaus de Lyra, *Tobiæ fine.* Hugo Cardinalis, *in cap. 1. Judith.* itemque Carthusianus, Joannes Driedo, *lib. 1. de Scripturis, cap. 2. part. 2. lib. 3. cap. 5. part. 3.* & secundum quosdam verbi causa, Canum,

Libri Judith Canonice, &c. Sec. I. 151
num, *lib. II. de Locis, cap. 6.* Philo ille Pseudo-
philus.

5 Tertia sententia ad Xerxis ævum eandem historiam traducit, sic opinantur Suidas, *verbo Judith.* Julius Africanus apud eundem Suidam. P. Ribera *in cap. 2. Nabum, num. 32.* Tornielus. Quarta sententia mavult, ad Darij Hystaspis tempus Juditham referre, idque placuit Gerardo Mercatori *in sua Chronologia*, aliisque nonnullis, præsertim Philoni, prout alij, ipsum explicant. Quinta sententia existimat sub Artaxerxe historiam istam collocandam, & quidem ante reædificatum Templum Jerotolymitanum; ita Christianus Adricomius *in Chronico*, & P. Samerius, *in sua Chronologia.* Sexta in Artaxerxis Ochi differt imperium, prout arripit Severo Sulpitio, *lib. 2. Histor.*

6 Aliam classẽm constituunt, qui aiunt, Judithæ præclara facinora pertinere ad tempus præcedens Babylonice captivitatem; sed hi etiam Authores in diversas abeunt sententias; nam primò Mag. Cano *lib. II. de Locis Theologicis, cap. 6.* Et Carion *in Monarchia secunda*, tempus nullum distinctius definiunt.

7 Secundò alij ad Sedeciæ tempora hanc historiam conijciunt, sic Genebrardus *lib. 2. Chronologiae*, in idque inducuntur propter Na-

152 *Sacra Chronologica, dissert. tertiadecima.*
buchodonosoris expeditionem, cuius mentio
precipua est in *lib. Judith.* Tertio, ad Josiam
referunt Joannes Benedictus, Sebastianus Ver-
ronius, Codommanus, & Ziglerus.

8 Quarto tandem Manassis tempore flo-
ruisse Juditham edocent, qui hanc historiam
accuratius expenderunt, ut in sequenti Sectio-
ne constabit.

SECTIO SECUNDA.

NOSTRA SENTENTIA DE JUDITH *tempore proponitur, & fulcitur.*

I **A**SSERO igitur, Juditham ad Ma-
nassis tempora pertinere: quam
sententiam tenent, & illustrent
plurimi, & gravissimi Authores, præcipuè
Cardinalis Bellarminus, *lib. 1. de Verbo Dei, ca-
pit. 12.* P. Alfonso Salmeron, *tom. 19. in epist.
ultima,* Benedictus Pererius, *lib. 1. in Daniel. ca-
pit. 1.* ad illa verba: *Venit Nabuchodonosor Rex
in Jerusalem, & obsedit eam.* Gordonus in *Chron.
cap. 10, num. 36.* Turfelinus in *sua Chronolog.
quest. ultima.* Serarius in *Judith. capit. 1. ques-
tiunc. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.* Gretserus in *defensione
Bellarmini, dic. cap. 12.* Salianus *tom. 4. Anno
Mundi 3344. num. 8. & seqq.* Petavius, de *Doc-
tri-*

*trina temp. lib. 12. cap. 26. Ricciolus in Chrono-
log. lib. 6. cap. 11. conclus. 11. num. 9. Tirinus
in Chronico, & in Judith. Idem tenent è Secta-
rijs Junius, & Tremellius in notis in lib. Judith.
Uvittakerus contra Bellarminum, hanc senten-
tiam cæteris probabiliorem putat.*

2 Falcitur hæc sententia primò ab exordio
*lib. Judith. cap. 1. vbi describitur potentia, &
gloriatio Arphaxad Regis Medorum, quæ fuit
ocasio ruinæ, & casus ipsius: & ex victoria
quam ab illo reportavit Nabuchodonosor Af-
syriorum Rex, maiori ipse elatus superbia,
compluribus expugnatis gentibus, tandem
contra regnum Judæ expeditionem suscepit, &
dixit, in qua Holofernes, Princeps exercitus,
occisus fuit virtute, ac glorioso Judithæ facino-
re: sic autem habetur in præcitato cap. 1. § 1.
Arphaxad itaque Rex Medorum subiugaverat
multas gentes imperio suo, & ipse ædificavit Ci-
uitatem potentissimam, quam appellavit Echa-
banis.*

3 Unde hoc conficitur argumentum: Ec-
batanis Civitas ædificata fuit à quinto Medo-
rum Rege Deioce, teste Herodoto, *lib. 1.* Et
Eusebio *in Chronico*, quibus subscribunt iden-
tidem Chronologi; præfatus autè Deioces, alio
nomine nuncupatus fuit Arphaxad, vt eruditè
ostendit. P. Serarius, *Comment. in c. 1. Judith, q. 5.*
vbi

154 *Sacra Chronologica, dissert. tertiadecima.*
vbi ad finem observat, quòd à primo, & celebratissimo Sardanapali triumphatore, primoque Ninives expugnatore, libentèr alij ex Medis omnes, qui Assyriorum vires vel imminuerunt, vel immunere certè conati sunt, *Arbace*, seu *Arpacadi*, vel pinguiore sono *Arphaxadi* vocabantur, quemadmodum à Sylvio illo primo, Latinorum Reges omnes Sylyij, ait in 6. *Aeneidos* Servius. Sicque apud alios Ptolemæi, *Arfacæ*, Pharaones, Agagi, Cæsares. Et quidem eundem esse Arphaxadum in *lib. Judith*, & Deiocem apud Herodotum. & Eusebium, subducitur quoque ex dictis *Dissert. 12. Sect. 12. num. 11. 12. & 13.*

4 Tùm sic: Arphaxad, seu Deioces longissimo temporis intervallo distat à Cambyse, & Dario Hystaspide, & Ocho, imo regnum inivit ac tenuit ante Babylonicam captivitatem, & in Judæa regnante Manasse; igitur Juditha ad hoc Manassis tempus referenda venit. Assumptio probatur, quoniam tam ab Herodoto, quàm ab eusebio post Deiocem numerantur tres Medorum Reges vsque ad Astyagem, quò devicto à Cyro, Medorum imperium subversum fuit, vt tradit Eusebius initio Olympiadis quinquagesimæ quintæ, consentiuntque reliqui chronologi, vt cernere est apud P. Salianum, *Anno Mund. 3494. num. 2. & seqq.* qui *num. 10.* ait,
Cy.

Cyto permittente, in Media regnare coepisse Darium. Igitur Arphaxad non potuit esse Cambyfes, nec Darius Hystaspis, neque Ochus.

5 Illustratur; nam Arphaxad, seu Deioces, ex traditis ab Eusebio in Chronico, Medorum regnum obtinuit annos quinquaginta quatuor: Phraortes annos viginti quatuor: Cyaxares triginta duos: Astyages triginta octo: his insuper addendi sunt anni viginti tres Darij Medi, ex potiori sententia P. Saliani *Anno Mund. 3494.* & 3516. tum anni septem Imperij Cyri: vnde ab initio regni Deiocis seu Arphaxadi vsque ad Cambysem elapsi fuere anni 178. plures autem reperientur vsque ad Darium Hystaspis, qui post Cambysem, & Magos imperiavit; multoque plures anni invenientur vsque ad Darium Ochum, vt perspicuum est: ergo liquidum fit, quod Arphaxad longissimo temporis intervallo distat à Cambyse, & reliquis eius successoribus; & subinde Juditha, quæ ad Arphaxad tempus pertinet, nullatenus referri potest ad Cambyfis, successorumvè eius ætatem.

6 Secundò probatur nostra sententia: Nabuchodonosor, de quo in *lib. Judith. capit. I. v. 5.* regnabat in Ninive: vt diserte ibi dicitur, *anno igitur duodecimo regni sui: Nabuchodonosor Rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive Civitate*
mag-

156 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum, &c. At tempore Cambysis, Darij, & Ochi, Ninive non extabat; funditus quippè everfa fuit à Nabuchodonofore anno regni ipfius vigesimoquarto; quam everfionem prædixit Sophonias cap. 2. v. 15. ibi: Hæc est Civitas gloriofa, habitans in confidentia, quæ dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me non est alia amplius: quomodo facta est in desertum cubile bestię? omnis qui transit per eam sibilabit, & movebit manum suam. Ubi gloriofa vocatur quæ in textu Hebræo, Græco, & Chaldæo dicitur Ninive. Eandem devaftationem prophetavit Nabum, cap. 2. & 3. vbi expresse etiam in Vulgata lectione Ninive everfionem vaticinatur, scilicèt cap. 2. v. 8. Et cap. 3. v. 3. nam postquam eius scelera deploravit, impetum Chaldæorum, contra eam irruentium describit, & hanc cladem ad prædictum tempus pertinere ostendit, dum num. 8. Propheta subdit: Numquid melior es Alexandria populorum, &c. & num. 10. Sed & ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem, &c. & num. 11. Et tu ergo inebriaberis, & eris despefta: Ducit igitur argumentum ex ruina Alexandriæ, recens facta, ad ruinam Ninive, proximè fecuturam.

7 Nabuchodonoforis autem anno vigesimotertio capta fuit Ægyptus, vt ait Josephus,
lib.

lib. 10. cap. 11. & cum ea Alexandria: congruè ergo in annum sequentē, nempe Magni Nabuchodonosoris vigesimumquartum Ninive casum referimus; quæ sententia eorum quoque videtur, qui primo anno Nabuchodonosoris Ninivem captam, & everfam dicunt, si primum annum non regni, sed imperij interpretemur. Ita sentit *Chronicon Hebræorum, cap. 24. fine. P. Serarius in cap. ultim. Tobia quest. 4.* ac fuse *Ribera in cap. 2. Nabum, num. 21. & 22.* *Salianus, Anno Mund. 3452. num. 4.*

8 Optima igitur complexione conficitur, quod Arphaxad, contra quem pugnavit Nabuchodonosor, ut dicitur in *capit. 1. Judith.* non potuit esse Cambyfes, qui pluribus annis post Nabuchodonosorem Magnam, Persarum Monarchiam tenuit; & multo minus potuit esse Darius Hystaspis, neque Ochus. Consimiliterque infertur, quod Nabuchodofor Ninives expugnator, vastatorque, non fuit idem cum Nabuchodonosore, qui pugnavit cum Arphaxad, & in Ninive regnabat, ut habetur *capit. 1. Judith.* Id quod infra, magis inclarescet.

9 Tertiò: Reges Persarum non in Ninive regnabāt, sed in Sulis; ut prælibavi, identidēque Cosmographi, & Historici Susianam Provinciā Persarū regno assignant, postquā illud, subactis Chaldæis, multisque alijs gentibus, in amplifsi-

simam evasit Monarchiam ; scribitque Strabo *lib. 15.* Susa factam esse Regiam Persarum à primo Cyro, duas ob causas : tum quod Persis ab alijs regionibus longissimè remota, incommodissima tanti imperij administrationi, visa est: Susa verò , quòd inter Persidem , & Babylonem medio esset loco , & commodissimè ex alijs imperio Persarum subiectis provincijs, illuc conveniri posset , opportunissima ad sedem Regum inibi collocandam, iudicata sunt.

10 Tum etiam hunc honorè reges Persarum tribuere voluerunt, constantissimæ fidei, atque obedientiæ Susianorum adversus Persas : quippe qui soli externarum gentium, quæ Persarum parebant imperio, nunquam à Persis defectionem aliquam tentaverint. Plura de Susis Persarum Regia eruditissimè congerunt P. Pererius in *Danielem capit. 8. lib. 9.* ad illa verba, *cum essem in Susa.* Serarius, *comment. ad cap. 1. Estheris, quest. 11. per tot.* Et profectò Persarum Regiam fuisse Susa, seu Susan, liquidum fit ex *lib. Esther. cap. 1. v. 2.* & ferè per totum librum. Igitur Nabuchodonosor, qui ex *lib. Judith, cap. 1.* regnabat in Ninive, fuit multo anterior Imperatoribus Persarum, quorum primus fuit Cyrus : & consequenter etiam Arphaxad, de quo in eodem *lib. Judith,* longissimo temporis intervallo distavit à Persarum Impera-

Nostri sententia de Judith, &c. Sec. 2. 159
peratoribus Cambyse, Dario Hyftaspis, &
Ocho.

II. Quarto. Nusquam legimus, Reges Per-
farum appellatos Nabuchodonosor, nec in sa-
era, nec in prophana historia, vt optimè notat
Cardinalis Bellarminus, *de Verbo Dei, lib. 1. ca-*
pit. 12. Et P. Salianus, *Anno Mundi 3525. num. 1.*
Commune quippè Persarum Regum nomen
fuit Artaxerxes, aut Assuerus, vt observat idem
Salianus, *Anno Mundi 3524. num. 1. & 4.* &
constat de Cambyse, Artaxerxem nuncupatum
ex *lib. 1. Esdrae, cap. 4. v. 6.* vbi enim in Vulga-
ta de eo legitur: *In regno autem Assueri:* in qui-
busdam Codicibus, ita habetur: *In regno autem*
Assueri, ipse est Artaxerxes, & capit. 4. Esdrae,
v. 7. & 8. idem Cambyses vocatur Artaxer-
xes; & omnibus notum est in Artaxerxe Lon-
gimano, Mnemone, & Ocho, qui omnes Per-
sorum Imperatores, & Artaxerxes appellati sunt.

12 Nomen quoque Assueri Patronymicum,
& Gentilium fuisse Regum Persarum, inquit
P. Salianus dicto *Anno Mundi 3524. num. 1.* At
P. Paterius in *cap. 9. Danielis, lib. 10. quest. 1.* ve-
rius iudicat, vocabulum Assueri, apud Hebræos
significare magnum caput, seu magnum prin-
cipem, idque deducit ex Pagnino, *lib. de Inter-*
pretatione nominum Hebraicorum, vbi docet
quod Assuerus scribi, & pronuntiari debet
Acha-

160 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
Achafuerus, ab *Achas*, quod est magnum, & *res*,
quod est caput: adeoque *Affuerus* non est no-
men vnius alicuius regis, vt putavit *Mag. Ca-*
nus lib. 11. de Locis Theolog. capit. 3. in solutione
noni argumenti: sed est nomen, quo solebant
Hebræi externos, & magnos principes, præser-
tim vero præpotentes *Medorum*, & *Perfarum*
reges, non enim alijs hoc nomen *Scriptura* tri-
buit, appellare.

13 *Cæterum Nabuchodonosor* haud *Per-*
ficum est nomen, vt id convenire possit *Cam-*
byli, aut alijs ex *Perfarum* *Imperatoribus*, sed
potius *Babyloniæ* regibus congruit, vt præter
supra laudatos *Bellarminum*, & *Salianum* edo-
cet *P. Serarius in Judith, cap. 1. quest. 4.* nec id
diffitetur *Uvittakerus*, etsi *Canonicam* libri *Ju-*
dith veritatem perfide oppugnare sit ausus; ita
quippè, se concedere: omnes *Babyloniorum*
Reges dictos esse, *Nabuchodonosoros* post
illum *Magnum Nabuchodonosorem*, cuius
magnitudo fecit, vt nomen hoc *Regibus* *Baby-*
lonis hæreditarium esset, sed antea vocatos esse
omnes *Nabuchodonosoros*, non constare. *Ve-*
rumenimverò, in præsentiarum, vt optimè an-
notat *P. Serarius*, loco nuper citato, non inten-
dimus, quod ante, vel post *magnum Nabucho-*
donosorem omnes ita nuncupati fuerint *Per-*
farum *Reges*, sed quosdam tantùm, & quidem

ante, etiam Assyrios sic appellatos dicimus; Albategnius Nabonassarē Magni Nabuchodonosoris antecessorē, semper Nabuchodonosorē appellat, & Albategnio vetustior Arabs Ptolemæi Paraphrastes, à quo Nabonassar semper vertitur Bechatnezar, id est, Nabuchodonosor, & ita sese Josephus Scaliger *lib. 5. de Emmend. tempor.* in quibusdam Tabulis scriptum invenisse, testatur, itemque in Almagesto Latino vetustissimo. D. Epiphanius quoque *lib. 1. Assyriorū Regem*, qui *lib. 4. Reg. cap. 17. v. 24.* in Samariam Cuthæos transtulit, Nabuchodonosorem appellat, fuit verò is vel Salmanasar, vel Sennacherib, qui *lib. 1. Esdræ, cap. 4. v. 10.* dicitur *Asenaphar magnus, & gloriosus*. Compertum ergo fit, quod Nabuchodonosor, de quo in *lib. Judith*, non fuit Cambyfes, nec Darius Hystaspis, aut Ochus, quibus, veluti Persarum Imperatoribus, non competit Nabuchodonosoris nuncupatio.

14 Quintò, *Judith, cap. 4. v. 1.* asseritur, timuisse Hebræos, ne Nabuchodonosoris exercitus Templum, & Jerosolymam everteret, ibi: *Tunc audientes hæc filij Israel, qui habitabant in terra judæ, timuerunt valde à facie eius. Tremor, & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem, & Templo Domini, quod fecerat cæteris Civitatibus, & Templis earum.* At tempore

L

Cam-

Cambyſis, nec Jeruſalem, nec Templum extabat: quoniam Nabuzardan, Dux militiae Magni Nabuchodonoforis, Domum Dei, & Civitatem Jeruſalem concremaverat, omneſque Judaeos in captivitatem abduxerat Babylo-
nicam, ut habetur *lib. 4. Reg. cap. 25. v. 8. Jerem. cap. 39. v. 9. & 11. Et cap. 52. v. 12.* de quo fuſè diſſeruimus, *tom. 2. Diſſert. 10.* igitur Nabuchodonofor, de quo in *lib. Judith*, ad tempus pertinet Babylo-
nica captivitate antèrius, nec potuit eſſe Cambyſes, & multo minus alius ex illius ſueceſoribus Perſarum Imperatoribus, qui poſt finitam ſeptuagenariam Babylo-
nicam captivitatem, Perſarum Imperium obtinuerunt.

15 Confirmatur, nam licet, ſoluta Babylo-
nica captivitate, Judæi reverſi in terram ſuam, Cyri beneficentia, cœperint reædificare Templum; tamen per multos annos ædificatio-
ne intermiſſa, Darij Hyſtaſpis decreto inſtaurata eſt ædificatio, & Templum perfectum anno ſexto regni ipſius Darij, ut conſtat *ex lib. 1. Eſdrae, cap. 6. v. 15.* prælibavimusque *Diſſert. 10. Sec. 5.* Extra omnem ergo ſuaſionem fit, quòd ipſe Darius, vel illius exercitus Templum idem evertere conaretur, intenderetve. Deinde Civitas Jeruſalem adhuc reædificata non fuerat, imperantibus Cambyſe, & Dario Hyſtaſpide; id quippè obtentum fuit anno vigefimo Artaxer-

xerxis Longimani, Judæorumque Duce Nehemia, vt subducitur *ex lib. 2. Esdræ, cap. 2. v. 1.* & *seqq.* ac *Dissertatione sequenti* ostendemus: tempore igitur Nabuchodonosoris in *lib. Judith*, nominati, Urbs Jerosolyma, & Templum extabant; secus autem Imperante Cambyse, & Dario Hytaspide, cuius indulgentia, & iussu, anno ipsius sexto, Templum fuit instauratum, nec ab ipso destruendum timeri poterat.

16 Sexto, vt filij Israel defenderent se à clade imminente ab Holofernibus exercitu, dicitur, *Judith, cap. 4. v. 3.* quòd, *Miserunt in omnem Samariam per circuitum vsque Ferieho, & præocupaverunt omnes vertices montium, & muris circumdederunt vicos suos.* Unde fit, quod Samaria tunc erat sub ditione filiorum Israel; at imperantibus Cambyse, & Dario, Judæi non præerant Samariæ, sed potius Civitas ista constituta erat sub imperio Persarum: igitur Holofernibus expeditio relata *lib. Judith*, non evenit sub Cambyse, aut Dario Hytaspide. Assumptio secunda evincitur *ex lib. 1. Esdræ, capit. 4. v. 17.* ubi refertur Regis Persarum decretum ad Samariæ habitatores rescriptum, vt non sinerent Judæos à Babylonica captivitate in Judæam reversos extruere Templum, & Jerosolymam, *Verbum* (inquit sacer textus) *missit rex ad Reum Beetleem, & Samsai scribam, & ad reliquos, qui erant*

164 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
erant in consilio eorum, habitatores Samarie, &
ceteris trans fluviam. Et ver. 21. Nunc ergo au-
dite sententiam: prohibeatis viros illos, ut urbs il-
la non edificetur, donec si fortè à me iussum fue-
rit. *Viaete ne negligentèr hoc impleatis, & pau-*
latim crescat malum contra reges. Ex hoc autem
regio decreto, quod Cambyse imperante
emanavit, ut observat P. Salianus, Anno Mun-
di 3517. num. 23. conspicuum fit, quod Sama-
ria imperio Persarum subiacebat: subindeque
Hebræis fas non erat, munitiones aliquas ad Ur-
bis illius defensionem extruere; præsertim cum
nec ipsam Jerosolymam reædificare, nec mu-
ros illius instaurare, permissum esset, ut aper-
te constat ex initio, & serie totius *capit. 4. lib. 1.*
Esdrae. Et quidem licèt, soluta Babylonica cap-
tivitate, libertas concessa fuerit Hebræis redeun-
di ad Civitates suas, nunquam tamen deinceps
sui iuris fuerunt, sed primum Persis, tum Græ-
cis, postremo Romanis serviebant. Ergo cum
Judithæ tempore, sui iuris fuissent Judæi,
nullique extraneo Regi obtemperarent, dicen-
dum venit, Juditham ad Cyri, Cambysis, vel
Darij imperium, seu tempus referri non posse.

17 Septimo. Temporibus Judith, sum-
mus Hebræorum Sacerdos erat Eliachim, ut
constat ex *lib. Judith, cap. 4. v. 7.* ibi: *Et fece-*
runt, filij Israel secundumquod constituerat eis

Sacerdos Domini Eliachim. Qui cap. 15. v. 9. nuncupatur Joacim, ibi: Joacim autem Summus Pontifex, de Jerusalem venit in Bethuliam cum universis presbiteris suis, ut videret Judith. At imperante Cyro, & Cambyse, Summus Pontifex erat Josue filius Josedec, ut deducitur ex lib. 1. Esrae, cap. 2. v. 2. Et capit. 3. v. 2. ibi: Et surrexit Josue, filius Josedec, & fratres eius sacerdotes: Et lib. 2. Esrae, capit. 12. v. 10. qui appellatur Jesus cap. 1. Aggai, v. 1. ibi: In anno secundo Darij regis, in mense sexto, in die una mensis, factum est Verbum Domini in manu Aggai Prophete ad Zorobabel, filium Saiathiel, Ducem Juda, & ad Jesum, filium Josedec, sacerdotem magnum, &c. Porro autem Darius rex, cuius tempore Pontificis munus agebat Josue, aut Jesus, fuit Darius Hystaspis, ut cum D. Hieronymo, Josepho, Eusebio, Clemente Alexandrino, Theodoro, Alberto, & alijs observat P. Tirinus in Chronico, cap. 73. & in capit. 1. Aggai. Constat igitur quod Juditha, quæ sub Pontifice Eliachim, seu Joacim floruit, non potest pertinere ad tempus Cambysis, & Darij Hystaspis.

18 Octavo: Nabuchodonosor, nuncupatus in lib. Judith, cap. 1. anno duodecimo regni sui pugnavit contra Arphaxad: deinde ut habetur cap. 2. v. 1. 4. & 5. anno tertiodecimo Na-

166 *Sacra Chronologica, differt. tertiadecima.*
 buchodonosor vocavit Holofernem principem
 militiæ suæ, & dixit ei: Egredere adversus omne
 regnum occidentis, & contra eos præcipuè, qui con-
 tempserunt imperium meum: vnde factum est,
 vt pluribus expugnatis provincijs, contra filios
 Israel expeditionem institueret Holofernes: At
 Cambyfes non regnavit vltra octo annos, imo
 nec octo ipsos integros, vt ex Herodoto
lib. 3. tenent identidem ferè omnes, præsertim
 Freculphus *lib. 3. cap. 19.* Pererius, Ribera, Tor-
 niellus, Gordonus, Samerius, Mercator, ac Sa-
 lianus, *Anno Mundi 3524. num. 2.* vt præliba-
 vimus *Differt. 10. Sec. 17.* Igitur Nabuchodo-
 nosor, de quo *in lib. Judith,* non potuit esse
 Cambyfes.

SECTIO TERTIA.

ALIJS SENTENTIAM NOSTRAM stabilit argumentis.

I **O**ppugnavimus hucusque opiniones,
 quæ ad tempus vel captivitatis Ba-
 bylonicæ, vel post illam
 finitam, Juditham referunt; nunc autem refel-
 lendæ veniunt quæ ad Sedecix, vel Josix tem-
 pora eandem pertinere existimant; & sic nonò
 dissero: *in lib. Judith, cap. 16. v. 30.* de hac He-
 roi-

roina dicitur, in omni autem spacio vite eius non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius annis multis. Vixit autem Judith annos centum quinque, vt eodem capit. V. 28. habetur, hiscè verbis: *Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque.* Et quidem quando Holofernem interfecit, non vetula, sed puella potius erat, sic enim appellatur *ead. lib. cap. 12. V. 12.*

2 Sed de Judithæ annis, quando hoc mirum patrauit facinus, diversimodè opinantur Scriptores: Cardinalis Bellarminus concedit illi annos quadraginta, cui adstipulatur Tirinus *in cap. 16. Judith sine;* ea enim ætate adhuc potuit esse pulcherrima, & iudicari ab Assyrijs puella, propter incredibilem pulchritudinem, præsertim quia, vt habetur, *Judith cap. 10. V. 4.* Dominus ei contulerat splendorem, non sine novo miraculo, vt inquit Bellarminus. At P. Serarius *in cap. 16. Judith,* existimat, dici posse, Juditham infra quadragesimum quintum annum fuisse, cum ad Holofernem iuit. Gretserus dat quinquaginta. Torniiellus *Anno 5. Ætatis 331.* vult, etiam fuisse annorum quinquaginta trium.

3 Rectè tamen dici potest, illam tertio & trigésimo ætatis suæ anno adijisse Holofernem; quam temporis rationem stabilit P. Salianus *Anno Mundi 3346. num. 57.* Tum sic: ab occisso Holoferne vsque ad finem vite Judithæ, & mul-

168 *Sacra Chronologica differt. tertiadecima.*
tis postea annis, non fuit qui perturbaret Israel:
hæc autem temporis periodus ex dictis cum Sa-
liano fuit vitæ Judith annorum septuaginta
duorum, additisque saltem annis septem post
illius obitum, erit annorum nonaginta novem,
pacis videlicet Israelitarum: igitur Judithæ his-
toria non potest pertinere ad Sedecix, nec Jo-
siaz tempora; quoniam cum Sedecias vndecim
tantum annis regnasset, ex *lib. 4. Reg. capit. 24.*
¶. 18. anno nono regni eius, mense decimo, decima
die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis,
ipse & omnis exercitus eius in Jerusalem, & cir-
cumdederunt eam: & extruxerunt in circuitu eius
munitiones. Et clausa est civitas, atque vallata, us-
que ad vndecimum annum regis Sedecia. Reliqua
autem huius capituli verba continent subversio-
nem Jerusalem, & Templi, Regis Sedecix, &
totius populi captivitatem, ac desolationem,
quæ ad annos septuaginta perstitit. Atque adeo
verum esse non posset, quod omnibus diebus
vitæ Judith, non fuit qui perturbaret Israel; si
Juditha ad Sedecix tempus referatur.

4 Idem conficitur, consignata Judithæ his-
toria ad tempus Josiaz; quia Josias regnavit an-
nos vnum & triginta, vt liquidum est ex *lib. 4.*
Reg. cap. 22. ¶. 1. ipsumque in regno subsequen-
tus fuit filius eius Joachaz, qui cum tribus men-
sibus tantum regnasset, victus, & in vincula con-

con:

coniectus fuit a Rege Ægypti Pharaone Ne-
chao, vt afferitur *lib. 4. Reg. cap. 23. v. 33.* addu-
ctusque in Ægyptum, ibi mortuus est, vt habe-
tur *eod. cap. v. 34.* At ingens hæc fuit Israelis
perturbatio; igitur vivente Juditha non conti-
git; quandoquidem in omni spatio vitæ eius ab
exciso, & occiso Holoferne non fuit qui pertur-
baret Israel, *ex citato cap. 16 v. 30. Judith.* Proin-
deque ad Josiæ tempus pertinere nequit Judi-
tha, quæ post Josiæ mortem ad plures annos,
ipsosque pacificos, in vivis esse deberet, si de
Holoferne victoria, regnante Josia contigisset.
Idemque evincitur, etiam si Judith quadragin-
ta, vel quinquaginta annos ageret, quando ca-
put Holoferni præcidit; siquidem à primo regni
Josiæ anno vsque ad vinctum Joachaz anni tan-
tùm triginta duo numerari queunt ex præli-
batis.

5 Decimò. Tempore quo Holofernes Be-
thuliam expugnare aggressus fuit, Judæorum
Sacerdos Magnus erat Eliachim, *Judith, cap. 4.*
v. 5. 7. & 11. qui Joacim nuncupatur *ca-*
pit. 15. v. 9. vt prælibavimus: sed Josia reg-
nante, Summus Pontifex erat Helcias, vt cons-
tat *ex lib. 4. Reg. cap. 22. v. 8.* ibi: *Dixit autem*
Helcias Pontifex. Et cap. 23. v. 4. & 24. Deinde
autem Sedeciæ tempore erat Summus Pontifex
Saraias, *lib. 4. Reg. cap. 25. v. 18.* ibi: *Tulitque*
que

170 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
que princeps militia Saraiam Sacerdotem pri-
imum. Idemque habetur Jeremia, cap. 52. v. 24.
Judithæ igitur de Holoferne triumphus attine-
re nequit ad Josiæ, aut Sedeciæ tempus.

6 Undecimò, concinit sententia nostra cum
Regum Judææ Chronologia, & cum sacro elo-
gio Judithæ impertito, in eius *lib. cap. 16. v. 30.*
videlicet: *In omni autem spatio vitæ eius non*
fuit qui perturbaret Israel, & post mortem eius
annis multis. Quoniam à nono regni Manassis
anno, in quo censemus Juditham de Holofer-
ne & exercitu eius victoriam reportasse, vsque
ad mortem Josiæ, anni intercedunt novem &
septuaginta, pacifici omnes, & tranquillæ: nem-
pè Josiæ vnus & triginta, *lib. 4. Reg. capit. 22.*
v. 1. Amonis duo, *lib. 4. Reg. cap. 21. v. 19.* Ma-
nassis sex & quadraginta, etiam secluso hoc an-
no, in quo hæc res gesta est, ex quinquaginta
quinque, quibus regnavit, *lib. 4. Reg. capit. 21.*
v. 1.

7 His autem si adiungas tres & triginta
annos, quos Juditham egisse dicimus, quando
Holofernem occidit, fient centum duodecim;
cum verò ipsa centum, & quinque annos vixe-
rit, supererunt post eius mortem septem anni
pacis, vsque ad Josiæ obitum; hoc quippè pijs-
simo defuncto Rege, coepit Israel valde pertur-
bari; quoniam filius, & successor illius Joachaz
cum

Alijs sententiam nostram, &c. Sec. 3. 171
cum tribus mensibus regnasset, à Pharaone
Necho, Ægypti Rege, captivus ductus est in
Ægyptum, *lib. 4. Reg. capit. 23. v. 34.* Joakim
quoque successor, & Rex Judæ, servus factus est
Nabuchodonosoris, *lib. 4. Reg. cap. 24.* similiter
Joachin, & Sedecias, *ut ex die. capit. 24. & 25.*
lib. 4. Reg. constat.

SECTIO. QUARTA.

EX BABYLONIORUM REGUM CHRONO-
logia sententia nostra confulcitur.

I **D**Uodecimò denique accinit Baby-
loniorum Regum Chronologia;
diximus quippè Regem Assyrio-
rum, cuius exercitus ducem Holofernem
trucidavit Nobilissima Juditha, fuisse Baby-
loniorum Regem, nuncupatum Nabuchodo-
nosorem: nunc autem addimus cum P. Sa-
liano, *Anno Mundi 3344. num. 9.* & alijs,
predictum Nabuchodonosorem fuisse eundem
cum Merodach Baladan, Rege Babylonis, cui
Genebrardus, Gordonus Tornielus, Samerius,
Mercator, item Functius, Buntingus, alijque ad
quingenta duos Regni annos tribuunt: cœ-
pit autem regnare Merodach Baladan anno
Ezechia Regis Judæ sexto decimo, devicto
nem-

172. *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
nempè, & mortuo Sennacherib; cum enim ante
tea pro Rege Assyriorum Babylone Prorex, aut
potius vectigalis Rex fuisset, liberum deinceps
regnum sibi stabilivit, vt dixi *tom. 2. Dissert. 10.*
Sec. 22. num. 2. 3. & 4. Et Sec. 24. num. 7. & 8.
quæ videsis.

2 Animadvertendum quoque, duplex reg-
nandi initium tribuendum esse huic Mero-
dach; primum anno sexto decimo Ezechix,
quâdo gratulationis ergo ei munera, & legatos
misisit, vt dicitur *lib. 4. Reg. c. 20. v. 12. ibi: In tem-
pore illo misit Berodach Baladan, filius Baladan,
Rex Babyloniorum literas, & munera ad Ezechiam:
audierat enim quod egrotasset Ezechias.* Hæc au-
tem evenisse anno sexto decimo Ezechix *ex ca-
pit. 37. v. 30.* cum D. Hieronymo, Nicolao de
Lira, Sanctio, & alijs consulcit P. Salianus, *An-
no Mundi 3324. num. 2. 23. 24. 25. & 26.*
adstipulaturque Cornelius in *lib. 4. Regum, ca-
pit. 20. v. 12. prope finem.*

3 Aliud verò regni Merodach initium col-
locandum sub finem anni decimi regnantis ip-
sius Merodach; cum enim Assyriorum impe-
rium totis quatuordecim seculis, id est annis
1401. stetisset, & occidente Sardanapalo nu-
tasset, ac penè collapsum esset, sub quinque
deinde regibus, quos Sacra Historia suggerit,
resumpsit vires, adeò vt Medos iterum, Baby-
lo-

loniosque ditioni suæ subiceret, & populos inde pro arbitrio transferret in Chananitidem, & hinc novos colonos in Mediam, Babyloniamque transcriberet; donec Sennacheribi exercitu, divinitus interneccione deleto, ipsoque mox, nefaria filiorum coniuratione, extincto, ita accisæ sunt Assyriorum vires, ut filius eius Asarhaddon ægrè Assyriorum nomen, & potentia præteritæ umbram vix sustentaret.

4. Imo & precario rex fieret Assyrius ipse, & tributa suo dudum subdito pendere cogeretur; iuxta illud *Isaiæ, cap. 31. v. 8. Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij: & iuvenes eius vectigales erunt.* Quæ verba P. Gaspar Sanctius ita interpretatur *capit. 10. & 31. filij Assur, aut servi illius, universi Principes, imo & Reges: nam sibi reges servos esse superbè gloriabatur Sennacherib, vectigal ex eo fermè tempore solverunt primùm Chaldaeis, à quibus non longè post hanc cladem superati sunt, deinde Persis, & Medis.* Tempore scilicet Cyri, & Darij Medici. Interlinealis Glossa ait, factos primùm obnoxios tributis Nabuchodonosori; is nimirum est Merodachus, qui toto libro Judith, dicitur Nabuchodonosor.

5. Igitur Sennacheribi filius Asarhaddon cum decem annos regnasset, tædio, ac pudore

174 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
tributariæ servitutis fatigatus, acie contra Me-
rodachum decertavit, victusque regno, ac vita
caruit; statimque Ninive, & penè totum eius
imperium in victoris Babylonij potestatem, ac
iura celsit, sed ita tamen vt non Assyriorum,
sed Babyloniorum Rex dici vellet; fieretque
deinceps non Assyriorum, sed Babyloniorum
imperium, quod maximum postea sub Magnò
Nabuchodonosore incrementum accepit; quia
tamen penes Babylonios Reges erat Assyrio-
rum imperium, etiam Reges Assyriorum di-
cuntur. Ita plerique omnes geminum Mero-
dachi regni initium ponunt, Genebrardus,
Gordonus, Samerius, Mercator, Salianus, *An-
no Mundi 3333. num. 4. 5. & 6.* Functius Co-
domanus, Buntingus, & alij.

6 Merodach igitur primò regnare cœ-
pit anno Ezechiaè sexto decimo, quando
Sennacheribi clades & mors contigit; licet enim
vt habetur *lib. 4. Reg. cap. 18. v. 13. anno quar-
to decimo regis Ezechiaè ascendit Sennacherib rex
Assyriorum ad universas Civitates Judæ munitas:*
& *Isaie cap. 36. ver. 1. Et factum est in quarto-
decimo anno regis Ezechiaè, ascendit Sennacherib
rex Assyriorum super omnes Civitates Judæ mu-
nitas, & cepit eas.* Nihilominus vrbe Jerosoly-
ma non fuit potitus, iuxta illud *Isaie capit. 37.
ver. 33. vbi de Sennacherib vaticinans ait: Non*

Ex Babyloniorum regum, &c. Sec. 4. 175
intrabit Civitatem hanc, & non iaciet ibi sagittam, &c. quia ab Angelo fuit exercitus extinctus.

7. Cæterum ab adventu Sennacheribi usque ad exercitus cladem tres anni numerandi veniunt ex *Isaia*, qui Ezechia: Assyriorum interneccionem prænuntias *cap. 37. ver. 30.* dixit: *Tibi autem hoc erit signum: comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminate, & metite, & plantate vineas, & comedite fructum earum.* Unde primus ille annus, de quo *Isaias* in quartum decimum Ezechia: cadit, secundus in quintum decimum, tertius in sextum decimum; & ita hunc locum interpretatus est *D. Hieronymus in cap. 37. Isaie* adsentianturque *Liranus, Sanctius, & P. Salianus, Anno Mundi 3324. num. 2.*

8. Magisque mihi arridet hæc sententia quam tradita à *Leone Castrio*, aiente, tres illos annos à clade Assyriorum esse numerandos; subducitur enim ex ipso Sacro textu, & *Regum lib. 4. & Isaie*, ipsum prophetase eo quartodecimo Ezechia: anno, & de illo dixisse, *comede hoc anno quæ repereris; subdidisseque, in secundo autem anno, quæ sponte nascuntur; quia nimirum propter perpetuas Assyriorum excursiones, neque serere liceret, neque metere.* Itaque *D. Hieronymus ibidem inquit, in anno autem*

ter.

176 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima:*
tertio, fugato iam Assyrio, & obsidione laxata, se-
minate, metite Quapropter haud ad stipulor
Torriello, qui Assyriorum cladem in sequen-
tem septimum decimum annum differt; quippè
non satis id Isaiaë vaticinio consentaneum vide-
tur. Proinde colligitur Merodach in sexto de-
cimo Ezechiaë anno regnare primum coepisse.

9 Deinde autem anno vigesimo quinto
Ezechiaë, & Merodach Regis Babyloniorum
decimo, devictus fuit Asarhaddon, & pe-
nè toto Assyriorum imperio potitus fuit Me-
rodachus, constructo deinceps Babylonico
imperio prout docent Josephus *lib. 10. Anti-*
quit. cap. 3. Torriellus, *Anno Mundi 3325. nu-*
mer. 2. P. Salianus, *Anno Mundi 3333. num. 5.*
& 6. Annotandum tamen, quòd cum hoc an-
no Asarhaddon imperaverit, & habita Olym-
piadis ratione, magna ex parte hic annus ad
sequentem Julianum pertineat; ideo initium is-
tud Babylonici imperij collocanda est anno
Mundi 3334. Ezechiaë Regis Judæ vigesimo-
sexto, Olympiadis quintadecimæ anno primo.

10 Ex prælibato igitur imperij Babyloniorum
exordio usque ad nonum Manassis annum, ad
quem referendam censemus victoriam à Judi-
tha de Holoferne reportatam, computandi ve-
niunt anni tredecim: nempe Ezechiaë quatuor,
id est à vigesimo sexto, usque ad vigesimum no-
num,

num, & vltimum regni ipsius ex *lib. 4. Regum, capit. 18. v. 1.* tum etiam novem priores Regni Manafsis, quando nempè evenit Judithæ victoria: totidemque tredecim anni tribuuntur Nabuchodonosori, id est Merodacho Babylonio, quando acie decertare contra Judæos, aggressus est, vt legitur *Judith, cap. 2. ver. 1.* ibi: *Anno tertiodecimo Nabuchodonosor Regis, vigesima, & secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor Regis Assyriorum. Et ver. 4. vocavit Nabuchodonosor Holofernera, &c.* Ubi animadverto, quòd cum in sacro textu Rex Assyriorum Nabuchodonosor nuncupetur, ideo illius regni anni computantur non à primo eius regni Babylonici exordio, a quo elapsi iam fuerant anni tres & viginti, sed ab initio Imperij, seu Assyriorum regni, ex quo tempore vsque ad expeditionem eo *cap. 2. Judith*, enarratam tredecim tantum numerandi sunt anni ex dictis *num. 9.*

11 Regnavit autem Merodach vsque ad annos duos & quinquaginta, vt sentiunt Genebrardus in *Chronologia*, Torniellus in *Tabulis suis*, & Anno quintæ *Ætatis* 361. P. Gordonus in *Quinta Periodo, Anno Mundi* 3285. Samerius in *Sacra Chronologia*, Salianus *Anno Mund.* 3375. Mercator, Funccius in suis *Chronologijs*. Porro autem concurrat hinc vltimus Merodachi annus

178 *Sacra Chronologica differt. tertiadecima.*
cum trigesimo octavo Manafsis Regis Judæ;
cum enim anno Manafsis nono ageret iam Me-
rodach annos tres & viginti à primo regni sui
exordio, additis novē & viginti annis, fiunt duo
& quinquaginta quibus regnavit, & eorum vl-
timus cadit in octavum trigelimum Manafsis.

12 Successor in Regno Merodachi fuit fi-
lius eius nuncupatus Ben Merodach, idest filius
Merodach, cum enim idem haberet cum rege
patre nomen, ad differentiam dictus est Ben-
Merodach, quem Babyloniorum Regem prio-
ris successorem agnoscit. Eusebius in *Chronico*,
ipsique adfentiuntur Torriellus, vbi proximè
laudatus, & P. Sallianus. *Anno Mundi 3376. nu-
mer. 1. & 2.* Qui Authores apprimè eruditi exi-
stimant, & consulciunt, regnasse Ben-Mero-
dach annos duos & triginta; adeoque illius vl-
timus annus erit Josiæ Regis Judæ tertiusdeci-
mus, cœpit quippè Ben-Merodach imperare
anno trigesimo nono Manafsis; à quo tempore
vlque ad quintum, & quinquagesimum vlti-
mum regni Manafsis. (totidē quippè annis, reg-
navit, *ex lib. 4. Reg. cap. 21 v. 17. Et lib. 2. Paralip.
cap. 23. v. 18.*) inveniuntur septemdecim anni;
additisque duobus Amonis, *lib. 4. Reg. cap. 21.
v. 23.* & tredecim Josiæ, fient anni duo & tri-
ginta Imperij Ben-Merodach.

13 Illius filius & Imperij hæres fuit Nabo-
laf-

Iassar, sic vocatus apud Josephum *lib. 1. contra Apionem*, ex Berofo Chaldaeo, & ibi viginti novē Imperij anni tribuūtur illi; at idem Josephus *lib. 10. Antiq. cap. 11.* ex eodem Berofo *lib. 3. Chaldaicorum*, nuncupat illum Nabuchodonosorem Seniore, & ei annos vnum & viginti assignat: vtrumque locum conciliant Torniellus, *Anno Mundi 3408. num. 3.* Et P. Salianus, *Anno Mundi 3376. num. 1.* sic, vt octo annis cum patre, vnum & viginti sine patre regnarit.

14 Illustrissimæ ergo Heroinæ Judithæ obitus incidit in Nabolassaris, post patrem imperantis, vndecimum annum, & decimum nonum ex quo cum patre regnare cœpit; idemque annus fuit Josiæ Regis Judæ quartus supra vigesimum; proinde, est hic annus tertius & septuagesimus ab obtenta victoria, quando scilicet Juditha egerat annum trigesimum secundum; cum illisque complentur, anni centum quinque vitæ eius; id est Judithæ triginta duo exacti, quâdo victoriam obtinuit, insuper Mero-dachi seu Nabuchodonosoris triginta, Ben-Merodachi triginta duo, & Nabolassaris vndecim.

15 Reliqui septem anni Josiæ, vsque ad trigesimum primum regni ipsius, & postremum, complentur in Nabolassaris decimo octavo, elapsique erunt, excluso anno à Judithæ victoria, anni septuaginta novem, in quibus pax

180 *Sacra Chronologica dissert. decimatertia.*
magna Judæis fuit, impletumque fuit, quod in
extrema Judithæ historia scriptum est *cap. 16.*
ſ. 3. In omni autem spacio vitæ eius, nempe ab
occiso Holoferne, non fuit qui perturbaret Israel,
& post mortem eius multis annis, septem videli-
cet à morte Josiæ.

SECTIO QUINTA.

EX OBJECTIONUM SOLUTIONE CON-
fulcitur magis nostra sententia.

I **O**ppones primò: Arphaxad, vt ha-
betur *Judith, cap. 1. v. 1. ædifica-*
vit Civitatem potentissimam, quam
appellavit Ecbatanis. Sed Deioces Medorum
Rex Ecbatanam non ædificavit: igitur Arphaxad,
de quo in *lib. Judith,* non fuit Deioces, vt à no-
bis dictum est, *Sect. 2. num. 3.* Secunda assump-
tio probatur, quoniam Ecbatanis ædificata fue-
rat à Seleuco, vt tradit Plinius *lib. 6. capit. 14.*
& ex illo alij referunt; porrò autem Seleu-
cus pluribus post seculis imperare cœpit, scili-
cèt anno ab Urbe condita 442. & Olympiadis
117. anno primo, vt tradunt Josephus *lib. 12.*
Antiquit. capit. 7. Et lib. 1. contra Apion. Ptole-
mæus *lib. 11. Almagesti, cap. 7. Et lib. 9. cap. 7.*
Eusebius in *Chronico. Et lib. 4. de Demonstrat.*
D. Hieronymus in *cap. 9. Danielis,* & alij plu-
res;

res; cum tamen Deioces Medorum Rex regnaverit Olympiadis XVIII. anno 1. iuxta Eusebium, sed iuxta P. Salianum Olympiadis XVII. anno quarto, & Urbis conditæ 44.

2 Ex adverso Diodorus *lib. 2.* iam ante Semiramidem extitisse Ecbatanam, edocet, cum ait, post ædificatam Babylonem hac Semiramidem venisse, magnifica ibi palatia excitasse, & cum aquarum inopia laboraret Urbs, in eam Oronte monte, qui duodecim stadijs abest, perfosso, aquæ abundantiam derivasse: Semiramidem autem certum est, non solum ante Olympiadum exordium, Urbemque conditam, sed permultis ante seculis regnasse, scilicet anno Mundi 1626. iuxta P. Petavium *de Doctrina temp. tom. 2. lib. 13. in Annis expansis*, vel Anno Mundi 2049. iuxta P. Salianum *dicto anno, numer. 1.* Colligitur ergo quòd Deioces non fuit, qui Civitatem Ecbatanam ædificavit.

3 Responderetur primò: obiectionem istam ex æquo oppugnare aientes, Judithæ historiam ad Sedeciæ, vel Josiæ tempus, vel ad posterius Cambyfis, & Darij Hystaspis esse referendam: quoniam Darius, & Cambyfes, ac potiori ratione Sedecias, & Josias multo ante Seleucum regnarunt; Josias videlicet Olympiadis trigessimæ anno primo, & Mundi 3395. Darius verò Hystaspis anno Mundi 3532. & Olympiadis sexagesimæ quartæ anno tertio. Se-

4 Secundò elevatur obiectio, quia non raro fit, ut Urbem dicatur quispiam ædificasse, quam non omninò primus inchoarit, sed vel restaurarit, vel multis, magnisque quibusdam ædificijs exornarit, aut amplificarit, quemadmodum de Babylone constat ex *Geneseos capit. 10. v. 10.* Ubi principium Regni Nemrod dicitur Babylone, quam tamen permultis deinceps seculis ædificatam à se dixit Nabuchodonosor, *Danielis cap. 4. v. 27.* & de Susis ex Plinio, *lib. 6. capit. 27.* qui tradit Susan conditam fuisse à Dario Hystaspis, id est, ut Ælianus explicat, valde amplificatam, lautius ædificatam, novisque palatij, & regia sede ornatam; nam teste eodem Æliano *de Anim. lib. 13. cap. 18. § 59.* Herodoto, *lib. 5* Strabone, *lib. 15.* Casiodoro, *lib. 7. Epist. 15.* Memnon Titoni filius, primus eius conditor fuit, quem dicunt, illigatis hinc inde auro lapidibus, eam exædificasse, & ab eius nomine Memnoneam dictam fuisse: sic notat P. Tirinus *Ester cap. 1. v. 2.* Et sanè ita Judith textus *cap. 1. v. 1.* intelligendus, *Arphaxad edificavit Civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatana.* Ideo enim non ait textus Græcus *ædificavit Ecbatana*, sed *ædificavit in Ecbatana.* Sicque exponunt P. Serarius ibidem *quest. 7.* Sallianus, *Anno Mundi 3345. num. 4.* Tirinus in *Judith, cap. 1. v. 1.*

Sed

5 Sed insistet quispiam. Quæ ab Herodoto dicuntur facta in Ecbatanis à Deioce, admodum diversa reperiuntur ab ijs, quæ Scriptura dicit facta ab Arphaxad: igitur Arphaxad alius fuit à Deioce. Antecedens probatur, quoniam, *Judith cap. 1. v. 2. & 3.* de Arphaxad asseritur, quòd *in Ecbatanis fecit muros eius in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres verò eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum verò earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur.* Ubi animadvertendum vnus tantum murorum ambitus mentionem fieri; apud Herodotum autem septem ambitus murorum describuntur: Deinde ab eodem Authore pul- la turrium fit mentio, hinc verò maximè. Haud difficultè tamen respondetur, Herodotum quandoque à vero aberrare, eiusque ingenium aliquando ludere, vt ex Ctesia inquit P. Sali- nus, *Anno Mundi 3345. num. 5.* Unde Herodo- ti authoritas in hac parte nullius momenti est.

6 Imo licèt in textu Græco ædificationis modus ab eo, quem Latinus noster affert, aliquantulum discrepet, non verborum copia tantum, sed & numeris, sic enim in eo habetur, *in Ecbatanorum urbe muros in circuitu extruxit ex cæcis seu politis lapidibus, qui ternis cubitis luti, senos longi erant. Murus verò altitudinem habe-*

184 *Sacra Chronologica differt. tertiadecima.*
bat septuaginta cubitorum, quinquaginta latitu-
dinem. Turres præterea portis imposuit, quarum
altitudo ad centum cubitos erecta erat: & latitu-
do in sexaginta fundata patebat. Portas autem
eius excitat septuaginta cubitos altas, quadra-
ginta latas, ad potentium eius exercituum egressio-
nes, & ad pedestrium copiarum suarum instruc-
tiones. Nihilominus Vulgata Latina lectio, vt
omniò vera, retinenda est, omnibusque alijs
præferenda, vt non semel prælibavi, nempe
tom. 1. Differt. 1. Sect. 5. num. 7. Sect. 31. nu-
mer. 4. præcipuè 8. & sequentibus. Differt. 3.
Sect. 4. num. 6. usque ad finem. Et sæpè dein-
ceps. Tum quia ex proportionis defectu de-
formis, & inelegans structura videtur, quæ in
Græco textu describitur, vt observat P. Seta-
rius in Judith cap. 1. quest. 8.

7 Pro ulteriori autem elucidatione eorum,
quæ de Arphaxad, seu Deioce Medorum Rege
tradidimus, & vt alias circa id, proclive sit, ele-
vare difficultates, annotandum cum P. Serario
in *Judith cap. 1. quest. 5.* Saliano, *Anno Mun-*
di 3345. in Scholio ad num. 3. De Medorum
Principatu, quando, & per quos cœperit, imo
& in nominibus Principum & numero, & an-
nis regnorum, magnam inter Gentiles Scripto-
res, qui summo loco habentur, esse dissensio-
nem, ita vt quidquid illi dicant, nos Divinorum

Librorum Auctoritati, adhærescere oporteat; ex ijs illos corrigere, & quod in ijs adhuc veritatis elucet, id, quemadmodum & alia profana omnia, in sacrarum istarum literarum obsequiū cogere.

8 Huiusce specimen incertitudinis esse potest, quod apud Eusebium leguntur Medorum Reges, Arbaces, qui regnat annis 28. Sosarmus annis 30. Medidus 40. Cardiceas 13. Diocles 54. Phraortes 24. Cyaxares 32. Astyages 38. Annorum summa 259.

9 Apud Diodorum ex Ctesia: Arbaces annis 28. Mandanes 50. Seformenes 30. Artcarmin 50. Arbianes 22. Artæus 40. Artynes 22. Artabanus 40. qui & Astybaras. Astyages, qui & Apanda 35. summa 317.

10 Apud Herodotum, hi tantum reperiuntur: Deioces, filius Phraortis 53. Phraortes filius Deiocis 22. Cyaxares 40. Astyages 35. summa 150. Vide quantum & nominibus Principum, & numero, & annis regnorum tres hi Aucthores, sanè percelebres, dissentiant.

11 Præterea ex Græcis excerptis Gregorij Monachi alium horum regum, aliter nuncupatorum, annorum tamen summa cum annis ab Eusebio consignatis congruente, laterculum exhibet P. Petavius *tom. 2. de Doct. temp. lib. 9. capit. 34.*

12 Observandum insuper, Arphaxadum, quem dicimus esse Deiocem, apud Herodotum, nuncupari Dioclem, non quidem per eratum, ut existimavit P. Serarius dicta *quest. 5.* quandoquidem sic nominatum fuisse ab Eusebio, edocent P. Saliatus, & Petavius *locis præcitatatis*; idemque Deioces apud Ctesiam nominatur Arsæus, sive Artæus. Ac denique collige, quòd cum nostra de Arphaxado sententia congruat cum sacra doctrina, & cum prophana, ex pereruditis Authoribus excerpta, nihil offitere queit, quod penes quidpiam discrepet à profanis historiographis nonnullis.

SECTIO SEXTA.

*OBJECTIO EX EO DESUMPTA, QUOD
Babylonij Reges non in Ninive regnabant: ac de
Ninives destructione plura, quæ conferunt,
expediuntur.*

1 **O**ppones tertio. Nabuchodonosor, de quo in *lib. Judith, capit. 1. §. 5.* fuit Rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive Civitate magna, ut eo loci habetur, tum *cap. 2. §. 1.* At Merodach sive Berodach Baladan erat Rex Babyloniorum, ut asseritur *lib. 4. Reg. cap. 20. §. 12.* ibi: *In tempore illo misit*

fit Berodach Baladan, filius Baladan, Rex Babyloniorum, litteras, & munera ad Ezechiam: audierat enim quod agrotasset Ezechias: imo & agnoverat portentum illud Solis, 2. Paralip. c. 32. v. 31. hisce verbis: In legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, nempe Ezechiam, ut interrogarent de portento, quod acciderat super terram, &c.

2 Quem locum sic explanat D. Hieronymus in cap. 39. Isaie, in quo refertur eadem legatio ad Ezechiam missa à Merodach Baladan, qui etiam Babylonis Rex nuncupatur, inquitque S. Doctor: Et quia apud eos, Chaldaeos scilicet, & Babylonios, astrorum observantia est, stellarumque cursus longo usu, & exercitatione cognitus, quod etiam in Domini nativitate monstratur, intellexerunt Solem reversum, dieique spatia duplicata, servire ei, quem solum Deum putabant, cumque causas huius miraculi, rationemque perquirerent, fama per omnes gentes volante didicerant, propter agrotationem Regis Judae, etiam cursum signi clarissimi commutatum. Procopius quoque inter alia sic habet: Ad hunc porro Ezechiam, cum agrotasse Babyloniorum Rex audivisset, non vana motus occasione legatos misit, sed quod diem illum, quo cursum suum Sol retro egisset, duplo maiorem extitisse deprehendisset. Conficitur ergo Merodachum non fuisse Regem

188 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
gem Assyriorum, sed Babyloniorum, & subin-
de non fuisse illum Nabuchodonosorem, qui
Arphaxadam devicit, & de quo in *lib. Judith*,
mentio fit.

3 Augetur difficultas, quoniam in eodem
cap. 1. v. 5. dicitur, quod Nabuchodonosor
regnabat in Ninive; at magna hæc Civitas im-
perio Babyloniorum advenit potentia & armis
Magni Nabuchodonosoris, ut in *capit. 2. v. 1.*
Nabum, edocent D. Hieronymus, P. Ribera, Sa, &
identidem alij: igitur Merodach, qui multo an-
te regnavit, quam Magnus Nabuchodonosor,
non potuit regnare in Ninive; ideoque nec po-
tuit esse Rex Assyriorum, de quo in *lib. Judith*.

4 Respondetur ex prælibatis hæc *Dissert.*
Sect. 4. num. 2. cum sequentibus. Merodachum
initio primo regni Babylonici, haud domina-
tum fuisse Ninives, quæ Assyriorum Regia erat;
quoniam etsi, devicto & mortuo Sennacherib,
ipsiusque exercitu divinitus extincto, Babyloni-
cum regnum sibi Merodach asciverit, ut dixi
præcitato loco; tamen Assyriorum Imperij suc-
cesor extitit Assarhaddon, Sennacheribi filius,
quem Septuaginta Interpretes in Sixtiana edi-
tione, *Tobie cap. 1.* Sacherdonum, sive Sarche-
donum vocant: Complutensis editio Achido-
num: Septuaginta Sixti & Regia in *lib. 4. Reg*
cap. 19. sine, Afordan; Josephus autem *lib. 10.*

cap. 1. Assarachoddam; quem Genebrardus eundem vult esse Sardanapalum, vltimum Assyriorum Regem.

§ At de vltimo facilè illi assentiemur; de Sardanapalo non item: siquidem, Sardanapalus fuit Rex, qui Jona prædicante, regnabat in Ninive, & indutus Sacco, sedit in cinere, & poenitentiam egit, iussitque illam à cunctis in magna illa Civitate fieri, vt edocent Christophorus à Castro in *sua Chronologia Sacra, Anno Mundi 3215. Et in Jonam cap. 1.* Torniellus laudatus à P. Salliano, *Anno Mundi 3216. num. 24.* Et præcipuè desumitur ex D. Hieronymo in *cap. 1. Osee, & Amos*; nam priore loco ait, Oseam, Esaiam, Johel, Amòs, Abdiam, Jonam, & Michæam synchronos fuisse, quod repetit etiam in præfatione in Jonam; in posteriore autem ait, Amòs prophetasse, cum apud Assyrios regnasset Sardanapalus. Neque absurdum est, hominem luxu perditum, qualem illum omnes antiqui prædicant, poenitentiam egisse, præsertim cum illa pertineat ad principium regni eius. Nemo enim repenti fit pessimus. Tum sic: Amòs, vt in eius *cap. 1. v. 1.* dicitur prophetavit in diebus Ozia Regis Judæ, adeoque Sardanapalus, cum cœpisset Assyrijs imperare, anno vigesimo Amassia Regis Judæ, qui ad viginti novem annos Regnum obtinuit, *lib. 4. Reg. cap. 14. v. 2.* Et

ipse Sardanapalus annos viginti imperasset, profectò etiam decem illius imperij posteriores anni concurrunt cum decem prioribus. Ozia Regis Judæ, qui ad vsque quinquaginta duos annos regnavit, post parentem suum Amassiam, *lib. 4. Reg. cap. 15. v. 2.*

6 Cæterum, licet devicto Sardanapalo ab Arbace Medo & Beleso Babylonico, aliisque coniuratis, vt narrat Diodorus, *lib. 2. Bibliothecæ, pag. 78.* Assyriorum imperium magna ex parte contritum fuerit, tamen non omninò extinctum, nec finem accepit; & Ninive, etsi ruina & incendio deformata, non solo æquata, aut excisa, in qua plerique adhuc Assyriorum Reges, Scriptura teste, regnarunt, nominatimque Sennacherib, vt liquidum est ex *lib. 4. Reg. c. 19. v. 36.* Et *Isaiæ cap. 37. v. 37.* ibi: *Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib Rex Assyriorum, & habitavit in Ninive.* Tum quia in eadem habitavit Tobias cum familia sua, atque adeò cum omni tribu sua, eò translata, post annos ferme octoginta à fine imperij Sardanapali.

7 Memorantur itaque deinceps Assyriorum Reges à Scriptura primùm Phul, qui Ozia, seu Azaria in Judæa regnante, apud Assyrios imperabat, & quidem post annum trigelimum nonum Azariæ, vt deducitur ex *lib. 4. Reg. cap. 15. v. 15. & 19.* Secundò Theglath-Phalasar, *lib. 4.*

Reg. cap. 15. v. 29. qui tempore Joathan filij Ozia, seu Azariae regnavit, vt ex dicto loco subducitur; prædictusque Theglath plurimos Israelitas transfudit in Assyrios, & ad Regnum quoque Achaz filij Joathan propagavit imperium, lib. 4. Reg. cap. 16. v. 7. ibi: *Misit autem Achaz nuncios ad Theglathbalasar Regem Assyriorum, dicens: servus tuus, & filius tuus ego sum, &c.* Regnavit deinde Salmanasar apud Assyrios tempore Ezechiae, filij Achaz, lib. 4. Reg. capit. 17. v. 6. Et cap. 18. v. 9. ibi: *Anno quarto Regis Ezechiae, qui erat annus septimus septimus Ossea, filij Ela, Regis Israel, ascendit Salmanasar Rex Assyriorum in Samariam, & oppugnavit eam, & cepit.* Sequitur Salmanasarem Sennacherib, lib. 4. Reg. cap. 18. v. 13. qui post cladem ei ab Angelo illatam, Ninivem reversus est, vbi cum à filiis suis interfectus esset, in imperio filius illius Assarhaddon successit; vt ex *dic. cap. 19. fine*, liquidum est; & à nobis prælibatum.

6 Devicto autem Assarhaddone à Mero-dach Baladan, Ninive & penè totum Assyriorum Imperium in victoris Babylonij potestatem translatum fuit; ac propterea tam Mero-dach, quam eius posteri, passim in sacris literis, Reges Babyloniorum, sive Chaldaeorum appellantur; quia tamen penes ipsos erat Assyriorum Imperium, eisque belli iure successerat, etiam

Assy.

Assyriorum Reges dicuntur; nam hic ipse Merodach, novus Baby lonici fundator, ac denomi-
nator Imperij, *feremia cap. 50. v. 2.* vbi Merodach nuncupatur Imperium Babylonicum, hic inquam, Rex Assyriorum dicitur *lib. 2. Paralip. cap. 33. v. 11.* cum eius principes dicuntur cœ-
pisse regem Manassem, & vinctum compedi-
bus, atque catenis, duxisse Babylonem; vn-
de satis apertè subducitur Babyloniæ Regem,
fuisse Regem Assyriorum, liqui-
dem dicto loco *Paralipom.* Rex Assyriorum
nuncupatur, qui Regnum Babylonicum in sua
habebat potestate, & quia sedem Regni Baby-
lone collocaverat, ductus est Manasses in Ba-
bylonem. Porro autem illum Regem fuisse Me-
rodachum, optimè colligit P. Salianus, *Anno
Mundi 3333. num. 4. Et Anno Mundi 3344.
num. 9. & 10.*

7 Rursum extremo Josiæ Regno, Pharao
Necho Rex Ægypti dicitur ascendisse contra
Regem Assyriorum, *lib. 4. Reg. capit. 23. v. 29.*
ibi: *In diebus eius, Josiæ, ascendit Pharao Ne-
cho Rex Ægypti contra Regem Assyriorum ad
flumen Euphratem, & abiit Josias Rex in occur-
sum eius: & occisus est in Mageddo, cum vidisset
eum.* Ille autem Assyriorum Rex fuit Nabolaf-
sar, Magni Nabuchodonosoris pater, qui dein-
ceps tres tantum annos regnavit, & in Regno
luc-

successorem habuit Magnum Nabuchodonosorem, vt ex Josepho *lib. 3. Rerum Chaldaicarum. Et lib. 10. Antiquit. cap. 11. versus finem*, consulcit P. Salius, *Anno Mundi 3428. numer. 2. & seqq.* idemque prosecuti sumus, *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 14. num. 4. & seqq. Et Sect. 23.*

8 Denique Cyrus Rex Persarum, post devictos Babylonios, etiam Rex Babylonis dictus est *lib. 1. Esdræ, cap. 5. V. 13.* quapropter Jeremias, Ezechiel, & Zacharias, annotante P. Salius, *Anno Mundi 3333. num. 4.* eosdem populos modò Assyrios, modò Chaldaeos, & Babylonios appellant, quia videlicet, vni Principi omnes parebant: id quod ex Herodoto *lib. 1. prælibavi, Dissert. 10. Sect. 26. num. 8.*

9 Conficitur ergo, quam optimè stare nosse, quòd Merodach Baladan Babylonici Regni Rex, & Imperator fuerit, & quòd simul Assyriorum Rex extiterit, & nuncupetur *Judith, cap. 1. V. 5.* Observeque haud desinam, hunc Merodachum a Ptolemæo *lib. 4. capit. 6.* vocari Mardokempadum, in quo conveniunt P. Petavius, Salius, & Ricciolus.

10 Ex præiacta doctrina elevatur obiectio- nis confirmatio, præsertim si memori mente teneamus quæ tradita sunt *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 6. num. 3. & seqq.* vbi diximus, sæpè captam, everfamque Niiven: quæ vterius eluci-

dare, operæ pretium erit: Ninive igitur adeo antiquum habuit initium, quale subindicavit Moyses, *Geneseos capit. 10. v. 12.* dicens: *De terra illa (Sennaar) egressus est Assur, & edificavit Niniven.* Sed controversia est an Ninus sit Assur de quo Moyses, & à quo ait Niniven conditam. Josephus *lib. 1. Antiquit. D.* Augustin. *lib. 16. de Civit. Dei, cap. 3.* D. Hieronymus *in Tradition. Hebraicis,* putarunt, hunc Niniveum Assur, esse filium Sem, quem Moyses Assur etiam nominat; tamen cum ijdem D. Augustin. *lib. 16. de Civit. cap. 3. 4. & 17.* & D. Hieronymus *in cap. 2. Osee,* tum alij Authores doceant, Ninum fuisse filium Beli, & Belum esse Nemrod, nepotem Cham, consequens est, Ninum non esse ex genealogia Sem. Itaque Ninus est Assur Niniveus, seu Ninives conditor, ut post alios plerosque non malè colligit Scaliger *in Eusebium:* eidemque positioni adstipulantur P. Gordonus *tom. 1. Chronolog. ad periodo 2. capit. 4. num. 13.* Titinus *in cap. 10. Genes.*

II De amplitudine autem Civitatis Ninives, *Jona cap. 3.* dicitur quòd erat *Civitas magna itinere dierum trium.* Diodorus Siculus *lib. 2.* inquit, ambitum murorum illius fuisse 480. stadiorum, hoc est, sexaginta milliariorum Italicorum. Id verò intelligendum, iuxta Diodorum, de extensione, & amplitudine, qua con-
di.

ditā fuit à Nino, postmodum verò quanta incrementa, spatio ferè tredecim seculorum accessisse vrbi illi, intelligitur ex *Jona capit. 3. v. 3.* ibi: *Et Ninive erat Civitas magna itinere trium dierum*, quæ verba D. Hieronymus, Haymo, & Remigius de Urbis ambitu exponunt, sed P. Gaspar Saccius, Titinus & alij de sola Urbis diametro intelligenda, docent, & colligi videtur ex *v. 4.* ibi: *Jonas ergo coepit introire Civitatem itinere diei unius*; si enim ambitus integer esset itineris trium dierum tantum, profectò in die vno peragrari posset diameter tota; proportio quippè diametri ad circuli circumferentiam est, vt septem ad aliquid minusquam viginti duo, & quid plus, quam ad viginti vnum; ita vt proportio diametri 7. ad circumferentiam 22. sit maior vera: Diametri autem 71. ad circumferentiam 223. sit minor vera, vt ex Archimede edocent Matheleos periti, præcipuè P. Andreas Tacquet in *suis Selectis ex Archimede Theorematis*, prop. 6. & novissimè, ac disertè perdoctus P. Thomas Vincentius Tosca, *Comp. Mathem. tom. 1. trac. 3. lib. 7. prop. 2.* Tum quia si vnus diei itinere, solùm coepit Jonas introire Civitatem, ergo vt totam peragraret, diebus alijs itineris opus erat.

12 Hæc magna inelyta Civitas ad Tygrin fluyiū sita, vt Geographi, alijsque vno ore profi-

tentur, præcipuè Ptolemæus, Strabo, Plinius; adeo que hanc rectè Diodorus illam iuxta Euphratem collocavit; hæc, inquam, Asiæ Metropolis ab Arbace Medo fuit capta, ruinaque, & incendio devastata, in ea imperante Sardanapalo, qui ne in hostium manus deveniret, rogam in regia ingentem extraxit, quo aurum, & argentum omne, & quidquid erat regis suppellectilis congestis; tum concubinis, & eunuchis in domunculam, quam in medio pyra extruxerat, inclusis, se, regiamque cum illis omnibus absumpsit incendio. Sic Diodorus Siculus *lib. 2. Bibliotheca, Græca, pag. 78.* Justinus, Strabo, etsi apud Athenæum, *lib. 12. pag. 530. Græc. Latin.* Cleitharcus *lib. 4. de Alexandro*, præfatum Sardanapalum scribit, vita senio decessisse, Syriæ tamen imperio spoliatum.

13 Ex hac autem Assyriorum imperij clade tres facti sunt principes, inter quos, cum plurimum viribus atque autoritate polleret Arbaces, dictus est imperium in Medos transtulisse; cæterum adhuc perstitit idem imperium, licet magna ex parte diminutum, & discissum, quoniam Arbaces Medorum regnum sibi ascivit; Belesus, qui copijs suis Arbaci contra Sardanapalum auxilium exhibuit, Babylonem citra pensitationem obtinuit: Phul verò Assyriorum Præfectus Ninivem, ac reliquum Assyriorum

regnum retinuit; Arbaces enim, vt tradit Diodorus, miti erat ingenio, adeò vt perhumanitèr victis sua prædia, possessionesque reliquerit, quæ solent esse præmia victorum; siuè quia non minus prudentia, quàm fortitudine valeret, vt-pote magni everfor, ac tundator imperij, maluit à principio plurimum de occupato à se iure concedere, quàm præfractius omnia ad vivum refecando, aleam de tota re periculose iacere.

14 Et quidem Phul tam prudentèr, atque industriè imperavit, vt Regnum Babyloniorum recuperasse, & imperio suo restituisse existimetur; eoquòd nulla sit deinceps Babyloniorum mentio, vsque ad Baladàm, qui tempore Ezechia regnavit, septuaginta circitèr, ab hinc annis. Contra quàm quidam putant, qui volunt Regnum Assyriorum in Monarchiam Babyloniorum transiisse; repugnante Scriptura, quæ Phulem istum, eiusque successores perpetuò Reges Assyriorum, nunquam Reges Babyloniorum vocat, vt liquidum fit ex dictis *hac Sect. num. 7.* Porro autem Assyriorum Regnum, vt prælibavi. Phul, quem Belochum cognominant aliqui, secuti Metasthenem Annij, obtinuit annis quadraginta octo, vt perhibetur in eodem Metasthene; cui subscripserunt Genebrardus, Torniellus, P. Gordonus, Samerius,

198 *Sacra Chronologica dissert. decimatertia.*
ac Tirinus in *Chronico*, cap. 3. vbi initium reg-
nantis Phulis collocat Olympiadis primæ an-
no secundo.

15 Nihilominus magis adstipulor P. Salia-
no, *Anno Mund.* 3278. num. 12. vbi tres, &
quadraginta annos Phuli regno consignat, &
anno primo Olympiadis primæ vivendi finem
fecisse, arbitratur; innititurque Authoritati D.
Hieronymi in *Oseam*, sub finem lib. 1. aientis:
Legimus Regum, & Paralipomenon libros, & in-
veniemus sub Rege Phacea, qui regnabat decem
Tribubus, venisse Theglath Phalasar, Regem Af-
syriorum, & magnam Populi Samariæ partem in
Assyrios transtulisse. Quo tempore apud Gra-
ecos secundus annus primæ Olympiadis fuit, &
apud Latinos, (nec dum Roma condita fuit) Albæ
vigesimo anno, Amulius imperabat, quem postea
Romulus Regno pepulit. Sic Doct. Maximus,
idemque tradidit Eusebius in Chronico. Cum
igitur secundo anno primæ Olympiadis regna-
ret Theglath-Phalasar, & supra quadraginta an-
nos regnasset Phul, fieri non potuit, quòd Phul
regnare cœpisset secundo anno primæ Olym-
piadis, vt inquit P. Tirinus, sed dicendum po-
tius quòd Phul regnare cœperit apud Assyrios,
anno vndecimo Oziæ Regis Judæ, qui annos
duos, & quinquaginta regnavit, lib. 4. Regum,
capit. 15. v. 2. obiitque Phul anno primo Joa-
tha-

thami Regis Judæ, & Olympiadis primæ anno primo; subindeque non quadraginta octo annos, sed tantum quadraginta tribus, regnavit Phul, nimirum duobus, & quadraginta, regnante Ozia seu Azaria, & vno, Joatham, ut optimè colligit P. Salianus, *Anno Mundi 3278. numer. 12.*

16 Idemque Salianus præcitato loco, annotat, ab hoc rege, rem Assyriorum, penè cum Sardanapali morte collapsam, erigi, firmarique coepisse; atque ex eo valde probabile fit, quòd, ut habetur *Reg. lib. 4. cap. 15. v. 10. & 20.* Regem Israelis Manahem tributarium sibi Phul constituit. Phulis successor fuit Teglat Phalasar, imperavitque annis vno, & triginta, obiitque anno quarto Olympiadis VIII. finiente anno primo Ezechia Regis Judæ, ut edocet Torნიellus, *Anno quintę Ætat. 286.* & subinde initium Salmanasarum ponitur à P. Gordonio, Salaliano, & alijs, secundo anno regni Ezechia, & Olympiadis IX. anno primo: finemque regnandi fecit anno primo Olympiadis XI. cum imperasset annos novem, sed non integros; quoniam cum filius eius Sennacherib, ex communi multorum sententiâ cum Eusebio in *Chronico*, Olympiade VIII. & cernere est apud P. Gordonum, *Anno Mundi 32. 64.* Salianum, & Tirium in *Chronic. cap. 33.* septem annos reg-

naverit, mortuusque fuerit anno sextodecimo Ezechiae, ut dictum est *Sec. 4. num. 2. 6. 7. & 8.* non potuit is septimum attingisse, nisi primus eius cum ultimo patris ipsius, nempe Salmana-
 faris, concurrat; qui annus fuit Olympiadis XI. primus. Sennacherib ergo cum annos septem imperasset, eius exercitus, præpotentis Dei ma-
 nu, & Angeli ministerio, neci penitus datus est; ipseque Sennacherib à filijs suis fuit occisus, Olympiadis XII. anno tertio, & Ezechiae Regis
 Judæ decimosexto; qui magna ex parte fuit etiam primus Asarhaddonis filij Sennacheribi, ut observat P. Sallianus, *Anno Mundi 3324. nu-
 mer. 22.*

17 Imperavit autem Asarhaddon annis de-
 cem, ut ex eo colligitur, quòd victoria, quam de ipso reportavit Merodach Rex Babylonio-
 rum, dum scilicet illum regno, & vita spolia-
 vit, ac Ninive, & penè totum Assyriorum im-
 perium in victoris Merodachi potestatem trans-
 latum fuit, contigit anno quarto Olympiadis
 XIV. & Urbis conditæ trigesimo secundo, ut ex
 Ptolemæo, Buntingo, & Mercatore observat
 P. Sallianus, *Anno Mundi 3333. num. 6.* Et proin-
 de conficitur Asarhaddonem regnasse tantum
 ab anno tertio Olympiadis XII. usque ad quar-
 tum XIV. nempe annis decem, & subinde hic
 annus fuit extremus Assyriorum imperij, ini-
 tium-

tiumque Imperij Babyloniorum ; sed quoniam
vt supra annotatum est , habita ratione anno-
rum Julianorum , hic annus quartus Olympia-
dis quartæ decimæ magna ex parte ad sequen-
tem annum Julianum pertinet, ideo initium Ba-
bylonici Imperij collocandum anno Mundi
3334. Ezechia Regis Judæ vigesimo sexto,
Olympiadisquæ XV. anno primo. Videtis quæ
tradidimus *tom. 2. Dissert. 10. Sec. 25. num. 14.*
vbi rationem computandi annos Olympiadum,
& Julianos exhibuimus.

18 Ex supra traditis , compertum fit , Ni-
niven perstitisse sub Assyriorum Imperium vs-
que ad initium Imperij Babylonici, quod conf-
tituit Merodach , qui proinde in Ninive regna-
vit, vt de illo cognominato Nabuchodonosore,
asseritur *Judith cap. 1. v. 5.* & deinceps alij Chal-
dæorum, seu Babyloniorum Reges sub sua po-
testate Niniven retinuerunt.

19 Cæterum impia Ninive sæpè rebellans,
vtpote iugi impatiens , quæ cæteris domina-
ri assueta erat, sæpius capta & eversa est: in quo
omnes fere conveniunt : Torniellus ad annum
Mundi 3371. & 3384. quater eversam esse Ni-
niven, existimat; primò quidem à Medis, & Ar-
bace, quando Sardanapalus extinctus est: secun-
dò a Merodach Rege Babylonis , anno postre-
mo regni Assarhaddon , Ezechia in Judæa reg-
nan-

202 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
nante: tertio à Benmerodach, quod & Nahum
Prophetam, & Tobiam prædixisse, credit: quartò
denique à Nabuchodonosore Rege Baby-
lonis.

20 Et profectò ex dictis deducitur, ab Ar-
bace primùm devictam Niniven, ruina, ac in-
cendio deformatam, sed sub Assyriorum Im-
peratorum potestate relictam: deinde à Baby-
lonio Merodach captam, suæ ditioni cum im-
perio translata: tertio Assueri armis in ipsius
Regnum transiisse; ac denique à Magno Nabu-
chodonosore expugnatam, solo æquatam vt
statim dicemus ex Prophetis Tobia, & Na-
hum.

SECTIO SEPTIMA.

ENODANTUR ALIÆ DIFFICULTATES
circa Ninives everisionem præsertim ex Tob.
cap. 14. v. 5. & Nahum: cap. 2.

I **N**IVITÆ ergo, cum Jonas Dei mi-
nas eis enuntiasset, magnumque
ipsis terrorem iniecit, pœniten-
tiam egerunt, & misericordiam consecuti sunt,
vt habetur *Jona cap. 3.* Verùm postea in divinæ
benignitatis oblivionem adducti, ad pristinam
malitiam reciderunt, atque mille iniquitates in
se admiserunt: bellum populo Israelitico fece-
runt,

Enodantur alię difficultates, &c. Sec. 7. 203
runt, & decem tribus, in servitutem redactas;
Theglath Phalasar, & Salmanasar Assyriorum
Reges captivas abduxerunt, vt constat ex *lib. 4.*
Reg. cap. 15. v. 29. Et lib. 2. Paralip. cap. 5. v. 26.
tum lib. 4. Reg. cap. 17. v. 18.

2 Propterea iratus Dominus, iterum Nini-
ves interitum denuntiavit per Tobiam senio-
rem, qui cum captus esset in diebus Salmana-
sar Regis Assyriorum, in captivitate tamen po-
situs viam veritatis non deseruit, & cum per
captivitatem devenisset cum vxore sua, & filio
in Civitatem Niniven, cum omni tribu sua, sci-
licet Nephthali, *in hora mortis sue vocavit ad se*
Tobiam filium suum, & septem iuvenes filios eius
nepotes suos, dixitque eis: Prope erit interitus
Ninive: non enim excidit verbum Domini. To-
bia cap. 14. v. 5. Præterea Nahum divinam vin-
dictam, & plenum excidium Ninive intentat, &
cum illa toti Assyriæ, & Assyriacæ Monarchiæ,
cuius sedes regia, & metropolis erat Ninive; vt
perspicuum est ex integra Nahum prophetia.

3 In libro autem Tobia, videtur non agi
de postrema Ninives everfione, qua & funditus
deleta est, & de qua agitur in Prophetia Na-
hum. Id quod probatur primò, quoniam, vt ha-
betur in Textu Græco *cap. 14. Tobia, ad finem,*
vbi agitur de morte Junioris Tobia, ipse audi-
vit priusquam moreretur perditionem Ninive,
quam

204 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
quam captivavit Nabuchodonosor, & Assuerus, &
gavifus est, antequam moreretur, super Ninive.
 At vita Junioris Tobie protendi non potest vs-
 que ad annum vigesimum quartum Magni Na-
 buchodonosoris, & ipsius imperij annum pri-
 mum, quando nempe penitus excissa fuit Nini-
 ve, vt prelibavimus *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 6.*
num. 6. cui placito suffragium dedere V. P. Ri-
 bera *in cap. 2. Nahum num. 9. & sequentibus. Se-*
rarius in cap. 14. Tobie, quest. 4. Sallianus, *Anno*
Mundi 3452. num. 4. & 5. Torniellus, *Anno*
Mundi 3452. Cornelius à Lapide *Comment. in*
Nahum. cap. 2. Igitur *in lib. Tobie*, non est sermo
 de postrema Ninivæ everfione.

4 Assumptio secunda fulcitur ex eo, quòd
 quãdo senior Tobias abductus fuit in captivita-
 tem, iam natus erat eius filius Tobias, vt liqui-
 dum est *ex lib. 1. Tobie, cap. 1. v. 11.* vbi de se-
 niore Tobia, asseritur, quòd per captivitatem
 devenit *cum uxore sua, & filio, in Civitatem*
Ninivem. Hæc autem Israelitarum captivitas &
 ingens clades, qua omne Israeliticum Regnum,
 ex decem tribubus coalescens, finitum est, eve-
 nit Anno Ezechia Regis Judæ sexto, Osee Re-
 gis Israel nono, & ultimo, Salmanafaris Regis
 Assyriorum quinto, vt cernere est apud P. Sa-
 lianum *Anno Mund. 3314.* idemque tradidit Jo-
 sephus *lib. 9. cap. 14.*

5 Unde P. Serarius in *cap. 14. Tobie, quest. 8.*
Et Salianus *Anno Mundi 3312. sine*, existimant,
Tobiam Juniorem natum fuisse anno quarto
Ezechiae Regis Judae, Olee Regis Israel septi-
mo, Mundi autem 3312. ac proinde Tobiam
Juniorem in captivitate devenisse anno ipsius
ætatis tertio inchoato, vixitque ille vsque ad an-
num nonagesimum nonum, vt disertè habetur
Tob. cap. 14. v. 16. totidemque reperientur vs-
que ad sextum decimum Josiae Regis Judae, vi-
delicet Ezechiae viginti sex superstites vsque ad
vigesimalium nonum, & vltimum Regni sui, *lib. 4.*
Reg. cap. 18. v. 2. quinquaginta quinque Ma-
nassis, *lib. 4. Reg. cap. 21. v. 1.* duo anni Amo-
nis, *dict. cap. v. 19.* & Josiae sexdecim; oportet
igitur, quòd Ninives vastitas à seniore Tobia
prænuntiata, quamque audivit Junior Tobias
evenerit primis Josiae annis, aut saltem, quòd
ipsius sexto decimo contigerit: & consequen-
tè Junioris Tobiae vita protendi non potest vs-
que ad annum vigesimalium quartum Magni Na-
buchodonosoris, primumque Imperij ipsius;
cum à sexto decimo anno Josiae vsque ad vige-
simium quartum Nabuchodonosoris interce-
dant anni duo, & quadraginta, videlicet Josiae
quindecim vsque ad trigesimalium primum, vlti-
mumque Regni ipsius: Joakimi vndecim, Se-
deciae vndecim, quando Nabuchodonosor age-
bat

bat octavum decimum sui regni annum ; à quo tempore vsque ad vigesimum quartum Nabuchodonosoris sex fluxere anni, & ultimo detracto, colliguntur anni duo, & quadraginta, vt dictum est.

6 Quaproptèr licèt iuniori Tobiaè adscribamus vitæ annos centum viginti septem, iuxta editionem Septuaginta, non potuit ante mortem audire perditionem Ninives, quæ contigit anno vigesimo quarto Nabuchodonosoris ; iam quippè vita cessisset Tobias anno decimo Nabuchodonosoris : fit igitur, Ninives desolationem prænumtiatam à Seniore Tobia, non fuisse postremam, qua & funditus deleta est, & de qua agitur in prophetia Nahum.

7 Secundò stabilitur eadem temporis ratio, ex eo quòd illa magis Tobiaè vaticinio consona apparet, sic quippè iam morti proximus elocutus est: *Propè erit interitus Ninive, Tob. cap. 14.* cum igitur Tobias Junior parum ante mortem suam, Ninives interitum audivisset, iuxta Græcum textum, oportet, haud temporis multum adiacere, inter Senioris Tobiaè mortem, & Ninives excidium, seu obitum Junioris Tobiaè: hoc autem intervallum iuxta ea, quæ tradidimus, fuit annorum triginta duorum, quod tempus exiguum videtur, præsertim habita ratione antiquitatis, & diuturnitatis Urbis, & regiaè illius.

lius. Si autem Tobiaē prophetiam quispiam referat ad id tempus, quo funditus à Magno Nabuchodonosore deleta fuit Ninives, inveniuntur anni septuaginta quinque, nempe, quindecim Manassis, duo Amonis, vnus & triginta Josiaē, tres Joacim, viginti quatuor Nabuchodonosoris: igitur Tobiaē prædictioni magis cohæret nostra sententia, quam alia docens, locutum fuisse Tobiam de postrema Ninives clade.

8 Frequentè verò receptum est, hanc Ninives everisionem factam à Nabuchodonosore, & Assuero; iuxta editionem Septuaginta, Vulgata enim nihil circa id tradit: quod autem de Nabuchodonosore capiente Ninivem dicitur, intelligendum non de Magno Nabuchodonosore, sed de eius patre, vt mox ostendam. Quisnam tamen fuerit ille Assuerus, dubitatur: Pontacis in *notis in Chronicum Eusebij*, pag. 110. ait, plerisque viris doctis placere, vt Assuerus sit Cyaxares; cui placito adstipulatur P. Serarius in *cap. 14. Tob. quest. 3.* quoniam primus Cyaxaris annus apud Eusebij *Chronicon* cadit in sextum decimum Josiaē, quo existimamus Tobiam iuniorem esse defunctum.

9 Et idem Eusebius, anno sexto Cyaxaris Regis Medorum, ait ipsum adversus Assyrios dimicantem, Ninum Civitatem coepisse; & rursum anno eius vigesimo quarto ait, eundem
Cya-

Cyaxarem Ninum Civitatem subvertisse. Quam re videtur Eusebius secutus Herodotum, *ib. 1.* At Herodotus tantum inquit, Cyaxarem castra movisse ad Civitatem Ninum, studio vltiscendi patris, qui in ea expeditione perierat, & eam evertendi; interea autem supervenisse Scythas, à quibus Asiæ imperium per viginti octo annos possessum fuerit, quibus expulsis, & interemptis, & sua recepisse, & Ninum expugnasse.

10 Eidem quadantenus P. Tirinus adherescit; dissidet tamen eo quod, ut cernere est in ipsius *Chronico, cap. 33.* doceat quod Scythis expulsis, Cyaxares, vna cum filio suo Astyage, iunctis viribus cum Nabuchodonosore seniore, seu Nabal-Assare, iam tum vna cum patre suo imperare incipiente, expugnavit Niniven, ac delevit, anno tertio decimo Josiæ, Cyaxaris trigesimo tertio, Nabal-Assaris cum patre regnantis secundo.

11 Cæterum huic temporis rationi adsentiri haud valeo; primò quoniam frequens Chronologorum sententia Ninives postremum excidium non senioris Nabuchodonosoris, sed Junioris, & Magni potentia, & armis adscribit, ut mox tradam. Secundò, Nabal-Assaris cum patre regnantis annus secundus non concurrit cum anno tertio decimo Josiæ, sed cum septimo, ut

optimè ostendit P. Sallianus, *Anno Mundi 3401.*
& colligitur ex his, quę tradidi *hac Dissert.*
Sect. 4. num. 12. & 13.

12 Tertiò Astyages esse non potuit Josiæ
Regis synchronus; Astyagem quippè vltimum
Medorum Regem ponit Eusebius in Chronico;
illique ait, successisse Cyrum: & colligitur ex
Daniel. cap. 13. fine, consulciturque ex dictis
Dissert. 12. Sect. 4. Et quidem licèt eadem *Dis-*
sert. 12. Sect. 5. in id Magis propendeamus, quòd
nempe Astyagi successerit Darius Medus, nun-
cupatus Cyaxares Junior; id tamen fuit ex con-
cessione Cyri, qui Astyagem devicit, eiusque
Regnum occupavit, vt prælibato loco ostensum
fuit.

13 Tum sic: Cyrus cum expugnasset, præ-
lioque vicisset Medos, eorumque Regem Astya-
gem, ac Persas, regnare cœpit Olympiadis LV.
anno primo, vt communis fert Chronologorum
sententia, ac constitit *tom. 2. Dissert. 10. Sec. 26.*
num. 6. 7. & 8. Idem autem annus primus reg-
ni Cyri fuit quadragesimus octavus Desolatio-
nis Urbis Jerosolymæ, & terræ Judæorum, ac
vigésimus tertius Evilmerodachi filij, & succes-
soris Magni Nabuchodonosoris, qui regnavit
annos quadraginta quatuor, vt dixi *tom. 2. Dis-*
sert. 10. Sect. 11. num. 2. & sequentibus: cœpit
autem regnare Nabuchodonosor Magnus anno
O
quar-

210 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima:*
quarto Joakim, filij Josiæ Regis Juda. *Jeremia,*
cap. 25. v. 1.

14 Cum igitur Joakim regnaverit annos vndecim, *lib. 2. Paralip. cap. 36. v. 5.* computandi veniunt à morte Josiæ usque ad Cyri regni initium anni sexaginta novem, nempe Joakimi tres, Nabuchodonosoris quadraginta quatuor, & Evilmerodachi viginti duo, sed quoniam non omnes hi anni sunt integri, ultimus quippè Nabuchodonosoris concurrit cum primo Evilmerodachi, fluxerunt tantùm anni sexaginta octo: hoc est ab Olympiadis XXXVII. anno quarto, ultimoque Regis Josiæ, ad Olympiadis LV. annum primum, quando primò Cyrus regnare cœpit devicto Astyage.

15 At Astyages solùm regnavit triginta quinque annos iuxta Herodotum, vel triginta octo, iuxta Eusebium: ut prænotavi *Sect. 5. numer. 8. & seqq.* conspicuum ergo fit, quòd Astyages attingere non potuit Josiæ Regnum: multoque minus expugnare potuit Niniven, anno tertio decimo Josiæ, qui ante Joakimum regnavit annos triginta vnum, *lib. 4. Regum, capit. 22. v. 1.*

16 Quinimo, nec Astyagis pater Cyaxares adipisci potuit annum decimum tertium Josiæ; regnavit quippè Cyaxares annos triginta duos iuxta Eusebium, ut prælibavi *Sect. 5. num. 8.* adde

de ergo annos triginta octo regni filij eius Astyagis, fientque anni septuaginta; At à decimo tertio Josię vsque ad devictum Astyagem à Cyro fluxere anni octoginta sex, id est ab Olympiadis XXXIII. anno secundo vsque ad LV. Olympiadis annum primum, terminis non computatis: igitur Cyaxares non potuit attingere annum tertium decimum regni Josię; igitur nequivit eo Josię anno vna cum filio Astyage Niniven expugnare Cyaxares.

17 Deinde, si Cyaxares socium iam regni sui adsciverat filium suum Astyagem, opus est dicere, quòd illud prælium adversus Assyrios, haud inivit initio sui regni, sed ad finem potius, & quando præ senectute gravatus, regni curas cum filio dividere decrevit: vnde cum ab initio regni Astyagis vsque ad Josię annum quartū decimū inveniatur vt minimū quadraginta octo anni, stare nequit, quòd victoria Cyaxaris, quam de Assyris reportavit, in extremis sui regni annis, id est anno illius trigesimo tertio, vt inquit P. Tirinus, ad annum tertium decimum Josię referenda veniat. Dicendum igitur, Nabuchodonosorem, qui in libro *Tobie*, capit. 14. iuxta Editionem Septuaginta, Niniven expugnavit, non fuisse Magnum Nabuchodonosorem, sed eius patrem Nabuchodonosorem seniozem, nuncupatum quoque Nabul-Assarem.

18 Coeterum verisimile non est, quòd Nabal-Assar iunctis viribus cum Cyaxare, aliove Medorum Rege, Niniven occupasset; Babylonij quippè, ac Medi hostes erant; vt pater in Arphaxado, seu Deioce, & Nabuchodonosore, seu Merodacho, ex *lib. Judith, capit. 1.* Nec textus Græcus cogit nos asserere, Niniven ab vtroque simul Rege fuisse expugnatam; siquidem tantum in eo dicitur, Tobiam iuniorem audisse *perditionem Ninive, quam captiua vit Nabuchodonosor, & Assuerus*: sed non asseritur ab vtroque simul Rege fuisse occupatam; ideoque ad id verificandum satis est, vt seorsim ab vnoquoque capta sit, prius tamen ab altero, Assuero nimirum.

19 Ille autem Assuerus, vt congruentius apparet, fuit Phraortes, Cyaxaris pater, quem Phraortem, Herodotus, *lib. 1.* inquit, aduersus Assyrios expeditione sumpta, secundo & vicesimo Regni sui anno, cum magna exercitus sui parte periisse. Adherentque huic placito P. Petavius, *de Doctr. temp. lib. 16. capit. 3.* Salianus, *tom. 4. Anno Mund. 3377. num. 9.* Vel fortè ex ipso Herodoto potius dicendum, devicto, & extincto Phraorte, Cyaxarem, tentata primùm eadem Nini vrbe, supervenientibus repente Scythiis, obsidionem solvisse.

20 Deinde Nabal-Assar, anno secundo, aut

ter-

tio regni, post patris sui obitum, Niniven expugnavit, & sibi devicit; qui annus concurret cum decimo quinto, vel decimo sexto Josiæ Regis Judæ, vltra quod tempus Junioris Tobiaë vita non extenditur, vt dixi *hac Sect. 2. num. 3.* Et de hac Ninives everfione intelligendus videtur Tobias senior dum dixit: *Prope erit interitus Ninive*: de eademque Regiæ huius vastatione gavifum fuisse iuniorem Tobiam intelligimus, iuxta id quod in editione Septuaginta habetur, nempe, *& gavifus est antequam moreretur super Ninive.*

21 Nec huic positioni officit, Niniven perstitisse multis deinceps annis, nimirum vsque ad magni Nabuchodonosoris vigesimum quartum; quoniam gravissimis calamitatibus, citra excisionem direpta fuit, quãdo à Phraorte, & deinde à seniore Nabuchodonosore obsessa est, & ager illius ipse populatus, vastatus; nihilque amplius tam in Græco, quàm in latino Tobiaë textu significatur, annotante P. Petavio, *de Doctrina tempor. lib: 10. cap. 3. sine.* Satis enim magna calamitas vrbibus accidit, cum in eas armatus hostis irrumpens, ferro, & incendio in cives, ac recta grassatur, & ad hostium potestatem illi transferuntur, idque Ninive ab exercitu victoris senioris Nabuchodonosoris perpeffa est.

22 At denique eidem Regiæ Assyriorum ruina, totaleque excidium à Magno Nabuchodonosore obvenit, anno regni illius vigesimo quarto, & Imperij eiusdem primo; causa huiusce cladis non constat, sed meritò suspicari possumus, fuisse defectionem ad Medos; erat enim Ninive Chaldæis, & Medis optabilis valdè ad Imperij sedem, quam utrique ambiebant, & utrique deinceps obtinuerunt; subinde postquam senior Nabuchodonosor sibi Niniven subdidit, Cyaxares Medorum rex illam occupavit; sed Magnus Nabuchodonosor, Medis subactis, Niniven toties perfidam, totiesque subactam delevit, & quidquid in ea eximium fuit, Babylonem transtulit, cum reliquis totius orientis opibus, ut esset totius imperij sui sedes, & mox gloriabundus diceret, ut habetur *Daniel. cap. 4. v. 29. Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei.*

23 Funditus autem sic fuit a magno Nabuchodonosore everfa Ninive, ut nulla deinceps eius fiat mentio in sacris literis, aut profanis; id quod observavit sua ingenti eruditione P. Salius *Anno Mund. 3452. num. 5.* Si quid enim in ruinis postea ob loci opportunitatem, ædificatum est, non ultra vel nomen, vel commendationem Ninives habuit.

24 Porro autem præfatum Ninives excidium ad regni annum Magni Nabuchodonosoris vigesimum quartum, primumque ipsius imperij, præter laudatos *hac Dissert. Sect. 2. numer. 7.* referunt P. Cornelius à Lapide, *Comment. in Nahum, cap. 2. v. 1.* ac Torniellus, *Anno Mund. 3452. Videtis quæ dicit. Sect. 1. num. 6. & 7.* exaravimus. Vaticinatique fuerunt hunc Ninives occisum Sophonias *capit. 2. v. 15. & Nahum, cap. 1. 2. & 3.*

25 Ex dictis igitur, conspicere, proclive erit, vt stare queat, in Ninive regnasse Merodachum, qui Nabuchodonosor in *lib. Judith. cap. 1. & 2.* nuncupatur, & Babyloniorum fuit Rex; post multosque annos, eandem Niniven, toties rebellem, à Babylonijs defecisse, ac tandem à Magno Nabuchodonosore expugnatam, solo æquatam, & penitus excissam fuisse.

SECTIO OCTAVA.

ALIA DISIſCIUNTUR ARGUMENTA.

I **O**ppones quartò, pro opinione ad tempus post septuagenariam Babyloniam captivitatem, referendam Juditham, statuente: Achior dux omnium filiorum Ammon, *Judith capit. 5. v. 22. & 23.*

sciscitanti Holoferni de Israelitarum Populo, illi bellum intentanti, in hunc modum inter alia elocutus fuit : *Ante hos annos , cum recessissent à via quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt prelijs à multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum ex dispersione, qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hec omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.* Sic ibi: Imo ex textu Græco in eod. cap. 5. *Judith*, habetur, Templum eversum fuisse, & Civitates captas, quando dispersi fuerunt Judæi: Bellum igitur illud ab Holoferne initum contra Judæos, & Judithæ victoria non ad Manassis Regnum, sed ad tempus post Babylonicam captivitatem, ac liberationem Judæorum adscribi debet.

2 Respondetur primò ex Genebrardo, *lib. 2. Chron. pag. 238.* non necesse esse, Achiozem alienigenam, nondumque religione initiatum, res Judæorum perfectè tenuisse, aut fideliter recitasse. Eidem solutioni suffragatur P. Jacobus Gordonus, *tom. 1. Chronologie, capit. 10. ad Periodum 5. sub finem*, in idque ex eo adducitur, quòd sacrae Scriptor Historiæ non affirmat, omnia prorsus ita se habere, ut narrat Achior; ex-
 ploque consulcit optimo; fide quidem certum est,

est, ea dicta esse à Gabaonitis, quæ narrat *Author libri Josue c. 9.* at verò omnia vera fuisse, quis affirmabit? & plenæ sunt Scripturæ huiusmodi exemplis, ex præclaro D. Augustini testimonio *lib. contra Præcill. & Orig. cap. 9.* concinunt P. Gaspar Sanchez *in capit. 4. Job, v. 2.* Linæus, *tract. 10. de Locis, cap. 6. num. 28.*

3 Sic etiam amici Job, quanquam viri alioqui pij, & boni, vt existimant Origenes *lib. 3. in Job initio.* Olympiodorus *in Præf. catenæ.* D. Gregorius, *in Præf. cap. 5.* P. Pineda, *tom. 1. in Job, cap. 2. v. 11.* tamen falsa, & de Providentia diuina, & de vita & moribus Job locuti sunt, pro eo ac docent. D. Gregorius *loco citato.* Naziancenus *in Orat. de Laud. Athanasij,* P. Pineda *to. 1. cap. 4. adnot. prævia num. 8.* Azor, *tom. 1. lib. 8. cap. 1. fine.* Aliaque adducit exempla Payva *in Doctrinali, lib. 3. cap. 28. pag. mibi 423. v. 26.*

4 Resp. secūdo, Achioris verba, *nam & ante hos annos, &c.* referenda esse, partim ad captiuitatem decem tribuum, quæ anno sexto Ezechia contigit; partim ad tempora Regis Achaz, quæ facile meminisse potuit Ammonita Achior; Achaz enim regnante, Rex Syriæ, vt habetur *lib. 2. Paralip. capit. 28. v. 5.* percussit Judam, magnamque prædam coepit de imperio Achaz, & adduxit in Damascum, *manibus quoque Regis Israel traditus est, & percussus plaga grandi,* oc-
ci-

cifis centum viginti millibus bellatorum in vno die, & ducentis millibus, puerorum, puellarum, & mulierum in captivitate abductis, vt habetur *dic. cap. 28. v. 6. 8. 17. & 18.* Supervenerunt etiam Idumæi, *Et percusserunt multos ex Juda, & cœperunt prædam magnam: Philisthij quoque diffusi sunt per urbes campestres, & cœperunt eos. Ibidem v. 20.* Teglati Phalasar Rex Assyriorum, qui ab Achaz in auxilium vocatus fuerat *afflixit Judam, & nullo resistente vastavit.* Denique Sennacherib regnum penè univèrsam, excepta Hierosolyma, populatus, plurimas Civitates munitas vi cœpit, anno quarto decimo Regis Ezechia, *lib. 4. Reg. cap. 18. v. 13.*

5 Quapropter haud necesse est, ad Judicum tempora, aut Regum initia recurrere; vt congruum existimavit P. Serarius *quest. unica in cap. 5. Judith.* Id tamen ægrè permittere videntur illa Scripturæ verba, quæ in Vulgato textu legimus: *Nam & ante hos annos, &c.* quæ potius retinenda, licet in Græca lectione, univèrsaliter dicatur: *Quando autem recesserunt à via, &c.* Demonstrativum quippè illud, *hos*, eos tantum annos innuit, quos quis experientia sua comprehendere, & quasi demonstrare queat, non autem qui à quinque, pluribusve seculis antecesserunt; tempora igitur Achaz, Ezechia, & primos Manassis annos quamoptimè Achior adipisci potuit.

Nec

6 Nec maioris momenti est, quod in textu Græco auditur, etiam Templum esse solo æquatum, quando dispersi sunt Judæi. Nam illa verba, ut animadvertit Cardinalis Bellarminus, supposita videntur; quandoquidem S. Hieronymus, qui fidelissimè transtulit hunc librum ex Chaldæo sermone in Latinum, nihil de everfione Templi in sua editione, nostra scilicet Vulgata, posuit; & fortasse inquit Bellarminus ista additio Græci textus in causa fait, cur tot gravissimi Auctores, Eusebius, Augustinus, Sulpitius, Beda in hac historia suo tempore collocanda aliter senserunt.

7 Additque P. Serarius loco nuper citato, quòd Græcum textum mendosum sæpius deprehendamus. Quòd ad calamitatem istam exaggerandam, coram Holoferne, homine profano, & belli duce irato, ab homine prudente multo magis iniecta mentio fuisset regiae Urbis, non captæ modo, sed & inflammatæ, dirutæ, soloque penitus æquatæ, *lib. 4. Reg. capit. 25. v. 9. & 10. lib. 2. Paralip. v. 19.* si de captivitate Babylica illi sermo esset.

8 Si supposita tamen ea verba admittantur, exponi possunt de ingenti illa Templi vastatione, seu profanatione, quam fecerat Manasses, nam *lib. 4. Reg. cap. 21. v. 4. extraxit aras (Baal) in domo Domini, de qua dixit Dominus: in*

Jerusalem ponam nomen meum. Et extruxit aras universae militiæ Cœli in duobus atrijs templi Domini. Posuit quoque, V. 7. idolum luci, quem fecerat in templo Domini, super quo locutus est Dominus ad David, & ad Salomonem, filium eius: in templo hoc, & in Jerusalem, quam elegi, de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum, consimilia habentur in lib. 2. Paralip. capit. 33. V. 4. 5. & 7.

9 Unde, quod in Græco textu de Templo dicitur, *fieri in pavementum*, exponi potest, non de everitione, sed de profanatione; præterquam quod aliquas Templi partes dirutas fuisse, quas Manassæ nepos pijsimus Josias deinde restauraverit, liquidum est ex lib. 2. Paralip. capit. 34. V. 10. & 11.

10 Oppones quintò: Holofernes, vt asseritur in lib. Judith, cap. 5. V. 2. & seqq. *Vocavit omnes Principes Moab, & Duces Ammon, & dixit eis: Dicite mihi, quis sit populus iste, qui montana obsidet: aut quæ, & quales, & quante sint civitates eorum; quæ etiam sit virtus eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel quis rex militia illorum, & quare præ omnibus, qui habitant in oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis, vt susciperent nos cum pace? Porro autem interrogationes istæ evincere videntur, Judithæ historiam ad tempus Manassis referri non*

non posse; nam cum Manasses paulo ante, & primis sui regni annis captus à Rege Chaldæorum, in Babylonem deportatus fuisset, nec populum illum, nec Regem Judæorum Holofernes, aut Chaldæi ignorare potuissent. Sic arguit Uvittakerus vt Sacrum, & Canonicum Judith librum omnino reiiciat.

II Respondetur tamen haud difficulter, illas Holofernus interrogationes non esse omnino ignorantis, & de quibus nihil vnquam audivisset, exquirentis; sed esse interrogationes militis, quia præter ipsius opinionem, & voluntatem, ipsi tantas copias ductanti, suisque viribus præfidenti resistere quidam audeant, mirantis, irascentis, hostes vilipendentis, & contemnentis, quasi diceret. Quid istuc novi? Tam instructas, tamque innumerabiles copias cum habeam, tot iam vrbes, Provincias, Populos, fulminis instar, quàm ocissimè pervaserim, omnes vel solo Assyrij nominis terrore perculerim, dicite obsecro, quis iste tam stolidus, tamque ineptus, & vecors populus, qui, me vt arceat, montana obsideré, arma parare, meque contra tueri audet? Quæ, quales, & quanta ipsorum, etiam si essent ijs, quas iam diripimus, maiores, & munitiores, Civitates? Quæ tanta eorum virtus? Quæ, contra tot peditum, equitumque myriadas, eorum multitudo? Quis rex
mi-

222 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima:*
militiæ illorum, suæ ipsius imbecillitatis, & fortunæ tam immemor, cum nuper adhuc captus, & è carceribus, catenisque nostris vix pridem efugerit?

12 Haud dissimiles in sacris literis reperire est interrogationes, plenas nempe fastu, & aliorum contemptu. *Quis*, (aiebat Pharao *Exodi*, cap. 5. v. 2.) *est Dominus, ut audiam vocem eius?* Et *lib. 4. Reg. cap. 18. v. 34.* dixit Rapsaces: *Ubi est Deus Emath, & Arphad? Ubi est Deus Sepharvaim, Ana, & Ava, Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quinam illi sunt in univ. dijs terrarum?*

13 Postremò, ut ponderat P. Serarius; nimium imperitus Holofernes fuisset, si propriè, ac verè, quænam ista Israelitica gens, & quæ regio esset, contra quam agmina tanta duceret, ignoraret. Præsertim cum in hac ipsa regione, ac gente, recentissima essent Assyriorum trophæa Phulis, Theglath-Phalassaris, & Salmanasaris; etiam si Manassæ captivitas nulla fuisset, de qua constat *Paralip. lib. 2. cap. 33. v. 11.* Historiæ ergo huius vel tempori, vel auctoritati protus nihil ofîcitur Holoferniana arrogans, & fastuosa interrogatio.

14 Oppones sextò: Si hæc historia ad Manassæ tempus referenda esset, profectò huius regis mentio fieret in libro Judith, præsertim

in

in preparatione illa ad bellum, quæ ibi narratur; at secus evenit: haud congruè igitur ad Manassis tempus Juditham referimus.

15 Respondetur primò, in libro Judith, taceri regem, quia bellum ipsum non accessit ad Urbem Jerusalem in qua Rex erat; & quia recens erat de captivitate reversus, ut intentius vacaret Deo, per Pontificem, qui eo absente regebat Rempublicam, rem conficere consultius duxit: faventque huic solutioni Card. Bellarminus, P. Serarius in *Judith. cap. 4. quest. 2.* Et Sallianus, *Anno Mund. 3345. num. 2.*

16 Resp. secundò, Manassem conscium promissionis suæ, factæ Regi Merodacho, cum ad sua redire permissus est, nullo modo sese huic bello immiscere voluisse; id enim solet in ancipitibus eventis à principibus factitari, ut ea permittant à sibi subditis fieri, quæ si prosperè eveniant, approbent; sin secus, graviter reprehendant, seque inscijs suscepta fuisse, seriò profiteantur. Tum quia timebat, non ita hoc bello conterendas Chaldaeorum vires, quin resumptis animis, Judæos debellare possent. Sic P. Sallianus, loco nuper citato.

17 His ergo de causis nulla in *lib. Judith*, Manassis, tunc regnantis, fit mentio, sed tantum Summi Pontificis, & Populi, ac Senatus, nam in *cap. 4. v. 7.* sic habetur. *Et fecerunt filij Israel se-*

secundum quod constituerat eis Sacerdos Domini Eliachim; & in versione septuaginta: Fecerunt filij Israel secundum ea, que prescripserat ipsis Joachim Sacerdos Magnus, & Senatus totius Populi Israel, qui sedebant in Jerusalem. Meminit quoque eadem versio Senatus infra capit. 11. v. 12. cap. 12. v. 9. de Rege nihil usquam.

18 Manasses igitur Senatui, & præcipuè Eliachimo Pontifici reliquit gubernationem, quod semper quidem maxima Summorum Sacerdotum, apud Judæos, auctoritas fuerit, ut constat ex *lib. 4. Regum, cap. 11. per totum.* Tum ex *Josepho lib. 2. contra Apionem*, aiente: *Judaica Reipublice constitutio communiter Sacerdotibus, ut maxima quæque administrarent, committit. Omnium verò Pontifici, aliorum rursus Sacerdotum principatum mandat.* Et quidem in id, Manassæo tempore, contulit Eliachimi ingens sanctitas, sapientia, rerumque gerendarum industria, & felicitas universo Populo perspicitissima, ut subducitur ex *lib. 4. Reg. capit. 18. v. 18. 26. & 37. Cap. 19. v. 2.* Alia in eundem scopum congerit, & observat *P. Serarius Comment. in Judith. cap. 4. quest. 2.*

19 Oppones septimò: In hoc *lib. Judith. cap. 1. v. 11.* asseritur, quòd cum Nabuchodonosor, seu Merodach misisset nuncios in Judæam, ut sibi omnes incolæ, & Civitates subijcerentur,

uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abiecerunt. Sed omnem superat fidem, quod ita factum fuisset, si tunc temporis, in Jerusalem aderat Judææ Rex Manasses; ille siquidem captus ab Assyriorum exercitu, vinculusque catenis atque compedibus, ductus in Babylonem, ac coangustatus, postquam poenituit, oravitque ad Dominum, & beneficentia Dei, & Merodachi Babyloniorum, Assyriorumque Regis, Jerusalem in Regnum suum reductus fuit; iuxta id quod habetur *lib. 2. Paralip. cap. 33. v. 11. & 12.* quoniam si Manasses Babyloniorum potentiam, & clementiam in se capiendo, & dimittendo fuisset expertus, nullatenus legatos illius contumeliosè dimisisset: igitur Judithæ historia ad hoc Manassis tempus attingere haud potest.

20 Respondetur cum P. Gretsero *in defens. Card. Bellarmini, lib. 1. cap. 12.* Mirum non esse, si Judæi legatos Regis Nabuchodonosoris sine honore domum remiserint, libertatis amore incitati. Crediderunt quippè, se tam Dei præsidio, cuius beneficio Regem suum, ab impietate conversum, præter spem omnem recepissent, quàm suis quoque viribus satis valentes fore, Chaldæorum furori deprimendo.

21 Aliter P. Salianus inquit, non absurdè intelligi posse verba illa *Judith, cap. 1. v. 11. Quæ*

omnes vno animo contradixerunt, &c. ita vt non æque ad omnes eos populos ad quos Holofernes legatos miserat, pertineant; sed alios asperius, alios mollius, fuisse locutos: Judæos autem beneficio, quod ab hoste sperari poterat, affectos, nihil ferocius, vel insolentius egisse. Cæterum huic expositioni non adhareo; quoniam facer textus vniversè asserit, quod omnes vno animo contradixerunt, & sine honore abiecerunt Holofernis nuncios.

22. Ex dictis colligitur, Manassem in Regnum suum fuisse iam restitutum, quando Holofernes Judæam bello petijt, & à Juditha strenuè devictus, & interfectus; quoniam cum ab illa sacræ huiusce Heroinæ victoria vsque ad ipsius obitum, & pluribus deinceps annis, non fuerit, qui perturbaret Israel, vt proditur *Judith, capit. ult. v. 30.* profectò conficitur, quod tunc temporis Manasses iam fuerat postliminio reversus; pro eo ac docent Cardinalis Bellarminus. *lib. 1. de Verb. Dei, cap. 12.* P. Serarius in *cap. 1. Judith. quest. 2. prop. 4. Et cap. 4. quest. 2. initio.* Gretterus in *defensione Bellarm. dict. cap. 12.* Salianus, *Anno Mund. 3345. præcipuè num. 17.* id ipsumque tradidimus hac *Differt. Sect. 3. num. 1. & sequentibus.*

23. Confulcitur autem hæc positio, quia vt optimè P. Salianus perpendit, si in vinculis adhuc

huc fuisset Manasses cum suis, Judæi utique se-
geisissent aliter erga nuncios Nabuchodonoso-
ris, neque eos vacuos, sicut & ceteri, & sine
honore abiecerunt. Misissent ipsi quoque in-
primis legatos suos, qui rogarent, quæ pacis
sunt. Denique neque ipsum Holofernem per
fraudem interficere, neque omnes eius copias
hostiliter toto suo Regno cadere, ausi fuissent,
qui intelligere possent, hæc omnia in caput Re-
gis sui, & sociorum eius recasura, ut pariter ob-
servat Card. Bellarminus.

24 Cum verò haud agrè ex sacro colligatur
eloquio, non diuturnam fuisse Manassis capti-
vitatem, iuxta id quod de illo traditur *lib. 2. Pa-
ralip. cap. 33. v. 12.* hisce verbis: *Qui postquam
coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, &
egit poenitentiam valde coram Deo patrum sub-
rum. Deprecatusque est eum, & obsecravit intente-
& exaudivit orationem eius, reduxitque eum in
Jerusalem in Regnum suum & cognovit Manas-
ses, quod Dominus ipse esset Deus; nec enim mul-
tum temporis necessarium fuerat Regi ad an-
gustias carceris, & ferri pondera sentienda, &
vexatio daret intellectum; ac propterea non
multum orare distulit, illud etiam consequens
est, ut exauditiō quoque, & liberatio prompta
fuerit, iuxta benignitatem, & consuetudinem
Domini, ut patet in humiliatione Achab, *lib. 3.**

228 *Sacra Chronologica dissert. tertiadecima.*
Reg. cap. 21. v. 29. & in lachrymosa oratione
Ezechiae, lib. 4. Reg. cap. 20. v. 29. Et Davi-
dis, lib. 2. Reg. cap. 12. v. 13.

25 Congruit lectio septuaginta, in *lib. Ju-*
ditib. cap. 4. vbi causa, cur ab Holoferne adeo
Judæi trepidarent, hæc affertur, v. 3. Quia re-
cens de captivitate ascenderant, nempe Manasses,
pluresque alij Regni Judæ, præsertim nobiles,
ac principes, vt adnotant P. Gretlerus in defens.
Bellarmin. Et Serarius cap. 4. Judith. quest. 2.

26 Subinde, estò Mannassis captivitatem,
ad ipsius regni annum vigesimum secundum re-
ferant *Chronicum Hebræorum, cap. 4. Genebrat-*
us in Chronico, P. Gordonus tom. 1. Chronolog.
cap. 10. num. 36. Et Rabbi kimi, referente Ge-
nebrardo, ad annum quadragesimum Manassis
impietatem productam asserat, & consequentè,
eodem anno abductum esse captivum in Baby-
lonem cum idolo Michæ existimet, quam opi-
nionem sequi videtur noster Pradus in capit. 4.
Ezechielis, vbi dat decem annos captivitati Ma-
nassis, Torriellus vero Anno quintæ Etatis 330.
illam regis cladem anno circitè decimo quinto
adscribat. Nihilominus dicendum videtur, non
posse captivitatem Manassis vltra eius annum
septimum differri: quoniam necesse est reditum
Manassis è Babylone prius contigisse, quàm
cædem Holofernæ ex prælibatis num. 23. & seq.
Ar-

27 Atqui casus est Holofernes decimo tertio imperij anno Nabuchodonosoris , sivè Merodachi, vt ex *Judith, cap. 2.* diximus *hac Dissert. Sect. 4. num. 9.* & 10. idem autem annus fuit Manassis nonus, duodecimo autem Merodachi, seu Nabuchodonosoris, qui est Manassis octavus, victus est Arphaxad, *Judith, cap. 1. v. 5.* oportet ergo, vndecimo Babylonici imperij anno, captum, captivatumque fuisse Manassem, vt tempori sit locus, & ante cædem Holofernis, regno suo restitui posset.

28 Judithæ igitur de Holoferne, eiusque exercitu victoria contigit Anno Mundi 3346. Quintæ Ætatis 407. Fundati Templi 324. Manassis Regis Judæ 9. Eliachimi Pontificis 3. Merodachi 23. Imperij Babylonici 13. Olympiadis XVIII. anno 1. Numæ Pompilij 7. Urbis conditæ 45. Anno ante Christum natum 707.

29 Has temporis notas consignat P. Jacobus Salianus, *Annalium, tom. 4. Anno Mundi predicto*; & quam libentè huic præclaro, & eruditissimo Authori adhæresco, quia ipse Sacræ Scripturæ, Patribus, Ecclesiasticis, ac profanis Chronologis inhærens scientissimè, & prudentè temporis rationem diducit.

30 Materia, & scopus libri Judith, est victoria Illustrissimæ huiusce Heroinæ de potentissimq; tyranno Assyrio: Tropologicè autem

230 *Sacra Chronologia. dissert. quartadecima.*
victoria piæ animæ de diabolo, mundo, carne,
& omni vitioſam colluviæ, vt annotant Raba-
nus, & Gloſſa. Allegoricè, triumphus Beatissi-
mæ Virginis Mariæ de capite ſerpentis inferna-
lis, inquit Fulbertus Carnotensis, & P. Caniſius
Mariani, operis, lib. 1. cap. 2.

SACRA CHRONOLOGICA, DISSERTATIO QUARTADECIMA.

DE HEBDOMADIBUS DANIELIS, ET
*earum initio, ac fine, pro expositione huius Sanc-
tissimi Vatic. cap. 9. v. 24. 25. 26. & 27.*

1 **S**EPTUAGINTA hebdomades (inquit
2 Danieli Gabriel) abbreviate sunt
3 super Populum tuum, & super Ur-
4 bem sanctam tuam, vt consumme-
5 tur prævaricatio, & finem acci-
6 piat peccatum, & deleatur iniqui-
7 tas, & adducatur iustitia sempiterna, & implea-
8 tur visio, & prophetia, & ungatur Sanctus San-
9 ctorum. Scito ergo, & animadvertite: Ab exitu ser-
10 monis, vt edificetur Ierusalem, vsque ad Christum
11 Ducem hebdomades septem, & hebdomada sexa-
12 ginta due erunt, & rursus edificabitur platea, &
13 muri in angustia temporum, & post hebdomades
14 sexa-

sexaginta duas occidetur Christus, & non erit eius Populus, qui eum negaturus est, & Civitatem, & sanctuarium dissipabit Populus cum duce venturo, & fias eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium, & erit in templo abominatio desolationis: & usque ad consummationem, & finem perseverabit desolatio.

2 Celeberrima igitur, & multiplex ex hoc cælico vaticinio confurgit disquisitio, dignitate, difficultatequè præstantissima, & præcipuè commendabilis; quoniam eo divino eloquio illustre conficitur argumentum ad Incarnationis Dominicæ stabilendam existentiam, peractumque ostenditur hoc Mysterium; id quod non qualecunque assertum Fidei christianæ est, sed huiusmodi, quo veluti firmissimo fundamento nititur tota christiana Religio.

3 Prædicta autem Angeli Gabriëlis verba explanans D. Hieronimus, tam obsecra, inquit, est visio hæc de septuaginta hebdomadis, ut Daniel, tantus Prophetæ magisterio, & doctrina Gabriëlis indiguerit, ad eam intelligendam. Si igitur Gabriel exuscitat animum Danielis, iubetque diligentè audire, & animadvertere, quæ de mysterio hebdomadam ipse breviter explicare volebat; quid nos facere oportet, qui nec divinum Prophete lumen habemus, quo tamen Daniel abundavit, & tenebris

232 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
inscientia vitiorumque caligine opressi, & obcecati
sumus? sic tantus Doctor. Igitur sicut apud an-
tiquos, ut proverbium dicebatur, esse quidpiam
obscurius numero Platonico, ita sanè dici pos-
set, esse difficilius hebdomadibus Danielis, ut in-
quit Pererius.

SECTIO PRIMA.

QUID HEBDOMADIS NOMINE IN
nostro textu intelligendum veniat?

Disquiritur præcipuè, sint ne hebdomades anno-
rum? Et quot annos unaquæque com-
plectatur.

3 **Q**UAM variè in sacris præsertim li-
teris sumatur vocabulum hebdo-
madis, eruditè docet Venerabilis
Beda *lib. de Ratione temporum, capit. 6. 7. & 8.*
Sed in præsens satis erit monerè Lectorem, hanc
vocem esse græcam, & latinè significare septe-
narium præcisè; cum adiunctione autem vel
dierum, annorum, vel aliarum quarumlibet re-
rum significare earum ipsarum rerum septena-
rium: etsi iam vsu receptum sit, ut etiam, dum
præcisè dicitur hebdomada, intelligatur die-
rum; ut autem hebdomada præcisè iumpta in-
telligatur annorum, nisi hoc vno in loco Da-
nie-

nielis, nusquam alibi reperitur in sacris litteris: quoniam igitur Daniel præcisè dixit septuaginta hebdomades, propterea locum dedit, varias hebdomadarum earum interpretationes excogitandi.

4 Nicolaus de Lira *super hoc 9. cap.* & Petrus Galatinus *lib. 4. de Arcanis catholicae veritatis*, nec non alij Scriptorum, memorant primam opinionem quorundam Rabinorum, quorum aliqui faciebant has hebdomadas Jubilæorum; alij verò centenariorum: Jubilæus erat tempus quinquaginta annorum, quare vnaquaque hebdomada iubilæorum constat tercentis quinquaginta annis, & omnes septuaginta hebdomades continent viginti quatuor millia quingentos annos; at verò vna hebdomada centenariorum continet septingentos annos; septuaginta autem hebdomades, annos quadraginta novem millia.

5 Secundò, Origenes *tractatu 29. in Mattheum*, vbi de his hebdomadibus verba facit, eas interpretatur non dierum, nec annorum, sed decenniorum, ita vt quæque hebdomada constet septuaginta annis, & tempus septuaginta hebdomadarum contineat quatuor millia nongentos annos, quorum initium ab ipsa mundi creatione desumpsit Origenes, vt hebdomadarum finem inveniret, itaque discederet à Rabinorum errore.

6 Tertiò, Eusebius lib. 8. de *Demonstratione Evangelica*, in *disputatione de septuaginta hebdomadibus*, cum in 3. sua *expositione*, priores sexaginta novem hebdomadas fecisset singulas septem annorum, extremam fecit decenniorum, vsque ad septuaginta annos eam extendens.

7 Harum tamen interpretationum facilis est refutatio; quoniam vt inter alios observat P. Pererius in *Daniel. lib. 10. ad illa verba capit. 9. septuaginta hebdomades*, nusquam invenitur in sacris literis vocabulum istud hebdomadis poni pro septenario, vel decenniorum, vel Jubilæorum, vel centenariorum: voluntariè igitur conficta est ea hebdomadæ acceptio. Deinde, quia si hæc licentia conceditur, nihil certi continere potest hæc Prophetia: poterit enim vnusquisque arbitrio suo facere hebdomadas septingentorum, vel septem millium annorum, vt convinci non possit, eas esse completas: quapropter secundum eos, qui has hebdomadas fecere decenniorum, ad illas complendas, etiam nunc restarent anni vltra duo millia, & quingenti, longeque plus deficerent, si Jubilæorum, & centenariorum essent hebdomadæ.

8 At verò finitas esse iam pridem hebdomadas Danielis, ex eo patet, quod, quæ Gabriel prædixit eventura ad finem harum hebdomadarum, videlicet cessatura Judæorum sacrificia,

desolandam urbem, & templum, sine vlla refec-
tionis, & reparationis eorum spe, denique ip-
sos Judæos calamitatem, miseramque servitu-
tem perpetuò ducturos; hæc, inquam, evene-
runt, & completa sunt ex eo tempore, quo Ju-
dæi à Tito Romanorum Imperatore debellati,
& Jerosolyma capta, incensa, dirutaque sunt.
Hæc summatim nunc præstricte, in fine disserta-
tionis fusiori calamo exponentur.

9 Fit ergo liquidum, vt has hebdomadas
vel dierum, vel annorum intelligi, necesse sit. Si-
quidem in scriptura nomen hebdomadis ali-
quando ponitur in diebus, & aliquando in an-
nis: prioris exemplum cernere est in Levitico
cap. 23. vbi à festo Paschæ vsque ad festum Pen-
tecostes numerantur septem hebdomades die-
rum; Et *capit. 10. Danielis, v. 2.* & 3, scribitur,
hunc Prophetam ieiunasse tres dierum hebdo-
mades. Posterioris vero exemplum reperitur in
Levitico cap. 25. v. 8. quo loco præcipit Deus
numerari septem hebdomades annorum, & se-
quenti anno, qui erat quinquagesimus, cele-
brari Jubilæum.

10 Prætereà hebdomades mensium, vel
hebdomadarum nec inveniuntur vnquam in
scriptura, vt ex communi notat D. Eximius *to-
mo 1. in 3. part. disp. 1. Sect. 2.* nec huic Danie-
lis loco posset talis numerus accomodari: mul-
tòque minùs intelligi possunt hebdomades præ-

cisè dierum, etenim septuaginta hebdomades non includerent nisi quadringentos nonaginta dies, quo temporis spatio nihil contigit eorum, quæ prædixit Angelus intra septuaginta hebdomades eventura: quapropter necessariò concluditur, significari hoc loco hebdomades annorum, & sic denotari tempus quadringentorum, & nonaginta annorum.

II Dicet aliquis, cur Angelus non clarè dixit hebdomades annorum, sed præcisè dicens septuaginta hebdomades obscurum facit, atque intellectu difficilem suum sermonem? Respondeo cum P. Pererio *lib. 10. in Daniele*, quòd in eo loquendi modo servavit Angelus morem Prophetarum consultò loquentium obscurè; in hoc enim differt sermo propheticus à sermone historico, quòd hic vulgaris, & apertus est, ille certus, involutus, & à communi loquendi consuetudine, atque hominum intelligentia amotus. Sic, vt scribit Irenæus, omnis Prophetia, priusquam impleatur, ænigma est.

SECTIO SECUNDA.

ANNI HEBDOMADARUM, QUAS

Daniel prædixit, sint nè solares aut lunares intelligendi?

I **D**ifficilis admodum est præsens disceptatio, quam elucidare conabimur. Præmittendumque est, id discriminis in-

ter annum lunarem, & solarem reperiri, quòd solaris annus continet dies trecentos sexaginta quinque cum quadrante: lunaris annus continet dies trecentos quinquaginta quatuor: est igitur hic annus vndecim ferè diebus minor solari. Quaproptèr quadringenti nonaginta anni lunares, quot scilicet continentur in septuaginta hebdomadibus, si hæ horum annorum lunarium intelligantur, æquè valent, atque quadringenti septuaginta quinque solares: quindecim ergo annis solaribus minor est periodus septuaginta hebdomadarum, si accipiantur de lunaribus annis, quàm si de alijs solaribus eas septuaginta hebdomades interpretemur.

2 Prima sententia docet, hæc septuaginta hebdomades à Daniele prædictas de solaribus annis esse intelligendas: ita Liranus *in hoc 9. cap. Danielis*, Petrus Galatinus *lib. 4. de Arcanis, cap. 14.* Driedo *lib. 3. de Sacris Scripturis, cap. 5. §. 4.* P. Salmeron *tom. 1. Proleg. 43.* Eximius Doct. *tom. 1. in 3. part. disp. 1. Sect. 2. in eandemque opinionem propendit P. Cornelius in Daniele, cap. 9.* licèt illi non omninò adhæreat. P. Petavius *lib. 12. de Doctr. temp. cap. 30. fine.* Ricciolus, *in Chronol. lib. 6, cap. 12. num. 3.* Tirinus *cap. 28. Chronol.* id quòd supponit potiùs, quàm probet. Scaliger *lib. 7. de Emendatione temporum.*

3 Secunda sententia asserit, de lunaribus annis exponendum esse hoc Danielis vaticinium, cui suffragantur D. Ambrosius *lib. 4. Exameron cap. 4. in fine.* D. Basilius *hom. 6. Exameron, propè finem,* ubi etiam apud antiquos Græcos huiusmodi anni usum fuisse affirmat: de annis præterea lunaribus explicant has hebdomadas Julius Africanus *lib. 5. Annalium,* ut adnotat D. Hieronimus *super Danielem,* quem ibi secuti sunt Rupertus *lib. 1. cap. 5.* Albertus, Carthusianus, & alij plures Scriptores sacri, venerabilis Beda *lib. de Ratione temporum, cap. 7. Et lib. 3. in Esdras cap. 16.* Author *Historiæ Scholasticæ in Danielem cap. 10.* Tornielus *in sexta ætate anno 50. num. 7. Et anno 173. num. 4.*

4 Insuper P. Pererius, *lib. 10. in Daniel. Salian. Ann. Mund. 3596. num. 39. Et Ann. Mund. 3609. num. 7.* Gordonus, *cap. 15. num. 17.* Et alij; utque Salianus notat, eandem omninò consignat sententiam, si paucos excipias, quicumque anno vigesimo Artaxerxis hebdomades inchoant, & eas volunt sub Christi mortè esse terminatas, qui plures sunt, & classici Scriptores infra notandi, & ut probabilem, & aequè eligibilem hanc partem proponit Cornelius à Lapide *in Danielem,* valdèque probabilem esse dicit P. Henriquez, *tom. 1. lib. 2. cap. 2. num. 8. in Glossa littera R.* ipsamque laudat P. Tannerus, *tom. 4. disp. 1. quest. 1. dub. 2. num. 33.*

5 Porro ex his sententijs illa, vt reor, probabilior iudicanda, ad quam melior Chronologia magis quadrat: censeo igitur cum Authoribus secundæ sententiæ, septuaginta hebdomades apud Danielem de lunaribus annis esse exponendas. Moveor primò; quoniam negari non potest, Hebræos mensibus, & annis lunaribus vsos fuisse: Gabriel autem loquens cum Daniele Hebræo, Propheta, & de re, quæ ad Hebræum Populum maxime omnium pertineret, eorum more vsurpare, ac numerare, hebdomades, & annos voluisse, existimandum est.

6 Sed è regione dices: dubitari non potest, quin Hebræi, & veram solaris anni durationem cognoverint, & illo ad chronographias, & annorum rationes computandas vsi fuerint. Nam primo: quotiescumque scriptura numerat annos, v. g. Adam vixisse tot annis; vixisse Hebræos in Ægypto quatuordecim triginta annis, vel in captivitate Babylonica septuaginta, sine vlla controversia de annis solaribus intelligenda est, alioquin omnis annorum computatio, quæ in scriptura est, dubie constaret.

7 Præterà certum est, Græcos, & Romanos annis solaribus vsos fuisse. Græcos autem verè annis solaribus menturam dixisse ab Ægyptijs, dixit, Strabo, *lib. 17. sua Geographia*, atque Ægyptios eandem anni menturam habuisse

Se refert Herodotus, *lib. 2. suæ Historiæ*; quippè ab initio, & credibile est, eam anni durationem recepisse ab Hebræis, à quibus Astrologiæ, & Astrorum observationes acceperunt, teste Josepho, *lib. 1. Antiquitatum, cap. 18.* Et Eusebio, *lib. 1. de Preparat. cap. 4.*

8 Adhæc, nisi Hebræi vterentur annis solaribus, non possent suos dies festos, præsertim Pascha celebrare statutis temporibus; nam si tantum haberent rationem anni lunaris, cum ille sit plusquam undecim diebus minor solari, opportuisset singulis subsequenter annis per totidem dies festivitatem Paschæ antevertere: unde necessario aliquando fieret, ut vel non celebrarent Pascha decimaquarta Luna post æquinoctium hyemale, vel certè non in mense primo Nisan, sed in quolibet alio.

9 Quo circa licet verum sit, ad celebranda nonnulla festa mobilia observasse Hebræos lunares annos, semper tamen illis curæ fuit, revocare, & porrigere lunarem annum per solarem, intercalando tertio, & interdum secundo quoque anno mensem unum, ut hoc modo numerus annorum lunarium numero annorum solarium responderet, ut docent Basilii, & Rupertus locis supra citatis: quapropter verosimilius videtur, Gabrielem Angelum de huiusmodi solaribus annis, & de hebdomadibus ex eis com-

positis esse locutum. Ita D. Eximius *citata disp. 1 Sect. 1.* Et Cornelius in presenti.

10 Caterum his minime infringitur nostra probatio; quamvis enim contrarijs largiamur, Hebræos habuisse annos solaribus æquales per intercalationem dierum, ex eo non convincitur, in hoc speciali prophetico sermone confignatos esse annos solares, neutiquam verò lunares, inusitato apud plebem, & non vulgari more; quemadmodum nec hebdomadæ vulgares accipiuntur, sed mysticæ, & annorum: igitur non anni visitati, & vulgares, sed lunares sunt intelligendi.

11 Secundò, & præcipuè; quoniam Hebræos vsos fuisse mensibus, & annis lunaribus, aperte edocet Cardinalis Belarminus, *lib. 3. de Romano Pontifice, cap. 8.* Et ex Genebrardo Torriellus, *anno 81. Moysis, & Mundi 2544. nu. 9.* P. Salianus *ad eundem Mundi annum, num. 93.* & in scholio 7. eiusdem num. 93. vbi exactiori calamo intercalationes hæcè, nec sexto quoque anno, vt nonnulli, nec etiam omninò tertio quoque faciendas, adnotat.

12 Excessus quippè anni solaris super lunarem, quem fatemur solitos revocare Judæos ad perfectum Solis annum, excessus, inquam, ite est. decem dierum viginti vnus horarum, & ducentarum quatuor heladim, id est, minutiarum,

242 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
rum, quatum mille, & octoginta vnam horā con-
ficiant, qui excessus non potuit addi singulis an-
nis sine magna confusione; potuit autem tertio
ferè quoque anno, inferendo mensem vnum. Il-
le enim excessus ter sumptus explet mensem
vnum, & relinquit insuper aliquid, quod in se-
quentes seruetur annos; idem autem excessus
septies insertus intra decem novem annos, puta
tertio, sexto, octavo, vndecimo, decimoquar-
to, decimoquinto, & decimonono, annos decem
novem solares, & lunares penè æquales facit.
Penè, inquam, quia tunc etiam exceditur luna-
ris vna hora, & 485. heladim; id quod ex singu-
lis annis probari potest, qua de re præter Salia-
num loco citato videndi sunt Illmus. Abulen-
sis in caput 23. *Levitici, quaest. 19.* P. Franciscus
Ribera, lib. 5. *de Templo, cap. 2.* Cornelius in ca-
put 12. *Exodi, num. 1.* Et lib. *de Ratione tempo-
ris, cap. 43.* Scaliger, lib. 6. *de Emendatione tem-
porum, de computo judaico, Mercator, cap. 1. Me-
thodi.*

13 Duplex ergo annus observatus fuit ab
Hebraeis; alius solaris, seu naturalis, alius verò
popularis, seu civilis, qui lunaris erat: veterum
autem Judæorum civilem annum fuisse lunarem
omnes existimant, vt signanter adnotant P. Pe-
tavius, tom. 1. *de Doctrina temporum, lib. 1. ca-
pit. 8.* quinimo adhuc tempore hoc id obser-

vare recentes Judæos, inquit Petavius loco citato.

14 Unde quamvis anni solaris veram rationem agnoverint, & iuxta eam Pascha, & festa ab ipsis celebrarentur, vt inter alios notat P. Ribera, in caput 2. *Aggæi*, num. 1. & *Sequentibus*: cæteras tamen actiones iuxta lunarem annum retinebant, id quod & ipsi Adversarij fateri adiguntur, dum intercalatione dierum, & mensium asserunt, lunarem annum redigi ad solarem, & cum illo æquari, alias vt quid exacto illo embolismo, opus esset ad æquationem lunaris anni cum solari? Et quidē si ab Hebræis Græci acceperunt anni rationem, vt nobis opponebatur, oporteret sanè, Hebræorum annum fuisse lunarem, cum iuxta P. Petavium, ex perantiquis Scriptoribus loquentem, aduersus Scaligerum, *dicto lib. 1. capit. 5. & 8.* Græci solarem annum tenuissent.

15 Verum enim verò, licet fateamur aut largiamur, nec Hebræos, nec vsquam sacras literas in descriptione temporum vti annis lunaribus, dicimus tamen, Gabrielem hoc loco, quo factior, ac occultior sermo esset, præter loquendi communem consuetudinem in designando tempore adventus Mæsis, non solarium, sed lunarium annum computatione vti voluisse.

16 Nec mirum; multa Prophetæ præter

244 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
communem dicendi, & intelligendi morem, dixerunt, & scripserunt. An cum Gabriel dixit *septuaginta hebdomades*, præcisè, significans hebdomades annorum, non id novè, & inusitatè locutus est? Cum sit in communi usu loquendi positum, ut vocabulum hebdomadis, præcisè dictum, nunquam de septenario annorum, sed ferè de septenario dierum dicatur, & intelligatur?

17 Adhæc cum *Daniel cap. 4. v. 22.* dixit *septem tempora*, significans septem annos, & *capit. 3. v. 25.* dixit, *tempus*, & *tempora*, & *dimidium temporis*, tres annos, ac dimidium insinuans ex frequenti sensu, & doctrina Hieronymi, Theodoretii, Augustini *libro 20. de Civitate Dei, capit. 25.* Irenæi, *lib. 5. capit. 30.* Cyrilli, *catechesij 25.* Hypolitii *de Consumat. seculi*, & passim veterum, ac Recentiorum cum P. Pererio: indequè communiter docent, AntiChristum ut Monarcham regnaturum tres annos cum dimidio. Nonne inquam præter communem, atque usitatum sermonis, atque intelligentiæ rationem sic locutus est Propheta?

18 Multa sunt huiusce generis exempla in libris Prophetarum passim obvia: quapropter nemini mirandum accidat, si Gabriel hoc loco morem propheticum servans præter consuetam Hebræis Chronologiam annis lunaribus

usus

usus sit. Atque hoc ipse non ita texit, atque occultavit, ut non deprehendi possit ex ipso vocabulo, quo est usus, scilicet *abbreviata sunt*, ut iam ostendo.

SECTIO TERTIA.

NOSTRÆ SENTENTIÆ SECUNDA

probatio ex eo, quod hebdomades abbreviatę dicantur à Daniele.

DUcimur itaque secundò in præfatam sententiam; quoniam dubitationis cum sit apud sacros Interpretes, quid significare intentat Angelus hoc *capite 9.* per illud *abbreviata sunt*, in nullo alio sensu potiori exponuntur hæc verba, quam in nostra sententia: Et in primis ita abbreviatę hebdomades nuncupari nequeunt, quod earum dies vel omnes, vel aliqui breviores futuri essent, quàm dies naturales, qui viginti quatuor horis constant: quemadmodum *epistola 80.* quę scripta est ad Hefychium, refert D. Augustinus, quosdam interpretatos esse, quod dixit Dominus *Matthæi 24.* dies persecutionis AntiChristi brevium iri propter electos, videlicet breviores fore singulos viginti quatuor horis, sic enim eos fore breviores: sicut contrà, tempore Josue, ac

Regis Ezechia, vnus dies longior est viginti quatuor horis factus, vt deducitur ex *Josue capit. 10. Et lib. 4. Reg. cap. 20.* cæterum nihil simile septuaginta hebdomadibus contigisse existimari potest; siquidem in his plusquam duobus millibus annorum, quæ à tempore huius visionis ad hodiernum vsque diem præterierunt, nè vllas quidem dies minor die naturali deprehensus est.

2 Secundo refellenda venit expositio, quam memorat S. Augustinus eo, quem proximè dixi, loco, quorundam, qui censuerunt, Deum quidem primò constituisse, vt tempus adventus Messia in mundum longiùs prorogaretur, & tardius esset; postea tamen propter lachrymas, preces, & voces Prophetarum, ac servorum suorum breuiasse illud tempus, & statuisse, vt maturiùs Christus veniret, quàm à primo constitutum fuerat; atque hùc applicant illud, quod est in Psalmo 20. *propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.* Illud item, quod est apud Aggæum *cap. 2. adhuc modicum, & veniet desideratus vniuersis Gentibus.* Quoniam igitur Deus citiùs suo primo decreto, acceleravit tempus adventus Messia, ideo Gabriel dixit, abbreviatis fuisse hebdomades.

3 Infringitur tamen hoc placitum ex D. Augustino, si enim tempus adventus Messia abre-

abreviatum est, ut factum sit brevius, quàm fore ab initio constitutum erat, quæro (inquit S. Doctor) secundum quam veritatem brevius factum fuerit, quàm esse debebat? Cuius argumentationis ea est sententiæ, & vis: quærendum ex istis est, vnde illi cognoverint eam veritatem, quam prædicant, id est, vnde compertum habuerint futurum esse longius tempus Messiaæ adventus? Oportuit enim, id eos cognovisse, & probare vel ex antiqua, & certa traditione, vel è doctrina, vel sententiâ Patrum.

4 At nihil horum afferre possunt: nullam igitur firmitatem suæ opinioni prætexere possunt. Legimus (inquit Augustinus lib. Genesios) Deum primo statuisse hominibus ad resipiscendum, & agenda prænitentiam centum viginti annos, usquè ad Diluvium: postea tamen breviasse id temporis, recisis ex eo numero viginti annis. Verùm id colligi videtur ex ipsa Scriptura: quod autem isti finxerunt de breviato tempore adventus Messiaæ, nullam ex Scriptura, nec sanè aliunde fidem habet.

5 Tertia interpretatio est, pervulgata quidem, multisquè probata, illud vocabulum abbreviate idem significare hoc loco, quod constituta, definite, determinata, nam verbum hebraicum *Nechtach* tam Rabini, quos citat Galatinus, quàm Christiani, linguæ Hebrææ periti, quiquè

verbum de verbo reddentes sacra Biblia in latinum sermonem convertere studuerunt, idem valere affirmant, quod decisum, vel præcisum, vel præfinitum, seu determinatum.

6 Hæc interpretationi congruit etiam lectio græca, quæ habet verbum *concisa*, vel *decisive*, quod interprete Theodoro, eandem vim, & sententiam habet, atque vocabulum *constitute*, seu *definite*. Latinus verò interpres ferè ubique Septuaginta interpretes posuerunt verbum illud græcum significans *concidere*, *concisum*, vel *concidens*, vertit his vocibus *abbreviare*, *abbreviatum*, vel *abbrevians*.

7 Nec abhorret abbreviandi verbum, quo noster utitur, inquit ex Sanctio Petavio, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. cap. 35.* sive quod ex incerto, & infinito tempore habet certum, & constitutum spatium prophético vaticinio, ac divina ordinatione contractus sit adventus Messiaë eiusque œconomia, sive quod ex longiori intervallo, quod ab orbis initio fluxit, brevissimum restabat, quemadmodum in senectute vita hominis abbreviata dicitur. Liranus autem impropria voce, ut Petavio notat, registratas interpretatur.

8 Refellitur tamen ea acceptio; quoniam lectio huius loci Danielis longè antiquior fuit D. Hieronimi translatione, ut declarat Tertul-

lianus in *lib. contra Judeos*, qui citans, tractans-
quę locum hunc Danielis, sic legit, vt nos habe-
mus *septuaginta hebdomades abbreviatę sunt*.
Pręterea latinam translationem vulgatam PP.
Concilij Tridentini ab omnibus defendi, & qua-
si factam, ac tectam custodiri iusserunt; at apud
Latinos breuiatum, vel abbreviatum non signi-
ficat constitutum, vel definitum, sed contrac-
tum, & decurtatum, & quod ex longiori bre-
ve factum sit: si igitur septuaginta hebdoma-
des nullo modo factę sunt breviores, nec secun-
dum dies, nec secundum annos, quomodo pos-
sumus hoc loco vulgatam propugnare lectio-
nem: ergo vt illi lectio, prout par est, insista-
mus, tueri debemus, annos earum hebdomada-
rum non esse ad longitudinem annorum sola-
rium exigendos, sed ad breuitatem lunarium
annorum coarctandos.

9 Quarta interpretatio, quam amplectimur,
multorum & nobilium Auctorum est Julij Afri-
cani in *quinto lib. Annalium*, vt refert hoc loco
D. Hieronymus; Theodreti, Glosę, Alberti,
& Carthuliani super hoc 9. *cap. Danielis*, prę-
terea Bedę in *lib. 3. Expositionis Esdrę. cap. 16.*
& in *lib. de Ratione temp. cap. 7.* Ruperti super
lib. Danielis, capit. 16. Historię Scholasticę, in
historia Danielis, cap. 10. Et Joannis Zonarę, in
primo tomo Annalium, P. Pererij, *Comment. in*
Danielem, lib. 10. Saliani, & aliorum, qui asse-
runt,

250 *Sacra Chronologic. dissert. quatadectima.*
runt, propterea dictas esse abbreviatas hebdomades, quia intelligi debebant non annorum solarium, sed lunarium, quia annus lunaris minor est solari vndecim diebus: quo circa 490. anni lunares, quot scilicet continentur in septuaginta hebdomadis æque valent atque 475. solares, quot nempe reperiuntur ab initio ad finem huius periodi, ut iam ostendo.

SECTIO QUARTA.

SENTENTIAS REFERT DE INITIO

septuaginta hebdomadarum.

I **N**OSTRÆ difficultas disquisitionis, vel ex eo haud parum elucet, quod plurimæ de hoc puncto reperiuntur dissidentes sententia, quarum quindecim refert, & opugnat P. Pererius in *Danielem*, lib. III. part. 2. Nos autem præcipuas tantum opiniones, & scitu digniores præmittere, duximus.

2 Prima sententia est Nicolai de Lira, Pauli Burgensis, & Vatabli in *suis Annotationibus super hoc caput 9. Danielis* quibus ad stipulatur Petrus Galatinus, lib. 4. de *Arcanis Filii Catholice*, cap. 15. qui ordiuntur septuaginta hebdomades à quarto anno regni Sedecia, videlicet septem annis ante magnam illam Iudeorum captivitatem, & Templi, atque Urbis everfionem; tunc

tunc enim aiunt, exiisse sermonem Dei, per Jeremiam, promittentis Judæis post septuaginta annos captivitatis liberationem ipsorum, & in patriam reversionem, sicut legitur apud Jeremiam, *cap. 29.* fuisse autem tunc quartum annum Regni Sedeciaë, constat ex initio *cap. 28. Jeremie*, ubi consignatur quartus annus Sedeciaë.

3 Secunda sententia est Tertulliani in eo libro, quem scripsit *adversus Judæos*, & item Origenis *lib. 10. Stromatum*, ut in commentario huius noni capitis refert Hieronymus, qui eandem sententiam tribuit Hebræis: secundum istos ergo Authores hebdomadæ coeperunt primo anno Regni Darij Medi, eo videlicet tempore, quo Daniel hanc visionem habuit, ut initio huius noni capitis ab ipso Daniele prænotatum est; tunc enim inquit, sermonem Dei exiisse per Gabrielem declaratum Danieli, de adificanda Jerusalem, ut expressum est his verbis Danielis, in quorum nunc tractatione versamur, videlicet: *scito ergo, & animadvertite, ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem hebdomadæ septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt.*

4 Tertia sententia est Clementis Alexandrini *1. lib. Stromatum*, exorsi hebdomades à primo anno Regni Cyri; tunc enim Cyrus, ut scrip-
tum

252 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
tum est extremis verbis posterioris lib. Paralipomenon, & in principio libri *Esdre*, ablato Hebræis iugo servitutis, liberos dimisit in patriam, facta eis potestate ædificandi Templum.

5 Quarta sententia est Eusebij *lib. 8. de Demonstratione Evangelica*, Cyrilli in *catechesi* 12. Driedonis, *lib. 3. de Sacra Scriptura, cap. 4. punc. 4.* & Cornelij Jansenij *super caput 112. concordie evangelicæ*, qui ordiuntur hebdomades à secundo anno Darij Hystaspis, qui quartus Persarum Rex fuit; hoc enim anno, concessu Regis, ædificatio Templi ad id temporis vsque intermissa, ingenti Judæorum plausu, & alacritate, repetita est, & quadriennio post consummata, vt apparet ex 1. *Esdre, cap. 6.*

6 Ab eadem sententia non re ipsa, sed nomine Regis, & ratione temporum, discrepat Severus Sulpitius, *lib. 2. Sacre historie*; quippè cœpisse putat hebdomades regnante Dario: quo tempore instauratio templi perfecta est, sed illum Darium non fuisse existimat Darium Hystaspidem quartum Regem Persarum, sed Darium Nothum, seu vt vocat ipse Ochum, nonum Regem Persarum, qui post illius Darij obitum plus sexaginta annis inivit Imperium. Huic opinioni favet etiam Scaliger, *lib. 6. de Emendat. temporum.*

7 Quinta opinio exordium harum hebdoma-

madarum accipit à septimo anno Regis Artaxerxis, qui Esdram misit in Judæam cum amplissimis muneribus, ad reformandum, ornandumquè Dei cultum, & corruptam Judæorum disciplinam, vt habetur *Esdræ lib. 1. cap. 7.* præfertim verò 8. vbi notatur septimus annus Artaxerxis, qui dicitur concessisse Esdræ omnem eius petitionem, præterea vim pecuniæ, quam ad reficiendum, & decorandum Dei cultum, vel alios quoscumque velit ipse vsus, conferret: proteguntquè hanc opinionem Cedrenus in *Compendio in Artaxerxe pag. 119.* Cornelius Alapide in *9. caput Danielis*, Petavius, & Tirinus, & ex novatoribus Heluicus, Bucholcerus, Capellus, Funccius, Anegelocrator.

8 Sexta opinio potest esse Scaligeri, *lib. 6. de Emendat. temporum*, qui petit principium septuaginta hebdomadarum, post quas occisum iri Christum (videtur Gabriel loco hoc significasse), ab anno quinto Artaxerxis Mnemonis, à quo Rege missum putat fuisse Esdram, & Nehemiam ad reedificandam Hierosolymam: neque enim hoc, à vestigijs Severi Sulpitij discedens, arbitratur.

9 Septima opinio docet, ab anno Artaxerxis Longimani vigesimo septuaginta hebdomades numerari; sed in hoc vicesimo definiendo anno plurimum ab alijs discrepat hæc sententia;

non

non enim ab obitu Xerxis ipsum numerat, sed ab eo tempore, quo in regni communione à Xerxe parente vocatus fuit Artaxerxes, qui decem ferè annis cum Patre regnavit, vel Regis speciem habuit; quamobrem si ratio habenda sit temporis, quo Artaxerxes solum inivit imperium, non à vicésimo, sed à decimo anno ipsius inchoandę erunt hebdomades septuaginta. Ita tenet P. Petavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. cap. 35.*

10 Octava opinio assertit, non quidem ab anno Artaxerxis Longimani vicésimo, sed deinde anno vigésimo tertio eiusdem Regis inchoatas fuisse hebdomadas: nempe anno, quo Nehemias solemnem Urbis dedicationem celebravit. Porrò hęc annus iuxta hanc opinionem fuit octavus, ex quo solus imperavit Artaxerxes, nequè enim Xerxes imperavit nisi viginti annis: si ergo sub medium quinti anni ipsius coepit vnà cum illo imperare Artaxerxes, utiquè vigésimus tertius Artaxerxis annus, ex quo cum Parente coepit, recurrere videtur cum octavo anno, ex quo post mortem Parentis solus imperavit. Ab hoc placito stat P. Tyrinus, *tom. 1. in Chronico, cap. 28. conclus. 5.*

11 Nona sententia illorum, quos nominibus suppressis memorat Eximius D. *tom. 1. in 3. part. disp. 1. Sect. 2. circa finem*, docet anno Ar-

Sententias refert de initio, &c. Sect. 4. 255
taxerxis trigesimo secundo initium habuisse
septuaginta hebdomades.

SECTIO QUINTA.

SENTENTIA, QUÆ NOBIS POTIOR
apparet, proponitur, & expeditur.

I NTER tot discrepantes sententias illa, ut reor, proprior vero est, & recta Chronologiæ magis consentanea, quæ initium septuaginta hebdomadarum sumit ab anno vigesimo Artaxerxis: huius sententiæ probatores sunt plurimi, & gravissimi Viri; eam nam quæ defendit antiquissimus Scriptor Julius Africanus, *lib. 5. Annalium*, adnotante D. Hieronymo *in hoc capit. 9. Danielis*, Chrysofomus *in 2. Oratione adversus Judæos*, Theodoretus, Dionysius Carthusianus *in Commentarijs suis in hoc 9. caput Danielis*, Beda, *in lib. 3. Expositionis Exdræ, cap. 16.* idemquæ latius *in lib. de Ratione temporum, cap. 7.* Rupertus *in lib. Danielis, cap. 15.* Author Historiæ Scholasticæ *in Danielis historia, cap. 10.* Joannes Thomafius, *tom. 1. Annalium*, D. Antoninus, *1. parte Chronica, tit. 3. cap. 8.* Petrus Galatinus, *lib. 4. de Arcanis catholica veritatis, cap. 16.*

2 Ex RR. & quidem sapientissimis eandem
sen-

sententiam illustrant Torniellus non vno in loco, nempè in 6. *etate*, anno 70. num. 7. Et anno 103. num. 4. è Societate nostra P. Pererius, lib. 10. in *Danielem* ad illa verba *scito ergo*, &c. Et lib. 11. part. 2. Gordonus in *questionibus Chronologicis*, cap. 15. periodo 7. à num. 17. & sequentibus, nec non in *annis expansis ad annum vigesimum Artaxerxis*, Salmeron, tom. 1. *Prolegomen.* Villalpando, tom. 3. part. 1. lib. 3. cap. 3. eam communem dicit sententiam, sicut & Eximius D. tom. 1. in 3. part. disp. 1. Sect. 1. Salianus, tom. 5. *Annaliarum ad Annum Mundi 3609.* num. 2. Nicolaus Lombardus, in 2. lib. *Esdrae*, *quest.* 5. *preambuli*: extra Societatem novissimè accedit Bernardus Langui in *Apparatu Chronologic. ad concordiam Evangelist.* part. 2. cap. 489. vt omittam eos, qui annos priores Artaxerxis in paternos annos inferciunt; & decem minimum annis, imperij Persici longitudinem minuunt, in quibus P. Turcelinus, & Samerius in suis Chronologijs, nec non Petavius, & Tyrinus supra laudati, quibus prævit Gerardus Mercator.

3 Probatur primò: etenim quæcumque Gabriel hoc loco docet de initio septuaginta hebdomadarum, ea omnia præstat, replet sententia nostra. Ait Gabriel, principium hebdomadarum petendum ex eo tempore, quo exiit sermo, vt ædificetur Jerusalem, & Pla-

teæ,

reæ, ac muri eius extruerentur in angustia tēporū; atqui à solo Artaxerxe, qui misit Nehemiam, legitur exiisse mandatū, datāquē potestātē reparādi, & reficiēdi Urbem, vt narrat libet Nehemiæ.

4 Illud prætereà *in angustia temporum*, bifariām intelligi potest ex mente P. Pererij, Cornelij, & Tirini; nam *angustia temporum* significare poterit magnam aliquam vexationem, & periculum, quo quis premitur, & vrgetur; & hoc optimè congruit nostræ opinioni, sicut erim traditur in *lib. Nehemiæ, capit. 4.* qui Duce Nehemia muros Jerusalem extruebant, in tantum vexabantur, & infestabantur à vicinis hostibus, vt etiam qui opus faciebant, cum armis esse, quasi parati ad pugnam, cogerentur. Sic enim inquit Nehemias *dict. capit. 4. v. 16. media pars iuuenum faciebat opus, & media parata erat ad bellum, lanceæ, & scuta, & arcus, & lorice, & principes post eos: qui ædificabant in muro, vna manu suam faciebat quisque opus, & altera ferebat gladium.*

5 Potest etiam illud *in angustia* significare, ædificationem platearum, & murorum Jerusalem angustissimo, breuissimoquē tempore esse absolutam, idquē ait Nehemias, *capit. 6. v. 15. completus est numerus vigesimo quinto die mensis Elul, quinquaginta diebus: quod videri non debet incredibile; siquidem in opere faciendo*

258 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
multa hominum millia laborabant dies, noc-
tesquè, studio, diligentiaquè summa; aderant-
què Principes Judæorum, qui opera valdè vr-
gebant, à quo nostra haud descilcit sententia.

6 Confirmatur nostra probationis assump-
tum: quemadmodum enim divina Scriptura
solùm Artaxerxem memorat, à quo data fuerit
potestas extruendi muros Jerusalem, ita soli Ne-
hemix æificatæ Urbis, extructorumquè mœnium
laudem attribuit; namque Author libri *Eccle-
siastici*, in cap. 49. enarrans virtutes, & laudes
eorum, qui Populo Hebræo insignes, ac memo-
rabiles fuerunt, sic de Nehemia scribit *Ps.* 115. *Et
Nehemias in memoria erit multi temporis, qui ere-
xit nobis muros everfos, stare fecit portas, & se-
ras, qui erexit domos nostras.* Et quidem ex lib.
Nehemiæ, seu *Esdrae secundò*, liquidum fit, Ne-
hemix diligentia, seu opera reedificatam fuisse
Jerusalem.

7 Sermonem verò huiuscemodi reedifica-
tionis exiisse anno vigesimo Artaxerxis, patet
ex 2. *Nehemiæ cap.* *Ps.* 1. ubi id temporis config-
natur hincè verbis: *factum est autem in mense
Nisan anno vigesimo Artaxerxis Regis: notatis-
què modo, & circumstantijs obtinendi faculta-
tem à Rege, pergit Nehemias, Ps.* 17. inquit.
*Et dixi eis (nempè Judæis) vos nostris afflictio-
nem, in qua sumus, quia Jerusalem deserta est, &*
por:

Sententia, quæ nobis potior, &c. Sect. 5. 259
porta consumptæ sunt igne. Venite, & ædificemus
muros Jerusalem: Et Ps. 18. ait, & indicavi eis ma-
num Dei mei, quòd esset bona mecum, & verba
Regis, quæ locutus esset mihi.

8 Quæ, & plura alia, quæ habentur in dic-
to capite secundo Nehemiæ, apertè ostendunt,
eo vigesimo anno Artaxerxis, ab eodem Rege
factam esse potestatem Nehemiæ, & alijs Judæis
reædificandi Jerusalem, & muros eius; huiuscè-
què reædificationis historia per plura sequentia
capita eiusdem libri Nehemiæ exquisita distinc-
tione proponitur. Quamobrèm conspicuum fit,
eo vicesimo anno Artaxerxis exivisse, & audi-
tum fuisse sermonem, ut iterùm reædificaretur
Jerusalem, de quo Gabriel apud Daniele in
hoc nostro capite.

SECTIO SEXTA.

EADEM SENTENTIA EX SUCCESSIONE
Imperatorum Persidis, & recta Chronologia fir-
matur, ostenditurque, anno vigesimo Artaxerxis
Longimani initium habuisse hebdomades
à Daniele prænuntiatas.

1 **E**X prælibatis sectione præcedenti,
imo ex ipsa Sacra Scriptura const-
tat, sermonem, sive Edictum de reædificanda Je-

260 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
rusalem emanasse ab Artaxerxe, Persarum Imperatore; cæterum quia eiusdem Imperij cognomines extiterunt plures Imperatores, Artaxerxes nuncupati; posset inde dubitari, à quo illorū concessa fuerit potestas Nehemiæ, ac Judæis reedificandi Jerosolymā? Communis verò sententia recepta ab illis etiam, qui nostræ non parum adversantur, ut sunt P. Cornelius, Petavius, & Titinus, docet fuisse Artaxerxem Longimanū, ratione quidem optima, ad cuius intelligentiam prænotandum est, tres fuisse præcipuè Artaxerxes Persarum Imperatores: eorum primus fuit Artaxerxes Longimanus, seu Macrochir, qui quidem ideo Longimanus dictus est, quòd manum, seu brachium dexterum altero maius haberet, ut est apud Plutarchum *in Artaxerxe*, sive quòd utrumque brachium cæteris hominibus longius haberet adeò, ut stans sua genua contingeret extremis digitis.

2 Secundus Persarum Imperator nuncupatur etiam Artaxerxes, cui memoriæ felicitas cognomen dedit, ideoquè dictus Mnemon. Tertius habuit proprium Ochi nomen, quasi cognomen additum, & ab omnibus nuncupatur Artaxerxes Ochus.

3 Igitur Artaxerxes Longimanus imperavit annis quadraginta, ut docet Tertullianus, *capit. 8. adversus Judæos*, D. Hieronymus *in cap. 4. Eze-*

Ezechielis, Eusebii in Chronico, Diodorus, Olympiadis 78. anno 4. Et rursus, Olympiade 88. anno 4. Beda, & alij, quibus adfentiuntur Toraniellus, anno 183. sexta etatis, Sallianus, Anno Mundi 3629. num. 1. & alij RR. quamvis nonnulli quadraginta quatuor annos ipsi tribuant ex mendoso Diodori textu, vel potius interpretatione decepti, ut cum alijs animadvertis Sallianus, Anno Mundi 3629.

4 Imperio Persarum, Artaxerxe Longimano mortuo, successit Xerxes filius, & huius nominis secundus Persarum Imperator, qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptus; at cum is, ut scriptum Ctesias reliquit, in quodam festo ebrius esset, atque in Regia sua dormisset, ingressi Secundianus, quem alij Sogodianum appellant, Artaxerxis filius Spurius, & Pharnacias Eunuchus illum interficiunt, die à Patris morte, quinta, & quadragesima.

5 Secundianus Regno potitus, ut scribit idem Ctesias, post sex Regni menses, & quindecim dies, in cineres coniectus occisus fuit ab Ocho, qui postea Darius, seu Darius Nothus appellatus fuit, Spurius scilicet filius Artaxerxis: porro his duobus sive Regibus, sive Primatibus, vnus annus communiter tribuitur.

6 Deinde Darius Nothus imperavit annos

novemdecim, neque ei plures, pauciores vè tribuit Eusebius *in Chronico*, quàm vndeviginti, quæ est Diodori quoque Siculi sententia *in fine anni 1. Olympiadis 89. & cursus ad finem lib. 13.* adstipulanturquè Torniellus, Tirinus, & alij, vt propterea æstimare possimus, mendum in Ctesiam irreplisse, vbi legimus, cum triginta quinque annos regnavisse, quod sine perturbatione totius Chronologiæ Persicæ admitti non potest, vt Salianus notat *Anno Mundi 3649. num. 1.*

7 Post Darium Nothum Imperium obtinuit Artaxerxes Mnemon, seu Memor, filius Darij, & Parysatidis, vt ex Diodoro, Xenophonte, & alijs constantè Chronologi docent: imperavit autem annos quadraginta, vt Author est Eusebius *in Chronico*, ex Africano, & Manethone, vt fatetur Scaliger, Beda *de 6. etate*, D. Hieronymus *in cap. 4. Ezechielis*, Julius Africanus, *lib. Adversus Judeos*, quem sequitur Pamelius, *num. 70.* Ado, Viennensis *in Chronico*, Freculphus, Marianus Scotus, Hermannus Contractus *in suis Chronicis*, Pererius in Daniele, Torniellus 243. *anno sextæ etatis*, Leunclavius *in Chronologia Xenophontea.* P. Salianus, *Anno Mundi 3689. num. 1.* & alij, etsi Plutarchus in eius vita in Græco, latinoquè textu ei attribuat annos sexaginta duos Imperij, & vitæ quatuor, &

nonaginta; quem in Regni annis secutus est Severus Sulpitius, *lib. 2.* sed errorem in numeros irrepsisse, & quadragintaduos, pro sexaginta duos, legendum, vult Sigonius; alij quadraginta tres annos, alij quadraginta quinque ipsi concedunt Imperij: omnes tamen, vno excepto Functio, quadraginta saltem concedunt illi Regni annos, qui numerus frequentiori, & potiori sententia probatur.

8 Post obitum Artaxerxis Mnemonis filius eius Artaxerxes Ochus imperavit annis viginti tribus, vt asserunt Diodorus, *lib. 15. fine, & 16.* Severus Sulpitius, Sigonius, Henricus Samerius, Gordonus *in suis Chronologis*, Salianus, *Anno Mundi 3712. num. 1.* licet Eusebius viginti sex annos ipsi concedat Imperij, huic adsentiantur Beda, & Pererius, Tornielus, & è Sectarijs Functius, Scaliger, & alij quidam.

9 Tam sic: Artaxerxis Ochi, qui vltimus fuit ex his, qui nomine Artaxerxis notantur, Imperij principium incurrit in principium Olympiadis centesimæ quartæ, iuxta communem sententiam à præcitatis Chronologis probatam, atque adeò annus vigesimus Artaxerxis Ochi incidit in Olympiadis centesimæ octavæ annum quartum; ab hoc tempore vsquè ad Olympiadis centesimæ nonagesimæ quartæ annum tertium, vel quartum, quo scilicet anno natus fuit

Christus Dominus, iuxta communissimam Chronologorum sententiam, non possunt numerari, nisi anni trecenti quadraginta quatuor, & ad ipsius Passionem & Mortem trecenti septuaginta octo, qui minimè complent hebdomades septuaginta à Daniele prædictas, quamvis annorum lunarium intelligantur; huiuscè enim qualitatis hebdomadæ septuaginta conficiunt annos quadringentos septuaginta octo perfectos, & solares, ut *Sett* 8. plenius innotescet; ad quam summam complendam desunt anni centum.

10 Nec iste annorum numerus perfici poterit, etiam si sursùm ascendendo initium hebdomadarum exordiamur à vicesimo anno Artaxerxis Mnemonis, qui annus incurrit in quartum Olympiadis nonagesimæ octavæ; cœpit quippè imperare anno primo Olympiadis nonagesimæ quartæ, ut docent Diodorus Siculus *in fine anni primi 89. Olympiadis, & lib. 13.* Saliarius, *Anno Mundi 3650. num. 1.* Petavius, *tom. 2. de Doctr. temporum, lib. 13.* Anno Mundi 3579. *fine.* Gordonus *in annis expassis An. Mund. 3599.* licèt hi duo Authores ad finem anni quarti præcedentis Olympiadis initium Imperij huius Artaxerxis referant, quod parùm nobis officit; at assertioni nostræ suffragatur Torniellus in aureis utiquè suis tabulis sextæ ætatis, cui eò libentius adhæreo, quò dilucidius, examussimque sacram

cram, profanamquè tradit Chronologiam. Quapropter annus vigesimus Artaxerxis Mnemonis fuit trecētesimus octogesimus quartus ante ortū Christi Domini: quod si addideris annos triginta quatuor inchoatos vitæ ipsius Assertoris nostri, fient anni quatuorcenti decem octo, & consequentèr defunt anni sexaginta ad complendos quatuorcentos septuaginta octo, quòt scilicèt complectuntur hebdomades septuaginta.

II Hoscè autem sexaginta annos in nostra sententia habemus; nimirum novemdecim Artaxerxis Mnemonis, Darij Nothi decē, & novem, Xerxis secundi, & Sogodiani vnum, & Artaxerxis Longimani viginti vnum: conspicuum ergò fit, initium hebdomadarum referendum esse ad annum vigesimum Artaxerxis Longimani.

SECTIO SEPTIMA.

ALIJS ARGUMENTIS NOSTRA SENTENTIA de initio Septuaginta hebdomadam stabilitur.

I **F**ULCITUR prætereà nostra sententia; quoniàm, cum Daniel, aut Angelus potiùs, apertè ordiatur hebdomades septuaginta *ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem*, hic exitus sermonis non de

de prophetico sermone Angeli, aut Dei intelligendus est: tum quia, cum talis sermo reconditus sit, nec mortalibus publicè notus, congruè dari non poterat, quasi nota exordij septuaginta hebdomadam, quæ debet hominibus esse perspicua, vt inde enumerari incipiat: igitur decretum accipiendum est Principis alicuius, cui Judæi eo tempore parent.

2 Tum quia promissio de Jerosolyma restauranda divinitus facta fuit varijs vicibus, & temporibus valdè distantibus: ergò ex hac promissione divina non posset vnum certum indicium desumi: antecedens patet; nam per Isaiam *cap. 44. v. 26.* dicitur: *Tibi dico Ferusalem: habitaberis, & Civitatibus Judæ, edificabimini, & deserta eius suscitabo:* consilimilia habet Isaias *capit. 45. v. 13.* & per Jeremiam idem vaticinium prolatum fuit *cap. 27. v. 22. Et cap. 29. v. 10. Et per Baruch, cap. 2. v. 34. in cap. 4. v. 23.* vt iam de Daniele, & alijs sileam.

3 Danieli autèm facta fuit huiuscemodi promissio quingentis viginti septem annis ante ortum Christi Domini, scilicèt anno vltimo septuagenariæ captivitatis, & primo, vnicoque, nec integro Darij Medi Chaldæorum Imperatoris, deducitur ex ipso *cap. 9. Danielis, v. 1. & 2.* hiscè verbis: *In anno primo Darij filij Assueri, de semine Medorum, qui imperavit super Regnum Chal-*

Chaldeorum: Anno vno Regni eius, ego Daniel, &c. vbi relata oratione, qua Deum exoravit Daniel, subiungit ipse visionem, & oraculum de hebdomadibus septuaginta, quod ab Angelo Gabriele accepit, vt cernere est *dict. cap. v. 22. & seqq.* notat què hoc tempus Salianus, *An. Mund. 3616. num. 1. 87. & 88.*

4 Jeremias verò sexcentis annis ante Christi Domini nativitatem, iam prædixerat eam Hierosolymæ reparationem: etenim Jeremias mortuus fuit anno Mundi 3448. & ante Christum natum 605. vt docent Torniiellus, *Anno 2. sextæ ætatis, num. 6.* Christophorus à Castro in *Jeremiam, cap. 1.* Maldonatus, *prefatione in Jeremiam, cap. 1.* Salianus, *Anno Mundi 3448 num. 1.* quin imò prophetia Jeremiæ de reparanda Hierosolyma refertur à Saliano ad Annum Mundi 3429. nempe ante Christum annis sexcentis, & viginti quatuor.

5 Baruch autem discipulus, assecla, & scriba Jeremiæ fuit, eiusquè particeps annorum, vt passim omnes notant; quapropter etsi aliquos annos supervixerit, tamèn ferè centum annis, antequàm possent inchoari hebdomades, mori debuit: ergò decretum de restauranda vrbe Hierosolyma accipiendum non est à temporibus, in quibus prælibata vaticinia prolata fuere; sed potius intelligendum, fuisse edictum Principis alicui-

cuius humani, cui Judæi eo tempore subiecti essent; at nullus alius Princeps profertur, vel proferri potest, à quo decretum ædificandi, quod quærimus, editum sit, nisi Artaxerxes Longimanus; nec aliud tempus congruè assignari valet, præter ipsius annum vigesimum: igitur ita tenendum sanè est.

6 Assumptum probatur; quoniam licet Cyrus audito oraculo Isaïæ, de quo supra, ducentis ferè annis ante prædicto, ex templo edixerit, id opere compleri, ut *ex fine lib. 2. Paralipomenon, & ex lib. Esdræ, capit. 6. v. 3.* colligitur, tamen Cyrus in hoc suo decreto nullum verbum fecit de extruenda Civitate, sed de Templo dumtaxat, ut constat ex *lib. Esdræ, cap. 1. 2. & 3. Et cap. 6. v. 3. & 4.* ibi: *Cyrus Rex decrevit, ut domus Dei ædificaretur, quæ est in Jerusalem; cum autem mandatum illud Cyri per invidos Judæorum hostes factum esset irritum, & Israelitæ in ædificando Templo desides fuissent, instauratio Templi à Deo iniuncta est per Prophetas, accessitque mandatum Regis Persarum Darij Histaspidis, ut patet ex 1. Esdræ, capit. 6. v. 3. Aggæi, cap. 1. v. 1. Zachariæ, cap. 1. v. 1.* Darius tamen Histaspides Templi tantum extruendi potestatem fecit, ut ex prædicto Esdræ loco conspicuum est, & reverà illud tantum eo regnante restitutum est, ut habetur eodem *cap. 6. Esdræ, v. 15.*

7 Tandem licet Esdras, vt ipse narrat *lib. 1. cap. 7.* ascenderit Ierusalem cum decreto Artaxerxis, vtique Longimani, anno septimo ipsius Imperij, tamen in eo mandato nullus est sermo de edificandis Hierosolymorum muris, sed de conferenda ei pecuniarum ingenti summa, aliarumque rerum subsidio, ad ritum Dei Coeli at-
tinente.

8 Idquæ videtur confirmari ex *lib. 1. Esdræ; cap. 6. v. 13. 14.* ibi: *Igitur Thathanai Dux regionis trans Flumen, & Stharbazanai, & consiliarij eius, secundum quod præceperat Darius, sic diligentè executi sunt. Seniores autem Iudeorum edificabant, & prosperabantur iuxta prophetiam Aggai Propheta, & Zacharia filij Addo, & edificaverunt, & construxerunt, iubente Deo Israel, & iubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe Regibus Persarum, & compleverunt domum Dei istam usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darij Regis.* Esdras igitur in hunc finem ascendit Ierusalem, vtique visitare Judæam, & Ierusalem in lege Dei, ferreque argentum, & aurum, quæ Rex, & Consiliatores eius sponte ei obtulerant.

9 Hoc verò Artaxerxis Longimani mandatum septimo Imperij eius anno Esdræ concessum fuit, vt constat ex *lib. 1. Esdræ, capit. 2. v. 8.* alterum obtinuit Nehemias anno vigesimo eiusdem

dem Artaxerxis, quo permittitur ædificatio Urbis, vt patet *lib. Esdræ 2. & Nehemiæ cap. 2. v. 17.* igitur nullus alius Princeps, nec tempus aliud assignari potest pro initio hebdomadarum, nisi Artaxerxes Longimanus, ipsiusquæ Imperij annus vigesimus.

SECTIO OCTAVA.

EX CHRONOLOGIA REGUM PERSIDIS,

& Lagidarum in Ægypto confirmatur iterum sententia eadem.

IDEM profectò conficitur ex Chronologia Imperatorũ Persidis, & Ægypti; quoniam Artaxerxes Longimanus imperavit annos quadraginta: Xerxes secundus, & Sogodanus vnum dumtaxat annum; Darius autem Nothus vndecim annis Regnum tenuit: Artaxerxes Mnemon annos quadraginta; Artaxerxes Ochus annos triginta tres, prout superiori sectione fuit ostensum.

2 Arses verò Ochi minimus natus ex arbitrio Bachaos Eunuchi imperio sufficitur, eumquæ Tertullianus Argum vocat, & vno anno regnasse tradit, manifesto vtiquæ mendo; omnes enim Chronologi ei tres, aut certè quatuor annos regni tribuunt. Justinus *lib. 1.* eum prætermittit, ita vt Ocho Darius statim succedere

videatur, nec tamen aperte excludit; potius ergo sententia tres annos illi consignat cum Diodoro initio *lib. 17.*

3 Eiusdem imperij successor fuit Darius nuncupatus antea Codomanus, ut ex Diodoro Salianus notat *Anno Mundi 3716. num. 1. & 2.* qui annis novem Imperium obtinuisse, notat. Quibus peractis, cum victus esset ab Alexandro Macedone Rege, Persarum Imperium translatum fuit in Macedonum Reges, postquam ducentos, & octo cum dimidio stetisset annos, nimirum Olympiadas quinquaginta duas, & non amplius, ut optimè P. Salianus, *Anno Mundi 3724. num. 10. & 11.* evincit.

4 Alexander autem Magnus postquam Persarum obtinuit Imperium, septem annos regnavit, obiitquè Olympiadis centessimæ quatuordecimæ anno primo, ut ex communi placito apud Chronologos videre est in Arriano, *lib. 7.* Diodoro, *lib. 17.* Eusebio, *lib. 8. de Demonstrat. Evangelica, cap. 2.* Josepho, *lib. 1. contra Apionem* aiente, Alexandrum, profitentur univèrsi, post Olympiade centesima decimaquarta esse defunctum: Severus Sulpitius, *lib. 2.* ubi inquit: *Exacto duodecimo Imperij anno, septimo postquam Darium devicerat, apud Babyloniam defunctus est.* Inchoandi ergo sunt hi duodecim anni ab initio Regni Macedonum, ab Alexandro ob-

272 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
ti; idque Scriptura perspicuè consignat *libro 1. Machabaorum, cap. 1. v. 8. & regnavit* (inquit) *Alexander annis duodecim, & mortuus est*, eoque integros profectò intelligere oportet, mortuus quippè fuit inchoato tertio decimo Regni Macedonum, & septimo Imperij Persarum, ut ex præcitatæ Authoribus tradit P. Sallianus, *Anno Mundi 3230. num. 1. & 2.*

5 Mortuo Alexandro, Imperium eius contritum fuit, prout prædixerat Daniel, *capit. 11. v. 4.* hisce verbis: *Et cum steterit* (scilicet Alexander) *conteretur Regnum eius, & dividetur in quatuor ventus celi, sed non in posteros eius, nec secundum potentiam illius, qua dominatus est, lacerabitur enim Regnum eius etiam in externos exceptis his. Et cap. 8. v. idem* Propheta prædixerat divisionem illam: *factum est* (inquit) *cornu magnum, & orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventus celi; In Ægypto enim* inquit D. Hieronymus primo regnavit Ptolemæus Lagi filius, id est, ad meridiem: in Macedonia Philippus, qui, & Aridæus, frater Alexandri, id est ad occidentem: Syriæ, Babylonis, & superiorum locorum Seleucus Nicanor: id est ab oriète: Asiæ, & Ponti, cæterarumque in ipsa plaga Provinciarum, Antigonus: id est, ad Septentrionem. Hæc secundum totius orbis plagas dicimus. Sic ipse.

6 Non magno post tempore, ait Justinus,
qua-

quasi regna non præfecturas divisissent, sic Reges ex Præfectis facti magnas opes non sibi tantum paraverunt, verum, & posteris reliquerunt; quod Scriptura non tacuit *lib. 1. Machabeorum, cap. 1. v. 9. Et obtinuerunt pueri eius* (nempe Alexandri) *Regnum unusquisque in Regno suo, & imposuerunt sibi omnes alademata post mortem eius.* Præcipua tamen regna, quorum mentio deinceps fit in facta pagina, sunt duo, Syriae, scilicet, & Ægypti, quorum illud Regnum Aquilonis, & Græcorum, hoc verò Regnum Austri appellatur.

7 Ptolemæus igitur Lagi filius, seu Lagides, & Soter dictus, imperavit in Ægypto annis quadraginta à morte Alexandri, ut Duce Eusebio, omnes passim edocent, in eo tamen non nihil discriminis intercedente, quòd communis sententia inchoatum solùm annum quadagesimum ei concedat, Gordonus verò completum esse, dicat. Id etiam notandum multo paucioribus annis cum diademate, ac Regis titulo imperasse, nempe ab anno ipsius regiminis decimo octavo, ut ex Diodoro, & Plutarcho, P. Sallianus animadvertit, *Anno Mundi 3747. num. 8.*

8 Deinde Ptolemæus Philadelphus Lagidæ filius, in solio sedit spatio etiam annorum quadraginta, ut ex Josepho *lib. 12. capit. 2.* tradit Sallianus, *Anno Mundi 3769. num. 4. Et*

Ann. Mund. 3807. num. 2. & 3. Extincto Philadelpho successit filius Philadelphus, cognomento Evergetes, qui anno Regni sui vigesimo sexto finem vivendi fecit, ut Eusebio placet, quem sequitur Beda, *lib. de Sex aetatibus.* & utrumque P. Petavius, *in Danielelem*, Gordonus, *in Chron. Sallianus*, *Anno Mundi 3733. num. 1.* nec dissentiunt Sectarij, Helvicus, Buntingus, & alij eiusdem sententiae.

9 Regnum Evergetis invadit Regis filius Ptolemaeus Philopator, qui annos septēdecim Regnum possedit iuxta Eusebij, & Bedae Chronologiam, quam confirmat Clemens Alexandrinus, *libro 1. Stromatum*, Tertulianus, *lib. Adversus Judaeos*, ut habetur etiam apud Divum Hieronymum *in Danielelem*, quibus Recentiores magno numero consentiunt; Epiphanius tamen *lib. de Ponderibus*, ei dat unum, & viginti annos, sed nemo, aut recentiorum, aut veterum eam Chronologiam secutus est, ut notat P. Sallianus, *Anno Mundi 3850. num. 1.*

10 Philopator autem ex Eurydice sorore filium, & Regni successorem habuit Ptolemaeum Epiphanem, ut scribit Justinus *lib. 30.* & ex Divo Hieronymo, cum communi tradit P. Sallianus, *Anno Mundi 3851. num. 1.* Regiamque obtinuit dignitatem annos viginti quatuor, iuxta Eusebium, quem de more sequitur Beda, *lib. de*

Sex aetatibus, & ante utrunque Tertullianus, *lib. Adversus Julianum*, Clemens Alexandrinus, *libro 1. Stromatum*, illisque passim Recentiores omnes adsentiuntur, potius quam Epiphanio, *lib. de Ponderibus*, qui ei tantum dat viginti duos annos, nonnullique ex Recentioribus viginti tres, sed potior censei debet prima sententia, utpotè plurium, & antiquorum.

11 Huius Ptolemæi superstites fuere filij duo, quorum grandiori fuit Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon: Philometor, qui maior natu, Regnum obtinuit, & ad triginta quatuor annos regia munia gessit, pluraque de illo habentur *lib. 1. Machab. cap. 11.*

12 Eo autem mortuo, Regnum obtinuit ipsius frater Ptolemæus, cognomento Physcon, qui tamen seipsum Evergetem, sive Beneficum proclamari voluit; ab Alexandrinis autem Cacergetes, sive maleficus appellatus est, ut ex Athenæo notavit Scaliger, ab Epiphanio dictus Philologus; quia eruditus, & Aristarchi discipulus fuit; P. Sallianus verò putat, illum Philologum potius à loquacitate dictum.

13 Nefaria enim eius crudelitas, luxuria, & gula, vix ullam doctrinæ umbram vel suspicionem relinquunt, sed cacoergetis nomen confirmant. Eundem Strabo, *lib. 17.* Et Josephus, *libro 12. ante capit. 5.* Physconem dictum refe-

276 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima:*
runt: id est ventriolum, & deformem, Regnum-
que obtinuit annos viginti novem, vt author
est Eusebius in *Chronico*, Epiphanius, *lib. de Men-*
suris, Tertullianus, *adversus gentes*, apud Pame-
lium, Divus Hieronymus, Clemens Alexandri-
nus, *lib. 1. Stromatum*, Beda *lib. de Sex etatibus*,
Isidorus, & Nicephorus. *capit. 8.* & longo inde
ordine Recentiores, præcipuè Cardinalis Bel-
larminius, Fornicellus, P. Gordonus, Sallerius, &
Salianus, nec non de sectarijs Temporarius,
Functius, Capellus, Calvisius, Scaliger, qui in
Eusebium, *num. 1873.* ait, omnes vno ore illi
viginti novem annos tribuere.

14 Post illum autem in Ægypto regnavit
filius eius, qui præter vulgare Ptolemæi nomen,
dictus est Lathurus apud Josephum *lib. 13. An-*
tiquitatum. cap. 18. Et Plinium, *lib. 16. capit. 30.*
Phylconem vocat Eusebius, retento videlicet
Patris cognomine, apud ipsum etiam Soter dic-
tus fuit; quemadmodum, & apud Epiphanium,
lib. de Mensuris, cum Beda, & Isidoro, in *Chro-*
nicis; eius verò Regnum ad annos triginta sex
protrahi, optimè edocet P. Salianus, *Anno*
Mundi 3973. num. 1. secutus Clementem Ale-
xandrinum, Tertullianum & Divum Hierony-
mum.

15 Lathuri successor fuit Ptolemæus cog-
nominatus Auletes; Alexander enim frater La-
thu-

thuri exiguo tempore, scilicet diebus decem, & novem, tantum imperavit, quamobrem in regum Cathalogo non computatur. Porro Auletes, qui etiam Dionysius nuncupatus fuit, regnavit usque ad annum trigessimum non completum, sed inchoatum, ut ex Eusebio, & alijs colligit P. Salianus, *Ann. Mund. 4003. Et Ann. 3848. num. 3.*

16 Ipsi Ptolemæo Auleti Ægypti Regi mortuo, filius natus maior Ptolemæus, cognomento Dionysius cum sorore natus maiore Cleopatra successerunt, & ut tradunt Eusebius, Strabo, *lib. 17.* Dio, *lib. 42.* Et Salianus, *Anno Mundi 4004. num. 1.*

17 Huius autem Ptolemæi Dionysij anno quarto, ipse victus à Caio Cæsare, moritur, & eiusdem loco sufficitur in Regno à Cæsare Ptolemæus natus minor cum Cleopatra, ut cum Eusebio, Eutropio, & alijs docet Salianus, *Anno 4007. num. 25. & 26.* Ptolemæusque annos quinque regnavit, Cœterum Cleopatra diutius regnum obtinuit, nempe ad annos viginti unum, vel viginti duos, si mensium, quibus vivente patre regnavit, ratio habeatur. Sibi tandem criminiosam vitam eripuit Cleopatra, Olympiadis CLXXXVII. anno tertio, ut Autor est Eusebius in *Chronico Græco, & Latino*: idemque prodit D. Hieronymus, & ex illis P. Salianus, *Anno Mundi 4024. num. 23. & 24.*

18 Hic ergo finis regni Cleopatæ, & Ægypti, & omnium Lagidarum fuit. Totaque Ægyptus Romanorum Provincia effecta est, mense scilicet Augusto, vt enim notat Macrobius, *libro 1. Saturnalium, cap. 12.* recitans causas, obquas Senatus Consulto Sextilis mensis appellatus fuit Augustus, hæc vna fuit, quod Ægyptus hoc mense in potestatem Populi Romani redacta sit, scilicet Imperij Octaviani Cæsaris Augusti anno decimo quarto, & ante Christi Domini ortum annis viginti novem, natus quippe fuit Christus Dominus anno Cæsaris Augusti quadragesimo secundo, & Olympiadis CXCIV. anno tertio, vt ex autoritate, munita recta Chronologia evincit P. Sallianus, *Anno Mundi 4052. num. 26. & 36.* vnde ex hac temporis ratione, & epilogismo annorum ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani, vsque ad annum ortus Christi Domini, iuxta seriem Regum Persarum, Alexandri Magni, & Lagidarum in Ægypto, additis etiam annis 29. Imperij Cæsaris Augusti, fient anni 444. & præterea adiunctis annis triginta quatuor inchoatis, Christi Domini, fiet summa annorum 478.

19 Id quod vltcrius inclarescit; quoniam ab Olympiade LXXXIII. in cuius quarto anno, Nehemias concessit Artaxerxes, vt reedificaret Ierosolymam, vsque ad Olympiadem CXCIV.

numerantur CXI. Olympiades, quarum qualibet quatuor constat annis; & consequenter constituunt annos 444. Annus quippè ultimus Olympiadis CXCIV. suppletur ex anno quarto Olympiadis LXXXIII. Deinde additis annis triginta quatuor inchoatis vitæ Christi, conficitur periodus annorum 478. ab initio Septuaginta Hebdomadum vsque ad Christum patientem, vt ex solutione obiectionum magis elucidabitur.

SECTIO NONA.

*EX CHRONOLOGIA IMPERIJ PERSARUM
& Regni Græcorum alia deducitur nostra sententia probatio.*

Fulcitur quoque idem assumptum, quoniam Imperium Persarum stetit ducentos, & octo annos cum dimidio; prout communis fert Chronologorum sententia consuleta à P. Saliano, *Ann. Mund.* 3724. nu. 11. ijs exceptis, qui nempè idem faciunt initiant Regni Cyri, atque imperij eiusdem, cum tamen Regnum eius 23 annis diuturnius fuerit Imperio eiusdem. Regnum quippe anno primo Olympiadis quinquagesimæ quintæ sumpsit exordium, Imperium autem, quod septem tantum annorum fuit, Olympiadis sexagesimæ an-

no quarto, vt prælibavi *Dissert. 20. Sect. 26.* ex quo, videlicet anno liberationis Judæorum à Babylonica servitute, vsque ad finem Persarum Imperij, Olympiades quinquaginta duæ, id est ducenti, & octo anni numerantur, itaque, cum Curtius ducentos triginta annos Persarum Imperio tribuit, videtur, & ipse Imperium Persarum à Cyri Regno, non ab Imperio, & à devota Babylone inchoasse. Videatur P. Salianus initio Regni Cyri, tum deinde initio Imperij.

2 Disidet quoque non nihil P. Tirinus in *Chronico, cap. 35.* ducentos annos tantum consignans Imperio Persarum; quia licet agnoscat discrimen inter initium Regni Cyri, & Imperij eiusdem, tamen Regno tribuit annos viginti septem; Imperio autem tres solum annos adscribit: unde quatuor annos adimit Persarum Imperio: deinde Cambysi sex præcisè annos concedit, cum tamen octo fiat illi tribuendi, vt ex communi placito ostendimus dict. *Dissert. 10. Sect. 20. num. 7.*

3 Rufus Xerxi primo, seu parenti Artaxerxis Longimani consignat Tirinus annos viginti, cum potius viginti duos ipse regnaverit, vt tradit Toriellus, *Anno sexta ætatis 143. & 144.* nec non eam alijs P. Salianus, *Ann. Mund. 3589. num. 2.* unde fit octo esse annos, quos Tirinus in meritò denegat Persarum Imperio, & proinde illud stetit annis 208. Demp-

4 Demptis verò ab hoc numero annis nonaginta duobus, quot scilicèt fluxere ab initio Imperij Cyri, seu à tempore solutæ captivitatis Judæorum, vsque ad vigesimum annum Imperij Artaxerxis, subremanent centum decem sex anni: his deinde additis ex Imperio Alexandri, & Lagidarum in Ægypto annis trecentis viginti octo, inclusis annis viginti octo Augusti Cæsaris ante ortum Christi Domini, sient anni 444. adiectisque quatuor, & triginta inchoatis vitæ Christi, conficiuntur, anni 478. quibus complentur hebdomades septuaginta à Daniele prænuntiata, & sumpto earum exordio ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani, prout fuerat ostendendum.

5 Assumptum stabilitur ex Regno Græcorum, prout in libris Machabæorum passim vocatur, seu vt alij locuntur ex Seleucidarum Æra, quæ ex communi tam antiquorum, quam Recentiorum sententia, initium habuit anno primo Olympiadis centesimæ decimæ septimæ, vel anno secundo eiusdem Olympiadis, vt P. Salius, Sacræ Scripturæ, & Chronologiæ innitens, optima ratione colligit: stetit autem Seleucidarum, seu Græcorum Regnum annis ducentis, viginti & octo, vt Augustinus Tornielus præcipuè probat, qui instar multorum meritò esse debet, propter eximiam eius diligentiam, eadem-

282 *Sacra Chronologic. dissert. quart. adiecta.*
demque subscribit æque solets in re Chronolo-
gica, & pereruditus P. Salius, *Anno Mundi*
3970. num. 1. & 2.

6 Tum sic: præfatæ Æræ initium incidit
in annum primum Seleuci, & decimum quar-
tum Ptolemæi Lagidæ: id est in Olympiadis cete-
simæ decimæ septimæ annum secundum: finis
verò eiusdē Æræ cadit in annum Ptolemæi La-
thuri trigessimum tertium: hoc est Olympiadis
centessimæ septuagesimæ quartæ annum pri-
mum: adde igitur annos centum triginta qua-
tuor elapsos ab anno vigesimo Artaxerxis Lon-
gimani vsque ad initium Regni Græcorum. In-
super octoginta duos annos à fine eiusdem
Regni Seleucidarum vsque ad ortum Christi
Domini, siuè vsque ad Olympiadis centessimæ
nonagesimæ quartæ annum tertium, quo anno na-
tus fuit Christus Dominus, sicutque annis 444.
quibus si addas triginta quatuor vitæ Christi,
conficietur summa annorum 478. quot scilicet
attingunt hebdomades septuaginta, ab anno
vigesimo Artaxerxis Longimani initium
earum desumendo.

SEC-

SECTIO DECIMA.

OBIECTIONEM AB SCALIGERO INSTI-
tutam proponit.

I **D**E Danielis hebdomadibus disputa-
tionem instituens Scaliger, primò
ex libris Esdræ, & Nehemiæ Persidis Regum
seriem exponit: eo verò spectavit illius cona-
tus, vt Darij Nothi anno secundo, non Hystaf-
pis, vt habetur communiter, Templum à Zoro-
babele, ac Josue conditum, probet, itemque
Maemonis Artaxerxis, non Longimani tempo-
re, Nehemiam è Babylone in Judæam venisse,
simulque tradit, à secundo Darij Nothi anno in-
choari hebdomades septuaginta, & in hunc mo-
dum procedit.

2 Tria sunt expressa in sacris historijs edic-
ta Regum Persarum, quibus ædificandorum
Jerosolymorum, & Templi potestas est facta:
Cyri quidem, *Esdræ, lib. 1. cap. 1. §. 2. Et cap. 6.*
§. 3. Darij, cap. 6. §. 11. Artaxerxis, cap. 7. §. 11.
Non potest edictum esse Cyri id, de quo me-
minit Daniel in nostro textu in illis verbis, *Ab*
exitu sermonis, vt iterum ædificetur Jerusalem,
&c. Nam inde putati anni quadringenti nona-
ginta desinunt in Herodis initium; quod alie-
num est, neque Artaxerxis esse potest: siquidem
Ar-

Artaxerxes ille non est Machrochir, Xerxis filius, sed Mnemon, Darij Nothi filius: ab edicto igitur Darij numerandi sunt, quem non Hystaspis filium, sed Nothum esse contendit Scaliger, vt prælibavi.

3 Porro non potuisse edictum esse Artaxerxis, probat Scaliger, quia si ab anno eius primo putentur anni quadringenti, & nonaginta desinent in annum primum Agonis Capitolini Domitiani, quod est ridiculum; Iudi enim, seu Agones Capitolini instituti fuere à Domitiano, & primus eorum annus refertur ad annum secundum Olympiadis 216. qui cadit in annum octogesimum octavum Christi Domini, vt notat P. Gordonus, *tom. 2. Chronologia ad annum 88. Christi, ex Suetonio in Domitianum, capit. 4.*

4 Rursus Nehemiam pervenisse ad Alexandri Magi tempora, & consequentèr ad Regnū Darij, quem vicit Alexander, probatur à Scaligero, quia ultimus Persarum Rex, cuius in Scriptura mentio fit, est Darius. vt constat Nehemiæ *cap. 11. v. 22.* sub quo Nehemias testatur, Jeddoam Pontificem fuisse; & quod nemo negare potest, is est, qui Alexandro Ierosolymam ingredienti obviam in pontificio ornatu venit. Igitur Darius iste æqualis Alexandri Magni fuit, & consequentèr hic Darius est, is quem
Ale-

Alexander vicit, ultimus Rex Persarum. Quod cum ita sit, Nehemias pervenit ad Alexandri tempus, & subinde reedificatio Jerosolymorum non potuit perfici a Nehemia tempore Artaxerxis Longimani.

5 Præterea Sanaballetes Samaritanus Nehemiam Jerosolymorum mænia reficientem prohibere conatus est, vt habetur, Nehemix, c. 4. v. 1. & seqq. ibi: *Factum est autem, cum audisset Sanaballat quod edificarem murum iratus est valde, & motus nimis subsanavit Judæos, & dixit coram fratribus suis, & frequentia Samaritanorum: quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt, & complebunt in una die?* Sanaballetes Alexandri castra sequutus est, eique pugnanti cum auxilio præsto fuit, vt refert Josephus: ergo Sanaballetes Nehemix ætate vixit, adeoque fuit uterque Magni Alexandri Synchronus,

6 Confirmatur secundo: Sanaballetes filiam suam nuceptam Nicaso in matrimonium dedit Manassi tratri Pontificis Jaddi, sive Jeddoæ, authore Josepho lib. 11. cap. 7. & 8. ob idque Nehemias Manassem expulit, vt colligitur Nehemix cap. 13. v. 28. ibi: *De filiis autem Jojada filij Elia sib Saceraotis magni gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me: igitur Sanaballetes vixit tempore Nehemix: At idem Sana-*

balletes fait Synchronus Alexandri Magni, vt supra ostensum est: ergo Nehemias quoque vitam duxit imperante Magno Alexandro, qui, devicto Dario, ultimo Persarum Rege, ipsius Regnum obtinuit. Porrò hìc Darius fuit nuncupatus Nothus, & Arsami filius, ante dictus Codomanus, floruitque centum fere annis post Artaxerxem Longimanum: ergo Nehemias non potuit instaurare Jerusalem anno vigesimo Artaxerxis Longimani.

SECTIO UNDECIMA.

ARGUMENTIS SCALIGERI FIT SATIS.

1 **R**espondeo. sermonem de reedificanda Urbe Jerosolyma, cuius meminit Daniel, non posse equidem intelligi de edicto à Cyro promulgato; Cyrus quippè nullum verbum fecit de extruenda Civitate, sed de Templo duntaxat; vt ex initio *libri Esdræ*, constare potest, & nos *Seet. 7.* ostendimus. Neque insuper id sermonis reedificandi Jerusalem exponi valet de edicto aliquo concesso ab Artaxerxe Mnemone, quia ab huius Imperatoris tempore vsque ad Christum Dominum nullo modo possunt computari hebdomades septuaginta, sivè sint annorum solarium,

at-

atque adeo conficiant annos quadringentos, & nonaginta, sive sint annorum lunarium, & contineant tantum annos quadringentos, & septuaginta octo; multo enim pauciores anni reperientur ab Artaxerxe Mnemone usque ad Christum Dominum, & pauciores à Dario Notho, iuxta ea, quæ superiori *Sect. 8. & 9.* tradidimus.

2 Intelligendum est ergo promulgatum esse præfatum edictum ab Artaxerxe Longimano, qui nuncupatus est Machrochir, & ab eius anno vigesimo, ut fusè à nobis probatum est: nec quidquam adversus nostram sententiam evincit Scaliger, fieri enim non potest, Nehemiam synchronum fuisse Alexandri Magni, vel ad ipsius tempora pervenisse, quoniam Jeddoz, qui apud Tigutinam versionem Jaddua, & à Josepho Jaddus dictus est, ut ex eodem Josepho liquet, Pontificatum iniit regnante Artaxerxe Ocho, id quod probat P. Saliatus, *Anno Mundi 3690. num. 2. & 3.* scribit ergo Josephus, Artaxerxe Ocho regnante, Jonatham, seu Joannem Pontificem, fratrem habuisse nomine Jesum, seu Josue, cui Bagoses, Dux Ochi primarius, promiserat, se Pontificatum datutum: qua fiducia Josue cum liberius cum fratre in Templo altercatur, tantam Pontifici movit iram, ut ab eo in Templo interficeretur, quam iniuriam, inquit Josephus, Deus non dissimulavit, sed Populus
hac

hac de causa libertatem amisit, & Templum à Persis pollutum est. Amissionem libertatis Josephus vocat tributum ab eodem duce impostum, ut priusquam quotidianas hostias offerrent, in singulos annos quinquaginta dragmas penderent. Pollutionem autem Templi vocat ingressum Persarum infidelium in Templum.

3 Mortuo igitur Joanne, seu Jonatha, Pontificatum accepit filius eius Jaddus, & Pontifex fuit annis quadraginta & vno. Huius vero Pontificatus anno trigesimo tertio, adiit Jerosolymam Alexander, Darij Arsami filij Persarum Regis anno septimo, ut optimè docet P. Saliarius, *Anno Mundi 3722. num. 27. & seqq.* Potrò ad hæc usque tempora pervenire non potuit Nehemias; quoniam si ei demus triginta annos, quot ut minimum habuisset, cum factus est Dux Judæorum Provinciæ, profectò tempore Alexandri ageret iam annos centum quinquaginta ferè: id quod præter naturam illius ætatis fuisset.

4 Consequens probatur; Nehemias siquidem Dux Judæorum fuit anno vigesimo Artaxerxis Longimani, ut subducitur ex ipsius Nehemiæ verbis, *lib. 2. Esdræ, capit. 2. v. 1.* ubi annotato Artaxerxis anno vigesimo, procedit, & refert datam sibi à Rege facultatem eundi Jerosolymam, ut ædificaretur Civitas illa, & ut

Du-

Ducem Israelitici Populi se gessisse: & sic docet communis, receptaque sententia cum Eusebio *lib. 8. de Demonstr. Evangelica, demonst. 2. sub medium.* Igitur si vel triginta tantum annos ageremus Nehemias, quando id muneris inivit, utique in Artaxerxis morte, ageret Nehemias annos quinquaginta, Artaxerxes quippè imperavit annos quadraginta, ut dictum est.

5 Ab hoc præterea tempore usque ad Alexandrum supersunt anni ferè centum iuxta Chronologiam Gordoni, Tornielli, Saliani, & Petavij; colligiturque ex serie Regum Persidis, & Ægypti, supra à nobis tradita, & consequenter, eo Alexandri tempore, ferè centum quinquaginta annos ageret Nehemias: quod rejiciunt P. Salianus, *Anno Mundi 3629. num. 8.* Nicolaus Lombardus *in Esdras, lib. 2. in Expositione liberali, cap. 12. §. 11.* & Petavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. cap. 25.*

6 Et confirmatur, quoniam Zorobabel Dux fuit Judæorum, qui à Cyro dimissi sunt, ut constat ex *lib. 1. Esdræ, cap. 2. 3. & 4.* ea autem libertas Judæis concessa fuit Anno Mundi 3517. id est anno quarto Olympiadis LX. ut prælibavi, *tom. 2. Dissert. 10. Sect. 26. num. 19.* At Darij Nothi, annus secundus fuit Mundi 3632. id est, Olympiadis LXXXIX. annus tertius, intervallumque anni 116. computatis extremis, quod

290 *Sacra Chronologic, dissert. quartadecima.*
intervallum ferè agnoscit etiam P. Peravius, *di-*
Etto lib. 12. cap. 26. calculos subducens ab anno
Periodi Julianæ circiter 4177. quo anno collo-
cat à Cyro concessam Judæis libertatem, vsque
ad annum Periodi Julianæ 4291. quem asserit
fuisse secundum Darij Nothi. Longius etiam in-
tervallum concedit P. Gordonus ab anno primo
solutæ captivitatis vsque ad secundum Darij
Nothi, nempè annos 136.

7 Si ergo hoc anno secundo Darij Nothi
Templum ædificatum fuit à Zorobabele, vt vult
Scaliger opus est, fateri, totidem annis scilicèt
116. vel 114. principatum gessisse Zorobabe-
lem: adde etiam ætatem, quam habuit, cum
Judæorum laxata captivitas fuit, & eorum Du-
catum accepit, quæ viginti, triginta amplius for-
tassis annorum fuit: vixit igitur Zorobabel, vt
minimum, centum quadraginta annos, quod
credibile non est.

8 Prætereà *liber 3. Esdræ, capit. 3. & 4.* nec
non Iosephus, *lib. 11. cap. 4.* testantur, Zoroba-
belem anno Darij secundo, quo Templum ædi-
ficatum est, in Persidem reuersum, Regis corpo-
ris custodem fuisse, quem & iuvenem Esdræ li-
ber appellat, qui tamen centessimum quadra-
gesimum fere annum ex Scaligeriana opinione
tunc agebat; subindeque illa refellenda venit.

9 Idem & in Josue filio Josedech Summo

Sacerdote, & aliquanto etiam manifestius est absurdum, neque enim ad Pontificatum nisi matura iam ætate provehebantur, ut optimè observat P. Petavius, loco proximè citato: itaque Josue, quo tempore Judæi à Cyro dimissi sunt, Pontifex erat, & fortasse aliquot iam annos in ea functione versatus fuerat, nam Pater eius Josedech cum Sedecia in Babyloniam abductus, diu ante solutam captivitatem mortuus est, ut ex longiquo huius captivitatis intervallo, annorum scilicet septuaginta, conijcit Petavius: Salianus autem, qui ipsius Pontificis vitam paulo longiorem, admittere videtur, asserit tamen eum imminente fine desolationis, & captivitatis decessisse, cum quo concinit Genebrardus: quare annum saltem quadragesimum Josue imputandum esse, cum Judæi à Cyro dimissi scunt, nemo dissidebitur. Itaque 160. annos in vivis fuisset, si ad annum secundum Darij Nothi pervenisset, id quod fidem vix obtinebit.

10 Igitur dicendum, Templi ædificationem completam fuisse anno sexto Darij, ut habetur *lib. 1. Esdræ capit. 6. v. 15.* Nec illa perfecta est sub Jeddoa Sacerdote, sed sub Josue, sive Jesu, filio Josedech, vna cum Zorobabel Duce Juda, ut legitur in *lib. 1. Esdræ, cap. 5. ver. 2.* & *Aggæi cap. 1. v. 1. & 14.* quippe Josue pontificem egit, à primo Solutæ captivitatis anno,

292 *Sacra Chronologica dissert. quartadecima:*
vel aliquibus antea, vsque ad 20. vel vltimū im-
perij Darij Hytaspis, iuxta P. Salianū, & Tirinum.
Porro Dariū de quō Esdras, fuisse Hytaspidem,
communi cōsensu docent Chronologi, præcipuē
Salianus ad *Annū Mundi* 3537. num. 1. & 1699.
Gordonus in *Annis exponsis*. Anno Orbis 3488. &
fusè in *quæstionibus*, c. 14. n. 22. Et cap. 17. n. 23.

II Fundamenta verò, quibus Scaliger ni-
titur, tanti non sunt, vt ad prælibata paradoxa, &
incredibilia concedenda nos adigant: fatemur
ergo in *lib. 2. Esdræ*, seu *Nehemiæ*, cap. 12. v. 11. &
22. sermonem fieri de Dario, vltimo Perfarū Re-
ge, nec non de Jeddoæ, seu de Jaddo Pontifice,
qui Alexandro Magno obviam ivit; cæterum non
ideò colligi debet, Nehemiam ad illavsq̄ tem-
pora in vivis fuisse, sinchronum scilicet Jaddi
Pontificis, tum Alexandri Magni; Pericopen
enim illam, quæ Jeddoæ, & Darij meminit, non
ab ipso Nehemia scriptam, sed ab alio quopiam,
attexam, docent Scriptores doctissimi, P. Sa-
lianus, *Anno Mundi* 3629. num. 8. vbi inquit,
posteriores Pontifices, vel Scribas supplevisse,
quæ deerant circa huiusmodi genelogias, vt
pleraque ab Esdra suppleta esse in alijs libris,
communis est sententia: Petavius, *tom. 2. de Do-*
ctrina temporum, lib. 12. cap. 25. Nicolaus Lom-
bardus, in *lib. 2. Esdræ*, sive *Nehemiæ*, capit. 12.
v. 11. vbi annotat, sic ab Esdra suppleta esse, quæ
de

de morte Moysis habentur in fine *Deuteronomij*, quem librum constat, à Moysè esse conscriptum; & idem de Josue morte, ac sepultura, quæ leguntur in fine libri eius; quæ etiam in fine Prophetiæ Jeremiæ habentur de Regno Evilmerodachi, & exaltatione Joachim, quæ satis constat, mortuo Jeremia contigisse.

12 Ad stipulatur P. Tirinus in *lib. 2. Esdra*, cap. 12. v. 10. & 11. inquit versiculum 10. & 22. ab aliquo Scriptore Hagiographo, id est sacro, insertum fuisse huic libro Nehemiæ, ut posteris constaret de successione Pontificum Synagogæ per omne tempus Monarchiæ Persicæ. P. Cornelius à Lapide in *Nehemiam*, confirmatè ait, hoc loco insertum esse à Synagoga Judæorum, quæ tunc regebatur ab Spiritu Sancto, seu ab alio Scriptore à Hagiographo, ad ostendendum continuam Pontificum successionem toto tempore Regni Persarum, usque ad Alexandrum, à cuius gestis incipiunt libri Machabæorum, ut continuam Israelis, hoc est Reipublicæ, & Ecclesiæ Dei historiam pertexant per Machabæos, Pontifices, & Principes usque ad Christum. Primus enim Josue, sive Jesus, qui in hoc *capite* 12. nominatur, fuit Pontifex sub Cyro; ultimus verò Jeddo, seu Jaddus tempore Darij Codomani, & Alexandri.

13 Idque additamenti Cornelius colligi

294 *Sacra Chronologica differt. quartadecima:*
putat ex *ψ. 23. & 26. huiuscē cap. 12. Nehemiæ,*
cuius tempore dicitur fuisse Pontifices Joacim,
& Eliasib, usque ad dies Jonathan, filij Eliasib,
Jonathan autem fuit Pater Jeddæ, seu Jaddi,
quare eum Nehemias non vidit Pontificem.

14 Respondetur secundò, Nehemiam vi-
dise Jaddum puerum, sed non Pontificem:
ita de Recentioribus Interpretibus nonnulli,
quinimo, & ante eos V. Beda, citatus in
Glossa, qui in hunc modum scribit: *In fine hu-*
ius libri (puta Nehemiæ, seu secundi Esdræ)
cum filiorum Joiadæ, filij Heliab, mentio est. quòd
unus ex eis gener fuerit Sanaballat Honoritis, cu-
ius quidem generi nomen tacetur, sed quia Joiadæ
avus est Jeddæ, constat generum de quo sermo est,
patrem eiusdem Jeddæ, aut patruum fuisse: ideo-
que illum superstitè adhuc Nehemia nasci potuisse.
Hactenus Glossa.

15 Illustrat eandem expositionem P. Cor-
nelius, in solutione secunda, inquiens, Nehe-
miam vidisse Jaddum puerum, sed non Pontifi-
cem, quoniam Nehemiæ, *cap. 13. ψ. 28.* dicitur
aliquis filiorum Joiadæ Pontificis dedisse filiam
vxorem Sanaballat Honoritæ, itaque cum sibi
fecisse generum, quem, inquit Nehemias, *fuga-*
vi à me. Nam hic filius Joiadæ fuit Jonathan pa-
tre Jaddi, vel certè fuit frater Jonathan; quare
si tunc Jonathan, vel frater eius habebat filiam
nu-

nubilem, utique poterat, & filium, habere Jaddum: sicut ergo Esdras, Deo dante, fuit longævus, vixitque 147. annos, sic, & longævus fuit Nehemias Esdræ coævus, æquè ac longævi fuisse Jesus filius Josedec, Daniel, & similes illo ævo, idque hoc fine, ut Synagogam in captivitate ex parte prolapsam, in fide, lege, & cultu veri Dei instaurarent, nimirum, ut ille ait: *senium non septit charitas*, quare Jaddo Pontifex, tempore Alexandri Magni, videtur fuisse grandævus, scilicet 94. circiter annorum, ita ut natus sit sub Artaxerxe, vel Dario Notho eius filio, visusque à Nehemia puer, vel juvenis existens; nam ab ultimo anno Artaxerxis ad Alexandrum fluxere 94. anni. Et hac de causa, Jaddoa hic non vocatur Pontifex, sed simpliciter nominatur duntaxat, diciturque genitus à Jonatan. Hæc Cornelius.

16 Cæterum hæc solutio difficilis admodum apparet ex supradictis; incredibile enim sit, tot homines adeò longævos extitisse, quinimo ne de Esdra, nec de Josue, & alio quopiam illius ætatis ostendi potest ea vitæ diuturnitas.

17 Et profectò, si Esdras natus, aut posthumus fuisset. Sedeciz anno undecimo, id est, primo desolationis Jerosolymæ, & Babylonicæ captivitatis, ut edocet, P. Cornelius, nedum 147. annos, sed etiam 160. vixisset Esdras: pro-

hatur, quoniam undecimus Sedeciae annus fuit primus septuagenariae Iudaeorum captivitatis, ut fuse ostensum fuit *Dissert. 10. Sect. 3. & seqq.* Deinde à primo solutae captivitatis anno usque ad Artaxerxis Longimani septimum, quando Esdras missus est Ierusalymam, fluxerunt anni octoginta Imperij Persarum, nempe Cyri septem, Cambysis octo, Darij Histaspis triginta sex, Xerxis viginti duo, Artaxerxis septem: cumque usque ad Artaxerxis vigesimum Nehemias Esdras inducitur successor constitutus non fuerit, ut ex *Esdras cap. 2. v. 1. & 6.* subducitur, utique usque ad id. prope temporis produci potest Esdras vita: imò P. Cornelius usque ad Artaxerxis annum vigesimum septimum illam extendi putat, in Prolegomenis in Esdras; quapropter et dicendum erit, Esdras vixisse annos 170. id quod Cornelius, haud concedit.

18. Fundamentum autem, cui innitur sententia, longævum adeò Esdras existimans, inefficax apparet, nempe Esdras fuisse iam vel natum, vel posthumum in primo desolationis Iudaicae anno, in quo à Rege Babylonis occisus fuit Saraias Summus Pontifex, cuius filius Esdras dicitur, *lib. 1. Esdras, cap. 7. v. 1.* id inquam authenticæ assertionis, haud evincit assumptum adversæ sententiae, quippe, ut Augustinus Tornielius observavit *sexta aetatis anno 164. n. 27.*

satis rectè possumus opinari, Scripturam Sacram, loco *Esdrae citato*, vt aliàs solet, filium pro nepote, aut pronepote, more Hebraico, vsurpasse, præsertim cum videamus ibidem in ipsius *Esdrae genealogia*, alios quoque intermedios fuisse præteritos, qui enumerantur *lib. 1. Paralip. cap. 6. v. 7.* scilicet, Amarias, Achitob, Sadoc, Achimaas, Azarias Johanam, vt patebit conferenti eandem *Esdrae genealogiam* cum ea, quæ dicto *lib. 1. Paralip. cap. 6.* deducitur ab eodem Aaron vsque ad Saraïam.

19 Idcirco multo probabilius credi potest, ex alio Saraïæ filio, vel nepote esse natum Esdram: id ipsum communit P. Salianus, *Anno Mundi 3595. num. 3. & 4.* subinde putat Torriellus, Esdram natum fuisse circa annum vigesimum quintum Darij Histaspis, & quadragesimum annum agentem, missum fuisse Ierosolymam ab Artaxerxe Longimano; illius autem dies obitus incertus est; id solùm quippè habetur ex *cap. 1. & 2. Nehemiae*, anno Artaxerxis vigesimo in Judaici Populi Ducis munere, successisse Nehemiam.

20 Quod verò de diuturnitate vitæ Josue, qui Jesus dictus fuit, non satis ostenditur, cum Pontifex fuerit annis tantum 28. aut 29. vt produnt Salianus, *Anno Mundi 3567. num. 5.* Tiri-nus in *Chron. capit. 41.* Imo Salianus observat, haud

298 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
haud constare de Zorobabele, & Josue quando illi finem, aut Sacerdotio aut Republicæ administrationi imposuissent. Daniel autem ad centesimum ætatis annum pervenisse fatemur cum D. Isidoro, *lib. de Vita, & Obiit, capit. 40.* id tamen minus valde est, quàm quod Scaliger, & P. Cornelius intendunt.

SECTIO DUODECIMA.

ETIUSDEM OBJECTIONIS ULTERIOR *solutio.*

I **Q**UOD attinet ad Sanaballetem, ex communi sententia respondeo, alium Sanaballetem oportere esse eum, qui à Josepho refertur, opem dedisse Alexandro, & alium esse eum, quem à se fugavit Nehemias; hic enim vixit Nehemiæ, & Artaxerxis Longimani tempore; alter verò Darij Codomani, & Alexandri ætate, quos ambos perperam, ut aparet miscuit Josephus, & quod prioris erat, id posteriori tribuit, nimirum affinitatem cum Pontificia familia; nisi forte bis cum Samaritanis affinitatē iunxisse Pontificiam illam domum putemus: Primum Nehemiæ, & Artaxerxis Longimani tempore, quempiam ex filijs Joiadæ Sanaballeti filiam duxisse; ob idque

que à Nehemia reiectum esse; postea Manasse Jaddox fratrem Sanaballeti minoris, & prioris nepotis, filiam itidem in matrimonium habuisse.

2. Quam duplicis Sanaballeti distinctionem agnoscunt P. Sallianus, *tom. 5. Annalium ad Anno Mundi 3718. num. 13.* Petavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. capit. 25.* Nicolaus Lombardus *in lib. secundum Esdrae 16. quæst. præambula, ad cap. 12.* Tirinus, *eodem capit. 12. Nehemie, v. 11.* Cornelius *ibid.* & quotquot existimant, Nehemiam ad Alexandri Magni tempora nullo modo pervenisse, sed iam pridem mortuum, anno fortasè 40. Artaxerxis Longimani, & aliunde Josepho fidem haud negant in eo, quod de Sanaballeto Alexandri synchrono narrat.

3. Id quod colligitur ex eo, quòd ab anno ultimo Xerxis, quo opus reedificationis Jerosolymorum absolutum esse, scribit Josephus, ad Alexandrum Magnū anni sunt 135. iuxta Petavium *in annis expansis, & tom. 2. de Doctr. temp. lib. 12. capit. 25.* cum quo concinit Sallianus *Anno ultimo Xerxis, & Mundi 3589.* tum *Anno prima Imperij Alexandri, ac Anno Mundi 3724.* ab illisque parum dissidet Gordonus, duobus scilicèt annis: igitur 135. annos Sanaballetus vixerat, quando Nehemiam, Urbem Jerosolymam

300 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
mam reædificantem, hostiliter vexavit, ut habe-
tur *Nehemie*, cap. 11. Adde iam annos 30. aut
plures, quibus vixit Sanaballetus, antequam
præfectus militiæ constitueretur; proinde 166.
circiter annum agebat cum ad Alexandrum de-
fecit. Quo circa duos omnino Sanaballetos fuis-
se, par est arbitrari: quorum vnus Nehemiæ, &
Artaxerxis Longimani, alter Darij Codomani,
& Alexandri ætate vixit.

4 Alij verò respondent, magnam Iosephi,
& omnium Judæorum ignorationem rerum
Persicarum fuisse in causa, quòd Persarum, ta-
meti liberatorum suorum, beneficia, ac tempo-
ra neglexissent, memoriæ commendare, & cum
legere quatuor tantum à *Daniele* cap. 11. Reges
Persarum memorari, indeque ad Alexandrum
transitum fieri, non plures Persarum Reges exti-
tisse crediderunt, & propterea ad Jaddum,
Sanaballeti historiam retulerunt. Ita opinatur
Temporarius, *lib. 3. sua Chronologia*, vbi de
Danielis heodomadibus, cui ex catholicis ad-
hæret novissimè Bernardus Lamy in *Apparatu*
Chronologico, part. 2. cap. 4. §. 9.

5 Idemque Author pergit Iosephi, & Ju-
dæorum errata plura, ne quidem levia circa Per-
sarum Monarchiam adnotans. Et quidem quam
multa in his peccet Iosephus, omnes ferè chro-
nologi observant, & res ipsa loquitur, quoniam

annos Xerxi 28. concedit, quem non plures 22. regnasse, supra ex communi sententia didicimus. Præterea sub Artaxerxe, non Xerxe, ut vult Josephus, Nehemias Jerosolymam venit, ut scriptura testatur *Nehemia, cap. 2.* Nihilominus, cum satis non constet falsum esse, quod de Sanaballeto Alexandri Synchrono, & de Jaddo narrat Josephus, non audemus in hoc fidem illi denegare; cum ex prælibatis possit aliter, & congruentè objectioni responderi.

SECTIO DECIMATERTIA.

DUO ALIA SCALIGERI INFRINGIT

argumenta.

I **P** RIMUM, quod validissimum telum appellat Scaliger, sic habet: annis, ante secundum annum Darij, septuaginta, ieiunia quinti, & septimi mensis instituta iam erant, ut *Zachariae cap. 7. v. 5.* significatur ibi: *Cum ieiunaretis in quinto, & septimo per hos septuaginta annos;* at ea non potuerunt alibi, quam Jerosolymis, & ab Ecclesia constitui. Nam nulla solemnia celebrata sunt in exilio, ut ex Scenopegiæ festo liquet; cuius cultus oblivioni traditus est, *Nehemia cap. 8. v. 15. & 16.* sed & Daniel à quarta die Nisan ad vigesimam quartam ieiunat.

Er-

2 Ergo decimaquarta Nisan, Pascha non celebravit: nulla ergo solemnia, aut ieiunia in deportatione instituerunt, sed in Palæstina, iam altari stante, & iugi sacrificio obtinente, illa instituta sunt; cum igitur Zacharias anno secundo Darij prophetans asserit, ante annos septuaginta instiuta esse mensis quinti, ac septimi ieiunia, si ab anno secundo Darij Hystaspis filij, retrò numeres, nempe ab anno periodi Julianæ 4194. desinet calculus in annum quartum a capto Sedecia, quo nulla erat Ecclesia in Palæstina. Quare ab anno secundo Darij Nothi recensendi sunt, ut desinant in annum vigesimum octavum Darij Hystaspis filij, quo tempore Judæi Jerosolymis quidem degebant. Hæc Scaliger in *editione 2.* ubi totum ipsum hebdomadam annorumque Systema ab anno secundo Darij Nothi ad excidium Templi perducit.

3 Respondeo, multa, quæ meritò à nobis improbanda veniunt, in Scaligeriano hoc involvi discursu. Darius quippè, cuius edicto reficiendi Templi potestas est facta Judæis, non fuit Nothus, sed Hystaspis, ut receptissima chronologorum fert sententia: ex Hebræis sic docuit Josephus *lib. 11. Antiquitatum*: ex Christianis omnes tam Græci, quàm Latini, tam veteres, quàm Recentiores, excepto vno, vel altero, nimirum Severo Sulpitio, *lib. 2. Sacra Historia, &*

Scaligero, loco supra relato, qui duo contendunt, Darium, sub quo est absolutum Templum, fuisse Nothum, Artaxerxis Longimani filium: cæterum contra ipsos, & à nobis stant ferè omnes Scriptores, vt signantèr, & doctè animadvertit P. Pererius, *lib. 11. in Daniælem, de septuaginta hebdomadis, quest. 3.* per totam, in hoc autem genere doctrinæ, concors omnium sententia instat firmissimæ rationis, apud intelligentes rerum æstimatores esse debet.

4 Et ex eo fulcitur prædictum placitum, quòd Zorobabel dux Judæorum, & Jesus Pontifex ædificationi Templi, sub Rege Dario, præfuerunt, vt liquidum est *ex cap. 5. & 6. libri 1. Esdræ.* Idem quoque Zorobabel, & Jesus, sive Josue in primo anno Cyri, quo solutam esse Judæorum captivitatem, docuimus in *Dissertatione 10.* Principes fuerunt Populi in Judæam revertentis, vt patet *ex lib. 1. Esdræ, capit. 2. v. 2.* nec tunc minores eos fuisse triginta annorum, par est credere.

5 A primo autem anno solutæ Judæorum captivitatis, vsque ad sextum Darij Nothi, numerantur anni centum viginti, vt liquet ex supra notatis cum P. Saliano, Petavio, & alijs: totidem ergo annis principatum gessit Zorobabel, & istis amplius, neque enim scimus, quòd statim mortem obierit. Et quidem cum anno sex-

304 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
to Darij, Templum fuerit perfectum, vt expræ-
sè habetur *Esdraë lib. 1. cap. 6. v. 15.* hiscè ver-
bis: *Et compleverunt Domum Dei istam usque ad
diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus
Regni Darij Regis.* Si is Darius non fuit Hyf-
taspis, sed Nothus, vt vult Scaliger, addita æta-
te, quam habuit Zorobabel, dum à Cyro Ju-
dæis fuit concessa libertas; fiet vt Zorobabel vi-
xerit annos ferè centum quinquaginta, imo &
quod in ea ætate vigorem animi ad res difficiles
peragendas retinuerit.

6 Idem absurdum, & aliquanto etiam ma-
nifestius, colligitur in Jesu, seu Josue, filio Jo-
sedech, vt supra libavimus, *Sect. 11. num. 9.*
quia supra centum sexaginta annos in vivis
fuisset, ad quam ætatem nemo illorum tempo-
rum, atque multo superiorum, perveniebat,
siquidem plus 500. annis ante, vitam homi-
nis videlicet, in qua esset aliquod corporis ro-
bur, & vigor animi ad agendum, 80. annis,
etiam in Potentatibus David definierat, *Psal.*
89. & v. 8. & postea *Eccl. 18.* dicitur, *Numerus
dierum hominum vt multum centum anni.* Ergo
credibilitate caret, quod Zorobabel, & Josue
ultra 140. vitam perduxerint vt vult Scaliger.

7 Secundo: quoniam Judæi Salvatore nos-
tro dixerunt, vt est apud *D. Ioann. capit. 2. qua-
draginta, & sex annis adificatum est Templum,*

Et tu in tribus diebus excitabis illud? Et sanè dixerunt hoc Judæi tanquam rem apud ipsos testatam, & pervulgatam, quamque ipsi partim ex historijs, partim ex traditione maiorum compertissimam haberent, quoad hoc saltem, vt Templi illius constructio per plures annos non duraverit; si enim ab ipsis sciretur, maioris fuisse durationis, id profectò non reticerent, dum sui Templi magnificentiam efferre contendebant.

8 At ille numerus quadraginta sex annorum ad opinionem Sulpitij, & Scaligeri nullo modo quadrat: quippè à secundo Cyri Regis anno, quo Templum, iactis fundamentis, ædificari cœptum est, vsque ad sextum Darij Nothi annum, vt paulo ante diximus, inveniuntur centum, & decem novem anni: igitur stare non potest, quòd in sexto Darij Nothi anno

Templi ædificatio perfecta fuerit.

SECTIO DECIMAQUARTA.

EMERGENS QUÆDAM DIFFICULTAS circa tempus ædificationis Templi à Zorobabele, & Socijs conditi, elucidatur; ostenditurque nullum ab Herode constructum Templum: ac locus D. Ioan. cap. 2. v. 20. ut intelligendus veniat?

I **O**pponet ergo quispiam: à sexto Darij Histaspis anno si recurramus vsque ad secundum annum Cyri, non plures reperientur anni, quam viginti, quoniam Cyrus imperavit solum annos septem, Cambyfes octo, & Darij Histaspis sex, vsque ad Templi perfectionem: qui omnes sunt anni viginti & vnus: igitur si Templi fundamenta iacta fuisse anno secundo Imperij Cyri, & solutæ captiuitatis, ut liquet ex *lib. 1. Esdræ, cap. 3. v. 8.* fit, ut non annis quadraginta sex, ut a Judæis dictum fuit, sed annis viginti fuerit ædificatio Templi peracta.

2 Ab hac difficultate aliqui se expediunt, posita Babylonicæ captiuitatis solutione in primo anno non Imperij, sed Regni Cyri, quibus annis, si addas annos Cambyfis, & Darij, ad eum fere numerum annorum quadraginta sex peruenietur. Sed fundamentum huius responsionis in

Emergens quaedam difficult. &c. Sec. 14. 307
in *Dissertatione 10. Sect. 10. num. 7. Et Sect. 26.*
num. 6. & seqq. oppugnatum manet, ibi enim
ostensum fuit, Septuagenariam Judæorum cap-
tivitatem finitam fuisse anno primo Imperij Cy-
ri, non regni.

3 Nec admitti valet, quod Heracleon apud
Originem in *Joannem* dixit, nimirum de primæ-
vo Salomonis Templo loquutos fuisse Judæos,
illudque 46. annis ædificatum fuisse, de qua opi-
nionem Origines ipse dubitat, sed nulla videtur
esse sufficiens dubitandi ratio; etenim Salomo-
nis Templum septem annis, & septem mensibus
ædificatum est, ut habetur *lib. 3. Reg. cap. 6. v. 38.*
ibi: *Anno quarto fundata est domus Domini in*
mense Zio: (ipse est mensis secundus) & in an-
no undecimo, mense Bul, (ipse est mensis octavus)
perfecta est domus in omni opere suo, ædificavit-
que eam annis septem.

4 Nec sufficit quod à tempore, quo per
David eius Templi præparatio cœpta fuit, usque
ad perfectionem illius, 46. anni conficiantur; ad-
huc enim violenta est hæc expositio; quia Ju-
dæi loquebantur de Templo, quod tunc erat, at
Salomonis Templum eversum fuerat à Nabu-
zardan: *l. 4. Reg. c. 25.* non igitur de illo Judæi lo-
qui poterant. Deinde licet putentur anni à tēpo-
re quo cogitavit David de Domo Dei ædificāda,
non invenientur anni 46. sed quadrāgiata &

308 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
vnius, quippè anno vndecimo Regni sui David
cœpit cogitare de construendo Templo, vt edo-
cent Salianus, *Anno Mundi 2990. num. 45.* Ti-
rinus *in Chronico, cap. 28.* Torniellus, & alij; ab
illo autem anno vsque ad vndecimum Salomo-
nis solùm numerantur anni 41.

5 Propterea alij de Templo ab Herode
constructo interpretantur illa Judæorum verba;
illud quippè Templum stabat Christi Domini
tempore, & à Romanis 40. post annis eversum
est, ipsumque 46. annis structum fuisse, dicunt;
Herodes enim Ascalonita infantes occidit, quo
sibi nomen Mesix vendicaret, ac vt Regnum
Judææ sibi, suisque posteris stabiliret, Templum
novum, & augustius erexit, quam opinionem
amplectuntur Cardinalis Baronius, *Anno Chri-
sti Domini 31.* Et P. Tirinus *in Chronico sacro,*
cap. 45. Et quidem Templum ab Herode exci-
ratum à fundamentis, tradunt Josephus, *lib. 15.*
cap. 14. Et Josephus Gorionides, *lib. 5. capit. 25.*
tum P. Ribera *in Aggeum, cap. 2. num. 43. & seqq.*

6 Cæterum hæc sententia refelitur primò;
quoniam Herodes non tam novum Templum
struxit, quàm vetus Zorobabelis ornavit, par-
tem eius deposuit duntaxat, vt alius, augustius,
& ornatius erigeret. vti ex Hegelippo, & alijs
nervosè probat P. Villalpandus, *lib. 5. de Templo,*
d. 4. capit. 67. & sequentibus, idemque multis
sta-

Stabilit P. Salianus, *tom. 6. Anno Mundi 4035. num. 5. & sequentib.* Serarius in *Opusc. de Herode, cap. 22.* Gordonus in *annum Herodis 10.* Baradius, *tom. 1. lib. 3. capit. 3.* Cornelius in *Aggæum, capit. 2. §. 10.* Nec ab hac sententia multum abest Baronius, *Anno Christi 31. num. 39.*

7 Secundò; quoniam Templum, siuè ædificatum, siuè ornatum duntaxat ab Herode, novem annis, seu octo cum dimidio perfectum fuit, ut ait Josephus, *lib. 15. cap. ultimo*: igitur quod Jūdæi dixerunt, 46. annis ædificatum esse Templum, intelligi non potest de structura, tempore Herodis incepta.

8 Tertio: Aggæus Propheta, *cap. 2.* agens de Templo, quod ædificabatur à Zorobabele, & Jesu Josedech, Sacerdote magno, consolatur Populum mærentem de vilitate illius Templi, præ gloria, & magnificentia Salomonici; aitque maiorem fore gloriam domus istius novissimæ, quam primæ: gloriam autem eius petiturum iri non ab auro, vel argento, lapidibus ve pretiosis, aut eximio opificum, & architectorum artificio, quibus facillè poterat nobilitare Templum istud, si libuisset, cum Domini sit terra; & plenitudo eius, sed à præsentia corporea eius, qui est Desideratus cunctis gentibus. Hæc enim est planissima loci huius, communissimaque interpretatio, ut cernere est apud P. Cornelium, &

310 *Sacra Chronologica dissert. quartadecima;*
alios supra laudatos Authores, iuxta illud Ag-
gæi, *cap. 2. v. 8. ET VENIET DESIDERA-*
TUS cunctis gentibus, & implebo domum istam
gloria, dicit Dominus exercituum.

9 Unde sic licet argumentari: domus, quæ
ædificabatur à Zorobabele, erat novissima: er-
go non fuit alia posterior ab Herode constructa;
Antecedens habetur *diet. cap. 2. Aggæi, v. 10. ibi:*
Magna erit gloria domus istius novissima, plus-
quam primæ, dicit Dominus exercituum. Secun-
dò: Templum à Zorobabele ædificatum maio-
ris futurum erat gloriæ, quàm Salomonicum,
sed non diviti structure, & ornamento mate-
riali: vt subducitur, ex ipso loco *Aggæi, v. 4.*
igitur quia præsentia Christi Domini erat nobi-
litandum: falsum igitur est, quod id Templum
ab ipsis fundamentis eversum fuerit, & quod
aliud sit ab Herode constructum; aliàs inefficax
esset consolatio mærentibus à Propheta exhi-
bita.

10 Respondebis ex P. Ribera, *in Aggæum,*
cap. 2. Utrumque Templum, nempe Zorobabe-
lis, & Herodis pro vno, eodemque sumi ab Ag-
gæo, quoniam vno everso, statim alterum in
eius loco excitatum est: & confirmatur à præ-
laudato Authore, ex ipso Aggæi textu, *capit. 2.*
v. 4. vbi dicitur: *Quis vidit domum istam in glo-*
ria sua primæ. Quasi vnica sit domus Salomo-
nis,

nis, & Zorobabelis, sed sub diverso statu, primum glorioso, deinde vili, atque ignobili: eodem igitur modo vnum dicitur Templum Zorobabelis, & Herodis.

11 Infringitur tamen hæc solutio, quoniam non est quaestio de loquendi modo, sed de re: dicatur vtiq; vna domus, aut Templum, successivè, aut æquivalenter; re tamen ipsa, constat esse plures domus, & plura numero Temppla, quando vno funditus everso, alterum à fundamentis excitatum est. Sicut plures sunt numero homines filius, & pater, licet legamus in Scriptura, *Eccles. cap. 30. v. 4. Mortuus est pater eius, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.* Plures quoque sunt Phœnices, quando vno mortuo, alter ex eius cineribus suscitatur, & plures circuitus rotæ figuli, licet omnes ab eodem puncto inchoentur, & in eodem finiantur. Sic ergo Propheta, licet vnam vocet domum, duas tamen apertè distinguit, & re vera distinctæ erant, cum opposens secundam primæ dicit: *Et quid vos videtis hanc nunc?* Posteriores scilicet, quam ædificatis, loco alterius, quæ à Chaldæis combusta fuit: ac proinde non intendebat Aggæus loqui de gloria domus illius quatenus instauratæ, & minus de ædificata ab impio Rege Herode.

12 Præterea hoc Zorobabelis Templum,

312 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
novissimum fore magis gloriosum ex Messie
præsentia, & mirabilibus eius operibus, in eo
perficiendis, antegressa Domini verba per Ag-
gæum clamant, cum ait, venturum desideratum
cunctis gentibus, quæ alioqui frustra allata vi-
derentur, itaque sensit omnis antiquorum Pa-
trum, ac Doctorum chorus, vt perspicere est
apud P. Villalpandum, *lib. 2. in Ezechielem, ca-
pit. 6. & seqq.* Cornelium à Lapide *in cap. 2. Ag-
gai.* Signantè verò id docuere D. Augustinus
de Civitate Dei, lib. 18. cap. 45. D. Hieronymus
in Aggæum, vbi inquit, se non putare, esse ali-
quem qui existimet, hoc loco Aggæum de ar-
gento loqui, & auro, quod à divitibus posside-
tur. Atque adeò neque de gloriosa architectu-
ra Herodis.

13 Sed nec Templum Hierosolymitanum,
magnificentius Salomonico, ab Herode ædifi-
cari potuit, id quod existimavit P. Ribera, pri-
mò, quia ex consensu contradicentium, Salomo-
nem ditiozem fuisse, constat: subduciturque
ex ingenti divitiarum copia, quam à parente Da-
vide præparatam habuit, vt legitur *lib. 1. Para-
lip. cap. 22. v. 14. Et capit. 29. v. 1. & 3.* Nec
Herodes habuit 666. auri talenta per singulos
annos, excepto eo quod accipiebat à mereato-
ribus, & negotiatoribus, ab omnibus Regibus
Arabia, & Principibus terrarum à flumine Eu-
phra-

phrate vsque ad terram Philistinorum, & ad vsque terminos Ægypti, quæ omnia Salomoni suppetebant, vt liquidum est ex *lib. 3. Reg. capit. 10. v. 14. lib. 2. Paralip. cap. 9. Et lib. 3. Reg. cap. 4. v. 21. & 24.* de quibus erudite scripsere P. Pineda, & Villalpando.

14 At iterum ex P. Ribera dicit quispiam minus quidem attulisse per se Herodem ad Templi magnificentiam, quàm Salomonem, sed adiutum reliquijs primi, & secundi Templi potuisse facere magnificentius. Verùm quæ fuerint primi Templi reliquiæ, facilè intelligitur ex varijs Scripturæ locis, quæ omnia incensa, eruta, exportata in Babylonem ostendunt, nempe *lib. 4. Reg. cap. 25. v. 9. 13. 14. 15. 16. & 17. lib. 2. Paralip. cap. 36. v. 18. & 19.* Adeoque contritum, & excisum fuit Templum, vt necesse fuerit Zorobabeli, novi Templi nova iacere fundamenta, vt habetur *lib. 1. Esdra, capit. 3. v. 6. & 10. cap. 5. v. 16. cap. 6. v. 3.*

15 Quod ad secundum Templum attinet, Aggæus Propheta, *cap. 2. v. 4.* inquit, illud tantum celsisse primo, vt quasi nihil esset. *Nunquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris?* Et licet ex *cap. 10. v. 22. Evang. D. Ioannis*, colligi videatur; tempore Christi Domini permanisse Porticum Salomonis; & consequenter illam ab incendio, & ruina fuisse præseruatam; haud ta-

314 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
men id fatetur P. Villalpandus, tom. 2. vbi ait,
Salomonis Porticum appellari, quæ vt loco, ita
& forma respondebat pristinae porticui, quam
olim erexerat iamplicissimam Salomon in parte
Templi Orientali circum atrium Judæorum,
quod proximum erat atrio Sacerdotum, teste
Josepho *lib. 6. de Bello Jud. capit. 6.* proinde illa
porticus, de qua D. Ioannes, amplitudine, &
magnificentia valde impar fuit primæ, quam
erexerat Salomon.

16 Conficitur ergo ex prælibatis, & alijs
quæ doctè expendit P. Salius, *Anno Mun-
di 3035. num. 2. & pluribus seqq.* Herodem
Templum Jerosolymitanum magnificentius Sa-
lomonico nec excitasse, nec excitare potuisse;
maximamque illius narrationis partem, qua id
à Josepho asseritur *lib. 15. Antiquit. cap. 14.* (vn-
de adversæ sententiæ Authores præcipuum de-
sumpsere argumentum) fictam ab ipso Josepho
esse, ad extollendam gentem suam, præ omni-
bus nationibus iam tum vilem, & despectam, vt
ex libris eius adversus Apionem perspicuè in-
telligitur.

17 Sed inquit P. Ribera, tam demens erat
Josephus, homo Sacerdos, & eruditus, recen-
tis Scriptor historiæ, vt notissimum, & impu-
dentissimum mendacium vniversis Judæis au-
deret obtudere? Tantum ne illi Herodis me-
mo-

motiæ favebant, vt opus insignis patrum suorum, impio Regi, & omnibus ingrato ascribi, paterentur? Respondetur verò ex traditis à prælaudato Salliano, perpaucos, aut potius nullos fuisse superstites, qui cum mendacij possent redarguere; nam vt ex Josephi vita colligi potest, Antiquitates scripsit, Domitiano imperante, cuius annus primus cadit in 84. Christi annu, ex supputatione Cardinalis Baronij, adeoque cum Josephus de rebus gestis vsque ad quartum decimum Domitiani annum scripserit, oportet, vt ante centesimum annum à Christi nativitate eius scripta non prodijissent, quo tempore ita rerum facies mutata erat, atque confusa apud Judæos, eversa funditus eorum Republica, vt Judæorum quisquilia, quæ supererant, Josephi scripta recognoscere, aut examinare negligerent, aut etiam Græcè scribentem intelligere non possent, aut subnixum Imperatorum benevolentia redarguere non auderent, cui in promptu erat inimicos vlcisci, vt ipsemet in extrema vita sua fatetur.

18 Quod si studium amplificandi Judæorum genus, tum gratificandi Romanis Imperatoribus, & scribendi quæ vulgo ab Ethnicis probari possint, eo impudentiæ, (inquit P. Sallianus, *Anno Mundi 4035.*) Judæum hominem adduxit, vt ea scriberet, quæ omnium seculorum pos-

316 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
posteritas, possit ex sacris literis coarguere, at-
que convincere falsitatis: quid mirum ea scrip-
ta ab illo fuisse, quæ sola scribentis Authoritas
rura reddere videbatur, nec sacris libris, aut se-
cætiore Authore refutari posse, existimaret? De-
nique Josephi studium, atque ambitio magnifi-
candæ gentis suæ, potentius fuit, quàm eius in
Herodem odium, accedente præsertim deside-
rio gratificandi Agrippæ nepoti eius, cui erat
Josephus charissimus, ut ex eius vitâ subduci-
tur, & annotant P. Pererius in *Daniel. lib. 10. ad*
illud, & post sexaginta duas hebdomad. ac Salian.
Ann. Mund. 4035.

19 Propterea alij qui rectius mihi sentire
videntur, existimant, vulgo creditum, atque iac-
tatum, Templum id, quod tunc extabat, & ab
Herode magnificè varijs in locis instauratum
fuerat, 46. annis constructum fuisse; fama enim,
longinqua præsertim, & missa per manus sine
ullo scripturæ sufficienti fundamento, facilè res
super modum amplificat. Cum igitur quatuor
Regum tempore videlicèt Cyri, Cambysis,
Smerdis Magi, & Darij Histalspis, constaret,
Templum ædificatum, nec certi essent apud il-
los anni singulorum Regum, Cyri præsertim,
qui credi potuit, ut nunc à plerisque etiam cre-
ditur, anno primo Regni tricenarij non Imperij,
solvisse captivitatem, & Templi struendi facul-

tatem dedisse, proclive fuit, existimare, eam fabricam supra quadraginta annos tenuisse, cum tamen re vera quadriennium tantum tenuerit, quo continentur ædificatum est. Quibus annis, si reliquos annos, quibus fundamenta iacta sunt, secundo anno Cyri, & quibus cessatum est, addiderimus, viginti annis Templum ædificatum esse, dicendum erit. Ita docet P. Salianus, *Anno Mundi 3537. num. 8.* Et Nicolaus Lombardus in *Esdras quæst. 23. proæmiali*, suffragantur P. Cornelius in *Evangel. D. Ioan. capit. 2. v. 20.* Et ex antiquis Eusebius in *Chronico*, semel, atque iterum, ac Chronicum Hebræorum, & Genebrardus, qui asserunt quatuor annis Templum excitatum fuisse: Severus Sulpitius, *lib. 2. Ita*, inquit, *Templum quadriennio consummatum est, sexto post anno quam Darius regnare ceperat.*

20 Quod si opponas, *Esdræ lib. 1. capit. 6. dici, Et ædificaverunt, & construxerunt* (scilicet Templum) *iubente Domino Israel, & iubente Cyro, & Dario, & Artaxerxe Regibus Persarum*, ex quibus verbis colligi videtur, non sub Dario, sed sub Artaxerxe, Darij nepote, Templum fuisse perfectum.

21 Respondetur, Rabi Salomonem apud Liraum existimare, hunc Artaxerxem eundem esse, ac Darium Hytaspidem, sed vocatum esse Darium nomine proprio, Artaxerxem autem

nomine communi regio, quia secundum ipsam omnes Reges Persarum vocabantur Artaxerxes, sicut & omnes Reges Ægypti Pharaones, & Romani Cæsares, cui nuncupationi adfentiuntur alij, presertim P. Salianus, & Nicolaus Lombardus in *Esdra. c. 6.* compertumque est, Artaxerxes dictos Longimanum Mnemonem, & Ochū.

22 Josephus verò existimat, hunc Artaxerxem filium fuisse Darij, & vocat eum Xerxem, nomine proprio, cui interpretationi faver Glosa Interlinealis, siquidem hoc *cap. 6. Esdrae, v. 14.* in hanc vocem *Artaxerxe*, hæc habet, *qui post Darium regnavit, & cuius tempore Esdras de Babylonia in Jerusalem ascendit.*

23 Cæterum P. Salianus, *An. Mundi 3536.* postquam dixit, Esdram coniecisse in hunc locum omnes Principes Persarum, qui res Judæicas promoverunt à soluta captivitate, addit, etsi enim solus Darius, scilicet Hystaspis, Judæis favebat, Cyrus tamen per repetitionem, Artaxerxes per occupationem, rethoricum scilicet Schema, recensentur, quod sanè de Artaxerxe Longimano, Darij quidem non filio, sed Nepote, intelligendum, quoniam Artaxerxes misso auro, & argento, iussit, ut omne quod ad ritum Dei Cœli pertinet, tribueretur diligentèr in Domo Dei, ut constat ex *lib. Esdrae, capit. 7. v. 13.* & *seqq.* Ita P. Salianus, & Nicolaus Lombardus, *lib. 1. Esdr. cap. 6.* Qui-

24 Quibus prælibatis, contra Scaligerum valide arguitur, quia sive Templum annis quatuor, sive 20. sive 46. ut Judæi putabant, fuerit contractum, nullo modo perfici potuit sub Dario Notho, ut vult Scaliger, etenim ab hoc Persarum Regis anno sexto, ascendendo usque ad annum secundum Cyri, quo Templi fundamenta iacta fuere, ut constat apertè ex *lib. 1. Esdræ, cap. 3. v. 8.* (ubi asseritur, quòd anno secundo adventus Judæorum in Jerusalem, hoc est, anno secundo eorum solutæ captivitatis, sive Cyri Imperij, Zorobabel, & Josue cœperunt urgere opus Domini, & fundatum à Cæmentarijs fuit Templum) ad id usque temporis, ut aiebam, reperiuntur anni 117. non putatis extremis, ut ex Regum Persidis chronologia diximus *hac Dissert. 14. Sect. 11. num. 6.* igitur Darius, sub quo intermissa Templi ædificatio instaurata fuit, non est Nothus, sed Hystaspis. Quapropter nequaquam ab anno secundo Darij Nothi, sed Hystaspis computandæ essent Hebdomades septuaginta, si quidem ab edicto Darij potestatem facientis ædificandi Templum, initium illarum desumendum esset; Darius quippè Hystaspis, non Nothus in Judæorum gratiam edictum tulit, de quo *Esdræ lib. 1. cap. 6. Et Aggæi, cap. 1.*

SECTIO DECIMAQUINTA.

SCALIGERI OBJECTIONIS RELIQUUM

*defringit, expenditque Zachariam cap. 7.**ŷ. 5. Et Daniel. cap. 10. ŷ. 2. & 3.*

I ERGO quod inquit Scaliger, nullum deportationis, aut captivitatis tempore solemne institutum ieiunium, nec alibi, quàm Hierosolymis, & altari, iugique sacrificio stante, potuisse constitui, id inquam haud difficultè eliditur; siquidem Mardocheus, & Sther in Perside solemnia festa, non solùm instituerunt, sed eorum quoque religionibus Judæos omnes obstrinxerunt, qui sub Asueri ditione morabantur, ut *Stheris capit. 9. ŷ. 20.* liquet hiscè verbis: *Scrispsit itaque Mardocheus, omnia hæc, & literis comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus Regis Provincijs morabantur, tam in vicino positos, quàm procul, ut quartamdecimam, & quintamdecimam diem mensis Adar pro festis susciperent, & revertente semper anno, solemniter celebrarent bonore.* Et *ŷ. 23.* *Susceperuntque Judæi in solemnem ritum cuncta, quæ eo tempore facere cœperant, & quæ Mardocheus literis facienda mandaverat.* Porro in illis literis Mardochei etiam ieiunia prescribebantur, ut constat ex eodem *capit. ŷ. 29. & 31. ibi:*

Si-

Sicut conſtituerant Mardocheus, & Sther, & illi
obſervanda ſuſceperunt à ſe, & à ſemine ſuo ie-
iunia, & clamores, & ſortium dies.

2 Tum ſic; Aſſuerum, cuius ſub ditione
Mardocheus, & Sther, alijque plurimi Judæi
morabantur, certum eſt, fuiſſe Perſarum Re-
gem, & proinde Judæos, in Perſide commoran-
tes, utique exules fuiſſe, at indicebantur illis fei-
ta, ac ieiunia: igitur falſò aſſerit Scaliger, nulla
ſolemnia, niſi in Palæſtina inſtituta fuiſſe; ſi-
quidem Mardocheus, & Sther in Perſide ſo-
lemnia feſta, & ieiunia obſervari à cunctis Ju-
dæis, in Perſide exiſtentibus, iuſſerunt.

3 Sed dices: poſſunt ne laici viri, qualis
Mardocheus fuit, de ſacris diſſerere, aut Magiſ-
tratus Politici, ac Civiles de rebus ſacris ſtatue-
re, ut ille quosdam dies ſacros habendos eſſe
conſtituit? Reſpondetur: Mardocheum non
tam absoluta, propriaque poteſtate dies feſtos
ſtatuiſſe, quàm Summum Sinagogæ Pontificem
de hac re monuiſſe, ut ex Philone notat Fevar-
dentiſ in caput 9. Stheris, P. Cornelius inquit,
Mardochei epiſtolam poſtea à tota Synagoga
fuiſſe confirmatam. Deinde cum Mardocheus
ſpiritu prophetico gauderet, eſſetque Princeps
exulum in Perſide, potuit hos externos ritus in-
ter ſuos inſtituere, quos poſtea Concilium Sa-
crum Hieroſolymorum ſua authoritate proba-
ret,

ret, & confirmavit. Nec sine sacrorum virorum exemplis istud fecit Mardocheus, quando & David, & Salomon plurima prius instituerant, quæ ad ampliorem cultum Dei pertinerent; insuper Josaphat publicum ieiunium in toto Juda observandum, præceperat *lib. 2. Paralipomenon, cap. 20. v. 3.* ibi: *Josaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit ieiunium universo Juda.* In id etiam confert præclarus D. Aug. locus *epist. 50.* at pro re nostra omnino liquidum fit, ieiunia instituta esse apud Judæos exules, & extra Hierosolymam commorantes.

4 Quamobrem Scaligeri argumentum, ex *9. cap. Zacharia*, depromptum, penitus labascit; quia ieiunium, quarti, & septimi mensis, de quo Zacharias *prædicto capite* iuxta D. Hieronymum, Cyrillum, & alios perdoctos Interpretes, intelligendum est de ieiunio indicto à Judæis, septuagenariæ captivitatis tempore; id quod ut lucem accipiat, obiter supponendum, Hebræorum Menses inchoari, & numerari à Nisan, is enim erat anni sacri primus mensis, ex decreto Dei, *Exodi, capit. 12. v. 2.* ibi: *Mensis iste vobis principium mensum, primus erit in mensibus anni.* Utque observat P. Tirinus in *Chron. cap. 4.* ante captivitatem Babyloniam hic primus mensis vocabatur Abib, post

post captivitatem vero Nisan: Mensis secundus dicebatur Zius, qui & Jiar: tertius Sivan, quartus Tamuz: quintus Ab: sextus Elul: septimus Ethanim, qui & Thisri: octavus qui & Bul, Marcheluan: nonus Casleu: decimus Thebeth: undecimus Sebeth aut Sabath: duodecimus Adar.

5 Fit autem mentio mensis Nisan *lib. 2. Esdrae, cap. 2. Esther cap. 3. v. 7.* Mensis Zij, *lib. 3. Reg. cap. 6.* Mensis Siban, *Esth. cap. 8. v. 9.* Mensis Elul, *lib. 2. Esdrae, cap. 2. v. 15. Et lib. 1. Machab. cap. 14. v. 27.* Mensis Ethanim, *lib. 3. Reg. cap. 8. v. 2.* Mensis Bul, *lib. 3. Reg. cap. 6. v. 38.* Mensis Casleu, *Zacharie cap. 7. v. 1. Et lib. 1. Machab. capit. 4. v. 52.* Mensis Thebeth, *Esther cap. 2. v. 16.* Mensis Sabath, *Zachar. cap. 1. v. 7. Et lib. 1. Machab. capit. 16. v. 14.* Mensis Adar, *Esther cap. 3. v. 13. Et cap. 9. v. 17. 19. & 21.* Mensium autem quarti, & quinti fit tantum mentio ordine numerali, nempe quarti *Jeremia cap. 39. v. 1. & 52. v. 6. Ezechiel cap. 1. v. 1. Et Zacharia cap. 8. v. 1.* Mensis quinti, *Numerorum cap. 3. v. 38. Jeremia capit. 28. v. 1. Et capit. 52. v. 12. Zacharia cap. 7. v. 3. & 5. Et cap. 8. v. 19.*

6 Prælibata tamen mensium nomina non esse Hebraica, sed Chaldaica, inquit Aben Ezra *in capit. 12. Exodi: P. Ricciolus lib. 1. Chronol. cap. 12.* Chaldaica, aut Syriaca putat. Erantque illi omnes Lunares menses iuxta communem

324 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
 sententiam, vt præcipuè cernere est apud P.
 Cornelium in *Exodum cap. 12. v. 2.* & subinde
 eorum primus Nisan respondebat partim
 Martio, partim Aprili, & ea ratione conse-
 quentè reliqui menses correspondebant nos-
 tris. Quartus ergo mensis erat Tamuz, qui
 partim Junio, partim Julio nostro respondet,
 illiusque mensis die nona ieiunabant Judæi, eo
 quòd illo die a Chaldæis præfractus, & interrup-
 tus esset murus Hierusalem, vt patet *Jeremie*
cap 52. v. 6. notantque D. Hieronymus, & Cy-
 rillus. Quintus mensis erat Ab, qui respondet
 nostro partim Julio, partim Augusto; huius die
 decima ieiunabant Judæi, eo quòd ista die à
 Chaldæis vrbs eversa fuit, & Templū inflamma-
 tum, vt patet *Hieremie 52. v. 12.* ibi: *In mense*
autem quinto, decima mensis, ipse est annus no-
nus decimus Nabuchodonosor Regis Babylonis: ve-
nit Nabuzardan Princeps Militie, qui stabat co-
ram Rege Babylonis in Ierusalem: & incendit do-
num Domini.

7 Septimus mensis erat Thisri, qui partim
 Septembri, partim Octobri respondet, huius
 die tertia ieiunabant, eo quòd illo die Godo-
 lias, qui erat Rex, seu Dux & spes Populi reli-
 qui in Judæa, esset occisus ab Ismahele, vt habe-
 tur *Jeremie cap. 41. v. 1. & 2.* Decimus mensis
 erat Sebeth, qui partim Decembri, partim Ia-
 nuæ

nuario respondet, huius decima die ieiunabant, quod eo die oblidiere cepit Jerusalem à Chaldeis, vt constat ex *lib. 4. Reg. capit. 25. v. 1.* & *Jeremie, capit. 39. v. 1. Et cap. 52. v. 4.*

8 Cum igitur Judæi per septuaginta Babylonicæ captivitatis annos ea ieiunia observarent, ac deinceps, donec Templum rursus ædificari ceptum est, & ad perfectionem fabrica properaret, vt deducitur ex eodem textu *Zachariae cap. 7.* ibi: *Cum ieiunaretis, & plangeretis in quinto, & septimo per hos septuaginta annos,* interrogabat utique Populus, nunquid adhuc eis ieiunandum, ac flendum esset? Huic questioni antequam directè respondeat Zacharias, obiurgat Judæos, quasi adhuc ijs suboffensus ob præteritas noxas, & *cap. 8. v. 19.* directè respondet, cessandum ab his ieiunijs, tempore captivitatis institutis. Hæc est propria huius loci expositio, vt ex ipsa textus serie, & Interpretum sententia, præsertim P. Ribera, & Cornelij cernere est.

9 Unde colligitur, decipi Scaligerum, primò, dum supponit, & inquit, septuaginta annos, quorum Zacharias eo *cap. 7.* meminit, numerandos ita, vt desinat calculus in tempus solutæ iam captivitatis Babylonicæ, quo scilicet tempore, Judæi Hierosolymis degebant; cum potius illi septuaginta anni sint ij, quos desola-

lationis, captivitatis, silentij ac solitudinis nuncupent sacri textus, præcipite *Hieremie capit. 25. V. 9.* proptereaque numerandi veniunt à primo anno imperantis Cyri, quando nempe soluta fuit Babylonica captivitas, vsque ad annum captæ Hierosolymæ à Nabuchodonosore, seu vsque ad annum vndecimum Regis Sedecia; eo quippè septuagenariæ captivitatis tempore, ieiunabant Judæi, vt prælibatum manet.

10 Secundò, egregiè fallitur Scaliger, dicens, in captivitate nulla fuisse instituta ieiunia, cum potius, eo captivitatis tempore ieiunium quinti, & septimi mensis fuerit constitutum. De Paschate autem mirum non est, à Daniele in Babylone existente, fuisse prætermisum, neque enim alibi, quam Hierosolymis sacrificare Judæis licebat: *Leuitici capit. 17. V. 3. & 4.* & ob hanc causam Judæi in Babylone Phase non celebraverunt, eundemque morem Daniel observavit, cum adhuc Babylone consisteret apud Cyrum Imperatorem, vt ex ipso Danielis *cap. 10. V. 1. deducitur*, idque adnotant, P. Pererius, & Cornelius *diēt. cap. 10.*

11 De Azymis panibus dubitant Hebræi, præsertim Aben Ezra *in Scholijs ad caput 10. Danielis, commate. 40.* vbi incertus est, an primus qui dicitur mensis, Nisan, sit? An primus anni

tertij Cyri, apud quem Daniel degebat. Chri-
stostomus tamen *Oratione 11. contra Judæos*,
Theodoretus, alijque non solum Pascha, sed
Azymorum quoque solemnes dies negant, in
deportatione celebrari fas fuisse, & Judæos,
qui Azymorum duntaxat religionem retinent,
ideo reprehendunt, ut observat P. Petavius in
lib. 12. de Doctrina temporum, cap. 31.

12 Sed non eadem religionum aliarum, ac
ieiuniorum est ratio, quæ certo loco nequaquam
ex lege sunt adstricta, quare ex Paschate, & ex
Scenopegia non bene ratiocinatus est Scaliger,
ut contra disertissimum Scripturæ testimonium
negaret, vllum in deportatione seu captivitate
solemnem diem, aut ieiunium institutum fuisse,
ut inde evinceret, annos septuaginta apud *Za-
chariam cap. 5.* numerandos esse ab anno secun-
do Darij Nothi retro ascendendo, ut desinant
in annum vigesimum octavum Darij Hytaspis,
quando iam soluta captivitate Judæi Jerosoly-
mis degebant, sed non dum Templum ædifica-
verant, ut frustra contendit Scaliger, quemad-
modum, & quòd ideo Septuaginta Hebdomades
apud Daniele inchoandæ veniant, non ab an-
no vigesimo Artaxerxis Longimani, sed à se-
cundo Darij Nothi; cæterum huiuscemodi dis-
cursus sublestitus, nulliusque roboris ostenditur
ex prælibatis, quandoquidem tempore captivi-

328 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
tatis instituta fuere ieiunia, Templumque perfectum est anno sexto Darij Hytaspis.

13 Quod si quispiam inquirat, cur Daniel ne dum Pascha non celebrat, verum etiam anno iam tertio Cyri ieiunat, & luget, vt habetur citato *cap. 10.* siquidem biennio ante laxata Hebræorum captivitate, Populoque suo in patriam reverso, atque inchoata iam Templi ædificatione, nulla quidem mærendi, ac lugendi, magna potius lætandi, & gaudendi causa esse videbatur? Quatuor possunt inveniri causæ, exque iustissimæ mætoris, ac luctus Danielis. Prima causa fuit deploranda improbitas, & pervicacia Judæorum, qui donata omnibus Judæis à Cyro libertate, nihilominus tamen Babylone complures remanserant, bonorum, quæ Babylone possidebant, amore capti: sic docent Theodoretus, Pererius, & Cornelius. At P. Salianus, *Anno Mundi 3519.* tardiozem existimat hanc orationem, & corporis afflictationem, tertio nempe anno à libertate adepta peractam; sed responderi valet, id vtique intervalli necessarium fuisse, vt Judæorum perspiceretur contumacia, & permanendi Babylone voluntas.

14 Sed enim quæret aliquis, cur ipse Daniel cum ijs, qui redierant in patriam, non abierit; ac potius cum impijs Judæis Babylone remanserit? Cui quæstioni haud difficulter oc-

curritur dicendo, quòd quemadmodũ Daniel nõ propter sua peccata ductus est in servitutem; sed Deus, Populi prospiciens vtilitati, eum vnã cum cæteris in captivitatem abstrahi permisit, quasi curatorem, & magistrum quendam simul cum ipsis mittens: ita etiam relictus tempore, cum plures Judæorum Babylone remanere decreuissent, propterea diuinus Propheta cum illis degere compellitur, vt ne spiritali cura profus destituti, in execrandam idololatriæ impietatem penitus laberentur. Sic Theodoretus, ac Pererius.

15 Altera causa luctus Danielis fuit, quòd ex literis suorum cognoverat, inchoatam Templi ædificationem fuisse à finitimis Populis, acerrimis Judæorum hostibus, impeditam, atque interpellatam, eosque tanto esse apud Regem Cyrum vfos artificio, vt ille non parum de priore erga Judæos benevolentia, & benignitate remississe videretur. Atque hoc ex his, quæ scribit Esdras *cap. 4.* non obscure colligitur. Adduntque P. Galpar Sanctius, Cornelius à Lapide, & Maldonatus, luxisse quoque Daniele, quoniam non poterat aliud à Rege edictum ad continuandum Templi opus impetrare, quòd Cyrus ad bellum Scythicum profectus esset, & Cambyfes eius filius, qui pro patre regebat Imperium, Judæos non amaret.

16 Hæc secunda Danielis luctus causa, quoad priorem partem subsistens vique videtur, secus quoad posteriorem, absentia videlicet Cyri ob bellum Scythicum; etsi id novissime P. Tirino arrisserit; obstitit enim id quod non semel diximus, auctoritate ducti, & ratione, nempe, Cyrum post adeptum Imperium. Medorum, Persarum; & Babyloniorum, septem annis regnasse, ut tradidit Xenophon, *in lib. 8. Pædiæ Cyri*, quod præbant quoque P. Ribera, *in Zachariam, cap. 1. num. 33.* Torniellus *in Sexta Ætate, anno 48. num. 5.* Salianus, *Anno Mundi 3523. num. 1.* & alij plures. Igitur cum Daniel *dict. cap. 10.* suam referat afflictationem ad annum tertium Cyri, ut ex initio ipsius textus probatur, non tam cito Cyrus ad Scythas profectus est, cum id bellum grave admodum fuerit, & ut omnibus in confesso est, in eo mortuus fuerit, qui tamen ad septimum annum produxit Imperium.

17 Tertia igitur marotis causa esse potuit, quod Daniel identidem memoria repetebat, & cum animo suo reputabat id, quod viderat, & audierat in superiori visione quæ in *cap. 8.* scripta est: videlicet de multis, & magnis calamitatibus, quibus rex quidam Græcorum, Antiochus Epiphanes, Judæos crudelissime vexaturus, & afflicturus erat. Hoc Daniel mente volu-

lu-

lutans, non poterat pro ea charitate, qua Populum suum complectebatur, non ingenti mærore, luctuque compleri. Sic P. Peterius ratiocinatur.

18 Quartam denique mæroris, & luctus causam designat idem per doctus Author, quod hæserat in animo, & mente Danielis id, quod ex Gabriele cognoverat in visione præcedentis *noni capitis*, tantam nimirum fore Populi Hebræi contumaciam, perfidiam, & cæcitatem, ut ipsum Messiam acerba, & ignominiosa morte esset necaturus, quam ob tanti sceleris immanitatem ipsum antea, tantopere à Deo dilectum, tantisque beneficijs ornatum, atque cumulatam Populum, in perpetuum ab ipso Deo repudiatum, & abiectum iri.

SECTIO DECIMASEXTA.

*ALIUD SCALIGERI PROPONIT,
disjicitque argumentum.*

I **I**Nsistit Scaliger, & adversus nostram sententiam in hunc modum disserit. In Persarum Regum serie cum tres omnino Darij sint, solus ille, qui Nothus nuncupatur, inter duos Artaxerxes medius interiacet, videlicet inter Artaxerxem Longimanum &

Artaxerxem Mnemonem ; quare si ex scriptura probari possit, Artaxerxem quendam imperasse, ac post eum Darium : tum Artaxerxem : perspicuum erit, Darium istum non alium esse quam Nothum ; atqui *Esdra capit. 4. v. 6.* post Asuerum, quem Xerxem esse, vult Scaliger, subiicitur Artaxerxes, à quo prohibiti sunt Templum ædificare Judæi : mox *v. 24.* Artaxerxi illi Darius dicitur successisse, qui Templi instaurandi potestatem fecit. Huic *capit. 7. v. 1.* Artaxerxes alius substituitur, à quo Nehemias urbis struendæ facultatem obtinuit : Apparet ergo, Darium illum, sub quo Templum instauratum est, fuisse Nothum, Artaxerxem verò, qui Jerosolymæ ædificandæ facultatem concessit, fuisse Mnemonem.

2 His suppositis fit, quòd cum urbs Jerosolyma ædificata fuerit post Templum structum, si hoc fuit ædificatum sub Dario Notho, qui post Artaxerxem Longimanum, ipsius Darij patenter, imperavit, profectò edictum de urbe struenda non potuit concedi ab Artaxerxe Longimano, vt nostra sententia habet; tum quia si Artaxerxes à quo Nehemias urbem ædificandi facultatem obtinuit, fuit Mnemon, Danielis hebdomadæ septuaginta non potuerunt inchoari à vigesimo anno Artaxerxis Longimani.

3 Respondetur, frustra in hoc discursu labo-

rare Scaligerum; licet enim aliqui existimaverint, Assuerum de quo *Esdras cap. 4. v. 6.* in illis verbis: *In Regno autem Assueri*, fuisse Xerxem, sic enim opinati sunt Chronicon Hebraeorum, Genebrardus, Joannes Drusus in *capit. 2. Esther*. Junius, Calvisius, & si qui alij Secretarij, id quod Scaliger, *lib. 6. de Emend. tempor. & in Eusebium*, conatur evincere, ex sola ferè vocabuli enodatione; tamen communis, receptaque sententia edocet, Assuerum eo loci Esdræ, esse Cambysem, ut cernere est apud Josephum *lib. 11. Antiquit. capit. 11. P. Christophorum à Castro*, in *cap. 1. Aggaei, sub initium. Tirinum*, in *cap. 4. Esara, v. 6.* Petavium, *tom. 2. de Ration. temp. lib. 12. capit. 25.* Salianum, *Anno Mundi 3524. num. 1.* Cornelium, in *lib. 1. Esara, capit. 4. v. 6. & 7.* idemque Stabilivi, *Dissert. 12. Sect. 7. Et Dissert. 13. Sect. 2. num. 12.*

4 Idque ex ipso deducitur sacro textu, in quo nullius alterius Persarum Regis fit mentio ante hunc Assuerum, nisi Cyri, cui immediatè in Imperio Cambyzes successit; ut omnes faterentur, tum Latini, cum Græci, qui res Persarum attigerunt, signanter Herodotus *lib. 2. Initio.* Josephus, *lib. 11. Antiq. cap. 2.* Thucydides, *lib. 1. hist.* Eusebius, in *Chronica.* Et Justinus, Xenophon, *lib. 8. Padia.* Severus Sulpitius, *lib. 2. Sacra hist.* Nec Scaligeri fundamentum

334 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
ex voce *Assuerus* depromptum, vltius est roboris,
vt prælibavi, *Dissert. 12. Sect. 7. num. 8. Et Dis-*
sert. 13. num. 11. idemque observat P. Corne-
lius, in *hoc capit. 4. Esdræ*, *ψ. 6. & 7.* Nomen
quippè *Assueri* commune erat regum Persa-
rum, vt mox vltius inelarescet.

5 De *Artaxerxe* autem, cuius meminit *Es-*
dras eod. lib. 1. cap. 4. ψ. 7. ibi: *Et in diebus Ar-*
taxerxis, existimavit Rabbi Salomon, apud *Ly-*
ram, fuisse *Cyrum*, quem, inquit, nomine pro-
prio *Cyrum*, fuisse nuncupatum, communi ve-
ro regni, *Artaxerxem*, eiusque filium fuisse *As-*
suerum: annotat tamen idem *Lyra*, non satis sui
memorem eundem *Hebræum* Scriptorem dixis-
se in *Danielis cap. 2.* inter *Cyrum*, & *Assuerum*
intercessisse *Cambysem*.

6 Alij verò docent, *Artaxerxem* in hoc lo-
co esse *Smerdem Magum*, qui *Cambyfi* suc-
cessit, & se per fraudem in *Persarum Imperium*
intrusit, à qua sententia stat *P. Christophorus à*
Castro, in *cap. 1. Aggæi, sub initium*, & in idem
placitum propendet *P. Petavius, lib. 12. de Doc-*
trina tempor. cap. 25. finè.

7 Præferenda tamen est expositio docens, in
hoc *Esdræ cap. 4. ψ. 6. & 7.* *Assuerum*, & *Ar-*
taxerxem esse vnum, eundemque *Persarum Re-*
gem, nomine proprio *Cambysem*. *Assuerus*
enim *Chaldaicè*, *Persicè Artaxerxes*, erat com-
mu-

munè nomen regum Persarum, sicut Ægyptiorum Pharaò, & postea Ptolemæus, vt dixi *Disser. 13. Sect. 2. num. 11.* & ita esse probatur ex *Esther. cap. 1. v. 1.* collato cum *cap. 13. v. 1.* nam in priori loco Persarum Rex vocatur Assuerus, ibi: *In diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Æthiopiã super centum viginti septem Provincias.* In posteriori autem, idem dicitur, *Rex maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiã, centum viginti septem Provinciarum Principibus, &c.* Ideoque Scaliger *Sect. 6. part. 2.* alijsque apud P. Cornelium, asserunt, hæc nomina ferè idem esse, idemque significare, scilicèt *Oxyares, Ochsoerces, Ochsoarses, Xerxes, Assuerus, Arxares, Artaxerxes,* vel vt Persæ pronuntiant, *Xestes, Artaxestes,* vel *Artaxata*; ita enim *lib. 1. Esdr. cap. 4. v. 3.* est in Hebræo.

8 Caterum observandum primò, quòd licèt prædictæ voces similem habeant significantiam, tamen nonnullæ earum quasi propriæ factæ sunt aliquorum Persidis Regum, ita vt alijs Regibus non tribuantur, sic Xerxes, identidem nuncupatur Darij Hytaspidis filius, consimiliter Xerxes Secundus dictus est filius Artaxerxis Longimani, vt cernere est in *Ctesia*, & *Diodoro siculo*: Artaxerxes quoque signatè appellati sunt Longimanus, Mnemon & Ochus,

336 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
vt apud Authores Chronologos, & Historicos
perspicuum est.

9 Secundò venit observandum, nullius ro-
boris esse argumentum, quo nititur Scaliger ad
asserendum, quod Xerxes, Darij Hytaspidis fi-
lius fuerit Assuerus Estheris Maritus; ex voce
quippè ipsa Assuerus vult Scaliger, intelligi de-
bere Xerxem prædictum, cum ipsa Assueri no-
menclatio communis fuerit Persidis Regibus,
vt iam prælibavi in *Dissert. 12. Sect. 7.* & alijs
locis.

10 In hoc igitur *capit. 4. Esdr. v. 7.* Artaxerxes censendus est Cambytes, qui Chaldaicè
dictus est Assuerus; id quod fulcitur ex multis
Codicibus, qui *hic v. 6.* sic habent. *In Regno
Assueri, ipse est Artaxerxes,* imo sic habet Edi-
tio LXX. Sixti, & Complutensis, idem patet ex
Iosepho.

11 Ratio autem, ob quam hoc loco Cam-
bytes nuncupatur Artaxerxes, adnotante Caie-
tano, & alijs, est, quia Esdras descripturus quod
Præfecti ad Regem scripserunt, more Hebræo,
resumit tempus, quo scripserunt, nominando
eundem alio nomine scilicet Persico, quod ip-
se epistolis suis præfigere solebat: videtur
enim Esdras ex publicis Chronicis, & Darijs
Persarum, epistolam Samaritanorum descrip-
sit.

fisse, cum suo titulo, qui erat, *Et in diebus Artaxerxis*; ita ut quem Esdras vocat *Affuerum*, Chronica Persica vocarent *Artaxerxem*, sic P. Cornelius, & alij.

12 Deinde Artaxerxem, de quo in hoc c. 4. v. 7. Esdras loquitur, non fuisse Longimanum, patrem Darij Nothi, sub quo Templum fuisse ædificatum, vult Scaliger, conficitur ex *Aggæi cap. 2. v. 4.* ubi cernere est, Judæos nonnullos, qui primitus è Jerusalem captivi adducti fuerant in Babylonem adhuc superstites, videntes Zorobabelis Templi novam fabricam, memores Templi prioris Salomonis, posterius hoc quasi parvi, vel nullius pretij habuisse.

13 Tum sic: à combusto Templo Salomonis per Chaldæos, vsque ad Darium Nothum fluxere anni 184. iuxta rectam P. Saliani Chronolam, & liquet ex Persarum Regum serie, in fine huius *Dissertationis*, computatis etiam annis septuaginta captivitatis Babylonice. Judæi ergo superstites tempore ædificationis Templi Zorobabelis agebant annos 184. imo plures, ferèque 200. additis nempe annis septem ante captivitatem, & sex Regni Darij, quando Templum est perfectum. Quis quæso, illo ævo, vitam prorrogabat ad 200. annos? Fateamur igitur, Darium, sub quo Zorobabelis Templum est ædificatum, non fuisse Nothum,

338 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
sed Hystyripidem, & consequenter Artaxerxem,
de quo *Esdrae hoc cap. 4. v. 7.* non fuisse Longi-
manum, sed potius Cambysem.

14 Id quod stabilitur vterius; etenim Artaxerxes, de quo *indic. c. 4.* prohibuit Urbis Jerosolyma, ac Templi edificationē, vt expresse habetur eo in *textu v. 21.* ibi: *Nunc ergo audite sententiam: Prohibēdtis viros illos (scilicet Iudaeos) vt Urbis illa (nempe Jerosolyma) non aedificetur, donec si a me forte iussum fuerit. Et v. 24. Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat vsque ad annum secundum regni Darij Regis Persarum.*

15 Porro Artaxerxes Longimanus Nehemiae facultatem aedificandi Jerusalem piē admodum largitus fuit, vt probatur ex *lib. 2. Esdrae, capit. 2.* Hunc verò Artaxerxem, qui adeo benevolus Hebraeis extitit, non fuisse eundem, qui id prohibuit, subducitur ex eo, quod in *citato lib. 1. Esdrae, capit. 4. v. 24.* asseratur intermissum fuisse opus domus Domini vsque ad annum secundum Darij Regis Persarum: in confesso quoque est cunctis Interpretibus, & Chronologis; prius fuisse Templum constructum, & perfectum. Duce Zorobabele, deinde Duce Nehemia Urbem Jerosolymanam aedificatam: & consequenter Artaxerxes apud *Esdrae cap. 4.* non fuit Longimanus, vt Scaliger contendit, sed potius Cambyses. Hinc

16 Hinc conficitur, nec verum esse quod alij existimavere, nimirum, Assuerum, cuius meminit Esdras *ead. cap. 4.* fuisse Smerdem Magum, hic enim brevissimo tempore regnavit, septem nempe mensibus, quare difficulter ea accusatio, quæ adversum Judæos ab eorum hostibus facta describitur, *citato loco*, *ψ. 6.* & eiusdem responsio, ipsius exiguo imperio adscribi potest; præsertim cum ille, timore perculsus, utpotè tyrannus, semper lateret, & ne vxoribus quidem suis se videndum præberet; ut ex Herodoto notat Salian. quapropter dicendum venit, prædictum Assuerum fuisse Cambysem, eundemque in *dic. c. 4. ψ. 7.* nuncupatum Artaxerxem.

17 Ruit igitur contortum Scaligeri sophisma de Datio, duplici Artaxerxe septo, falsum quippè est, solum Darium Nothum inter duos Artaxerxes reperiri; nam Datio Hystaspidi præcessit Cambyses, Cyri filius, & Artaxerxes appellatus; successoremque in Regno idem Darius, post Xerxem filium, habuit Artaxerxem Longimanum, ut ex *Æliano lib. 13. cap. 3.* Diodo, Justino, & alijs, tradunt Salianus Pererius, Ticinus, ac Ricciolus.

18 Post Artaxerxem Longimanum regnavit eius filius Darius Nothus, illiusque successor, & filius fuit Artaxerxes Mnemon, ex traditis *hac Dissert. Sect. 6. num. 4. & seqq.* Ex prædic-

340 *Sætra Chronologic. differt. quartadecima.*
dictis autem Darijs, non Nothus, sed Hyftaf-
pides edictum protulit, vt Templi opus inter-
missum, perficeretur, iuxta id quod legitur *Ef-
dræ lib. 1. cap. 6.* ex communi Chronologorum,
Interpretum, & Doctorum consensu, annotan-
te P. Cornelio in *lib. 1. Esdra, cap. 4.* & conse-
quentè Artaxerxes, qui post Darium instauran-
di Jerofolymam potestatem dedit Nehemiæ,
perfecto iam Templo, non fuit Mnemon, nec
ab illius tempore inchoandæ sunt hebdomades
sestuaaginta de quibus Daniel, sed à tempore
Artaxerxis Longimani.

SECTIO DECIMASEPTIMA:

OBIECTO ALIA PROPONITUR.

I **P.** Tirinus *cap. 38. Chronici, conclus 5:*
iuxta sententiam relatam *Secl. 4. n. 9.*
cui subscribunt P. Cornelius, & alij,
ostendere conatur, vigesimum annum Artaxer-
xis Longimani, quo Nehemias è Perside Hie-
rosolymam excurrit, & murum vrbis instaura-
vit, non esse vigesimum, ex quo è morte paren-
tis sui Xerxis solus Imperium administravit, vt
nos diximus, & stabilivimus, sed esse vigesimum,
ex quo ipse, vivente adhuc parente Xerxe, si-
mul cum eo regnare cœpit, cum Xerxes ingen-
tem

tem illam adversus Græcos expeditionem susciperet, anno regni sui quinto, & consequenter eiusdem Artaxerxis annum vigesimum tertium, quo Nehemias solemnem urbis adificationem celebravit, esse vigesimum tertium ex quo simul cum Xerxe imperare cœpit, qui est annus à morte Xerxis, ex quo solus imperavit Artaxerxes, octavus, nec enim Xerxes imperavit nisi viginti annis.

2. Idque probatur ex Josepho *lib. 11. Antiquitatum, capit. 5.* qui dicit, annum vigesimum Artaxerxis, quo, *lib. 2. Esdra, capit. 1. v. 1. Et cap. 2. v. 1. & 11.* Nehemias dicitur è Perside mihi Jerosolymam, esse vigesimum quintum ab exordio Regni Xerxis, & triennio post fuisse celebra Encœnia Urbis, anno vigesimo octavo, ab eodem exordio eiusdem Xerxis: Josephoque ad verbum subscribit Basilus Seleucensis in *Appodixi contra Judæos*, qui idcirco ab illo anno vigesimo octavo Regni Xerxis septuaginta hebdomadas Danielis deducit.

3. Confirmatur ex *Esdra lib. 1. cap. 7. v. 8.* ubi dicit, se Jerosolymam è Perside secundo rediisse, anno septimo Artaxerxis; si enim constaret Artaxerxem illum fuisse Macrochiram, seu Longimanum, colligi potest, ab octavo anno huius Regis inchoandas hebdomades septuaginta; nam quod septimus ille annus fuerit ipsius à

342 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
morte Xerxis solitariè regnantis tunc vitro concedemus, inquit Tirinus.

4 Sed illud dubium redit, pergit idem Author, ætas Esdræ, iusto provector, tunc futura, nempe 103. annorum; etsi daremus eum in morte parentis sui Saraïæ, à Nabuchodonosore, tē nore excidij Jerosolymitani ferro iugulati, 4. lib. Regum, cap. ultimo, v. 18. & 21. maternis adhuc visceribus conclusum, & posthumum fuisse; tot enim, nec pauciores anni fluxerunt ab excidio Urbis vsque ad septimum annum Artaxerxis Longimani solitariè imperantis.

5 Verum ut ut de Esdra res habet, volunthuius sententiæ Authores cum Patre Tirino initium septuaginta hedomadum ab octavo anno Artaxerxis solitariè regnantis esse numerandas; solùm ergo superest, ostendamus, vnum, eundemque annum esse hunc octavum Artaxerxis solius cum vigesimo tertio eiusdem, ex quo simul cum parente cœpit imperare: quo anno liquet ex lib. 2. Esdræ, cap. 1. & 2. cum seqq. Nehemiam Urbi perficiendæ extremam manum imposuisse, & Encœ nia celebrasse, ut supra dictum est.

6 Ut verò id ostendamus, abundè ex omnium adversariorum sententia fuerit, si certæ, & exploratæ fidei Authoribus probari possit, Artaxerxem, non à morte demum patris, sed mul-

tis ante annis, vna cum patre Imperium admi-
nistrasse: nam si id semel constiterit, omnes fa-
cile admittent id cœptum fieri anno quinto
Regni Xerxis, quando periculosam illam belli
adversus Græcos aleam subiit, & more Persis
cæterisque Orientalibus Regibus vltimatissimo,
collegam tunc, & successorem in Imperio filium
adscivit.

7 Assumptum autem probatur, quoniam
Thucydides *lib. 1. Belli Peloponensis*, Charon, He-
rathostenes, & alij, quos citat, & laudat Plutar-
chus in *Themistocle*, Athenæus *lib. 5. Cicero in*
Bruto. Et lib. 10. Epistolarum ad Atticum, epist. 6.
Eusebius in *Chronico*, & D. Hieronymus, *initio*
capitis 11. Danielis, pluresque alij antiqui, &
Recentiores dicunt, Themistoclem, inclitum
Atheniensium ducem, cum à suis ingratis civi-
bus capitis condemnatus esset, in Asiam ad Ar-
taxerxem Macrochiram, Xerxis filium, iam tunc
in Perside imperantem, velut ad asylum confu-
gisse, ab Artabano, militiae præfecto ad Arta-
xerxem introductum, regem more patrio vene-
ratum fuisse, & ab eo Lampacum dono acce-
pisse, sed paulo post hausto veneno sibi ipsi
mortem conscivisse.

8 At iidem Authores fugam hanc Themis-
toclis adscribunt, alij decimo tertio, alij deci-
moquarto anno Xerxis, LXXVII. Olympiadis

344 *Sacra Chronologia. differt. quartadecima.*
anno primo, mortem anno secundo. Simili-
tèr constat ex Livio, Halicarnasseo, Plutarcho, &
alijs, fugienti Themistocli Athenis, fuisse suffec-
tum in eius locum Periclem, anno primo Olym-
piadis LXXVII. vt ex Athenæo colligere est, ac
denique compertum fit, Xerxem imperasse vs-
que ad annum primum LXXIX. Olympiadis,
vtique complectentem Imperij ipsius annum
vigefimum: Ab adventu igitur Themistoclis in
vivi adhuc, & in Imperio fuit Xerxes totis oc-
to, minimum annis, quot ab initio LXXVII. vs-
que ad initium LXXIX. Olympiadis effluxe-
runt.

9 Idem si opus esset, probare se posse, in-
quit Ticinus, ex simili fuga Timagoræ ad eun-
dem Artaxerxem: idem ex annis Hieronis, Ge-
loris, & Thrasybuli, Regum Siciliæ, hoc ipso
tempore fugæ Themistoclis, & Imperij Xerxis,
vt Athenæus, & ex alijs Plutarchus, & Diodo-
rus, referunt.

SECTIO DECIMAOCTAVA.

IT OBVIAM PRÆLIBATÆ OBJECTIONI
ostenditque non 23. sed 20. Artaxerxis anno perfe-
ctum fuisse murum Ierusalem.

1 **R**espondeo igitur, præexaratam ob-
iectionem multiplici ex capite de-
pelli posse: primò quia supponit, Nehemiam an-
no

no vigesimo tertio Artaxerxis solemnem Urbis dedicationem celebrasse, quæ suppositio inniti videtur Authoritate Josephi *lib. 11. Antiq. cap. 5.* vbi inquit: *Atque in hunc modum perduravit (Nehemias) duobus annis, & tribus mensibus, tantum enim temporis elapsum est, donec absolverentur mania vigesimo octavo Regni Xerxis anno, mense nono.* Ubi tres annos, etsi non integros, Josephus ædificationi manium Jerusalem consignat: quaproptèr cum Nehemias id operis aggressus fuerit, & inchoaverit anno Artaxerxis vigesimo, consequentèr asserendum venit, murorum dedicationem non nisi vigesimo tertio anno Artaxerxis celebratam.

2 Verumenimverò quàm exigui, imo nullius momenti sit in hac parte Josephi Authoritas, haud difficulter potest colligi, primò quoniam viginti octo annos Regni Xerxi tribuit, qui ne vigesimum secundum explevit: ipseque *P. Tirinus in Chronico, cap. 37.* inquit, quod cum ferè biennio cum patre regnarat, solus postmodum viginti imperavit annos: igitur falsum cernitur, quòd ædificatio murorum Urbis completa fuerit anno vigesimo octavo Imperij Xerxis.

3 Secundò Josephus falsus deprehenditur in eo quòd eundem Xerxem cum Artaxerxe fecerit, patrem nempe cum filio, vt observant *Torniellus, Sextæ Aetatis anno 121. P. Sallianus,*

346 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
Anno Mundi 3568. num. 5. & alij: ac subinde ip-
se Josephus, quæ lib. 1. Esdræ, cap. 7. sub Artaxerxe contigerunt, Xerxi adscribit. Propterea
si quis Josephum, inquit Salianus, in Chronologia Sacra sequi velit, quin maximè falli, necessè sit, nemo non videt.

4 Tertiò, ait Josephus ædificationis prædictæ opus absolutum fuisse mense nono, cum tamen sacer textus *lib. 2. Esdræ, capit. 6. V. 16.* differtè doceat, murum completum esse vigesimo quinto die mensis Elul, qui erat mensis sextus, vt prælibavi *Secl. 15. num. 4. & 5.*

5 Quartò, aperte erravit Josephus inquiens ad duos annos, & tres menses manium constructionem perdurasse, siquidem *lib. 2. Esdræ, cap. 6. V. 15.* sic habetur: *Completus est autem murus vigesimo quinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus: ideoque notavit Nehemias, vniuersas nationes circumpositas audisse, tam brevi tempore tantum opus absolutum fuisse, & animo intra semetipfos concidisse, confiteri coactos, à Deo factum esse opus hoc. Factum est ergo (ait dièz. cap. Nehemias, V. 16.) cum audissent omnes inimici nostri, vt timerent vniuersa gentes, quæ erant in circuitu nostro, & conciderent iatra semetipfos, & scirent quod à Deo factum esset opus hoc.*

6 Quinto, inconsequenter differere videtur
P.

P. Tiripus, quoniam dicto *cap. 38. Chron.* in conclusione quinta asserit, annum vigesimum tertium Artaxerxis, quo iuxta eundem Nehemias solemnem Urbis dedicationem celebravit, esse vigesimum tertium ex quo simul cum parente Xerxe imperare coepit, & octavum à morte Xerxis, ex quo solus imperavit Artaxerxes: igitur Artaxerxes cum Xerxe imperavit quindecim annis; ablatis quippè octo annis à viginti tribus subremanent quindecim anni regni Artaxerxis simul cum Xerxe imperantis. At idem Tirinus in precedenti *cap. Chronici*, inquit Artaxerxem decem sex annos cum parente transegisse: non ergo sibi constat Tirinus: tum quia si decem sex annos cum Xerxe regnavit Artaxerxes, illius annus vigesimus tertius ex quo simul cum patre imperare coepit, esset septimus, à morte Xerxis, cum tamen Tirinus asserat, esse octavum.

7 Mitto etiam, Xerxem regnasse à morte parentis Darij annos viginti duos, & nequam cum patre in imperio transegisse annos duos, sicut inquit Tirinus, verumtamen integros viginti duos annos Imperij Xerxis enumerandos esse à morte Darij Hystaspidis docent, Tornicellus, *Anno sexta Aetatis* 144. P. Salius, *Anno Mun.* 3589. & saltem viginti unum adscribunt illi Severus Sulpitius *lib. 2.*

348. *Sacra Chronologic. dissert. quartadesima.*
Sacræ Histor. Diodorus Siculus lib. 11. Paulus
Orosius, & Vener. Beda lib. de Sex Aetatib.
quos Laudat P. Pererius in *Danielem*, lib. 13. ca-
pit. 11. ad illa verba: *Ecce tres adhuc Reges.* Ric-
ciolus in *Chronolog.* lib. 5. cap. 7. num. 4.

8 Et licet assentiamur Herodoto, cui com-
munitè subscribunt Chronologi, & Historici,
aienti, quòd inter Darij liberos de Regni suc-
cessione orta fuit decertatio, anno trigesimo
quinto ipsius Darij, ille tamen cunctatus est fer-
re sententiam, ne quid temerè in re tanta age-
ret, & nimium cito fratres, se vivo, inter se com-
mitteret, itaque neque ante ultimum vitæ, ac
regni annum nempe trigessimum sextum, rem
definiuit. Unde quamvis Xerxes fuerit successor
designatus, regis minus ante obitum patris non
obivit, quapropter totos viginti duos annos
Regni Xerxis, à morte Darij, cum Torniello, &
Saliano censemus debere numerari: ex quo de-
nuò ratio temporis à P. Tirino diducta ruit.

9 Haud tamen me latet, Historiam Scho-
lasticam, Cajetanum, Vatablum, P. Marianam,
& Sa, numerare illos quinquaginta duos dies
constructionis Jerosolymæ non à primo adven-
tu Nehemiæ in Urbem, seu ab initio fabricæ, sed
à tempore quo missa est epistola illa à Sanabal-
lat, quæ refertur lib. 2. *Esdræ*, capit. 6. v. 6. &
seqq. & à minis, & insidijs illius Nehemiæ in-
ten-

tentatis. Cæterum id sine vilo sufficienti Sacrae Scripturae fundamento dici videtur, imò non obscure illi repugnat, quæ ait, missos quater nuntios ad Nehemiam, ut illum à murorum structura inchoata arcerent, & postremo epistolam: sic enim inquit Nehemias *dict. capit. 6.* Cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Gossam Arabs, & cæteri inimici nostri, quod ædificassem ego murum, & non esset in ipso residua interruptio (usque ad tempus autem illud valvas non possueram in portis). Miserunt Sanaballat, & Gossam ad me dicentes: Veni & percutiamus fœdus pariter in viculis in Campo Ono. Ipsi autem cogitabant, ut facerent mihi malum. Mihi ergo ad eos nuntios dicens: Opus grande ego facio, & non possum discedere, ne forte negligatur, cum venero, & descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices: & respondi eis secundum sermonem priorem. Et misit ad me Sanaballat iuxta verbum prius quinta vice puerum suum, & epistolam habebat in manu sua scriptam hic modo, &c. plenam scilicet terroribus, & calumnijs, quibus minimè perterritus Nehemias ædificationi incumbere, eamque prædictis quinquaginta duobus diebus complevit.

10 Tum sic: si hi dies tantum computandi essent ab accepta epistola, circa finem operis,

nihil esset causa, ut opere absoluto mirarentur gentes, quæ erant in circuitu, & timerent Judæos, agnoscerentque à Deo factum esse opus. Quid enim habet insigne, quòd intra quinquaginta duos dies murus absolutus fuerit ab accepta epistola, imò si intra decem aut quinque, aut duos dies? Denique hæc nostra sententia videlicet structuram totam intra duos dies supra quinquaginta, divino auxiliante numine, perfectam fuisse tenent, & illustrent præcipuè *Torniellus, Sextæ Aetatis, Anno 164. num. 1. P. Villalpandus, tom. 3. par. 1. lib. 3. capit. 23. Pererius, lib. 10. in Daniele in septima opin. ubi hanc sententiam confirmat ex Daniele cap. 9.*

II Daniel enim ait, muros Jerusalem ædificatum iri in angustia temporum, quod accipere potest, vel de vexatione hostium Judæorum, qui eos ita vexarunt, ut armis succincti ædificari cogerentur; vel de brevissimo, angustissimoque tempore, quo ædificatio fuit perfecta, nimirum diebus duobus, & quinquaginta: accinit *P. Sallianus, Anno Mund. 3609. num. 60. & 61.* Unde fit, ex traditis in hac parte à *P. Tirino* haud confici, quod *Artaxerxes Longimanus* regnare cœperit simul cum eius parente *Xerxe*, & quidem pluribus ante ipsius obitum annis, id quod hic Author intendit, ut inde statueri valeat, annum vigesimum Artaxerxis quo *Nehemias* ædificatum

ctum

Quum de ædificanda Jerosolyma impetravit, numerandum esse ab anno primo, quo prædictus Artaxerxes, vivente Xerxe, imperatoris munere fungere cœpit.

SECTIO DECIMANONA.

EANDEM DIRIMIT OBJECTIONEM, ET ostendit, Themistoclem, non ad Artaxerxem, sed ad Xerxem confugisse.

FUNDAMENTUM aliud, quo innitur P. Tirinus est fuga Themistoclis ad Artaxerxem, quæ contigit anno tertio decimo, aut quarto decimo regni Xerxis; consequenterque iam tunc temporis cum Xerxe imperabat eius filius Artaxerxes Longimanus; sed responderetur, triplici ex capite. Primò quidē à plurimis, & gravissimis scriptoribus pro certò traditum est, Themistoclem in illa fuga ex Græcia in Asiam, non ad Artaxerxem, sed ad Xerxem patrem eius venisse, sic enim affirmant Ephorus, Dimon, Clytarchus, Heraclides, quos refert Plutarcus in vita Themistoclis, & laudat P. Pererius, *lib. 11. in Daniëlem, in fine 2. partis disputationis de 70. hebdomadis*, idem quoque tradit Diodorus Siculus, *lib. 11.* Et P. Sallianus, *Anno Mundi 3609. num. 8.* inquit, quod ex an-

tiquis Scriptoribus nemo disertè asseruit, Xerxem difficillimum illud bellum contra Græciam suscipientem regni collegam, & successorem dixisse Artaxerxem.

2 Solùm quippè reperire est, quosdam ex antiquis. præcipuè Thucididem tradidisse, Themistoclem confugisse ad Artaxerxem, cum tamen plures, vt libavimus ex antiquioribus asseruerint ad Xerxem confugisse, dissidentesque in hoc puncto sententias historicorum refert Plutarchus, & quamvis priorem Thucididis opinionem dicat magis cum Annalibus consentire; nihilominus ita Plutarchum Interpretes accipiunt, vt Annales istos dubiæ esse fidei, significet; à qua acceptione non recedit P. Petavius *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 10. cap. 25.* vbi ait: quos hic annales intelligat Plutarchus ab illo non exprimi, sed pessimos illos fuisse, necesse est, si vera sunt, quæ Plutarchus in eadem Themistoclis vita prodidit.

3 Secundò: si Xerxes ad bellum proficiscens administrationem Regni filio reliquisset, verosimile quidem est, id eum fuisse facturum eo tempore, quo primam illam, ac celeberrimam adversus Græcos expeditionem suscepit, quod & contrarij fatentur, id autem contingit primo anno septuagesimæ quintæ Olympiadis, vt ex antiquis Scriptoribus, multaque eruditione, ac
di-

diligentia stabilit P. Salius, Anno Mundi 3574. num. 1. & 2. Et Anno Mundi 3569. num. 2. Et 3574. num. 1. vbi docet esse communem sententiam Diodori Siculi, Dionisij Halicarnasei, Eusebij, Herodoti.

4 Hic ergo figendum esset principium Regni, seu illius administratio, quam absente patre iniit Artaxerxes, ex quo tempore, si annos regni eius numerare velimus, proculdubio annus Regni Artaxerxis vigesimus concurreret cum quarto anno 79. Olympiadis: ex quo anno vsque ad Christi Domini Passionem, extremis computatis, colligentur anni 494. plures nempè quam sint anni septuaginta Hebdomadum, etsi illas annorum solarium, & perfectorum intelligamus, prout observat P. Pererius lib. 11. in *Danielem in fine 2. partis, disp. de septuag. hebdomad.*

5 Accedit quòd Authores contrariæ sententiæ, siuè decem, siuè sedecim annis Regnum Persarum decurtare coguntur, aut certè quinquaginta annos Artaxerxi, nullius autoritate sufficienti nixi, tribuere: patet quoniam anni Artaxerxis magna ex parte cum annis regni parentis sui Xerxis confunduntur.

6 Quinimo cum Tirinus ad annum quintum Xerxis referat initium imperij Artaxerxis Longimani, vt in obiectione constat, decem

354 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima:*
octo annos aufert è Regno Persarum: id quod,
vt aliquatenus corrigat, Xerxi solùm concedit
annos viginti, sed filio eius Artaxerxi config-
nat annos 40. post obitum Xerxis, hoc est an-
nos 56. ab exordio ipsius imperij, quod nullo
sufficienti fundamento nititur, vt rectè ani-
madvertit Salianus, *Anno Mundi 3609. num. 8.*

7 Tertio Artaxerxes minimus natus erat fi-
liorum Xerxis, vt ex antiquis Scriptoribus
edocent P. Pererius, & Salianus, locis prænota-
tis; & primogenitus, ad quem proximè iuxta
Persarum morem, post Xerxem Regni successio
pertinebat, erat Darius, vt notant Diodorus,
Justinus, & prælaudati Pererius, & Salianus;
quamobrem Artabanus, qui occiso Xerxe, Reg-
num sibi afferere moliebatur, primum filiorum
Xerxis aggressus est necare Darium, quo sublato,
postea & Artaxerxis vitæ insidiatus est. Non igitur
credibile est Xerxem, posthabito Dario pri-
mogenito, & per ætatem gubernaculis Imperij
tractandis maturiori, parvulo tunc, & minori
nato Artaxerxi administrationem Regni permi-
sisse.

8 Quarto: *Esdra lib. 1. capit. 7. v. 8.* nullo
modo favet P. Tirini sententiæ, sed ipsi potius
adversatur; quoniam ibi asseritur, Esdras in
Jerosolymam redisse anno septimo Artaxerxis:
hunc verò Artaxerxem fuisse Longimanum, re-
cep-

ceptissima fert Interpretum, & Chronologorum sententia præcipuè Julij Africani, Eusebii, Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Theodoretii, Bedæ, & Ruperti, quibus ex Recentioribus adstipulantur, Gordonus, & Samerius in suis Chronologijs, Ludovicus Vives in *lib. 18. de Civitate Dei, capit. 36.* Peterius in *Danielem lib. 11. quest. 4.* & in *serie Regni Persidis, Torriellus, Anno 146. sexta Aratis, num. 3.* vt omittam Sectarios Fanceium, & Capellum.

9 Nec Tirinus ab ac sententia recedit, imò insuper inquit, eundem annum septimum esse Artaxerxis Longimani, solitariè regnantis, à morte Xerxis: igitur Sacer Scriptor annos Artaxerxis numerat à tempore quo ille Imperium solitariè suscepit: ergo quando in *lib. 2. Esdræ, cap. 2. v. 1. 6. & 9.* conjunctis, dicitur Nehemiam Jerosolymam ascendisse, visis reedificandæ causâ anno vigesimo Artaxerxis, debet vtique intelligi de vigesimo anno Artaxerxis solitariè etiam regnantis; aliàs Sacer Scriptor tempora confundere videretur. Tum quia nihil cogit id discriminis adstruere, vt primo loco Artaxerxes intelligatur solitariè regnans, secundò autem imperans cum Patre.

10 Haud verò intelligentiæ nostræ officit, quòd de Esdræ ætate sibi ipsi opponit, nec diluit Tirinus, quippè natum esse Esdræ circa an-

356 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
num vigesimūquintū Darij Hyrsapidis, & Mundi 3556. putat Tornellius, *Anno 110. sexta Etatis*, & probabile dicit P. Salius *cod. An. Mund. num. 1.* Annus ergo septimus Artaxerxis Longimani erat Mundi 3596. proinde hoc tempore quadragesimum duntaxat annum Esdras agebat, in quo nihil incommodi reperitur.

11 Quod si opponas, *in cap. 7. lib. 1. Esdrae, cap. 1. v. 1.* Saraiaꝝ filium nuncupari Esdram: Saraiaꝝque mortuum fuisse anno decimo nono Nabuchodonosoris, & primo desolationis, & captivitatis Judaicæ, vt constat *ex lib. 4. Regum, cap. 25.* à quo anno ad septimum Artaxerxis Longimani 150. numerantur, videlicet septuaginta desolationis, & octoginta Regni Persarum: igitur Esdras, vt minimum 150. annos agebat illo anno septimo Artaxerxis, quod incredibile videtur.

12 Respondeo, alios mediatos antecessores inter Esdram, & Saraiaꝝ fuisse prætermisos, *in diet. lib. 1. Esdr. cap. 1.* vt prælibatum est in hac *Dissert. 14. Sect. 11. num. 18. & 19.* quamobrem eo quod Esdras Saraiaꝝ filius dicatur, factis non evincitur, quod natus fuerit anno desolationis Hierosolymorum.

13 Dicendum ergo, Scripturam Sacram, loco Esdræ memorato, vt alias solet, filium pro nepote, aut pro nepote, more Hebraico usurpa-

Eandem dirimit obiectio. &c. Sect. 19. 357
passe, dum Esdræ Saraïæ filium nuncupat, ex
dictis *Sect. 11.* Idque multo probabilius credi
posse, existimamus.

14 Neque his obstant, quæ *lib. 4. Esdræ in principio 3. capituli*, traduntur, ex quibus apparet Esdræ anno trigesimo ruinae Jerusalem, non modo iam natum, sed etiam in virili ætate constitutum, id inquam, haud vrget, quia liber ille exauthoratus est, & inter apochryphos computatur; tum quia ab alio cognomine Esdra conscriptus creditur, vt ostendit Tornielus sub *Anno Mundi 3479. num. 2.* Et *Anno Mundi 3610. num. 28.* ad stipulaturque P. Salius, *Anno Mundi 3476. num. 1. & 2.* idque propè certum putat Nicolaus Lombardus *4. questione præmiali, sine, in lib. 1. Esdræ*, videlicet quæ tradidi *Dissert. 10. Sect. 18.* Alij autem incommodum non existimant, Esdræ concedere, vitam protraxisse ad annos 140. quod tamen nobis displicet ex supradictis.

15 Quod verò attinet ad Timagoram, Hieronem, Gelonem, & Thrasybulum, quos dicit Tirinus ad idem tempus fugæ Themistoclis pertinere, haud negotium faciesit, primò quia si synchroni Themistoclis fuere, atque eodem tempore ad Persidem confugerunt, ostendimus iam id temporis consignandum Regno Xerxis, & consequentèr non ad Artaxerxem se recep-

358 *Sacra Chronologic. differt quartadecima.*
runt. Secundò Timagoras civis Atheniensis à
suis capitali supplicio affectus est, quòd Darium,
ad quem Legatus erat, amore Persarum per
adulationem adorasset, vt referunt Suidas, &
Valerius Maximus: igitur nec pertinet ad Artaxerxem.

16 Gelon autem, Syracusanus Tyrannus,
Xerxi auxilium præstisse, inquit Herodotus
lib. 7. cui subscribunt P. Gordonus tom. 1. Chron.
ad Periodum 7. cap. 14. num. 14. Salianus, Anno
Mundi 3573 num. 5. & notat Anno Mund. 3563.
ex Pausania *lib. 6.* Syracusas per tyrannidem à
Gelone fuisse occupatas, Olympiadis LXXII. an-
no secūdo, & Darij Hytaspidis trigesimo secun-
do, licet ipsius dominatus protentus fuerit vs-
que ad quartum decimum Imperij Xerxis an-
num, vel etiam deinceps; quoniam postquam
Pœnos superavit regnavit annis septem, vt ait
Diodorus *lib. 11.* vel tredecim iuxta Pausaniam.
Fuit autem iste Gelon filius Dinomenis. Alius
etiam Gelon reperitur Hieronis filius, qui ad
Annibalem defecit, & ad postera secula perti-
net, scilicet ad annum tertium Punici Belli, vt
ait Livius.

17 Hieron etiam duplex fuit primus Gelo-
nis frater, & post illum Xerxis tempore regnavit,
vt ex Herodoto edocet P. Gordonus *dit. c. 14. ad*
Period. 7. num. 14. ad illumque multæ Pindari

Odae scriptæ sunt. Alter est Hieron, Gelonis pater cuius res gesta traduntur à Zonara, & alijs præsertim à P. Salliano, floruitque ab anno Ptolemæi Philadelphi decimo sexto, finito iam Persarum regno, & currente anno quadragesimo primo, & secundo Olympiad. CXXVII. hoc est Anno Mundi 3783. vsque ad annum Mundi 3840. vt ex antiquis Scriptotibus P. Sallianus docet, adeoque peruenit illius Regnum vsque ad annum Ptolemæi Philopatoris septimum, Regni Græcorum 98. & Olympiad. CXXI. annum tertium.

18 Denique Thrasibulus, anno secundo Olympiadis octauæ supra septuagesimam, vt scribit Diodorus *lib. 11.* mortuo fratri Hieroni successit Syracusis, & anno vno regnavit, indeque redditam Syracusanis ad annos Sexaginta libertatem, quando Dionysio parere, coacti sunt. Porro autem hic vnus Thrasibuli annus incidit in annum vigesimum Xerxis, qui iuxta Herodotum identidem receptum, regnare cepit Olympiadis LXXIII. anno tertio: igitur ex hoc Thrasibuli regno, quemadmodum nec ex alijs prælibatis subsidij nihil pro sententia P. Tirini subduci, aut expiscari valet: tantum quippe evincitur, illos tempore Xerxis regnasse, etsi per tyrannidem. Mirro alium Thrasibulum, Miletii Tyrannum, qui pluribus ratro seculis vixit,

360 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
nempè Anco Martio, quarto Rom. Rege: sicut
& alium posteriorem Thrasylulum, qui cum
Thrasyllo democratiam Athænis restituit, im-
perante in Perside Dario Notho, vt ex Thuci-
dide *lib. 8. pag. 595. edict. Græc. Lat. tradit P. Sa-*
lianus, Anno Mundi 3643. num. 1. & 8.

SECTIO VIGESIMA.

ALIAM INFRINGIT OBIECTIONEM EX
lib. 1. Esdræ, cap. 7. v. 18. 19. & 20.

POTIOR fortè, & pulchrior subre-
manet obiectio in hac *Sectione* con-
vellenda; Rex quippè Artaxerxes
dicitur dedisse Esdræ omnem petitionem eius;
in eius autem postulatis videtur contineri potes-
tas struendi muros Jerusalem, quasi dixerit cum
Davide, Regi Persarum, *benefac Domine in bona*
voluntate tua Sion, vt adificentur muri Jerusalem.
Nam cum iam Templum extractum esset, impe-
rante Dario Hystaspide, quid aliud, aut melius
aut maius optare potuit, vel postulare? Aut cui
vsui tam ingentes Thesauri, quos Esdræ Arta-
xerxes concessit, vt habetur dicto *cap. 7. v. 18.*
19. & 20.

2 Confirmatur nam *dict. cap. v. 18.* in hunc
modum Artaxerxes dicitur Esdræ rescripsisse:
Sed

Sed et si quid tibi, & fratribus tuis placuerit de reliquo argento, & auro, ut faciatis iuxta voluntatem Dei vestri, facite. At certum est, Judæos flagrasse desiderio ædificandi Jerusalem, ideoque videtur, simul in hoc decreto implicitam eius struendæ accepisse potestatem: ergo ab exitu huiusmodi sermonis, nempe ab anno septimo Artaxerxis Longimani computandæ Hebdomades septuaginta.

3 Quod autem non fiat in decreto nominatim mentio ædificationis murorum, id de industria factum videtur, ne conflaretur eis invidia ab inimicis, qui Templum ipsum excitari, indignissimè tulerunt, & nihilominus tunc accipiebat quàm laxissimam potestatem faciendi Jerosolymis, quod ipsi Esdræ, & fratribus eius placuisset, & simul potestas dabatur ædificandi Civitatem, si eis libitum fuisset. Unde Theodoretus, *oratione 9. in Danielelem.* Primò, inquit, dimisit ipsos Cyrus Persa (soluta nempe captivitate.) Deinde Darius Histaspis filius, tum Artaxerxes, quo tempore prius Esdras, postea Nehemiam misit, ut muros Jerusalem iterum construendos curarent.

4 Respondeo: certum esse debere, initium septuaginta Hebdomadum summendum ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, sicut *cap. 9. Danielis*, habetur; huiusmodi autem
ser.

sermo nullus apparet eo septimo anno Artaxerxis Longimani, quando Esdras profectus fuit Jerosolyman, imo nè postulatum quidem fuit, tale decretum ante annum vigesimum eiusdem imperatoris, vt liquet *ex lib. 2. Esdræ, cap. 2. v. 5.* & sequentibus, communitum quæ fuit in superioribus.

5 Igitur non est dubium, quodnam esset Judæorum desiderium; sed quando exierit sermo Regis de reædificanda Urbe, id quærimus, & negamus ante annum vigesimum Artaxerxis exiisse; quia non apparet id postulatum, nec in generali Imperatoris facultate, *iuxta voluntatem Dei vestri facite*, completa fuit Danielis vaticinatio: Hæc enim cum specificè prolata fuisset de facultate, seu sermone reædificandæ Urbis, exigere videtur ad sui verificationem, vt specificè etiam regius sermo de Jerosolyma iterum ædificanda haberetur.

6 Tum quia non erat quòd Rex timeret Judæis conflare invidiam, magis hoc anno septimo Regni sui, quàm vigesimo. Quòd si ad tantum eorum desiderium accessit etiam Regis voluntas, quare in toto illo decreto nullum verbum de Urbe reædificanda factum est, quare Judæi saltè aliquid memoria dignum in eo opere construendæ Urbis moliti non sunt? quod enim nihil huiusmodi perfecerint deducitur *ex lib.*

lib. 2. Esdræ, cap. 2. vbi anno vigesimo Artaxerxis, proponitur Nehemias tristis, & languidus, eoquòd Civitas Jerosolyma adhuc deserta esset, & portæ eius combustæ igni: versuque 13. eiusdem capituli Nehemias inquit: Considerabam murum Ferusalem dissipatum, & portas eius consumptas igni.

7 Quæ porrò fuerit Theodoretum de hac difficultate sententia, minimè obscurum est, is enim in eadem recitata *oratione* ad vigesimum Artaxerxis annum has Hebdomadas aperte inchoat, & eorum annos lunares affirmat, quibus scilicèt Judæi utebantur, vtriusque autem meminit illo loco, Esdræ scilicèt, & Nehemiæ, quia vtriusque memoria, seu ferè tempore, facta est illa ædificatio, ut idem infra in eadem *oratione* tradit, quasi se ipsum explicans, & quamvis opinioni contrariæ Theodoretum indulgeremus, illi præter innumeros ferè, qui à nostra sententia stant, Sulpitium Severum licèt opponere *lib. 2. Historia. Cæterum, ait, Esdræm nihil super reædificanda urbe egisse comperio, credo potiore curam ratus plebem corruptis moribus reformare.*

8 Fateri tamen non gravabor, Judæos præ ingenti suo desiderio, & quasi tacito, aut præsumpto Principum Persarum consensu, Cyri præsertim, partes aliquas Civitatis magnæ aggrossos fuisse cingere muris; sed tacito, aut præsump-

364 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
sumpto, vt dixi, consensu, non publico decreto,
quod quærimus ad statuendum initium septua-
ginta Hebdomadarum, nam *lib. 3. Esdræ, cap. 4.*
¶ 47. & 48. quod de Dario legimus, eum scrip-
sisse epistolam *Ad omnes dispensatores, & præfec-*
tos, & purpuratos, vt deducerent eum, & eos qui
cum illo erant, omnes ascendentes adificare Jeru-
salem. Id, inquam, non satis fidei facit, quia li-
ber iste Apocryphus est. Et si ab illo secundo
anno Darij inchoarentur Hebdomadæ, ad quod
tempus in *diç. lib. 3. Esdræ* refertur edictum de
Urbe ædificanda iuxta finem *capit. 2. ¶ 31.* non
septuaginta Hebdomades, sed septuaginta no-
vem invenirentur.

9 Multoque minus Cyro id edictum tribui
potest, licet Josephus dicat eum convocatis
clarioribus apud Babylonem Judæis, dixisse se
illis permittere, vt proficiscantur in Patriam,
Urbemque Jerosolymam, & Dei Templum
ædificent denuò. Sed id ipse suo more scrip-
turæ adiecit, vt patet *1. Esdræ, capit. 1. ¶ 3.* ibi:
Et ædificet domum Domini Dei Israel, adde quod
à primo anno Cyri ad Christi passionem ferè oc-
toginta duæ Hebdomadæ numerarentur.

10 Quod autem tacito, aut præsumpto
Principum consensu Judæi aggressi fuerint,
reædificare Civitatem, deducitur ex *lib. 1. Esdr.*
cap. 4. ¶ 12. vbi scriptum fuit Cambysii Regi:

Notum sit Regi quia Judæi, qui ascenderunt à te ad nos venerunt in Jerusalem civitem rebellem, & pessimam, quàm ædificant extruentes muros eius, & parietes componentes. Et lib. 1. cap. 9. v. 9. fatetur Esdras coram Domino, datam Judæis septem in Judæa, & in Jerusalem, vbi Tigurina editio septem interpretatur murum.

11 Quare hac via contrariorum assumptum non stabilitur, quoniam, vt diximus, vsque ad vigesimum Artaxerxis annum, nullus cernitur in sacris literis factus sermo ab aliquo Persidis Imperatore, vt iterum ædificetur Jerusalem; quaproptèr tacito solùm, aut præsumpto consensu id operis à Judæis cœptum fuit.

12 Præterea, cum de regio iussu non constaret, hostes Judæorum interrompebant, & dissipabant eorum opera, ideoque Nehemiæ, vt habetur in eius cap. 1. v. 2. & sequentibus, ad novum nuntium dissipatorum murorum, & portarum Jerusalem, hæc clades excitavit magnum planctum, idque post annum septimum Artaxerxis, de quo Esdras, Nehemiæ præcessor verba fecerat lib. 1. cap. 7.

13 Sed nec videtur Nehemias antiquam tantum calamitatem lamentari; quomodo enim post 164. annos non exhaustæ essent illæ lacrimæ: dici ergo potest, in muri ædificatione iam laboratum fuisse, sed opus imperfectum mansisse,

& malitia inimicorum irritum, scilicet montem Sion in primis, & Templum circumdedit muris, super antiqua fundamenta rudi opere ædificando, lapsantesque adhuc parietinas fulciendo, adhibitis etiam portis idoneis locis. Quæ tum vicini illi populi facta coniuratione, diruerint, huc illucque disiecerint, aditus multos ubique patefecerint, portas que cum turrium tectis, & tabularis incenderint.

14 Quæ ubi Jerosolymis facta sunt, Judæi Hanani cum socijs miserunt in Persidem, qui de his apud Nehemiam lamentaretur, ut his pro sua apud Principem gratiam, remedium aliquod hisce malis inveniret, nec tamen quemquam accusaret; nulla enim in eo *cap. 1. Nehemia*, fit accusationis mentio, quoniam non poterant Judæi ostendere, sibi permisum fuisse, muros Civitatis extruere, sed Templum duntaxat. Id enim concessionis ab Artaxerxe factæ *Esdrae, cap. 7. v. 18. De reliquo argento, & auro, iuxta voluntatem Dei vestri facite*, non poterat sufficere ad muros, & Urbem reædificandum, id enim operis maximum erat, plurimumque sumptuum; quamobrem nec illa generali concessione venire poterat, nec in mentem Artaxerxis quadraret, cum manifestè donationem suam in ornatum Templi dirigeret, prout in *eod. cap.* liquidum est.

Hanc

15 Hanc nostram expositionem comprobant illa Nehemiæ interrogatio ad Hananinum de Judæis, & eorum statu in Jerosolymis, responsumque Hananini per hæc verba, *Qui remanserunt, & reliæti sunt de captivitate ibi in provincia in afflictione magna sunt, & in oprobrio, & murus Jerusalem dissipatus est, & portæ eius combustæ sunt igne:* quæ si de desolatione primò facta à Nabuzardan Duce Nabuchodonosoris præcisè intelligenda essent, frustra narrarentur Nehemiæ, qui optimè noverat, antiquam illam suæ gentis, ac provinciæ septuagenariam cladem: igitur ideo dicta fuerunt, quia licet aliquando opus reædificationis murorum, & Urbis coeptum fuisset, irritum tamen fuit, inimicorum potentia, & invidia.

16 Tum quia eodem *cap. i. v. 4.* Nehemias inquit, *Cumque audissem verba huiusmodi, sedi, & flevi diebus multis: ieiunabam, & orabam ante faciem Dei Cæli.* Porro hæc tanta tristitia Nehemiæ, & fletus, & lamentatio, satis ostendunt, novam aliquam in his nuntijs, quæ ad eum deferebantur, causam tristitiæ contingere; noverat ille quidem, ab hostibus suam gentem adversa perpeti, suspicari tamen non poterat, res Judæorum tunc esse turbatas, sicut ab his, qui passi fuerant inaudiebat. In hunc modum propugnant, & illustrant sententiam nos-

368 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
nostram P. Pererius, lib. 10. in *Danilem in so-*
lutione obiectionis contra septimam opinionem P.
Salianus, ad Annum Mundi 3596. num. 41. Et
ad Annum Mundi 3608. num. 8. & 9. Nicolaus
Lombardus in Exp. lit. cap. 1. lib. 2. Esdra, v. 3.
& 4. Et cap. 7. v. 8. lib. 1. Esdra.

SECTIO VIGESIMA PRIMA.

ALIA ELEVATUR OBIECTIO.

I **C**ONTRA nostram sententiam, imo
& contra illos omnes, qui Hebdo-
madum exordium inchoatum do-
cent ab anno Artaxerxis imperij vigesimo, ar-
guit Paulus Burgensis in suis *Additionibus ad*
Postillas Nicolai de Lyra, super 9. capit. Danielis,
& sic argumentatur: si Hebdomades coeptæ
sunt vigesimo anno regis Longimani, cum per
Nehemiam reparari coepit Urbs Jerusalem, cum
id evenerit plus centum annis post mortem Da-
nielis, efficeretur, Danielem ignorasse, quando
futurum esset initium Hebdomadam; vtpote
quod amplius centum annis post mortem ipsius
futurum erat. Si Daniel ignoravit principium,
ergo non potuit certè, ac definitè scire, quo tem-
pore venturus esset Messias: quod sanè de tan-
to Propheta, ex cuius prophetia iam venisse
Mes-

Messiam, evidentè congnoscitur, & probatur adversus Judæos, sentire, per absurdum videtur.

2 Confulcit idem Burgensis suum placitum in 1. Par. Scrutinij Script. distinct. 3. cap. 3. vbi docet, initium harum Hebomadum fuisse quarto anno Sedecia Regis Judæ, in quo anno exivit sermo Dei ad Jeremiam, vt habetur eius capit. 29. v. 10. vbi inquit: *Cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum istum.* In quo verbo sermo Dei primò exivit de reditu Populi in Jerusalem, & per consequens, reedificandum ibi Templum Dei, & habitacula populi, & ministrorum, licet adhuc non esset data licentia reedificandi. Unde iste fuit primus exitus sermonis Dei de reductione captivitatis Babylonicæ, ad quem refertur propriè verbum Angeli dicentis Danieli, Scito ergo & animadvertite, ab exitu sermonis, vt reedificetur Jerusalem.

3 Consonat autem huic sententiæ, pergit Burgensis, quòd Daniel in suis orationibus, & ieiunijs sumpsit exordium ab illa prophetia Jeremiæ; dicitur enim ibi in principio illius capit. Daniel. 9. *Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Jeremiam prophetam, vt complerentur dies desolatio-*

370 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
tionis Jerusalem septuaginta anni, & posui faci-
ciem meam ad orandum Deum, &c. Ex quo pa-
tet, quod, Daniele considerante in verbis Jere-
miæ prædictis, ab illis verbis sumpsit sibi ini-
tium Angelus dicens, ab exitu sermonis, ut re-
dificetur Jerusalem. Unde ab isto initio proce-
dendo in computatione septuaginta Hebdoma-
darum, rectè secundum veriores historias, &
planiorum sensum literæ devenitur ad ultimam
Hebdomadam, in qua passio Christi fuit celebra-
ta, per quam secundum veritatem fidei nostræ
consummata fuit prævaricatio, & finem accepit
peccatum. Hactenus Burgensis.

4 Cuius tamen ratiocinio fit satis ex præli-
batis *hac in Dissert. Sect. 7. per totam.* Ubi pro-
batum, est hanc exordium Hebdomadam haud
congruè consignari valuisse recondito alicui
tempori; periodus quippè hæc manifestata
fuit Danieli, & per ipsum alijs mortalibus, ut ex
illius initio, & termino cognoscere ipsi possent
Messiæ adventum. Tum quia exitus sermonis,
de quo Angelus, de alio intelligi nequit, quàm
de eo, qui poterat eam ædificationem, vel per-
mittere, vel impedire, & subinde decretum il-
lud accipiendum est Principis alicuius, cui Ju-
dæi eo tempore pararent, ut dixi *dict. Sect. 7.*
num. 1.

5 Nullum quoque aliud decretum periodo
sep-

Septuaginta Hebdomadam congruit, nisi emanatum ab Artaxerxe Longimano; nam si temporis ratio sumatur à soluta Judæorum libertate ex Cyri edicto, vsque ad Christi Domini mortem, non 490. anni, quot nempe continent Hebdomades septuaginta, sed 570. reperientur, etiam solaribus annis acceptis. Si Darij Hystaspidae annum secundum sumamus, quando rursum multa Judæorum turba cum Zorobabele Jerosolymanam profecta est, ad intermissam Templi reedificationem prosequendam, supra quingentos quinquaginta annos reperiemus. Si quartum Sedeciaë annum, vt putaverunt Burgenfis, ac Vatablus, sexcenti & quadraginta octo numerabuntur anni. Videtis *Sect. 7. num. 4.*

6 Si Isaiaë de liberatione à captivitate Babylonica, per Cyrum, & de reedificanda Jerosolyma oraculum ipsius *cap. 44. fin. & 45. initio*, consideremus, illud fuit editum 210. annis ante primum Imperij Cyri, vt cum Josepho *lib. 11. Antiquitatum, cap. 1.* docet, ac stabilit P. Salianus, *Anno Mundi 3307. num. 3.* Si verò ad Artaxerxem Mnemonem, aut Ochum differamus initium, multo pauciores colligentur anni, quam necesse sit ad septuaginta Hebdomadas, vt prælibavi *Sect. 6. num. 8. & 9.* igitur inchoatæ fuerunt Hebdomades anno vigesimo Artaxerxis Longimani, iuxta rectam Chronologiam.

7 Argumentum verò Burgensis non magni negotij erit dissolvere; nam primo nihil erit absurdum, si dicatur, Danielem ignorasse definitè, ac propriè tempus adventus Messia; quippe Daniel ipse de se scripsit, extremis verbis *capit. 8. Ego Daniel langui, & egrotavi per dies: cumque surrexisssem, faciebam opera regis, & stupebam ad visionem, nec erat qui interpretaretur.*

8 Patefactum utique fuit Danieli, quendam Regem Græcorum, scilicèt Antiochum Epiphanem, vehementissimè insectaturum, vexaturumque Judæos, eiusque persecutionis rabiem bis mille, & trecentos dies duraturam; at quo tempore regnaturus esset Antiochus, non est distinctè, ac definitè ei ostensum. Consimiliaque plura possunt adduci exempla, quæ adducit P. Pererius, *lib. 10. in Daniel. cap. 9.* ad verba illa: *Sito ergo, & animadvertite.* Secundò, responderi potest fuisse, Danieli patefactum, quanto tempore post eam visionem ædificanda erat Civitas Jerusalem; & dandum initium septuaginta Hebdomadis, quamvis id Daniel non expresserit. Ex eo autem non conficitur, Hebdomades inchoatas a tempore visionis.

9 Quoniam verò supra *num. 6.* dixi, prodidisse Josephum, quòd Isaias ducentis decem annis ante liberationem Judæorum à captivitate Babylonica prædixit, illam per Cyrum fore

obtinendam ; comperio tamen , afferere P. Tirinum in *Coment. ad Isa. cap. 44. V. 28.* voluisse Deum , ab Isaia ducentis fere annis antequam fieret, id prædici ; ideo observandum , quod sic docuit Tirinus, quoniam Babylonicam septuagenariam captivitatem , inchoatam anno tertio-decimo Josiæ , existimat , vt cernere est in illius *Chronico cap. 35. conclus. 6.* & propterea ab Isaia prædictione vsque ad initium captivitatis non potuit enumerare supra annos centum & deinde annos septuaginta vsque ad liberationem, & primum Monarchiæ Cyri, hoc est, centum septuaginta ab Isaia oraculo vsque ad captivitatis solutionem.

10 At verò suppositionem , & sententiam P. Tirini de initio captivitatis , oppugnavi in *Dissert. 10. Sect. 2.* & argumenta contraria, præsertim Tirini elevare , fategi per plures subsequentes *Sectiones.* Et Profectò Josephus *lib. 11. Antiq. capit. 1.* expressè ait , libertatem Judæis à Cyro fore concedendam, prædictum reliquisse Isaiam ante ducentimum, & decimum annum & paucis interiectis, rursus ait , *Hæc Isaias prædicaverat ante annos centum , & quadraginta destructionis Templi :* proindeque à Templi conflagratione vsque ad Cyri Monarchiæ annum primum computavit Josephus annos septuagintas cum tamen P. Tirinus nolit, fluxisse nisi triginta

374 *Sacra Chronologic. dissert. quart. duodecima.*
annos, in quo illi ad stipulari haud valeo extra-
ditis *Dissert. 10. Sect. 5. & 11. vide etiam Sec. 3.*
num. 2. eiusdem Dissert.

SECTIO VIGESIMA SECUNDA.

EXPONIT PRIMAM SENTENTIAM circa terminum septuaginta Hebdomadum.

I **U**T tantæ huius disputationis candi-
dam complectamur metam, reli-
quum est, ut post enodatum septua-
ginta Hebdomadum exordium, de earum ter-
mino diseramus, ad intelligentiam vaticinij Da-
nielis, in hoc nostro *cap. 9. V. 27.* ubi ex ore
Angeli ita eloquitur: *Confirmabit autem pactum*
multis Hebdomada una: & indimidio hebdomada
deficiet hostia, & sacrificium. Prima igitur sen-
tentia circa Hebdomadum finem inquit, illum
reperitum, fuisse quarto anno post Christi Domi-
ni passionem. Cui placito suffragatur Augusti-
nus Torniiellus *in sexta Mund. Aetate, anno 7.*
num. 6. nec improbat a P. Pererio, *lib. 11. in*
Danielem, in hac disp. par. 3.

2 Id quod ut explicent hi Authores, aiunt,
re vera non fuisse precisè Hebdomades septua-
ginta, à Daniele prænuntiatas, sed septuaginta,
ac dimidiam, nec annos 490. tantum sed 493.

Si autem opponas, septuaginta præcisè Hebdomades Angelum nominasse, respondent, sic factum fuisse, quia Angelus contentus fuit, maximum illum, eundemque plenum ac integrum septuaginta Hebdomadarum numerum expressisse; minutum autem illum, & imperfectum numerum dimidiæ Hebdomadis, vel usu, & consuetudine Scripturæ, quæ minutos numeros in magna aliqua summa omittere solet, vel quo magis prophetiam occultaret, tacere, Deo sic iubente, voluit.

3 Ac ne hoc simile figmento, aut consuetudini divinæ Scripturæ alienum putetur, aliquibus exemplis ex sacris literis declaratur: sit primum ex *lib. 3. Reg. cap. 2. v. 11.* vbi scriptum est, Davidem regnasse quadraginta annis, videlicet, septem in Hebron, & triginta tribus in Jerusalem; atqui regnasse eum quadraginta annos, & præterea sex menses, eadem Scriptura confirmat *lib. 2. Regum, cap. 5. v. 5.* quo patet, minutum illum numerum sex mensium fuisse illo loco ab Scriptura prætermisum.

4 Sit alterum, & sane luculentius, eiusdem rei exemplum: in *cap. 15. lib. Genesios*, prædixit Deus Abraham, semen eius futurum peregrinum in terra aliena 400. annis: quorum annorum initium, secundum Doctores, fuit in ortu Isaac: exitus verò, & finis eo tempore, quo Mo-

376 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecimā:*
ses Hebræos eduxit ex Ægypto. At hoc tem-
pus, vt sacra docet Chronologia, quinque &
quadringentos annos continet, quare in illa
Dei prædictione omissi sunt quinque anni. Vi-
deus *tom. 1. Dissert. 2. Sect. 4. num. 10. & 11.*

5 Denique tertij exempli loco afferri pos-
set, quod scriptum est in *lib. Judicum, capit. 11.*
vbi Jephthe affirmat, terram, quæ erat ab Arnon,
vsque ad Jeboch, fuisse à Judæis per trecentos
annos pacificè & tranquillè possessam: coepit au-
tem possideri ferè quadragesimo anno postquam
egressi fuerant Hebræi ex Ægypto, vt signifi-
catur in *lib. Numer. c. 21. fine, & 22. v. 1.* Cæterum
ab eo tempore vsque ad principatum Jephthe, si
numerentur duntaxat anni, quibus Hebræo Po-
pulo præfuerunt Judices, omisis captivitatum
annis, reperientur tantum 270. anni ex sen-
tentia P. Pererij, seu quam refert, nec im-
probat; at iuxta Illustrissimum D. Abulensem,
quest. 38. in cap. 11. Judicum, numerandi sunt
præcisè 266. idem docent Lyra, Torნიellus, &
Salianus, ac communior sententia.

6 Si autem annis Judicum superaddantur,
tanquam diversi anni captivitatum, & inter-
regnorum, 340. colligentur anni, ex relata
sententia Pererij; sed iuxta Salianum, erunt
337. Quo circa cum Jephthe dixit, 300. annos
haud dubiè contentus maximo illo, & integro

numero 300. annorum, parvum illum & imperfectum 40. annorum prætermisit: ergo liquet his in exemplis, non esse insolens in scriptura in exprimenda summa annorum, non totum numerum ponere, sed plenum tantummodo, & integrum, tacito exiguo, & imperfecto numero; ut non videri debeat incredibile, idem contigisse in hoc loco, fuisseque septuaginta Hebdomadas, & dimidiam, sed expressis septuaginta, dimidiam esse suppressam.

7 Sed verò ut hæc sententia quadret in verba illa Angeli, *in dimidio Hebdomada deficiet hostia, & sacrificium*, cogitandum est, ex septem ultimis annis totius summæ septuaginta Hebdomadum & dimidiæ, hoc est, annorum quadringentorum nonaginta trium, confici vnam Hebdomadam, quæ incipit ab anno quadringentesimo octogesimo septimo, & desinit in annum quadringentesimum nonagesimum tertium, & in hac Hebdomada, per tres priores annos, & dimidium, Christus Dominus prædicavit Evangelium: in dimidio autem huius Hebdomadis, qui est annus quadringentesimus nonagesimus, & ultimus septuagesimæ Hebdomadis, Christus mortuus est. Ex inde sacrificia legalia fuere invalida.

8 Residuo autem huius Hebdomadis, Apostoli magno studio, & ardore animi Evangelium in Judæam prædicarunt. Et in fine huiuscæ Hebdomadæ

378 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
domadis terminatæ sunt Hebdomades septuaginta, & dimidia, quas Daniel prædixit. Unde apparet hanc interpretationem nil habere verbis Angeli non consentaneum. Nec enim Angelus eam Hebdomadem, in cuius dimidio defecit hostia, & sacrificium, vel septuagesimam, vel ultimam Hebdomadam appellavit: sed tantum unam Hebdomadam, quæ qualiscunque intelligi posset, dummodò ea constet septem annis, & sit extra sexagintanovem, de quibus antea dixerat. Sic prælaudati Authores huius sententiæ.

SECTIO VIGESIMA TERTIA.

SECUNDA RATIO TERMINANDI HEBDOMADES SEPTUAGINTA.

I ALTERA est ratio terminandi septuaginta Hebdomades, asserendo nimirum, illas fuisse præcisè septuaginta absque alia parte vltterioris Hebdomadæ, finemque accepisse anno quarto post Christi Domini Passionem; quoniam iuxta Authores huius sententiæ, Christus Dominus vltima Hebdomade, quæ fuit septuagesima, tribus primis eius annis cum dimidio, prædicavit, ut habet vetus traditio, teste Eusebio *lib. 8. Demonstratio- nis.* Cardinalis Baronius, *Anno Christi Domini*

ni 34. & communiter sacri Evangelij Expositiones; consequenterque hæc vltima Hebdomada finem habuit tribus annis cum dimidio, post Christi Domini Passionem, id est inchoato anno quarto. Quam expositionem tradunt P. Barradius, *tom. 1. in Evangelia, lib. 3. cap. 5.* Cornelius in Daniele, *cap. 9. v. 27. initio comentarij*, Petavius, *tom. 2. de Doctrina temporum, lib. 12. capit. 35. in expositione textus Danielis*, ad illa verba, *confirmabit autem pactum.* Tirinus, *tom. 1. in Chronico, cap. 38. fine, & in brevi commentario ad cap. 9. Danielis.* Lami in *Aparatu Chronologico ad commentarium ad Harmon. Evangeliorum, part. 2. cap. 4. §. 9. fine.* Probabilemque hanc expositionem dicit Eximius Doctor P. Suarez, *tom. 1. in 3. part. disp. 1. Sect. 2. v. Sed quæres*, cæterum omnes ferè prælaudati Authores obiter solum attingunt hanc terminandi Hebdomades rationem, & difficultatem.

SECTIO VIGESIMA QUARTA.

TERTIA ENODATIO FINIS HEBDOMADARUM septuaginta.

I TERTIA sententia circa rationem terminandi Hebdomadas constituit earum finem in eo ipso anno, quo Christus Domini:

380 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecta:*
minus mortuus est, secundum quam sententiam,
illud Angeli dictum, *In dimidio Hebdomadae deficiet hostia, & sacrificium*, potest dupliciter exponi primo, ita, ut verba illa, *in dimidio Hebdomadae*, non significant medium annum, qui est quartus septuagesimæ Hebdomadis, sed significet unam medietatem videlicet posteriorem illius Hebdomadis.

2 Cogitatione enim dividenda est septuagesima Hebdomada in duo dimidia, seu in duas medietates, quarum quælibet tribus annis, & dimidio constet, & in posteriori quidem dimidio illius Hebdomadis, & in principio eius baptizatus est Christus Dominus, ac in decursu eius prædicavit, in fineque eius passus, & mortuus est Christus; cuius mortem legalium sacrificiorum abrogatio est consequuta. Itaque quod Angelus dixit: *In dimidio Hebdomadae deficiet hostia*, id sanè de posterioris dimidio illius Hebdomadis, & de fine eius dimidij debet intelligi.

3 Hanc interpretandi rationem ponit Dionysius Carthusianus in *Commētarijs suis super 9. caput Danielis*, & ante Cartusianum eam traderat Author historiæ Scholasticæ, videlicet Petrus Comestor in *Enarratione historiæ Danielis, cap. 10.* & eandem probant P. Gordonus. *tom. 1. in questionibus Chronologicis ad periodum 7. capit. 15. num. 22.* Cornelius, etsi quodammodo
sibi

sibi contrarius, in *Commentario ad Danielelem, capit. 9.* ad verba illa, *Et in dimidio Hebdomadae*, ubi apertè inquit, in morte Christi Domini terminari septuaginta Hebdomades iuxta Danielelem, quamvis loco supra citato dixerit, Christum Dominum mortuum fuisse anno quarto ultimæ Hebdomadæ, illamque terminatam fuisse tribus annis cum dimidio post Christi Domini Passionem; at videri potest loquutus iuxta probabiles diversas sententias. Hanc verò quam modo prosequimur, vt sacro textui consonam tradit etiam P. Pererius, *lib. 11. in Danielelem de septuaginta Hebdomadibus, p. 3.* Probabilemque dicit Eximius Doct. *tom. 1. in 3. part. Div. Tho. disp. 1. Sect. 2. §. Sed quæres,* & in eandem propendet P. Gaspar Sanchez in *Danielem hoc nostro capite.*

4 Secunda ratio terminandi septuaginta Hebdomades in eodem ipso anno, quo mortuus fuit Christus Dominus, dictum illud Angeli *In dimidio Hebdomadæ deficiet hostia, & sacrificium,* exponit de baptismo, qui in mediam septuagesimam Hebdomadam incidit, post quem baptismum defecere legalia, non quidem secundum munus suum, qui permansit usque ad excidium Jerusalem, nec secundum virtutem, & obligationem, quæ non nisi post Passionem Domini cessarunt, sed quia introductio baptismi, qui
pri-

382 *Sacra Chronologic. differt quartadecima.*
primum est Sacramentum legis Evangelicæ, ma-
nifestum atque indubitatum fuit signum, legalia
sacramenta mox esse defectura. Hanc interpre-
tationem adhibent V. Beda, Rupertus, & Nico-
laus de Lyra, super hunc nostrum textum, nec
non Hugo de Sancto Charo, in hunc locum Da-
nielis, in eandemque satis propendet P. Pere-
rius, *lib. 10. in Danielem, disput. de 70. Hebdo-*
madibus, part. 3.

SECTIO VIGESIMA QUINTA.

*SENTENTIAM, QUÆ SACRO TEXTUI
magis consona videtur, proponit, ac fulcit, osten-*
ditque, legem veterem in morte Christi Domini
extinctam fuisse.

I **A**SSERO igitur primò, septuaginta
Hebdomades accipi debere abique
vlla additione minoris numeri an-
norum, primo quoniam Angelus septuaginta
præcisè Hebdomadas futuras prædixit, & aliun-
de ex nullo alio sacro textu, aut ratione adigi-
mur, id accessionis fateri, prout evenit in locis,
ac numeris, quos perpendit opposita sententia
in sui stabilimentum.

2 Nam in *lib. 2. Regum, cap. 5.* expressè ad-
duntur sex menses supra annos septem, quos

Da-

David dicitur regnasse in Hebron; quapropter cum in 3. Regum, cap. 2. Et in lib. 1. Paralipom. cap. 9. v. 27. solum exprimitur numerus annorum septem eiusdem Regni David in Hebron, iure merito utimur eo interpretationis Canone, sub intelligendi scilicet minutum, & imperfectum numerum sub perfecto, ac pleno.

3 Quem Sacræ Scripturæ morem docent, & adnotant D. Augustinus lib. 2. *questionum in Exodum*, quest. 27. & *de Civitate Dei*, lib. 16. cap. 24. Et lib. 7. *Locutionum in Genesim ad finem*. Epiphanius lib. 3. *contra Hæreses*, cap. ultimo: & *in Anchorato propè finem*. Cornelius, Pererius, Lorinus, & alij eruditè congesti à P. Linzeo, lib. 1. *de Locis*, tract. 5. cap. 7. num. 47.

4 Qua ex prænotione venit consimilitèr exponendus numerus annorum quadringentorum peregrinationis filiorum Abrahæ, nec non tempus consignatum possessioni captæ à Judæis terræ, quæ erat ab Arnon vsque Jaboc, *Judic. cap. 11. v. 26.* quoniam ex Sacræ Scripturæ diversis locis in eodem lib. invicem compositis, illa numeri perfecti pro imperfecto, acceptio, & eius subauditio sufficientèr colligitur, ut cõstat ex dictis, *to. 1. Diss. 2. Sec. 3. Et Diss. 3. Sec. 1. n. 4. Et Sec. 5. per tot.* Verumtamen in re nostra, nihil adest peremptorium, quominus præcisè integras intelligamus Hebdomadas ab Angelo præ-

384 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
præunciatas; quinimo, vt sic accipiantur præ-
cisè, conspirant, vt reor, *Sacra Chronologia* &
Scriptura.

5 Unde secundò confirmatur assertio; quo-
niam, cum Angelus disertis verbis, & evidentè,
non designet Hebdomadem, in cuius medio
erat hostia defectura, sed ex concordi Interpre-
tum sensu, in vltima, Hebdomada complendum
esset id defectionis hostiæ, & sacrificij, debe-
mus profectò asserere, Hebdomadam defectio-
ni illi consignatam esse septuagesimam, seu
vltimam ex septuaginta; id quod in sententia,
quam oppugnamus, vel non verificatur, vel
non nisi improprio, & lato quodam sensu,
ad quem in sacris literis confugere, Theo-
logicum non est, nisi vrgens adsit motivum,
quod in præsentia deficit. Videtis quod præli-
bavi *tom. 2. Anteloq. 10. num. 5.*

6 Afferò secundò, septuaginta Hebdoma-
des omninò terminatas esse anno passionis, ac
mortis Christi Domini. Ab hac sententia stant
apertè Patres, Scriptoresque præstantissimi, tum
veteres, tum recentiores, quos laudavimus
Sec. 24. n. 3. & 4. qui favent huic, & primæ nostræ
assertioni; illisque addendi sunt Julius Africa-
nus, & Angelicus Doctor in hunc locum Da-
nielis, vbi Christum Dominum in fine Hebdo-
madæ vltimæ occisum fuisse, dicit, & statim ad-
dit

Sententiam, qua sacro textui, &c. Sec. 25. 385
dit: *in ultima medietate circa finem deficiet hostia,*
quia adveniente veritate, cessavit umbra.

7 Et ex peritissimis Chronologis P. Sali-
nus, *Anno Mundi 3609. vbi, num. 3. & sequen-*
tibus, stabilit, inchoari Hebdomadas hanc vi-
gesimo anno Artaxerxis Longimani, cumque
Lunarium annorum illas censendas es-
se, existimet, vt luculentè prodit *dicto Anno*
3609. num. 7. & consequentè asserat, eas com-
plecti solares annos 478. totidem proinde enu-
merat à præfato vigesimo Artaxerxis anno vs-
que ad Christum Dominum patientem, videli-
cèt annos 444. ad eius ortum, & 34. inchoatos
ad obitum: per omnesque huius periodi annos,
examussim hanc profequitur Chronologiam.

8 Et profectò hæc nostra sententia, vel ex
eo suadetur, quòd sacro eloquio apprimè con-
grua sit; tum quia septuaginta præcisè statuit
Hebdomades, & quàm optimè in eam quadrat,
quòd in dimidio vltimæ, & septuagesimæ Heb-
domadis hostia, & sacrificium defecerit, vt ex
prælibatis, moxque dicendis, conspiciere erit.

9 Assero tertiò, dimidium Hebdomadæ, in
quo sacrificium defecturum, ab Angelo præ-
nunciatum est, nec intelligi debet præcisè de
fine medietatis vltimæ Hebdomadæ, nec rur-
sus debet accipi de initio præcisè istius vltimæ
medietatis; sed in complexo seu in adæquata vl-

tima medietate huiuscè postrimæ Hebdomadis complementum habuisse, dicendum venit; hæc nostra assertio, etsi quadantenus à duplici tradita expositione *Sec. 24.* dissidere videatur, vtraque tamen in concentum redigit, & ex mente Patrum, Sacrorumque Interpretum, quos *Sec. 24.* laudavimus, sua sponte descendere, apparet.

10 Probat, quoniam vsque ad Passionem, & obitum Christi Domini, lex vetus non fuit mortua, quoad obligationem, ut probatur ex Evangelio, ubi sepè legimus, Christum, licèt legis Dominum, servasse legem tam in infantia, quàm in decursu vitæ vsque ad mortem, paulo enim ante illam manducavit Pascha: etiam in eodem Evangelio habetur, præcepisse Christum Dominum turbis, facere omnia, quæcunque iussissent Pharisei, & Sacerdotes; tum quia, ut docet D. Paulus ad *Hebræos capit. 9. v. 16.* novum testamentum in morte Christi fuit confirmatum, id quod ex metaphora testamenti in humanis, & civilibus, comprobat, dicens, *Ubi enim testamentum est, mors necesse est intercedat testatoris, testamentum enim in morte confirmatum est, alioquin non dum valet, dum vivit, qui testatus est:* sicut ergo novum testamentum non fuit confirmatum, vsque ad mortem Christi, ita nec primum fuit sublatum; quia ut ipse Apostolus dixerat *cap. 8. sine: novum veteravit prius. Et capit.*

pit. 10. V. 9. subdit, *Auferit primum, ut sequens fiat, & in eodem cap. 10. ait, non cessasse sacrificia vetera, donec Christus Dominus una oblatione consummavit sanctificatos.*

11 Id quod significatum est, quando Christus Dominus in Cruce dixit, *consummatum est*, ut interpretatur D. Thomas 1. 2. *quest. 103. artic. 3. ad 2. & 3. part. quest. 47. art. 2. ad 1.* quapropter legem veterem, quoad obligandum, extinctam non fuisse usque ad mortem Christi Domini, docet communis Theologorum sententia, Doctor Angelicus 1. 2. *quest. 103. art. 3. ad 2.* Seraphicus Doctor D. Bonaventura in 4. *distinct. 4. 2. part. eius articuli 2. quest. 2.* Maior *quest. 2.* Ricardus *quest. 1. art. 6 quest. 4.* Capreolus *quest. 3. art. 3. ad 1. contra 1. conclusionem.* Paludanus *quest. 6. art. 3.* Durandus *q. 9. noster Eximius Doctor P. Suarez lib. 9. de Legibus, cap. 12. P. Vazquez 1. 2. disp. 180. cap. 1. num. 2. & alij frequenter ex Divo Hieronymo, Augustino, & alijs Patribus.*

12 Verumtamèn, cum prædicta doctrina cohæret optimè, quod à baptismo Christi Domini, & à prædicatione Divi Ioannis coepit infirmari, & potius ærotare lex vetus, & consequenter, quod Danielis vaticinium in illis verbis, *In dimidio Hebdomadæ desinet hostia, & sacrificium*, complementum habere coepit à

388 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
baptismate Christi Domini, & prædicatione D.
Ioannis.

13 Probatur ex ipsius assertoris nostri ver-
bis *Matth. cap. 11. v. 13.* ibi: *Omnes enim pro-*
pheta, & lex usque ad Ioannem profetaverunt, quæ
præclarus Evangelij elucidator P. Maldonatus
in hunc modum exponit: Sensus ergo, mihi vide-
tur esse, legem, & prophetas usque ad Ioannem
Baptistam prophetasse, id est, viguisse, vim ha-
buisse, officio suo functos esse: & infra: Itaque ni-
bil aliud voluit Christus dicere, quàm legem, &
Prophetas, usque ad Ioannem Baptistam duravisse,
ut facillè intelligitur ex antitheto, à diebus au-
tem Ioannis Baptista Regnum Cælorum vim pati-
tur; nam legi, & Prophetis Regnum Cælorum, id
est, veteri testamento novum: & verbo profetandi,
rapiendi, & vim patiendi verbum opponit, quasi
dicat usque ad Ioannem lex vigeat.

14 Pergit idem Maldonatus: *Quomodo lex*
usque ad Ioannem tantum fuisse dicatur; cum non
statim abrogata fuerit, ut Ioannes venit, sed
longo post tempore duraverit? Respondeo, primum,
non esse sensum legem usque ad Ioannem, id est us-
que ad Ioannis nativitatem sed usque ad Ioannem,
id est, usque ad Ioannis prædicationem viguisse:
Deinde non significari, tunc fuisse statim momen-
to temporis extinctam, sed nascente Evangelio
mori cœpisse, ut explicuimus superius, videlicet,

Sententiam, qua sacro textui, &c. Sec. 25. 389
commentario in cap. 5. Mat th. 17. ubi prædo-
cuerat, legem usque ad Ioannem tantum Baptis-
tam duravisse, non quia per Ioannem abrogata,
aut statim, ut ille prædicare cœpit mortua est, sed
quia ægrotare tunc cœpit, non multo post Christi
mortem moritura. Hæc P. Maldonatus, cum
quo concinunt P. Cornelius, Comentario in ca-
pit. 11. Matthei, nec non Doctor Eximius, lib. 9.
de Legibus, cap. 12. num. 11. fine.

15 Porro ex dictis sic licet arguere: lex ve-
tus usque ad Ioannem viguit, id est usque ad
Ioannis prædicationem; igitur ex tunc cœpit
iam infirmari, seu ægrotare: ergo ex tunc Da-
nielis vaticinium impleri iam cœpit; non quia
in ipso temporis momento completa fuerit om-
nino Danielis prophetia; sed quia tunc tempo-
ris cœpit compleri, quod habetur in illis ver-
bis, *in dimidio Hebdomadæ deficiet bestia, &*
sacrificium.

16 Animadvertendum tamen, dixisse nos
huiuscè Hebdomadis dimidium cœpisse in præ-
dicatione D. Ioannis, & in Baptismo Christi,
quoniam D. Ioannes prædicare cœpit anno vi-
gesimo nono Christi Domini, ut docent P. Bar-
radius *in Evang. tom. 2. lib. 1. cap. 1.* Et Salia-
nus, *Anno Mundi 4081. num. 1.* cum pluribus
alijs, at Christus Dominus baptizatus fuit ætatis
suz anno trigésimo, cum præcisè per dies tre-

d 390 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
decim eum annum trigefimum ingrefus eſſet, vt
Plurimorum omnis ævi ſcriptorum fert ſenten-
tia, quam pereruditè firmat Salianus, *Anno*
Mundi 4082. num. 1. & ſequentibus: cum ergo
Divus Ioannes ſex ſolùm menses antèiret Chri-
ſtum Dominum, patet Ioannem aliquantulo
tantùm tempore prædicafſe ante baptiſmum
Chriſti Domini, vt idem Salianus notat, *Anno*
Mundi 4081. num. 2. Quapropter à prædicatio-
ne Ioannis, & à baptiſmo Chriſti vltimæ Hebdo-
madis ſecundum dimidium congruè inchoatum
eſſe dicimus.

17. Secundò animadvertendum, etſi verum
ſit, legem veterem per mortem Chriſti Domi-
ni mortuam fuiſſe, ſed non mathematicè, vt in
eodem momento amiſerit lex illa vim obli-
gandi, ſed moralitèr, intelligendum id eſt, ſci-
licèt paulo poſt mortem, ita vt per Chriſti mor-
tem acceperit lex lethale vulnus, vt ſic dicam, ra-
tione cuius ſtatim cœpit deficere, & paulo poſt,
ſcilicèt in die Pentecoſtes, facta pro mulgatione
novæ legis, extincta fuerit. Ita docet commu-
nis ſententia D. Bonaventuræ, Scoti, & aliorum,
quos laudat, & illuſtrat Eximius Doctor P. Sua-
rez, *lib. 9. de Legibus, cap. 13. num. 3.* præcipuè ad
finem. Idemque P. Suarez in *ſeq. cap. 14.* doc-
te, oſtendit, mortiferum eſſe, veteris legis nunc
ſervare cæremonias: ad hoc igitur vſque tem-
pus

Sententiam, quæ sacro textui, &c. Sec. 25. 391
pus quàm optimè extendi valet septuagesima;
ac vltima Hebdomada, vt mox dicetur; & proin-
de in dimidio vltimæ Hebdomadæ defecit hos-
tia, & sacrificium.

SECTIO VIGESIMA SEXTA.

NOSTRAM SENTENTIAM CIRCA
septuaginta Hebdomadam tempus
denuò stabilit.

1 **Q**uandoquidem Chronologia, om-
nium laudatissima, certissima, at-
que optimis Auctoribus vsitatif-
sima ea est, quæ Olympiadum observatione,
notationeque constat, iuxta hanc temporis ra-
tionem, sententiam illustrare nostram, operæ
pretium erit: Primò igitur assero; Christo Do-
mino moriente, annus quartus Olympiadis
CCII. agebatur, quem disertis verbis Phlegon
Christi Passioni attribuit, hoc ipso quòd ait, in
illum annum mirabilem Solis eclipsim conti-
gisse; Phlegon porrò numerat Olympiadas,
prout celebrabantur, incipiente scilicet anno
Olympiadum in æstivo Solstitio; & consequen-
tèr annus quartus CCII. Olympiadis progredi-
tur vltra Pascha, in quo Christus Dominus ec-
cisus est: nondum igitur cœperat tertia Olym-
pias supra ducentessimam.

2 Sed annus Julianus illam exeuntem, &

hanc inchoantem, quæ Apollonium Epidaurium coronavit, completitur. Verba Phlegontis habentur apud Eusebium in *Chronico ad annum Domini 33. scripsit verò, hiscè verbis: inquit, super his, & Phlegon, qui Olympiadum egregius supputator est, in 14. libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis magna, & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta est; dies hora sexta ita in tenebras noctem versus, ut Stella in Cælo visæ sint, terræque motus in Bithynia Nicenæ urbis multas ades subverterit. Hac supra dictus vir. Et hæcenus Eusebius, qui se ipsum corrigere debet, dum ponit anno tertio huius Olympiadis Christum passum, ubi recitat contra Phlegontem; itaque in *Chronico Græco* eiusdem Eusebij hæc habentur: Anno quarto Olympiadis 202. ut ibi notat Salianus.*

3 Haud me latet, nonnullos, quibus adstipulatur P. Petavius de *Doctr. temp. lib. 12. capit. 21.* existimare, non anno quarto, sed tertio dictæ Olympiadis CCII. Christum Dominum passum fuisse; ac proinde falsum esse, quod Phlegon scriptum reliquit, vel aliam fuisse eam Solis defectionem. Cæterum nec ratione, nec autoritate inspectis, discedendum puto à prælibata Chronologia; siquidem potissimum Petavij fundamentum ex eo desumitur, quod
Christ-

Christus passus fuerit anno Juliano, septuagesimo sexto; in quem annum incurrit tertius Olympiadis CCII. eodemque anno Christum passum esse, docent Eusebius, & D. Hieronymus.

4 Id autem argumenti haud difficultè elevatur; in primis quippè multæ ac diversæ sunt Authorum sententiæ circa annum Julianum nativitatis, & mortis Christi Domini, ut legere, est apud P. Ricciolum, in *Chronologia*, tom. 1. lib. 8. cap. 6. qui tamen eod. lib. 8. cap. 17. num. 5. ait, multo probabilius esse, Christum natum esse anno Juliano quadragesimo quinto exeunte, & mortuum anno septuagesimo octavo labente; adeoque in hoc discedit à Petavio.

5 Deinde anni correctio, iuxta frequentem receptamque sententiam, facta fuit ex Julij Cæsaris imperio, Sosigene, & alijs Astronomiæ consultis viris peritissimis, anno tertio Olympiadis CLXXXIII. ut prodiderunt Dio lib. 43. distinctius, & accuratius Censorinus, de *Die natali*, capit. 20. quibus consentiunt Onuphrius, Sigonius, Torriellus, P. Gordonus in *Questionibus*, cap. 19. Mariana, de *Die mortis Christi*, capit. 1. Petavius, in *Annis expausis*, dicto anno. Salius, *Anno Mundi* 4008. num. 25. Tirinus in *Chron.* cap. 44. sic autem facta est correctio, ut inter Novembrem, ac Decembrem mensem interiecti sint

sint duo alij, fuitque is annus quindecim Mensium cum intercalario, qui ex consuetudine in eum annum incidit, pro eo ac annotant Suetonius, & Macrobius, *lib. 1. cap. 14.* vbi hunc annum appellat *confusionis*, eademque nuncupatione notatur ab alijs. Annus verò proximè subsequens fuit primus Julianus, scilicet quartus Olympiadis CLXXXIII. & Urbis conditæ 708. Mundi 4008. à quo anno vsque ad quartum Olympiadis CCII. quo mortuus est Christus, numerantur anni septuaginta octo: nec tantum septuaginta sex, vt inquit P. Petavius; verum positioni nostræ favent signantèr P. Salianus, & Ricciolus cum alijs.

6 Imò quòd Christus Dominus passus fuerit prædicto anno quarto Olympiadis CCII. edocent consentientes Phlegonti Eximius Doct. P. Suarez *tom. 2. in 3. par. disp. 40. Sect. 1. §. Sexta igitur sententia*, vbi inquit, quod id omnes ferè Scriptores sine controversia admittunt. Salmeron *Prolegom. 38. Assertione 11.* Cuspin. *in Cassiodori Chronico.* Pererius, *lib. 11. in Danielelem, quest. 7.* Onuphrius *in Fast.* Gordonus *in Apparatu, tom. 2. cap. 4.* Scaliger, *de Emend. lib. 6. cap. de 5. Paschate.* Et *in Eusebium.* Samerius *in Chronolog.* Barradius, *tom. 4. lib. 1. cap. 7.* Mariana, *lib. de Die mort. Christi, cap. 12.* Salianus, *Anno Mund. 4086. num. 9.* & *in Scholio ad eund. num.*

num. apud quem idem docuere ferè omnes, qui Olympiadum circa Pasionem Christi meminerunt. Videtis eruditum Pagi, tom. 1. *Crit. an. 4. hui. Olymp. num. 13.*

7 Tum sic: septuaginta Hebdomades inchoatæ fuerunt anno vigesimo Artaxerxis Longimani; ille autem annus concutrit cum anno quarto Olympiadis LXXXIII. apud Julium Africanum, in 5. *temporum volumine*, vt refertur à D. Hieronymo in *cap. 9. Danielis*. Et Eusebio, *lib. 8. de Demonstratione Evangelica. Demonstratione secunda, sub medium*, qui nec in Regno quidem Persarum nobiscum pugnat, iuxta ea, quæ de huiusmodi Regno diximus *Sect. 8. & 9.* et si hunc annum centesimum decimum quintum Regni Persarum vocet, priores enim tres, ac viginti annos, siuè integros viginti duos, quibus Cyrus regnavit ante Imperium Babylonicum subiugatum, cum annis inde subsequutis copulat. At Cyri annos regni, seiungendos ab Imperij annis, non semel diximus.

8 Ad eundem annum quartum Olympiades 83. initium Hebdomadam referunt præcipuè Pererius, *lib. 10. in Danielem in cap. 9.* ad illa verba *scito ergo, & animadvertite: in fine commentarij*, & Salianus ad *Annum Mundi 3609. num. 1.* pluresque alij, quos laudavi *Sect. 5.* Ab ea autem Olympiade 83. vsque ad ducentessi-

mam

396 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
mam secundam, in qua mortuus est Christus
Dominus intercedunt centum decem novem
Olympiades, quæ reddunt annos 476. quibus
adde annum quartum Olympiadis 83. & pri-
mum Olympiadis 203. qui pertinet ad annum,
sivè solarem, sivè lunarem mortis Christi Do-
mini, & fient anni 478. quos inquirimus ad sep-
tuaginta Hebdomades complendas lunarium
annorum.

SECTIO VIGESIMA SEPTIMA.

FIT SATIS CHRONOLOGICÆ cuidam obiectioni.

I **O**PPONET quispiam: Olympiadum
annus computabatur, & incipie-
bat ab æstivo Solstitio: at Chris-
tus Dominus mortem subiit mense Martio; cer-
tum quippè est, Christum Dominum in Pascha-
te, & consequenter in primo mense Hebræo-
rum, quem Nisan appellant, esse interfectum,
neque enim alio mense Pascha apud Hebræos
celebrabatur, iuxta præscriptum Mosaycæ le-
gis, nisi quâdo necessitas aliqua cogebat aliquos,
in secundum mensem eam celebritatem differ-
re, ut disertè scriptum est *in lib. Numerorum, c.*
9. v. 10. & 11. & licet mensis ille Hebraicus luna-
ris esset, & ideo ad duos menses Julianos, seu
Ro-

Romanos pertineret, ita ut prior illius pars in Martium, posterior in Aprilem cadat; communissima tamen sententia, ut cernere est apud P. Ricciolum, *lib. 8. capit. 19.* etsi ipse ab illa discedat, ait, Christum Dominum in mense Martio crucifixum. At solstitium æstivum incidit in vigesimam primam diem Junij, Sole Cancrum ingrediente: igitur Olympias 203. eo solstitio incipiens, post mortem Christi Domini, iam præteritam in mense Martio, ad Septuaginta Hebdomades complendas pertinere haud potest.

2 Incrementumque difficultas accipit; quoniam iuxta sententiam nostram, à vigesimo anno Artaxerxis Longimani vsque ad mortem Salvatoris nostri, non tantum quadringenti septuaginta quinque anni solares, qui æquivalent quadringentis nonaginta lunaribus, quibus constant septuaginta Hebdomades, sed insuper quadringenti septuaginta octo numerantur: haud ergo stare valet positio nostra.

3 Respondeo: utque magis veritas inclarescat, præmittam distinctionem computationis exclusivæ, & inclusivæ, Chronologis satis vstitam. Computatio inclusiva est, cum propositi numeri uterque terminus primus, & ultimus in computatione includitur: exclusiva verò est, cum uterque pariter excluditur. Exemplum utriusque computationis circa eandem histo-

riam

398 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima.*
riam reperitur in Evangelio. Etenim Transfigurationem Domini, Divus Lucas narrat, *cap. 9.* factam esse octo diebus post sermonem Domini, de imminente sua Passione, & glorificatione. At D. Matthæus, *cap. 17.* Et Marcus, *cap. 9.* eandem Transfigurationem sex diebus post eundem illum sermonem, factam scribunt. Nec est inter Evangelistas repugnantia. Nimirum, Matthæus, & Marcus exclusiva computatione vsi sunt; Lucas autem inclusiva.

4 Prælibatam distinctionem pro re nostra tradit P. Pererius in *Danielem lib. 12. tert. part. in fine*, & ex illa subducit, à vigesimo anno Longimani, vsque ad annum Passionis Domini esse annos quadringentos septuaginta septem, secundum inclusivam computationem: at verò secundum exclusivam, quam Angelus sequi maluit, ut integrum numerum septuaginta Hebdomadum exprimeret, anni duntaxat septuaginta quinque, & quadringenti numerantur. Suffragatur P. Cornelius in *cap. 9. Danielis, v. 25. conclus. 1.*

5 Verumenimverò, etsi retinenda veniat præfata computationis exclusivæ, & inclusivæ diversitas, insufficientis tamen est, ut obiectioni præcipuæ fiat satis, maximè, cum nos non solum annos 477. sed etiam 478. lunares numerari posse, à vigesimo anno Longimani vsque ad Passio-

tionem Domini, asseramus. Ideo dicendum reor, fallacię, præfata in obiectiõne latentis, eam esse radicẽ, nempe quòd in illa confundatur putatio annorum Olympiadum cum putatione annorum lunarium, & solarium, aut Romanorum. Siquidem anni 478. quos dicimus numerari posse in Hebdomadibus septuaginta, sunt Solares, & Juliani: in vno autem eodemque anno Solari, & Juliano occurrunt duę Olympiades: nempe alia penes finem, & alia penes initium; & consequenter ad annum vltimum solarem ex prædictis 478. connumerandum, habenda est ratio Olympiadis eo anno incipientis in æstivo solstitio.

6 Id quod aliter declaratur; nam Olympiadis annus finiens in solstitio æstivo potius pertinet ad annum præcedentem, in quo incipit, quàm ad sequentem, in quo desinit; & propterea connumerandus est, & notandus præcisè eo anno, in quo incipit: alias idem annus bis ad Chronologiam referretur, videlicet, semel propter annum Olympiadis incipientis in solstitio æstivo, & iterum propter Olympiadis annum desinentem in sequenti solstitio æstivo, id quod vniversam temporum rationem turbaret.

7 Unde ad ineundam Chronologiam solaris anni habentis, Olympiadum habita ratione, non est putandus annus Olympiadis, qui in æsti-

400 *Sacra Chronologic. differt quartadecima.*
tivo solstirio finem habet, sed ille tantum, qui incipit in eodem solstitio: Annus autem Julianus Passionis, & mortis Christi fuit primus Olympiadis tertiæ supra ducentessimam; quartus verò Olympiadis præcedentis, in quo Christus passus fuit, terminatus fuit, propè finem mensis Junij; proptereaque annus Julianus à Januario incipiens, illam exeuntem, & hanc inchoantem amplectitur. Unde fit, quòd ab anno vigesimo Longimani vsque ad tempus Passionis Domini, enumerari queant anni 478. computato anno Juliano, in quo incipit Olympias 203.

8 Quòd si opponat quispiam, annos Lunares 490. quibus dicimus Danielis Hebdomades constare, æquivalere annis duntaxat Solaribus, & Julianis 475. vt in præsentia annotant ferè omnes, & prælibatum est *sect. 2. num. 1.* subindeque haud congruè numerari posse, his in Hebdomadis, annos Solares 478. adhuc secundum inclusivam computationem. Huic replicæ fiet satis, dicendo, annum primum Olympiadis tertiæ supra centesimam excludendum ab stricta Hebdomadam periodo, quia, vt animadversum est, eius Olympiadis initium cadit in æstivum solstitium, ante quod Christus Dominus occisus fuit; tantumque in computationem adducitur, quia labente anno eodem Juliano, inchoata est illa Olympias, & ad eundem Julianum annum pertinet, quoad sex menses. Præ-

9 Præterea ex præ adducta doctrina P. Pererij, secundum exclusivam computationem, iuxta quam termini primus, & ultimus non computantur, id est excluso anno vigesimo Longimani, nempe quarto Olympiadis octogesima tertiæ, nec non quarto Olympiadis secundæ supra ducentessimam, subremanent anni solares 475. quos strictè complectuntur septuaginta Hebdomades annorum Lunarium. Cæterum iuxta inclusivam computationem numerandi veniunt solares anni 477. & insuper, quoniam, ut prælibavimus, Christus passus fuit anno Juliano, in quo terminata fuit Olympias CCII. & inchoata est CCIII. huiusque annus primus pertinet ad eundem annum Julianum, ideo possunt numerari anni 478. pro eo ac docet P. Sallianus, *Anno Mundi 3609. num. 7. Et Anno Mundi 4086. num. 9.*

10 Quoniam autem, tradita à nobis sententia supponit, Christum Dominum, Assertoremque nostrum, passum esse anno ipsius vitæ quarto ineunte supra trigessimum, id quod non omnes admittunt, operæ pretium erit, Aucthores, qui nostræ suffragantur sententiæ, referre, ac laudare: hi ergo sunt Venerabilis Beda, *lib. de Ratione tempor. cap. 45.* non obiter proferens, sed auctoritate Evangelij, & Ecclesiæ vsu confirmans: Onuphrius *in fastis, anno*

402 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
Urb. Cond. 786. & *in Chronico*, qui pro eadem
 opinione laudat D. Chrystostomum, *in Oratione*
de S. Joanne Baptista. Nicetam, & Ecclesiam
 Græcorum, pluresque alios ex antiquis: pro
 eadem sententia stant Marianus Scotus *in Chron.*
 Eminentissimi Card. Baronius *in Apparatu*, &
Christi anno 34. Et Bellarminus *in Chronologia.*
 P. Alphonsus Salmeron, *tom. 1. Proleg. 38. in*
Affert. 11. Exim. Doctor P. Suarez, *tom. 2. in*
3. part. disp. 40. Sect. 1. Henticus Samerius *in*
Chronologia, Barradius *tom. 4. lib. 1. cap. 7. in 7.*
sententia. Salianus, *tom. 6. Anno Mund. 4086.*
num 4. & 5. Torniellus *in Annalib. in fine,* plu-
 resque alij.

II Alias huiuscè anni, & temporis notas
 eruditè consignat P. Salianus, nimirum fuisse
 annum ab orbe condito 4086. septimæ Ætatis,
 & Jetu-Christi an. 34. B. Virginis Mariæ 49.
 Imperij Romani 81. Tiberij Augusti 20. Phi-
 lippi Tetrarchæ 33. & vltim. Cayphæ Pontifi-
 cis 16. Præsid. Syr. Pomponio Flacco 12. Ju-
 dææ Procuratore Pontio Pilato 8. Olymp. CCIII.
 an. 1. Urb. Cond. 785. Coss. Ser. Sulpicio
 Galba, & Lucio Cornelio Sylla. Ann. Jul.
 78. Augg. 62. Actiæ Vict. 64. quas singulatim
 notas stabilit prælaudatus Salianus, præcipuè à
 primo anno Juliano, & anno Nativitatis Christi
 vsque ad hunc ipsius obitus, & passionis.

403

SECTIO VIGESIMA OCTAVA.

UT INTELLIGENDA VENIANT VERBA
illa Angeli? Usque ad Christum ducem Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta
duæ erunt.

1 **I**N primis circa hæc prophetica verba notandum est, quòd Tertullianus in *lib. adversus Judæos*, pro *septem*, & *sexaginta duabus Hebdomadis*, legit Hebdomadas sexaginta, & dimidiam; cæterum, insignem in errorem incidisse illum, animadvertit P. Pererius, *lib. 10. in Danielelem, ad prædicta verba*.

2 Retenta ergo lectione vera, & Canonica, ut pat est, quæritur, cur Angelus non simpliciter, & apertè dixerit 69. Hebdomades, quot nempe efficiunt septem, & sexaginta duæ, sed partitè, ac præposterè summam eius numeri enuntians obscure loquutus sit, dicens, *septem Hebdomades, & sexaginta due Hebdomades?*

3 Primo respondetur, ita loqui voluisse Angelum, ut servaret morem Prophetarum, iuxta illud D. Hieronymi super *cap. 45. Ezechielis: Scriptura, inquit, difficultatem habet in numeris, ut intentum animum faciat auditoris; ideoque multa dicuntur in parabolis, & enigmatibus, ut qui aures habet audiendi, audiat; omnisque pro-*

404 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
phetia in obscuritate continet veritatem, ut disci-
puli intrinsecus audiant; ignobile vulgus &
foris positum, nesciat quod dicatur. Hæc Maxi-
mus Doctor, cuius Authoritatem refert P. Pe-
rerius, lib. 10. in Daniele.

4 Secundò, & communiter, respondetur,
hunc loquendi modum esse phrasim Hebrææ
linguæ, in sacris literis non infrequentem: sic ex
sententia Hebræorum annotat hoc loco D. Hie-
ronymus, & ponit exemplum: Nos diceremus,
vixisse Abraham centum septuaginta quinque
annis, at Hebræi dicerent, vixisse eum quin-
que, & septuaginta, & centum annis.

5 Aliud, & illustrius adducit exemplum P.
Pererius ex *cap. 45. Ezechielis*, depromptum; cum
enim vellet Propheta, docere, quot sili faciant
vnam mnam, & potuisset breviter, ac dilucidè
dicere, sexaginta sili faciunt mnam, servans ta-
men proprietatem linguæ suæ, ita dixit: *Porro*
viginti sili, & viginti quinque sili, & quinde-
cim sili mnam faciunt. Alij addunt, ob perfectio-
nem septenarij numeri propositas illas septem
primas Hebdomadas separatim ab alijs.

6 Tertiò respondetur, propterea Gabrielem
ita distinxisse Hebdomadas, ut insinuaret, in
huiusmodi partitione aliquod subesse myste-
rium: videlicet in primis septem Hebdomadi-
bus duæ res valde insignes, ac memorabiles
con-

contigerunt, namque in exordio primarum septem Hebdomadum, resecta, munitaque est vrbs Jerusalem à Nehemia, quod, vt diu fuerat optatissimum Judæis, sic fuit latissimum. Sub finem autem illarum septem Hebdomadum clarruit Regina Esther, & Mardocheus, qui gentem Judæorum suprazmo exitio, quod ei genti machinatus fuerat Aman, liberarunt, vt Pererius, & alij existimant, qui referunt Estherem ad tempus Artaxerxis Mnemonis; nos tamen rati sumus, ad Artaxerxem Longimanum pertinere, vt dictum est *Dissert. 12. Sect. 11. & sequentibus.*

7 In alijs porrò sexaginta duabus Hebdomadis, plura evenerunt apprimè memoranda, sed ea partim fausta Judæis, partim luctuosa, & funesta. Primum enim Alexander Magnus veniens Jerosolymam, adoravit Pontificem, honoravit Templum, sacrificavit Domino, Judæosque muneribus paritèr atque honoribus affecit, etiam multis in suam militiam ascitis.

8 Deinde in earum Hebdomadum decursu, extitit atrocissima illa persecutio Antiochi Epiphanis adversus Judæos, quem Antiochum, inquit Sallianus, *Anno Mundi 3879. numer. 4.* talem fuisse moribus, & crudelitate, & in Deum impietate, eam satellitum eius inhumanitatè: ea etiam impiorum Judæorum crimina, ea Sanctorum in eadem gente pro Religione cer-

406 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
tamina, vt postremis Antichristi temporibus,
quæ atrocissima futura sunt, simillima, & quasi
gemina videri possint, & iste Rex illi suppar, quo
nil iceleratius Sol vnquam vidit, aut visurus
est in terris: hæc Salianus.

9 Contigit in decursu earundem Hebdo-
madum etiam gloriosissimus, æque virtutibus
quàm rebus gestis, Ma habæorum principatus.
Ad hæc, ante finem Iarum sexaginta novem
Hebdomadarum defecit sceptrum de Judæa,
translato Imperio Hebrææ gentis ad alienige-
nas, quorum primus Herodes Judæis impera-
vit: hoc regnante, vt impleretur prophetia Ja-
cob, quæ est in *Geneseos lib. cap. 49.* venit, qui
mittendus erat, hoc est, natus ex Virgine in ter-
ris est Dominus Iesvs.

SECTIO VIGESIMA NONA.

*REFELLIT VARIOS JUDÆORUM ERRO-
res de subiecto vaticinijs Danielis, & Gabrielis
Archangeli.*

1 **H**AC Sectione refellendi veniunt pri-
mò Hebræi, qui, more suo, seria,
& sacra fabulosis, & commentitijs
rebus miscentes, & contaminantes, quem An-
gelus prædicit, post septem, & sexaginta duas
Heb-

Hebdomadas occisum iri, putant fuisse Agrippam minorem, ultimum Judæorum Regem, quem aiunt, tempore belli, quod Romani Vespasiano, Titoque ducibus, cum Judæis gesserunt, fuisse à Romanis interfectum.

2. Cæterum ad hanc eorum fabellam manifestè falsitatis convincendam, vnus eiusdem gentis Hebræorum, maiori peritia præditus sufficere potest, Josephus nempe, qui bello illi interfuit, ipsumque copiosè, & fidelitèr septem libris perscripsit, necnon & Regi Agrippæ carus, & familiaris fuit. Hic ergo *lib. 2. de Bello Judæico, cap. 16.* scribit, Agrippam, cum gravi oratione conatus esset, revocare Judæos à bello, quod adversus Romanos susceperant, videt etque, se nihil verbis proficere, Judæis obstinatè ad arma ruentibus, relictis illis, adhæsisse Romanis.

3. Ad Agrippæ, inquit Josephus, Regis orationem, multitudo Judæorum accensa, nec à verborum in Regem contumelijs temperarunt, sed protinus expulsum vrbe, ausi sunt etiam nonnulli saxa in eum iaciendo, prosequi. Rex autem videns tumultuantium irrevocabilem impetum, conquerendo quòd contumelijs esset affectus, confestim discessit. Sic Josephus, qui etiam in eo libro, quo vitam suam descripsit, apertè docet, Agrippam ei bello, atque cladi

408 *Sacra Chronologic. differt. quartadecim 6.*
Judæorum multis annis fuisse superflitem. Quin
etiam Cornelius Tacitus *lib. 5. Historiarum*, affir-
mat, Agrippam in eo bello sequutum esse partes
Romanorum, ob idque magno honore, & gra-
tia fuisse apud Romanos.

4 Sed licet hunc errorem condonaremus
inscitiae Hebræorum, at Chronologiae error nul-
lomo modo est tolerabilis; namque ab ædificatio-
ne Jerusalem sub Nehemia, quæ fieri coepta est
Olympiade octuagesima tertia, vsque ad Olym-
piadem ducentessimam duodecimam, qua bel-
lum illud gestum est, ut Gordonus, Petavius, &
alii observant, non sexaginta duæ nec sexaginta
novem, aut septuaginta, tantum Hebdoma-
des, quas *hoc cap.* consignat Gabriel, sed ferme
septuaginta quatuor Hebdomadæ, hoc est, an-
ni circiter sexdecim, & quingenti præterierunt,
ut animadvertit præcipue P. Pererius, *lib. 10. in*
Danielem, ad illa verba: Et post sexaginta duas
Hebdomadas occidetur Christus.

5 Denique Herodi Agrippæ, nec Christi
appellatio potest accommodari, qui nec gratia,
nec oleo unctus fuit, nec alia, quæ continentur
in illa prophetia, eidem convenire villo modo
possunt, ut ex ipsius verbis liquidum fit, & ex
dicendis inclarescet amplius.

6 Secundo refellendus venit Rabi Salomon,
qui existimavit, per Christum in hoc vaticinio
in:

intelligendum Cyrum, qui soluit captivitatem Babylonicam; hunc enim Isaias *cap. 45.* vocat Christum dicens: *Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro.* Verùm hic error, refellitur primò, quia Cyro non competit, quod de Christo ait hic Daniel, nimirum eum fore Sanctum, fore consumaturum prævaricationem, finem daturum peccato, & adducturum iustitiam sempiternam, ideoque fore *Nagid*, hæbraicè, hoc est, ducem Populi fidelis, & Christiani, Cyrus enim licèt beneficus fuisset erga Judæos, eorum tamen Dux minimè extitit, sed potius Zorobabel, ut ex *lib. 1. Esdræ, cap. 1.* constat.

7 Secundo, & evidentè, quoniam Hebdomades hæ incipiunt multis annis post Cyrum, nempe ab Artaxerxe Longimano eiusque anno vigesimo, ut ostendimus *Sec. 5. & 6.* ad quem Artaxerxis annum à morte Cyri fluxere anni octoginta sex, quibus imperarunt Cambises, Smerdes Magus, Darius Hystaspis, & Artaxerxes: ergo nullo modo fieri potuit, ut Cyri Imperium fuerit finis Hebdomadum, cum illud finitum fuerit pluribus retro annis ante Hebdomadum initium.

8 Respondet Rabi Salomon, Hebdomades sexaginta duas dividi à Daniele ab Hebdomadibus septem, ait enim, *vsque ad Christum Ducem Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta*
due,

410 *Sacræ Chronologicæ dissert. quartadecima:*
duæ, quasi diceret Hebdomades septem vsque
ad Cyrum, qui Judæis erit favens, & quasi
Christus: inde sexaginta duæ Hebdomades
erunt, quibus ædificabitur, & stabit Jerusalem,
sed in angustia, quia à Persis, Græcis, & Roma-
nis vexabitur; vnde in fine earum occidetur al-
ter Judæorum Christus à Romanis, scilicet He-
rodes Agrippa.

9 Cæterum contortæ huic evasioni multi-
pliciter occluditur aditus. Contra illam igitur,
& pro vero huiusce prophetiæ sensu, ipsius
perspicua verba decertant tertio; quoniam Da-
niel apertè consignat Hebdomades septuaginta
ab exitu sermonis, vt ædificetur Jerusalem vs-
que ad mortem Christi; perperam ergo septem
præcisè Hebdomades assignantur in ea periodo:
antecedens constat ex illis verbis Angeli: *Sep-
tuaginta Hebdomades abbreviata sunt super Po-
pulum tuum, & super Urbem sanctam tuam, vt
consumetur prævaricatio, & finem accipiat pec-
catum, & deleatur iniquitas, & adducatur iusti-
tia sempiterna, & ungetur sanctus sanctorum.*
Scito ergo, & animadvertet: *Ab exitu sermonis, vt
iterum ædificetur Jerusalem, &c.*

10 Quarto, quia ab exitu sermonis ædifi-
candi Jerusalem, quamvis huiusmodi sermo
intelligeretur de libertate concessa Judæis post
septuagenariam captivitatem, vsque ad Cyrum
non

non interfuerunt Hebdomades septem, imo nec dies vnus, siquidem Cyrus ipse iam imperabat in Perside, & Babylone, quando libertatem Iudæis indulfit.

11 Quintò: à Cyro vsque ad ædificationem Jerosolymorum elapsi fuere tantum anni nonaginta tres: ergo ab initio Imperij Cyri, & solutæ captiuitatis, vsque ad ædificationem Ierusalem, non possunt reperiri Hebdomades sexaginta duæ, quas confingit Rabi Salomon.

12 Hinc profliganda sunt alia Rabinorum deliramenta, aientium in hoc nostro textu per *Christum*, accipi debere Nehemiam, & Zorobabelem; id quod manifestè refellitur; tum quia nemo eorum occisus fuit; tum quia ratio temporis, & Hebdomadum in illos haud quadrat, nec stare non potest: cum Nehemias ipse Jerosolymorum præfuerit ædificationi, vt liquidum est ex *lib. 2. Esdræ, cap. 2. & seqq. Eccl. siast. ca. 44. v. 15.* Zorobabel autem fuit immediatus in Ducatu antecessor, vt constat *ex lib. 1. Esdræ.*

13 Nec potior est tertia alia intelligentia quorundam Rabinorum, qui asserunt, vtiq; in hoc nostro textu agi de Christo Domino, & Messia; cæterum hiscè septuaginta Hebdomadibus, non definiiri tempus aduentus eius, quasi ipse in septuagesima, & vltima sit venturus, sed quòd in his, Iudæi merebuntur, vt ipse suo tempore veniat.

Ve-

14 Veruntamen vt taceam, illos ea in vltima Hebdomada potius meruisse excidium, quod eis intulerunt Romani, id intelligentiæ ipsa verba angeli excludunt; ait enim *vsque ad Christum ducem Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta duæ, & post Hebdomades sexaginta duas occidetur Christus*: ergo Hebdomades definiunt tempus aduentus Christi, & Passionis ipsius: vnde Rabi Salomon fatetur, quod Judæi hunc Messiaë advētum non meruerint in tempore septuaginta Hebdomadarum, sed his finitis, tempore huius diuturnæ, & interminabilis captivitatis, eum mereantur. Sed hoc absurdus dicitur, primò, quia nec per annos iam mille, & septingentos ferè, post finitas Hebdomades, fructus huius meriti apparuit, vt & Messias, & Prophetæ aliquis prænūtius Messiam se ostenderet. Secundò, nam Judæi vsuris, fraudibus fortilegijs addicti, obque crucifixionem Christi Domini, & odium, & contemptum, quo in illum nunc quoque ardent, tam vel magis scelerati sunt, quàm fuerint olim, vt non Messiaë aduentum, sed ipsius odium, reprobationē, extremamque mereri videantur desolationem. Sic Cornel.

15 Unde perperam prædictus Rabi Salomon verba Angeli, sic exponit, & detorquet, vt *consumetur prævaricatio*, id est, vt Judæi desistant à prævaricationibus suis, & per hoc merean-

reantur apud Deum, vt eorum iniquitas deleatur per captiuitatem moderatam. Similitèr, vt adducatur *iustitia*, id est, inquit, vt veniat *Messias*, per quem in sempiternum iustificentur *Judæi*, & tunc finalitèr impleatur visio, & prophetia, vt per merita *Judæorum* impleantur promissiones per Prophetas factæ de *Christo*: vitiosè, inquam, sic interpretatur se ipsum perfidè seducens.

16 Hæc quippè expositio, evertit perspicua verba, & sensum *Angeli*, & *Danielis*, tum penes *Vulgatam* lectionè, initio propositā, tum penes *Hæbraicū* fontem, vbi hæc ad verbum habentur: *Præcisum est, determinatum, & definitum* (forè scilicet) *super Populum tuum, & super Urbem Sanctuarij tui Hebdomades septuaginta ad consummandam prævaricationem, & ad finiendum peccatum, & ad delendam iniquitatem, & ad adducendam iustitiam seculorum, & ad complendam visionem, & ad vngendum Sanctum Sactorum.* Ita legunt septuaginta Interpretes, *Leo Hebraus*, & alij: quibus verbis apertè ostenditur, quòd illa omnia bona intra septuaginta Hebdomades futura erant, ad id quippè decissæ, & definitæ sunt prædictæ Hebdomades.

17 Tertiò, *Angelus* asserit, in dimidio Hebdomadæ septuagelimæ *deficiet hostia, & sacrificium*: igitur cum constet, *Hostiam, & Sacrificium*
de-

414 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima.*
defecisse apud Judæos, præsertim ab excidio
quod perpessi fuerunt ab exercitu Titi, confi-
citur necessario, ex tunc iam esse completas
Hebdomades sepruaginta, omneque Judæo-
rum meritum, & bonum, hæc enim à publico
Dei cultu, Sacrificijs, & Sacramentis omnino
pendent.

SECTIO TRIGESIMA.

*IDEM INSTITUTUM PERFICIT, ET
præcipuè ostendit, non esse intelligendum Danielem
de Templo, nec de Hircano.*

I **Q**uartò reiiciendi sunt Talmudici,
Rabi Salomon, & passim Hebræi,
qui ut telum tam acutum, & cer-
tum effugiant, afferunt aliam expositionem, haud
minus contortam, & se ipsam, ipsosque Judæos
iugulantem. Dicunt ergo, hic non agi de Chris-
to, sed de Templo, nam pro *Sanctus Sanctorum*;
in Hebræo est *sanctitas sanctitatum*, id est, Tem-
plum, ut illi constringunt: præterea afferunt, hæc
Hebdomades dividendas esse in duas partes,
nimirum, orientem earum partem esse decem
prioribus Hebdomades, quæ conficiunt septua-
ginta annos, quas dicunt inchoari ab excidio
Templi Salomonici, quod peregit Nabuchodo-
nosor, & terminari in reedificatione Templi
se-

secundi, quæ peracta est per Zerobabelem anno sexto Darij Hytaspis, vt dicitur *lib. 1. Esrae, cap. 6.*

2 Posteriorem autem partem inquirunt, esse sexaginta Hebomades reliquas, quæ conficiunt annos 420. quibus asserunt, durasse Templum secundum. Ita ipsis Talmudicorum, & Rabi Salomonis verbis, referunt Finus Adrianus, *lib. 5. Flagelli Iudeorum, cap. 5.* Petrusque Galatinus, *lib. 4. de Arcanis fidei, cap. 14. & sequentibus.*

3 At hæc etiam frivola esse, & implicatoria, demonstratur primò, quia Angelus non durationem Templi, sed tempus adventus Messiaë prædicat illis verbis: *Septuaginta Hebdomades abbreviate sunt, vt finem accipiat peccatum, & ungetur Sanctus Sanctorum.* Nec obest quod dicit Rabi Salomon, nempe, pro *Sancto Sanctorum*, Hebraicè legi, *sanctitas sanctitatum*, hoc est, Templū sanctissimū, quia in fine septuaginta Hebdomadū non fuit vntū Templū, aut consecratum, sed profanatum, & combustum à Romanis, vt Rabini ipsi fatentur: ergo Angelus non prædicat durationem Templi, sed tempus adventus Messiaë, qui est sanctitas, sanctitatum: id est, sanctissimus, & suprema sanctitas, vt verit Leo Hebraeus: sic Pontificem vocamus *sua sanctitas*, id est Sanctissimus Dominus, sic principi dicimus *sua celsitudo*, Regi *sua maiestas*.
Id-

Idque ita intelligendu esse, patet quia ita explicat Daniel, dum subdit, *vsque ad Christum ducent* *Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta duę.* Tum quia melius in Hebræo, alijs punctis, legitur *Kedos Kedoscim*, id est, Sanctus Sanctorum, uti in Vulgata lectione habetur; adnotatque P. Cornelius in præsentī; id autem soli Christo, non Templo, convenit. Verum etsi legas sanctitas sanctitatum, certum est, Christum intelligi; Christus enim adduxit iustitiam abolevit peccatum. Deinde: pro *deleatur iniquitas*, Hebraicè est *Lecapper avon*, id est, ad propiciandum pro peccato, quod Christo propriè convenit.

4 Dices ex Rabinorum doctrina, quod Hebraicè *Codes* significat Templū *hoc cap. v. 26.* ubi dicitur, *& Civitatem, & Sanctuarium* (Hebraicè *Codes*) *dissipabit Populus cum duce venturo*: ergò, & hic, *ψ. 24.* etiam significat Templum. Respondeo: nego consequentiam, quia in *ψ. 26.* iungitur Civitati, & dicitur cum ea dissipandum à Tito, quod de Templo accipi debere, liquet; maximè quia ante Templi excidium prædixit Angelus, occidendum Christum. At *ψ. 24.* prædicit vngendam esse sanctitatem sanctitatum, quæ adducat iustitiam sempiternam, & aboleat peccatum, impleatque promissiones Prophetarum, quæ fecit Christus Dominus. Ideoque Rabini plures, & Authores Talmud fatentur, in
fine

fine harum Hebdomadam septuaginta venturum Messiam, eumque intelligunt per iustitiam sempiternam, vt mox dicitur, licet simul afferant, denotari Templi durationem.

5 Secundò : Angelus, hìc, Danielem afflictum, & obsecrantem pro liberatione Populi consolatur : verbis illis: *Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta duæ erunt*, ergo non definit tempus desolationis primi Templi, annorum septuaginta, nec durationis Templi secundi per annos 420. deindeque excidendum fore in perpetuum; hæc quippè tristitia sunt, non læta. Constat enim Angelum hunc consolari Danielem, eique lætum afferre nuncium, quòd exauditæ sint preces eius : ibi, *ψ. 23. Ab exordio precum tuarum :: quia vir desideriorum es, &c. & statim, ψ. 24. septuaginta Hebdomades abbreviatæ sunt.*

6 Tertio: hæ Hebdomades inchoandæ sunt ab exitu sermonis, vt iterum adificetur *Jerusalem*, vt habetur *ψ. 25.* adeoque iam Urbs, & Templum prius eversa, desolataque fuerant : igitur malè, imo contrariè verbis Angeli, Judæi eas inchoant ab excidio primi Templi, iam pridem factò à Chaldæis. Non enim dicit Angelus, ab exitu destructionis, sed ædificationis *Jerusalem*.

7 Quarto, eversio Templi, quæ hìc prædicitur futura, vt Judæi volunt, in fine septuaginta Hebdomadam, non fuit ablatio peccati,

418 *Sacra Chronologic. differt quartadecima.*
adductio iustitiæ sempiternæ, nec vñctio Sancti
Sanctorum, quod tamen hic in fine earundem
Hebdomadam futurum asserit Angelus, sed po-
tius illa totius religionis, & gentis Judæorum
fuit destructio.

8 Quintò, errant Rabini in annorum sup-
putatione, quoniam illi in *Magilla capit. 1.* do-
cent, ab excidio primi Templi vsque ad fabri-
cam secundi fluxisse annos septuaginta, id est
septem Hebdomades; cum tamen ea periodus
fuerit annorum nonaginta vnus: perfectum
namque est Zorobabelis Templum anno sexto
Darij Hystaspis, vt dicitur *Esdrae lib. 1. capit. 6.*
v. 16. id est solutæ captiuitatis vigesimo primo.
Deinde hoc secundum Templum iterit, non tan-
tùm annis 420. vt Talmudici aiunt, sed 586. &
proinde a desolatione Templi Salomonici vs-
que ad Christi Domini nativitatem elapsi fuere
anni vltra sexcentos quinquaginta, qui Hebdo-
mades septuaginta, etiam solarium annorum,
longè superant; quaproptèr, ab illa eversione
primi Templi, haud possunt inchoari Hebdo-
mades illæ.

9 Aliter vim huiusce vaticinij, & argumen-
ti eludere conantur Hebræi, dicendo, quòd *iustitia*
sempiterna apud Danielelem, propriè est
Deus, qui cum sit iustus, prout in Scripturis sæ-
pe nominatur, sequitur quòd sit iustitia. Illa
enim,

enim, quæ de Deo dicuntur in concreto, oportet, verificari de eo in abstracto, propter eius summam simplicitatem, & cum ipse sit sempiternus, sequitur quod eius iustitia, quæ est sua essentia, sit sempiterna: Unde sensus huius dicti Angeli, scilicet, *& adducatur iustitia sempiterna*, est, ut adducatur Deus, qui est iustitia sempiterna. Deus autem dicitur venire, seu adduci metaphorice, secundum suos effectus: quando, scilicet, effectum misericordiae suæ, seu providentiæ, vel iustitiæ suæ venit, seu ducitur ad miserendum, seu providendum suis creaturis: Deinde Daniel in suis Orationibus, quæ in illo capitulo continentur, non petivit, Messiam adduci, nec aliquid huiusmodi, sed solum reparationem Templi, & Civitatis, & etiam amotionem oprobrii Populi sui, prout verba sua manifestè sonant, in quibus nulla mentio de Messia reperitur.

10 Unde quia in termino prædictarum Hebdomadam Deus venit miserando Populo suo, reducendo eos de captivitate Babylonica, & reedificando Templum, & Civitatem, & vindicando eos de inimicis, scilicet Chaldæis, qui infra istud tempus fuerunt destructi per Medos. Idcirco horum respectu satis proprie potest intelligi adductio iustitiæ sempiternæ correspondentèr ad orationes Danielis, quibus ista petebat.

II Hæc tamen fucata, & distorta expositio haud difficulter discinditur ex dictis, illamque evertit Burgensis 1. *Par. Scrutinij Script. dist. 3. cap. 3.* cum quo fatemur, quod in hoc Danielis loco, iustitia sempiterna, est ipse Deus, sed ex eo non potest deduci, quod verba ista de Messia, seu Christo Domino non sint intelligenda; siquidem Messiam esse verum Deum, ostendunt complura, & perspicua Sacrae Scripturae eloquia, ut illud *Isaia cap. 9. v. 6. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium super humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.* Quæ verba ineptè Rabi Salomon, & moderni Hebræi exponunt de Ezechia Rege Judæ, perfidi quippè Rabini semper Sacras Scripturas, quæ de Christo Domino vera testimonia tradunt, tenebris offundere tentant.

II2 Cæterum talis interpretatio irrationalis est, sacro eloquio contraria, & contra mentem antiquorum Hebræorum: siquidem Translatio Chaldaica, scilicet *Jonathæ*, quæ fuit ordinata ex ore Rabi Heliazar, & Rabi Josuæ, qui scripsere multo tempore ante destructionem Templi per Titum, videlicet annis quadraginta duobus ante ortum Christi, ut notat P. Tiri-
nus in *Autorum Indice*, concinitque Burgensis
loco

loco nuper citato, prædicti, inquam, Rabini, hunc Isaia textum expressè de Messia exponunt. Et quidem nemo, nisi insipientèr, dicere potuit, quòd Ezechia congruat, esse Deum.

13 Tum quia post allata Isaia verba, immediatè asseritur *¶. 7. Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis*: Quæ verba nullo modo possunt verificari de Ezechia, cuius Regni pax habuit finem post breve tempus, quoniam Sennacherib Assyriorum Rex bellum agresus est contra illum, & Judæ Regnum, obseditque Civitates illius munitas, vt dicitur *lib. 4. Reg. capit. 18. ¶. 13. Et lib. 2. Paralip. capit. 32. ¶. 1. lib. 4. Reg. cap. 20. ¶. 17.* Esaias Ezechia prædixit desolationem, & finem Regni Judæ per Babyloniam captivitatem; quapropter nullo modo Ezechia aptari potest locus *Isaia cap. 9. ¶. 6. & 7.* De Christo autem Domino omnia ista verificantur, cuius Ecclesia, in qua sedet, & regnat, confirmata est in perpetuum, tum terrena seu militans vsque in mundi finem; tum cælestis, & triumphans in æternum. Urgent optimè hoc testimonium Eusebius, *lib. 7. de Demonst. cap. 4. Et lib. 9. cap. 8.* Chrysostomus, *Homil. 5. de Incomprehensib. Dei Natura*, Burgenfis *1. Par. scrutiniij, dist. 10. cap. 6.* Exim. Doctor. P. Suarez, *tom. 1. in 3. par. disp. 2. Sect. 3.* qui sicut & Bur-

422 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima:*
gensis plura alia in idem assumptunt expendunt
prophetica oracula.

14 Conficitur ergo, quòd dum Daniel præ-
dixit, in fine Hebdomadam adducendam justi-
tiam sempiternam, prædixit Messiaë, seu Chris-
ti veri Dei, & hominis adventum: idque sic in-
tellexere, & falsi sunt antiqui Hebræi; in libro
enim *Gederholam*, id est, *de Ordine Mundi*, Rabi
Barachia, exponens illud *Isaia cap. 56. v. 1. Pro-*
xima est salus mea ad veniendum, & iustitia mea
ad revelandum, in Vulgata eodem sensu legi-
mus: *iuxta est salus mea, ut veniat, & iustitia*
mea, ut reveletur. Dissertè inquit, quod per il-
lud, *& iustitia mea*, intelligitur Messias, de quo
scriptum est in Daniele, ut adducatur iustitia
sempiterna. Hæc ille, ut notat Burgensis *1. par.*
scrut. dist. 3. cap. 3.

15 Consimilitèr Rabi Moyses Gerunden-
sis exponens prædicta verba Angeli apud Da-
nielem, sic dicit: *Iustitia sempiterna, & Sanc-*
tuarium Sanctuariorum, vel Sanctus Sanctorum,
non nisi ipse Messias est, sanctificatus de filiis
David. Sic ille. Unde ex ipsis antiquis, & mo-
dernis Talmudistis, agnoscere, faterique adigun-
tur Judæi, in hoc Danielis loco de Messia, vero
Deo, & homine, Christo Jesu, esse sermo-
nem.

Dein-

16 Deinde Rabi Salomon, asserens, Danielem, & illum alloquentem Angelum, intelligendos de reædificatione Templi, & Urbis Jerolymorum, errat in Chronologia, vt prælibatum est *Sect. 29. num. 6. & seqq.*

17 Quod tandem idem ait, nempe, non obsecrasset Danielem eo loci, pro adventu Messia, sed pro reparatione Templi, & Civitatis, proindeque Angeli eloquium non debere intelligi de adventu Messia, id quidem haud difficulter elevatur; tanta quippe est Dei erga homines, præsertim verò iustos, benignitas, & bonitatis redundantia, vt non modò quæ optant, petuntque ab ipso, sed etiam plura, & maiora eorum votis, ac postulatis largiatur. Legimus Achaz Regi Judæ, metuenti everisionem Regni Davidis, contra quod duo potentes Reges Israel, & Syriæ coniuraverant, Deum per *Isaiam, cap. 7.* prædixisse, non modo se Regnum illud terrenum Davidis defensurum, ac servaturum; sed etiam missio in terras filio suo, & ex purissima Virgine nato, omne genus hominum ex dæmonis potestate, ac servitute peccati eripiturum, & spirituale Davidis Regnum, hoc est Ecclesiam suam, per vniuersum terrarum Orbem propagaturum; & contra omnes humanas, & diabolicas vires defensurum. Sic P. Pererius

424 *Sacra Chronologic. differt. quartadecima:*
in Daniele, lib. 10. ad verba Angeli. Septua-
ginta Hebdomades abbreviata sunt.

18 Alio id ipsum comprobatur exemplo Burgenfis, 1. par. *scrutin. distinct. 3. capit. 3.* quoniam Abraham non petenti, nec obsecrare audenti, quod daretur sibi proles de Sara, sed solum quod conservaretur Ismaelis vita: cum dixit, *Utinam Ismael vivat coram te.* Deus respondit: *Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen eius Isaac, & constituam pactum meum illi in fœdus sempiternum, & semini eius post eum. Super Ismael quoque exaudiui te, ecce, benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valde:* ex quo patet, quod non solum quod petivit Abraham, sed amplius ei concessit Deus; & sic in præsentia.

19 Secundò eadem difficultas elevatur, ex traditis à Ruperto *lib. in Daniele, cap. 16.* nempe quod Babylonica illa Judæorum septuagenaria captivitas, eiusque solutio imaginem quandam præferebat captivitatis omnium hominum sub diabolo, & peccato, & eius liberationis, quam Christus perfecturus erat: & illi septuaginta captivitatis anni tempus omne significarunt, quo Populus Dei peregrinatur in hoc seculo. Quid ergo magnum erat intellexisse Danielem, quod palam omnibus verba sonabant

Jeremiæ Prophetæ? Ergo cum orat hoc loco Daniel pro captivitate Populi, & pro refectione Jerusalem, ac Templi, sub istis vocibus, res maiores intendit; & sic illam captivitatem solvi, optat, ut pro maiori sollicitus sit. Sapientissimè igitur Deus in hac visione simul cum liberatione Populi, & terrenæ Jerusalem refectione, præfinitum adventus Messiaë tempus ostendere, ac coniungere voluit. Huic ex Ruperio excerptæ interpretationi adstipulatur P. Pererius, *lib. 10. in Danielelem.*

20 Quod si opponat quispiam, Danieli Angelum dixisse, *Et post sexaginta duas Hebdomades occidetur Christus*; proindeque videri hinc non esse sermonem de Christo Domino, cuius Passionem, & mortem, diximus evenisse in fine ultimæ, ac septuagesimæ Hebdomadis. Respondet Theodoretus *in Commentario huius loci, per Christum*, hoc loco non alium intelligi quàm Hyrcanum, Judæorum Pontificem, qui propterea dicitur Christus, quia Pontifex erat, vinctione consecratus, quem occidit Herodes: quaproptèr, ab ædificatione Jerusalem usque ad eadem Christi, id est, Hyrcani Pontificis sexaginta duas Hebdomades Theodoretus computat: ab interitu autem Hyrcani usque ad id temporis, quo Salvator noster in Jordane baptizatus est, numerat septem Hebdomades, id est

426 *Sacræ Chronologicæ dissert. quartadecima:*
est annos quadraginta novem. Et consequenter
in dimidio septuagesimæ, & ultimæ Hebdoma-
dæ crucifixum fuisse Christum Assertorem nos-
trum.

21 Cæterum hæc interpretatio rectæ chro-
nologiae haud cohæret; quippè à cæde Hyrcani,
quæ facta est, vt narrat Josephus in *lib. 15. Antiquitatum*, traduntque Pererius in *Danilem*,
hoc loco, & Salianus, *Anno Mundi 4024. in Olympiade centesima octogesima septima*, regre-
dientes, vsque ad tempus ædificationis Jerusalæ,
idest, ad annum quartum Olympiadis octogesi-
mæ tertiæ, vnde incipiunt Hebdomades, non
reperiemus sexaginta duas Hebdomadas, seu
annos quadringentos triginta quatuor, sed Heb-
domades tantum quinquaginta novem, seu an-
nos quadringentos quatuordecim: & ab Olym-
piade centesima octogesima septima, qua oc-
cissus est Hyrcanus, vsque ad Olympiadem du-
centessimam secundam in cuius principio Do-
minus noster baptizatus est, non tantum sep-
tem Hebdomades, seu anni quadraginta no-
vem, vt censet Theodoretus, sed prope novem
Hebdomades, sive anni sexaginta Juliani in-
tercesserunt.

22 Et profectò ipsa sacri textus verba
planè ostendunt, non de alio, quàm de Chris-
to Domino, & Redemptore nostro, intelligen-
dum,

dum, dum dixit Angelus, *Et post Hebdomade⁸ sexaginta duas occidetur Ghristus: quia immèdiate de illo subdit: Et non erit eius Populus, qui eum, qui eum negaturus est; quæ in Hyrcanum quadrare non possunt, cum ipse non à Populo, sed ab Herode occissus fuerit; at de Christo Domino verissimè, & ad literam prædicta fuerunt, quandoquidem ex Evangel. Matth. capit. 27. v. 20. Marci, cap. 15. v. 11. Lucæ, cap. 23. v. 18. Joan. cap. 18. v. 4. Et ex Actibus Apost. capit. 3. constat, quod Jerosolymorum Populus ante faciem Pilati negavit Christum Dominum sanctum, & iustum, petivitque virum homicidam donari sibi: auctorem verò vitæ interfecerunt.*

23 Tum quia, cum proximè antecederet dicta apud Daniele, de Messia intelligenda sint, vt stabilitum manet, convenit, vt similiter etiam, quæ hîc dicuntur de Christi nece, de Messia quoque intelligantur. Alîas Angelus nomen Christi, eodem fermè loco, & ad Messiam, & ad alium, nescio quem, nimis ambiguè retulisset. Nec quisquam alius Christus fingi potest, cuius cædem vaticinio Gabrielis præmoustrari, conveniens fuerit, & ob cuius occissionem tot, tantaque mala, quæ proximè subijciuntur genti Judæorum contigerint.

24 Itaque Gabriel his verbis significat, fore, vt Messias ab his occidatur, ad quos servandos,

428 *Sacræ Chronologicæ dissert. quart. adcoimâ:*
dos, & vivificandos venturus erat. Porro autem,
Messiam à suis acerbissima, & indignissima
morte necatum iri, tam propriè, apertè, distinc-
teque vaticinati sunt David *Psal.* 21. & 68. &
Isaias *cap.* 53. vt non tanquam vates, quod fu-
turum erat, prædixisse, sed tanquam historici,
quod gestum fuerat, narrasse, videantur.

25 Nec huic compertæ, & receptæ expo-
sitioni dissentaneum est, quòd Angelus dixerit,
*Et post Hebdomades sexaginta duas occidetur
Christus;* cum tamen Christi Domini passio in
fine septuagesimæ Hebdomadis evenerit; quo-
niam, vt *Sect.* 28. *num.* 3. prælibavi, & annotat
P. Cornelius, repetendum est per Hebraismum,
post Hebdomades septem, & Hebdomades se-
xaginta duas, id est, post sexaginta novem Heb-
domades occidetur Christus; loquitur enim Da-
niel de Hebdomadibus sexaginta duabus, quas
paulo ante cum alijs septem coniunxit, quasi di-
ceret, post Hebdomades sexaginta duas iam di-
ctas, quæ septem alijs coniunguntur, occidetur
Christus, & non erit eius Populus qui eum ne-
gaturus est. Videfis P. Pererium, *lib.* 10. in *Da-
nielem, ad hæc verba,* & prælibata in *Sect.* 28.

26 Idque intelligentiæ nedum Sacri Docto-
res, & Interpretes tradiderunt, verùm etiam qui-
dam antiquissimus Rabinus Ozeas amplexus
est, vt refert Petrus Galatinus, *lib.* 4. de *Arcanis*

fidei, cap. 18. vbi ex quodam libro Rabi Simeonis, his verbis illius commemorat sententiam: (Rabi Ozeas flens dicebat, vae illis, vae illis iniquis, & impijs homicidis Israel, ob quorum amorem, vt peccatum eis dimittat Deus, mittet Filium sanctum suum, & carne humana induet, vae illis, quia propter suas pravas actiones, rebelles erunt huic Messiae, nec respicient dicta, quibus imperabit, vt mundificentur aqua mundificationis, ad expianda peccata sua: nec incedent in vijs Deo gratis; nec facient eius voluntatem, sed ingenti iracundia perciti illum occident.) Hæc ille Rabinus.

27 Confert quoque periodus quædam Epistolæ, supra sexcentos ab hinc annos scriptæ à quodam Rabino Samuele ad Rabinum Isaac, in qua confirmat ille, ex hac Danielis prophetia, evidentè probari à Christianis, iam venisse Messiam, responsa verò Judæorum esse admodum infirma, & absurda: quam Epistolam, Dionysius Cartusianus *in extremo commentario 9. capituli Danielis*, refert, & ita se habet: *Videtur, Domine mi, Danielis prophetia, quæ scribitur, nono capite, iam completa esse: vbi sic dicitur: Post sexaginta duas Hebdomades occidetur Christus, & veniet Populus cum duce venturo, destruetque Civitatem, & domum, & erit consummata destructio desolationis perpetuæ. Et non est, Domine mi,*

430 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
mi, dubium, quin destructio perpetuæ desolationis sit hæc captivitas, in qua iam sumus. Nam iam sunt mille anni, & apertè dicit Dominus per Prophetam, quòd erit desolatio perpetua propter occisionem Christi; sicut est desolatio nostra post occisionem Christi. Non enim comminatus est desolationem perpetuam, nisi post occisionem Christi. Et si voluerimus dicere; quòd ante occisionem Christi fuerimus in desolatione; respondent nobis Christiani, quòd ante illam mortem, non fuit desolatio nisi septuaginta annis, & post hoc fuimus reducti in terram promissionis, & fuimus apud Deum in gratia, & honore. Certè, Domine mi, non video evasionem; de facto enim probatur nobis, quòd postquam à reedificatione Templi completæ fuerunt septuaginta Hebdomades annorum, tunc fuit Jesus occisus à patribus nostris: & postea venit dux, scilicet Titus, & Populus, scilicet Romani; & fecerunt nobis secundum prophetiam istam. Hodie sunt mille anni, & nihilominus in ira Dei sumus; & tamen nos in ipso speramus, expectantes adhuc venturum Messiam, & reversuros nos in terram promissionis, & Civitatem, atque Templum instauraturos, futurosque in gratia, & honore apud Deum; nec desolationem hanc fore perpetuam, sed temporalem. Heu, mi Domine, non est ista excusatio, &

Idem institutum perficit, &c. Sect. 30. 431
evasio consona, & vana videtur talis excusatio.)
Hæc ille Rabinus; cuius verba ex Cartusiano
adducit etiam P. Pererius, in *Danielem lib. 10.*
cap. 9. ad illa verba: *Et non erit eius Populus, &c.*
vbi tria potissima ad confutandam Judaicam
perfidiam argumenta doctè expendit. Videfis
quæ de præfata Samuelis Epistola, dixi, *tom. 2.*
Dissert. 10. Sect. 30. num. 11. & 12.

SECTIO TRIGESIMA PRIMA.

QUASDAM ALIAS ENODAT *difficultates.*

I **G**Ravioribus superatis difficultati-
bus, nunc inquitur primo, quis-
nam sit Populus, & dux, de quo
Daniel sub illis verbis, *Civitatem, & Sanctua-*
rium dissipabit Populus cum duc venturo? Res-
pondeo, Populum cum duce esse Romanorum
exercitum, duce Vespasiano, & Tito, in ultio-
nem necis Christi Domini, profanantem, & di-
ruentem Civitatem Jerusalem, & Sanctum,
quod in ea erat, Templum; illudque in æternum
fuit desolatum; hæc enim est plena vastitas, &
statuta desolatio à Deo per Angelum prædicta,
quæ calamitates non, vt quas antea passi sunt,
fore temporarias, sed plane sempiternas denun-
tia:

432 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
riavit Daniel; id quod significatur partim illis
verbis; *Et finis eius vastitas, & post finem belli
statuta desolatio*, quo significatur, illam desola-
tionem irreparabilem fore, quoniam à Deo tan-
ti sceleris eorum vindice, atque ultore statuta,
firmata, & in perpetuum stabilita sit: partim ex-
tremis illis verbis, quæ claudunt hoc nonum ca-
put: *Et usque ad consumationem, & finem perse-
verabit desolatio*; nam illud *in finem*, vel, *usque
in finem*, phrasis Scripturæ frequens est, idem
significans quod *sine fine*, vel *in perpetuum*, seu
in æternum.

2 Atque veritatem huius vaticinij Gabrie-
lis, exitus belli, quod quadraginta circiter an-
nos post Domini nostri mortem, Romani Ves-
pasio, & Tito ducibus gessere adversus Ju-
dæos, manifestè comprobavit; de quo bello, &
vastissima Judæorum clade, & ruina cuncti his-
toriographi testantur, præsertim Judæus Jose-
phus, *de Bello Judaico cap. 16. & 17.*

3 Inquires secundò, cum prædicta mala;
quibus Judæi ob necem Messie puniendi erant,
plus triginta annis post finem septuaginta Heb-
domadam evenerint, cur Gabriel in tractatio-
ne septuaginta Hebdomadum, eorum malorum
commemorationem adhibere voluerit? Res-
pondeo ex P. Pererio *in hunc Danielis locum*, id
præstitum fuisse, ut sit coniectura probabile, tres
ob

ob causas, nimirum Daniel ex charitate erga Populum suum cupidissimus erat noscendi futuros Populi sui casus, & eventus, vt igitur desiderio eius satisfaceret Angelus, voluit ei patefacere, ac pramonstrare quæ consequentibus seculis vsque ad finem eventura erant Judæis.

4 Altera causa est: dixerat Gabriel, Messiam occisum iri a Judæis: voluit igitur ostendere, quàm immane futurum esset hoc scelus; & quali, quantoque puniendum supplicio; vt saltem Judæi legentes in hac prophetia, mala, quæ, si Christum occiderent, ipsos manebant, perhorrescerent, non modo scelus illud patrare, sed etiam animo concipere.

5 Tertia causa fuit, vt Judæos, quòd Messiam non recepissent, prorsus inexcusabiles esse, ostenderet: ex eo præsertim, quia cum ipsi post cædem Salvatoris nostri experirentur, & sentirent ea omnia mala, quibus ob necem Messie puniendos esse Judæos, Gabriel prædixerat; nihilominus tamen voluntaria cæcitate, in clarissima luce caligantes, Messiam venisse obstinatissimis animis pernegarent.

6 Hinc colliges, dissipationem, desolationemque istam Templi, ac Civitatis Jerusalem non intra Hebdomades septuaginta incidisse, sed multis deinceps annis, quandoquidem, vt dixi *Sect. 25. num. 6. & seqq.* Hebdomades ter-

434 *Sacra Chronologic. differt. quartadesima.*
minum habuere anno Christi trigesimo quarto, idest, anno quarto Olympiadis secundæ supra ducentessimam, vt stabilivi etiam *Secl. 26.* At verò Urbis & Templi vastitas inducta à Romanorum exercitu, ducibus Vespasiano, & Tito contigit anno quadragesimo à mortuo Christo Domino, vt cum pluribus Scriptoribus tradit P. Tirinus *Chron. cap. 50. prope finem.*

7 Inquires tertio, quamnam sit abominatio desolationis, de qua Gabriel hisce verbis: *Et erit in Templo abominatio desolationis; quam Angeli sententiam, nominato eius Scriptore Daniele, commemoravit Dominus, vt refert D. Mattheus cap. 24. v. 15. nam loquens cum discipulis suis, ita dixit: Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele, propheta, stantem in loco sancto, qui legit intelligat; tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes. Esse autem obscura hæc verba, nec cuivis ad intelligendum aperta, significare videtur Dominus, verbis illis, qui legit intelligat, quasi diceret, diligenti, & attento lectore opus est, ad ea intelligenda: imò & Interpretes huius sententiæ variè admodum ea exponunt, vt cernere est apud P. Pererium, & Cornelium.*

8 Igitur Pererius innixus D. Augustini auctoritati, in *Epist. 80. ad Hesychium; Origenis, Homil. 27. in Matth. Caietani, & Salmeronis in*
D.

D. Matth. cap. 24. existimat, abominationem desolationis esse exercitum Romanum, Jerusalem oblidentem, qui mox Urbem erat occupaturus, & desolaturus; quæ interpretatio non omnino displicuit Exim. Doct. P. Suarez, *tom. 2. in 3. part. disp. 54. Sect. 5.* & alijs Authoribus.

9 Cornelius verò eandem amplectens sententiam addit, & inquit, abominationem desolationis significare profanationem Templi, propter quam, & per quam illud desolatum est, & eversum, nimirum abominanda scelera Judæorum, quæ ipsi in Templo patrarent; quibus ipsi abominandam, stragem, & vastationem Romanorum in se, Urbem, & Templum, provocarunt, quasi diceret Christus Dominus, cum, vel mox ut vidētis Urbem, & Templum ab hoc abominando exercitu foris obsideri, & oppugnari; nec minus ab abominando exercitu, nempe Judæorum, intus occupari, & defendi: vno ob idola, altero ob scelera palam abominando; utroque nihil nisi desolationem minitante, *tunc qui in Judæa sunt fugiant ad montes.*

10 Et quidem, quod abominatio desolationis apud Danielelem sit profanatio Templi facta à seditiosis homicidis, & sceleratis Judæis, qui ex impio zelo patriæ, & legis le zelotas nuncupabant, & castrorum more munierunt, indeque in civēs suos excurrentes, rapinis, &

436 *Sacra Chronologic. dissert. quartadecima:*
cædibus grassati sunt. Hanc, inquam, intelli-
gentiam præferunt Illustrissimus Dominus Abu-
lensis, Cornelius Jansenius, Hesselius, & Ba-
radius in *D. Matth. cap. 24.* Cardinalis Baro-
nius, *Anno Christi 68. tom. 1. Annalium.* Et quoad
alteram partem huius interpretationis illam do-
ctè illustrat P. Cornelius, primam verò partem
præcipuè Peterius consulcit, ponderatque quòd
D. Lucas, cap. 21. narrans eadem verba Domi-
ni, quæ *D. Matth. cap. 24. v. 15.* Et *D. Marcus*
cap. 13. v. 14. memoraverant; pro eo quod illi
scripserunt, *cum videritis abominationem desola-*
tionis, stantem in loco sancto, tunc qui in fu-
dea sunt, fugiant ad montes, &c. Lucas, qui
post illos scripsit Evangelium, quod ab illis
minus expressè dictum fuerat, planius & aper-
tius dicens, ita scripsit *v. 20:* *Cum videritis cir-*
cundari ab exercitu Ierusalem, tunc, qui in fu-
dea sunt, fugiant, ad montes: liquet igitur ex
antecedentibus, & consequentibus, & ex ipsa
forma narrationis idem esse apud Matthæum, &
Marcum *abominationem desolationis*, quod apud
Lucam, *Exercitum circumdantem Ierusalem.*

11 Nec huicè infringit argumentationis
vium quod ait Euthimius super *24. cap. Matthæi,*
nempe, Salvatorem nostrum duo dedisse signa
appropinquantis desolationis Ierusalem, vnum
quidem de *abominatione desolationis, stante in*
lo

loco sancto, quod Matthæus, & Marcus nar-
rarunt: alterum verò de exercitu circumdante
Jerusalem, quod Lucas retulit: hoc, inquit
Pererius, non est profectò verisimile; cum om-
nes tres Evangelistæ narrent eundem numero
sermonem Domini, videlicet eodem loco, ijs-
dem sententijs, ac penè verbis, cum eisdem
discipulis, denique eodem tempore habitam.

12 Quod si inquiras, de quo exercitu, &
obsidione Jerusalem intelligendum sit quod
scripsit D. Lucas? Respondent Hesselius, &
Jansenius locis supra citatis, non eloqui hunc
Evangelistam de vltima obsidione Jerusalem à
Tito facta; non enim ea fuisset idoneum signum
ad fugiendum imminens exitium; nimis enim
fera fuisset fuga, cum Judæa, & Galilæa iam es-
sent vastatæ, & Jerosolyma teneretur obsessa.
Censent igitur, quæ scribit Lucas, ea referri
oportere ad priorem quandã obsidionem Jeru-
salẽ, quæ facta est à Cestio Præsidi Syriæ, quam
memorat Iosephus *lib. 2. de Bello Judaico, ca. 24.*

13 Cœterum communis sententia, cui ad-
tipulantur Pererius, Cornelius, ac Tirinus, do-
cet, intelligendum D. Lucam non de obsidione
Cestij, sed de postrema Titi, quæ nempe deso-
lationem Urbi, & summum Judæis exitium at-
tulit; illa quippè prior obsidio Cestij, vt ipse
Iosephus narrat, nec plena fuit, & fuit brevif-
sima, quæque non fregit animos Judæorum;

sed audaciam magis auxit. Etenim Cestius paulo postquam obledere cœperat Urbem, cum eam brevi, & facile capere potuisset, repente soluta obsidione, similis fugienti, magno suo dedecore, ingentique suorum strage discessit. Mox enim insequentes eum magna frequentia Judæi, vehementiusque prementes, ad sex millia militum, partim equitum, plurimum vero peditum interfecerunt. Proinde haud de Cestij hac obsidione eloqui D. Lucam, sed potius de ultima, quam excidium Urbis Jerusalem, & Templi, maximaque Judæorum calamitas consequuta est, perspicuè colligi videtur ex verbis, quibus eam obsidionem D. Lucas descripsit, sic enim ait: *Cum videritis circumdari ab exercitu Jerusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius, & quia dies ultionis hi sunt; erit enim pressura magna super terram, & ira populo huic, & cadesit in ore gladij, & captivi ducentur in omnes Gentes, & Jerusalem calcabitur à Gentibus, donec impleantur tempora nationum.* Porrò hæc verba Lucæ in obsidionem Cestij nullo modo conveniunt; ad illam verò Titi Imperatoris mirificè quadrant.

14 Et profectò licet tunc obsessis in Jerusalem nulla erat fugiendi facultas, erat tamen ijs, qui in reliqua Judæorum regione versabantur, de quibus nominatim Salvator noster loquitur. *Quamquam quod ille dixit de abominatione deso-*

solationis, non tam signum esse, voluit ad fugiendum, quam ad intelligendum impendere genti Judæorum irrevocabilem calamitatem, & excidium nullo tempore reparabile. Illud verò, *qui in Judæa sunt, fugiant ad montes*, significat, tantam fore cladem, ut nullibi salvis, & tutis esse liceat Judæis, nisi in invijs, & inaccessis locis. Sic apprimè doctus P. Pererius interpretatur planior tamen, & verbis Divi Matthæi congruentior videtur expositio prælibata P. Cornelij, cui adsentitur P. Tirus in *Chronico, cap. 50. ad finem Imper. Neronis. Et capit. 24. D. Matth. v. 15. ac Daniel. cap. 9. v. 27.*

15 Nihilominus valde probabilis est sententia, D. Irenæi *lib. 5. cap. 25.* cui adherere videtur Eximius Doct. P. Suarez, *tom. 2. in 3. par. disp. 54. Sect. 5.* videlicet, appropinquantis desolationis signum esse Antichristum, sedentem in Jerosolymitano Templo; sic enim exponunt verba Christi Domini apud Div. *Matthæum capit. 24. D. Hilarius can. 25. in Matth. D. Ambrosius lib. 10. in Lucam.* Quod si opponas, ex *cap. 9. Danielis* constare, Templum Jerosolymitanum nunquam esse instaurandum, *nam usque ad consummationem, & finem perseverabit desolatio.* Respondetur, satis videri desolationem perseverare usque ad finem, quandoquidē usque ad Antichristi tempus Templū instaurandū non est. Deinde etiam tunc non propriè instaurabitur,

non solum materialiter, quia fortasse tam brevi tempore non integrè, & perfectè, sed vt cunque reedificabitur; sed etiam formaliter, (quod ad rem maximè spectat) quia non instaurabitur in Templum veri Dei, sed in sedem Antichristi.

16. Nam licet fortassè in principio ad decipiendos Judæos Antichristus simulaturus sit, se velle instaurare Templum in cultum Dei, vt Cyrillus Jerosolymitanus notavit *catechesi* 15. tamen re vera, & ex animo non id faciet, nisi ob gloriam suam, & vt ipse in eo colatur; & ita semper manebit desolatio, & abominatio desolationis vsque ad finem.

17. At dices iterum, quomodo ergo Apostolus *secunda Epist. ad Thessal. cap. 2. v. 4.* vocat *Templum Dei*, sedem Antichristi, de quo ait: *Ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus*: Et Christus Dominus etiam nuncupat *locum sanctum. Matthæi, cap. 24.* Respondetur, sic appellari illum locum à primæva eius institutione, & dedicatione; fuit enim ille sanctus, & in Templum Dei electus, licet fuerit profanatus, sic Exim. Doct. P. Suarez, concinitque Illustrissimus, & Sapientissimus Dominus D. Marcellinus Siuri in *Theologia de Novissimis, tract. 10. cap. 4. num. 48.* ac P. Tirus in dictum locum *Apost. ad Thessalonicenses.*

18. Tandem subiungo ex P. Cornelio, quòd etiam in *Danielis cap. 9. v. 27.* de Antichristo non sic

fit sermo ad literam; allegoricè tamen hæc abominatio, quæ fuit tempore Titi, typus fuit & præludium abominationis, quam faciet Anti-Christus. Unde Christus Dominus, *Matth. 14.* Et *Marci cap. 13.* vtramque complectitur, cum ab excidio Urbis Jerusalem gradum facit ad excidium orbis, & hoc cum illa coniungit, ut vnum, & idem esse videatur, nempe sicut typus idem est cum antitypo, non physicè, sed typicè, & representativè.

19 Sed aliquando tandem, in Dissertatione ista, ipsa sua obscuritate clarissima, & multitudine, ac dignitate eorum, qui de ea disseruerunt, nobilissima, quin etiam varietate sententiarum maiori forsitan, quàm in alijs disceptationibus, celeberrima, ad metam pervenire fas sit, utinam faustè: ideoque quidquid utilitatis, & opis Lectori fuerit meo, vel non inscitè dictum in honorem gloriamque destino Dei Opt. Max. eiusque Augustissimæ Matris Virginis Mariæ, nec non Societatis Jesu Protoparentis D. Ignatij, ac SS. Borgiæ, & Xaverij.

OMNIA SACROSANCTÆ MATRIS

*Ecclesie, sapientumque correctioni
libens subijcio.*

F I N I S.

INDEX

I N D E X

ANTELOQUIORUM.

Anteloq. 13. *Utrum Sacra Scriptura verba aliquando significant unam, eandemque rem mysticè, & literalitè? Fol. 1.*

Anteloq. 14. *Utrum necesse fuerit, ipsos Scriptores sacros, ac Prophetas cognoscere omnes sensus literales, & mysticos verborum suorum? fol. 8.*

Anteloq. 15. *Sensus omnis mysticus in sensu literali vero fundari debet: exponunturque in id text. Apost. 2. ad Corint. cap. 3. v. 6. Et lib. 2. Reg. cap. 7. v. 14.*

Anteloq. 16. *Alia de sensu mystico præstringit. fol. 26.*

Anteloq. 17. *De sensu accommodatitio. fol. 31.*

Anteloq. 18. *Alia de sensu accommodatitio delibatur. fol. 38.*

I N D E X

DISSERTATIONUM, ET SECTIONUM.

Dissert. II. *De libro Estheris Canonica auctoritate, & quisnam eius Author extiterit. fol. 43.*

Sec. 1. *Canonicam totius libri Esther ostendit auctoritatem. Ibi dem.* Sec.

INDEX.

Se&. 2. Chronologicę difficultates ad intelligentiam huius libri proponuntur. fol. 52.

DISSERTATIO DUODECIMA.

De Assuero Estheris marito, elucidatur Danielis cap. 9. §. 1. fol. 55.

Se&. 1. Utrum Assuerus, Estheris maritus, fuerit idem, qui Darij Medi Pater? Ibid.

Se&. 2. Quisnam fuerit Darius Medus, de quo Daniel cap. 9. fol. 59.

Se&. 3. Potior alia opinio de Dario Medo apud Daniele cap. 9. proponitur, & deseritur. f. 67.

Se&. 4. Communiior, & verior sententia proponitur, & probatur. fol. 70.

Se&. 5. Sententia asserens, Cambysen fuisse Assuerum Estheris maritum reiicitur. fol. 76.

Se&. 6. Aliud excinditur Hebræorum argumentum, non rectè diductum ex lib. 2. Esdræ, capit. 12. §. 11. & 22. fol. 82.

Se&. 7. Refellitur sententia, asserens, Xerxem primum fuisse Assuerum Estheris maritum. fol. 90.

Se&. 8. De Artaxerxe Ocho inquiri, fuerit ne Assuerus Estheris maritus? fol. 94.

Se&. 9. Proponitur, ac oppugnatur sententia asserens, Assuerum Estheris maritum fuisse Artaxerxem Mnemonem. fol. 97.

Se&. 10. Darium Hystaspidem non fuisse Assuerum Estheris maritum, ostendit. fol. 101.

Se&. 11. Nostra sententia proponitur, & probatur. fol. 110.

Se&.

INDEX.

- Sect. 12. *Argumentis it obviam. fol. 113.*
 Sect. 13. *Alia argumenta infringit. fol. 123.*
 Sect. 14. *Elevatur obiectio ex eo petita, quod turba Aman de occidendis Judæis haud evenire potuerunt sub Artaxerxe Longimano. fol. 132.*
 Sect. 15. *Utrum iusta fuerit querela, & vindicta Estheris de hostibus suis. fol. 138.*

DISSERTATIO TERTIADECIMA.

- De tempore, quo Juditha evenit historia. fol. 148.*
 Sect. 1. *Libri Judithæ Canonicam præmittit auctoritatem, & sententias refert circa tempus, quo Juditha floruit. Ibid.*
 Sect. 2. *Nostra sententia de Judithæ tempore proponitur, & fulcitur. fol. 152.*
 Sect. 3. *Alijs sententiam nostram stabilit argumentis. fol. 166.*
 Sect. 4. *Ex Babyloniorum Regum Chronologia sententia nostra consulcitur. fol. 171.*
 Sect. 5. *Ex obiectioinum solutione consulcitur magis nostra sententia. fol. 180.*
 Sect. 6. *Obiectio ex eo desumpta, quod Babylonij Reges non in Ninive regnabant: ac de Ninivæ destructione plura, quæ conferunt, expediuntur. fol. 186.*
 Sect. 7. *Enodantur aliæ difficultates circa Ninivæ everisionem, præsertim ex Tob. cap. 14. v. 5. Et Nabum, cap. 2. fol. 202.*
 Sect. 8. *Alia disijciuntur argumenta. fol. 215.*

INDEX.

DISSERTATIO QUARTADECIMA.

De Hebdomadibus Danielis, & earum initio, ac fine, pro expositione huius sanctissimi vatis, capit. 9. v. 24. 25. 26. & 27. fol. 230.

Sect. 1. Quid Hebdomadis nomine in nostro textu intelligendum veniat?

Disquiritur præcipue, sint nè Hebdomades annorum?

Et quot annos unaquæque completatur. fol. 232.

Sect. 2. Anni Hebdomadarum, quas Daniel prædixit, sint nè Solales, aut Lunares intelligendi? fol. 236.

Sect. 3. Nostra sententia secunda probatio ex eo; quod Hebdomades abbreviata dicantur à Daniele. fol. 245.

Sect. 4. Sententias refert de initio septuaginta Hebdomadarum. fol. 250.

Sect. 5. Sententia, quæ nobis potior apparet, proponitur, & expeditur. fol. 255.

Sect. 6. Eadem sententia ex successione Imperatorum Persidis, & recta Chronologia firmatur, ostenditurque, anno vigesimo Artaxerxes Longimani initium habuisse Hebdomades à Daniele prænuntiatas. fol. 259.

Sect. 7. Alijs argumentis nostra sententia de initio septuaginta Hebdomadum stabilitur. fol. 265.

Sect. 8. Ex Chronologia Regum Persidis, & Lagidarum in Ægypto confirmatur iterum sententia eadem. fol. 270.

Sect.

INDEX.

- Sect. 9. *Ex Chronologia Imperij Persarum, & Regni Græcorum alia deducitur nostræ sententiæ probatio. fol. 279.*
- Sect. 10. *Obiectionem ab Scaligero institutam proponit. fol. 283.*
- Sect. 11. *Argumentis Scaligeri fit satis. fol. 286.*
- Sect. 12. *Eiusdem obiectionis ulterior solutio. fol. 298.*
- Sect. 13. *Duo alia Scaligeri infringit argumenta. fol. 301.*
- Sect. 14. *Emergens quedam difficultas circa tempus adificationis Templi à Zorobabele, & socijs conditi, elucidatur: ostenditurque nullum ab Herode constructum Templum: ac locus D. Ioan. cap. 2. v. 20. ut intelligendus veniat? fol. 306.*
- Sect. 15. *Scaligeri obiectionis reliquum defringit, expenditque Zachariam cap. 7. v. 5. Et Danielem, cap. 10. v. 2. & 3. fol. 320.*
- Sect. 16. *Aliud Scaligeri proponit, discitque argumentum. fol. 331.*
- Sect. 17. *Obiectio alia proponitur. fol. 340.*
- Sect. 18. *It obviam prælibatæ obiectioni; ostenditque non 23. sed 20. Artaxerxis anno perfectum fuisse murum Ierusalem. fol. 344.*
- Sect. 19. *Eandem dirimit obiectionem, & ostendit, Themistoclem, non ad Artaxerxem, sed ad Xerxem confugisse. fol. 351.*
- Sect. 20. *Aliam infringit obiectionem ex lib. i. Esdræ;*

INDEX.

- arg.*, cap. 7. v. 18. 19. & 20. fol. 360.
- Sec. 21. *Alia elevatur obiectio.* fol. 368.
- Sec. 22. *Exponit primam sententiam circa terminum septuaginta Hebdomadum.* fol. 374.
- Sec. 23. *Secunda ratio terminandi Hebdomades septuaginta.* fol. 378.
- Sec. 24. *Tertia enodatio finis Hebdomadum septuaginta.* fol. 379.
- Sec. 25. *Sententiam, quæ sacro textui magis consona videtur, proponit, ac fulcit, ostenditque, legem veterem in morte Christi Domini extinctam fuisse.* fol. 382.
- Sec. 26. *Nostram sententiam circa septuaginta Hebdomadum tempus denuò stabilit.* fol. 391.
- Sec. 27. *Fit satis Chronologicæ cuidam obiectio.* fol. 396.
- Sec. 28. *Ut intelligenda veniant verba illa Angeli? Usque ad Christum Ducem Hebdomades septem, & Hebdomades sexaginta duæ erunt.* fol. 403.
- Sec. 29. *Refellit varios Judæorum errores de subiecto vaticinij Danielis, & Gabrielis Archangeli?* fol. 406.
- Sec. 30. *Idem institutum perficit, & præcipuè ostendit, non esse intelligendum Danielem de Templo, nec de Hircano.* fol. 414.
- Sec. 31. *Quasdam alias enodat difficultates.* f. 431.

I N D E X

QUÆSTIONUM, ET LOCORUM SACRÆ Scripturæ, ad quæ illæ referuntur.

QUÆST. 1. *Utrùm Sacræ Scripturæ verba aliquando significant vnā eandemque rem mysticè, & literalitèr?* pag. 1. vsque ad 8. Exponitur *Isaias, cap. 14. V. 12. Et capit. 53. V. 4. Ezechiel, cap. 24. V. 14. Osee, capit. 11. v. 1. Mattheus, cap. 13. V. 23.*

Quæst. 2. *Utrùm necesse fuerit, ipsos Scriptores sacros, ac Prophetas cognoscere omnes sensus literales, & mysticos verborum suorum?* pag. 8. ad 17. Exponitur *Genes. cap. 41. Numer. cap. 22. V. 28. lib. 1. Paralip. capit. 2. V. 52. & 54. Daniel 5. V. 7. Et cap. 12. V. 8. Zacharias, cap. 6. V. 5. Jonas, cap. 3. V. 4. Joannes in Evang. capit. 11. V. 49. & 51.*

Quæst. 3. *Utrùm omnis sensus mysticus in sensu literalī vero fundari debeat?* à pag. 18. ad 26. Exponitur *lib. 2. Reg. cap. 7. V. 14. Paralipom. lib. 1. cap. 28. V. 5. 6. & 7. Pauli Epist. 2. ad Corinth. cap. 3. V. 6.*

Quæst. 4. *An ex sensu mystico firmum, ac irrefragabile duci possit argumentum?* à pag. 26. ad 31. Exponitur *Genes. cap. 25. V. 23. Numerorum,*

INDEX:

rum, cap. 21. §. 9. *lib. 1. Reg. cap. 20. §. 22. 23. & 38. Psal. 18. §. 5. Jonas capit. 2. §. 2. Matth. cap. 12. §. 40. Apost. ad Roman. cap. 9. §. 13. Et cap. 10. §. 17.*

Quæst. 5. *Utrum Sacri Scriptores aliquando alterius Scriptoris verba per solam accommodationem referant? a pag. 33. ad 37. Exponitur Tobias, capit. 2. §. 6. Amos, capit. 8. §. 10. Machabeorum, cap. 1. §. 41. Actorum, cap. 17 §. 28. Epist. ad Titum, capit. 1. §. 12. & 13. Apocalip. cap. 21. §. 4.*

EX DISSERTATIONIBUS.

Quæst. 6. *Vtrum liber Esther quoad omnes suas partes sit Canonicus? a pag. 43. ad 51.*

Quæst. 7. *Utrum Assuerus Estheris maritus fuerit idem, qui Darij Medi pater? a pag. 55. ad 59. ad intelligentiam Danielis, capit. 9. §. 1. Exponitur Esther, cap. 1. §. 1. Et capit. 4. §. 7. & 8. Jeremias, cap. 51. §. 11.*

Quæst. 8. *Quisnam fuerit Darius Medus, de quo Daniel cap. 9. §. 1. a pag. 59. ad 75. Exponitur lib. 4. Reg. cap. ult. §. 27. Isaias, capit. 46. §. 1. Jerem. cap. 25. §. 15. Et cap. 27. §. 7. Et capit. 56. §. 2. Daniel, cap. 6. fine. Et cap. 8. §. 3. ostenditurque, hunc Darium Medum non fuisse avum Balchazaris, ultimi Chalæorum Regis, nec nepotem Magni Nabuchodonosoris, aut Cyram, nec rursus Darium Hystaspidem, neque Astya-*

INDEX.

- gem, avum Cyri, sed potius fuisse filium Astyagis, & avunculum Cyri.
- Quæst. 9. Vtrum Cambyses fuerit Assuerus Estheris maritus, à pag. 76. ad 90. Exponitur lib. 1. Esdra, cap. 4. v. 3. 5. & 24. Et lib. 2. Esdræ, cap. 12. v. 26. tum cap. ult. v. 28. Esther, cap. 3. v. 7. Et cap. ult. v. 16. Daniel, cap. 11. hisque locis ostenditur tempus, & diuturnitas vite Esdræ.
- Quæst. 10. Vtrum Xerxes primus fuerit Assuerus Estheris? à pag. 90. ad 94. ubi Scaligeri sententia refellitur.
- Quæst. 11. An Artaxerxes Ochus fuerit Assuerus Estheris? à pag. 94. ad 97. exponitur Aggeus, cap. 1. v. 1. Zacharias, cap. 1. v. 1.
- Quæst. 12. Fuerit ne Artaxerxes Mnemon, aut Darius Hystaspides Assuerus Estheris? à pag. 97. ad 110. exponitur lib. 1. Esdra, cap. 7. v. 23. lib. 3. cap. 3. v. 1. cap. 4. v. 43. Esther, cap. 1. v. 2. capit. 2. v. 7.
- Quæst. 13. Vtrum Artaxerxes Longimanus fuerit Assuerus Estheris? à pag. 110. ad 138. ad intelligentiam lib. 2. Esdra, cap. 1. v. 2. 3. 4. & 11. Et cap. 4. v. 6. 7. 8. & 9. cap. 6. v. 5. & 6. Judith, cap. 1. v. 2. & 4. capit. ult. v. 28. Esther, cap. 2. v. 1. 6. 7. & 8. cap. 4. v. 11. cap. 9. v. 12.
- Quæst. 14. Vtrum iusta fuerit querela, & vindicta Estheris de hostibus suis? Exponitur Genes. cap. 9. v. 21. Exod. cap. 20. v. 5. Deuteron. capit.

INDEX.

pit. 24. v. 16. Sapient. cap. 12. v. 15. Ecclesiastici
et, cap. 16. v. 5. Ezechiel, cap. 13. Esther, cap. 9.
v. 1. cap. 16. v. 20. & 21.

Quæst. 15. Utrum Juditha historia pertineat ad
tempus post Babylonicam captiuitatem seu an-
te illam ad Manassis regnum? à fol. 148. ad
230. ad intelligentiam totius fere lib. Judith.

Quæst. 16. Quisnam fuerit Nabuchodonosor Rex
Assyriorum, de quo Judith, cap. 1. v. 5. capit. 2.
v. 1. cap. 3. v. 2. à pag. 155. ad 166. Exponitur
Judith, cap. 1. v. 5. cap. 4. v. 1. & 3. Sophonias
cap. 2. v. 15. Nahum, cap. 2. v. 8. cap. 3. v. 3. 8.
& 10. ostenditurque multiplex Ninives exersio.

Quæst. 17. Utrum Juditha referenda veniat ad Jo-
sia, aut Sedecie tempora, à pag. 166. ad 171.
Exponitur Judith, cap. 16. v. 28. & 30. addu-
cuntur præter alla scriptura loca, Reg. lib. 4. ca-
p. 22. v. 8. cap. 23. v. 4. & 24. Judith, cap. 4.
v. 5. 7. & 11. cap. 15. v. 9.

Quæst. 18. Utrum ex Babylioniorum Regum Chro-
nologia, subducatur, Juditha victoriam ad Ma-
nassis regni annum nonum esse referendam? à
pag. 171. ad 180. Exponitur lib. 4. Reg. ca. 18.
v. 1. & 13. Et cap. 20. v. 12. Isaia, capit. 31.
v. 8. cap. 36. v. 1. cap. 37. v. 30. Judith, capit. 2.
v. 1. & 4.

Quæst. 19. Utrum Arphaxad sit Detoces Medorum
Rex, & an ipse edificauerit Ecbatanam? à pag.

INDEX.

180. ad 186. ad intelligentiam Judith, cap. 1. v. 1. 2. & 3.
- Quæst. 20. Utrum Nabuchodonosor, de quo in cap. 1. Judith, quem in quæst. 10. diximus fuisse Merodach Baladam, extiterit Rex Assyriorum, adeoque in Ninive regnaverit? à pag. 186. ad 202. ad intelligentiam Judith, cap. 1. & 2. exponiturque libri 4. Reg. cap. 19. v. 36. cap. 20. v. 21. lib. 2. Paralip. capit. 32. v. 31. Et capit. 33. v. 11. Isai. cap. 37. v. 37. Jerem. capit. 50. v. 2. Jona, cap. 3. v. 3. & 4. agiturque in hac quæstione de Assyriorum Regibus à Sardanapalo usque ad Assarhaddonem, quo devicto à Merodach Babyloniorum Rege, penè totum Assyriorum Imperium in victoris potestatem translatum fuit.
- Quæst. 21. Quando, & à quo Babylonio Rege funditus eversa, & solo aquata Ninive fuerit? à pag. 202. ad 215. ad intelligentiam Tobia, capit. 14. v. 5. & 6. ac iuxta textum Græcum eod. cap. 14. ad finem. Et Nabum, cap. 2. ferè per totum, exponiturque Daniel, cap. 4. v. 29. Et cap. 13. sine. Sophonias, cap. 2. v. 15. ostenditur etiam diuturnitas vite Tobia utriusque.
- Quæst. 22. Ut intelligenda Achioris verba, Judith, cap. 5. v. 2. 21. & 23. disquiriturque utrum res omnes, quæ ab aliquo dictæ in sacris libris referuntur, necessario sint vere? à pag.

INDEX.

pag. 215. ad 230. exhibeturque ratio, ob quam cum Judithæ historia ad Manassis Regis Judæ tempus referenda veniat, nulla de illo Rege in libro Judith, fiat mentio, sed tantum Pontificis, Senatus, & Populi, in idque expenditur Paralip. lib. 2. cap. 33. v. 11. & 12. Judith, cap. 4. v. 3. & 7. iuxta Vulgatam lectionem, & Septuaginta, tum Judith, cap. ult. sine.

Quæst. 23. An Hebdomades septuaginta apud Danielelem, cap 9. v. 24. & seqq. sint Hebdomades annorum? à pag. 230. ad 236.

Quæst. 24. Anni Hebdomadum septuaginta quas prædixit Daniel, sint ne solares, aut potius lunares intelligendi? à pag. 236. ad 250. expenditurque, cur abbreviatæ Hebdomades dicantur.

Quæst. 25. Utrum initium harum Hebdomadum sumendum sit ab anno vigesimo Imperij Artaxerxis? & quisnam ille Artaxerxes fuerit? à pag. 255. usque ad 265. ad intelligentiam Nebemie, cap. 2. v. 1. 17. & 18. Ecclesiast. capit. 49. v. 15.

Quæst. 26. Ut intelligendus veniat Daniel, cap. 9. v. 25. inquit: Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, &c. præsertim à pag. 265. ad 270. Exponitur Esdras lib. 1. capit. 1. 2. & 3. cap. 6. v. 3. 4. 13. & 14. Isai. cap. 44. v. 26. Et cap. 45. v. 13. Jeremias, capit. 27.

INDEX.

- v. 22. Et cap. 29. v. 10. Baruch, cap. 2. v. 341
 Et cap. 4. v. 23. Daniel, cap. 9. v. 1. & 2.
- Quæst. 27. Utrum ex Chronologia Regum Persarum, & Lagidarum in Aegypto, & Regni Gregoriorum, ostendatur, Hebdomades septuaginta apud Danielelem inchoandas esse ab anno vigesimo Artaxerxis Longimani? à pag. 270. ad 282. Exponitur Daniel, capit. 8. v. 8. Et capit. 11. v. 4. lib. 1. Machabæorum, cap. 1. v. 8. & 9.
- Quæst. 28. An Hebdomades Danielis initium habuerint tempore Darij Nothi? à pag. 282. ad 305. ad intelligentiam Esdrae, lib. 1. capit. 6. v. 3. & 11. Et lib. 2. seu Nehemiae, capit. 12. v. 11. & 22. ostenditurque, Nehemiam non pervenisse ad tempora Jaddi Summi Pontificis, Zorobabelemque, Esdræ, ac Josue, filium Josedeck non fuisse adeo longæva vita, ut aliqui opinantur, à pag. 292. ad 298. ad intelligentiam lib. 1. Esdræ, cap. 7. v. 1. Et lib. 1. Paralip cap. 6. v. 7.
- Quæst. 29. Quot annis adificatum fuerit Templum à Zorobabele & socijs conditum? & disquiritur utrum ab Herode constructum fuerit Templum, quod stabat tempore Christi Domini? à pag. 306. ad 320. ad intelligentiam Div. Joan. in Evangel. cap. 2. v. 20. Exponitur Esdras, lib. 1. cap. 6. v. 14. & 15. Aggeus, cap. 2. v. 4. 8. & 10. D. Ioannes, cap. 10. v. 22.

Quæst.

INDEX.

- Quæst. 30.** *Utrum captivitatis, aut deportationis tempore solemnia, præsertim ieiunia Judæi habuissent? à pag. 320. ad 331. ad intelligentiam Zachariae, cap. 7. v. 5. Exponitur Sîber, cap. 9. v. 20. 29. & 31. Daniel, cap. 10. v. 2. & 3. tradunturque nomina Mithsum apud Judæos ex varijs Sacre Scripturae locis: Et exhibetur ratio ob quam Daniel die. cap. ieiunasse dicitur.*
- Quæst. 31.** *Utrum Templum edificatum fuerit tempore Darij Nothi, aut potius Darij Hystaspidis? simulque inquiritur, an Artaxerxe, quæ Jerosolyma edificandæ facultatem concessit, fuerit Mæmon, vel Longimanus? à pag. 331. ad 340. ad intelligentiam Esdræ, lib. 1. cap. 4. v. 6. 7. & 24. cap. 7. v. 1. ostenditurque Assuerum, & Artaxerxem apud Esdram, capit. 4. v. 6. & 7. esse unum, eundemque Persarum Regem, nomine proprio Cambysum: expenditur Esdras, cap. 4. v. 20. & 24. Aggeus, capit. 2. v. 4.*
- Quæst. 32.** *Utrum vigesimus annus Artaxerxis Longimani, quo Nehemias è Perside Jerosolymam excurrit, & murum Urbis instauravit, & ex quo anno septuaginta Hebdomades incubandas dixerunt, sit annus vigesimus ex quo è morte parentis sui Xerxis solus Artaxerxes imperium administravit, seu potius vigesimus ex quo ipse, vivente adhuc parente Xerxe, simul cum eo*

INDEX:

regnare cepit, cum Xerxes ingentem adversus
 Græcos expeditionem susciperet, anno regni sui
 quinto, & consequenter, annus vigesimus regni
 eiusdem Artaxerxis, quo Nehemias solemnem
 urbis adificationem celebravit, fuerit vigesimus
 tertius, ex quo simul cum Xerxe imperare cœ-
 pit, hoc est annus octavus ex quo solus impera-
 vit Artaxerxes? à pag. 340. ad 360. ad intel-
 ligentiam Danielis, cap. 9. v. 25. Esdra, lib. 1.
 cap. 7. v. 8. Et lib. 2. cap. 1. v. 1. Et capit. 2.
 v. 1. & 11. cap. 6. v. 6. 15. & 16. exponitur
 quoque Esdras, lib. 4. cap. 3. In principio. Of-
 tenditur etiam Themistoclem non ad Artaxer-
 xem, sed ad Xerxem confugisse.

Quest. 33. Utrum Artaxerxes Longimanus quan-
 do dedit Esdræ omnia quæ ab illo postulavit, con-
 cesserit etiam facultatem extruendi muros, &
 Civitatem Jerusalem? à pag. 360. ad 368. ad
 intelligentiam Esdræ, cap. 1. v. 3. cap. 4. v. 12.
 cap. 7. v. 18. 19. & 20. lib. 2. capit. 4. v. 4.
 cap. 5. 13. tum lib. 3. Esdræ, capit. 4. v. 47.
 & 48.

Quest. 34. Utrum Hebdomades Danielis inchoatæ
 fuerint anno quarta Sedecie Regis Judæ? à pag.
 368. ad 374. ad intelligentiam Jeremia, capit.
 29. v. 10. & Danielis, cap. 8. sine. Et cap. 9.
 v. 2. & 25. tum Isaiæ, cap. 44. sine. Et cap. 45.
 initio disquiritur etiam, an Daniel intellexerit

INDEX.

determinate tempus, quo inchoandæ erant Hebdomades septuaginta ab ipso prænuntiatæ?

Quæst. 35. *Utrum Hebdomades septuaginta de quibus Daniel, terminatæ fuerint anno quarto post Christi Domini Passionem, adeoque fuerint septuaginta, & dimidia? vel potius in ipso anno mortis Salvatoris fuerint finitæ, à pag. 374. ad 402. ad intelligentiam Danielis, capit. 9. v. 25. & 27. exponitur etiam Genesios, capit. 15. v. 13. Judicum, cap. 11. lib. 2. Reg, cap. 5. v. 5. lib. 3. Reg. capit. 2. v. 11. Div. Matthæus, cap. 5. v. 17. Et cap. 11. v. 13. Joannis, capit. 19. v. 30. Paulus ad Hebræos, capit. 9. v. 16. disquiritur etiam ut intelligendum sit quod Daniel dixit cap. 9. v. 27. Et in dimidio Hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium: tum quando Lex vetus extincta fuerit.*

Quæst. 36. *Utrum Christo Domino moriente annus ægeretur quartus Olympiadis secundæ supra ducentessimam, eoque anno contigerit mirabilis Solis eclipsis? à pag. 391. ad 402. ad intelligentiam Danielis, cap. 9. v. 25. exponitur lib. Numerorum, cap. 9. v. 10. & 11. ostenditur, etiam quomodo anni lunares 490. quot continentur in septuaginta Hebdomadibus, possint æquivalere 478. annis solaribus, habita ratione annorum, quos continent Olympiades: & Christum Dominum mortuum fuisse anno vite ipsius trigesimo quarto incunte.*

Quæst.

INDEX.

- Quæst. 37.** *Ut intelligenda sint verba illa Danielis, cap. 9. v. 25. usque ad Christum ducem Hebdomades septem, & Hebdomades septuaginta duæ erunt: & rursus v. 26. Et post Hebdomades sexaginta duas occidetur Christus? à pag. 403. ad 406. exponiturque Ezechielis. cap. 45. v. 12. assignantur etiam res valde memorabiles, quæ in septem prioribus Hebdomadibus contigerunt, tum in sexaginta duabus sequentibus.*
- Quæst. 38.** *Utrum sub illis verbis, occidetur Christus, apud Danielem intelligi queat Herodes Agrippa ultimus Iudeorum Rex: vel Cyrus Babyloniorum, & Persarum Imperator, seu Zorobabel, & Nebemias? aut si de Christo Domino intelligantur, definiatur tempus Adventus Christi Domini, hisce septuaginta Hebdomadibus? aut tantum quòd in hoc tempore Iudei merebuntur, ut ipse suo tempore veniat? à pag. 406. ad 414. exponitur Isaias, cap. 45. v. 1. ubi Cyrus dicitur Christus, quia per ipsum voluit Deus debellari Babylonios, & à septuagenaria captivitate liberare Iudeos. Exponitur Daniel cap. 9. v. 24. præsertim iuxta Hebraicum fontem.*
- Quæst. 39.** *Utrum prædictus Danielis locus intelligi valeat de Templo, aut de Hircano Pontifice, præcipuè verba illa: Ut finem accipiat peccatum, & yngatur Sanctus Sanctorum? à pag. 414.*

INDEX.

414. ad 431. Exponitur Daniel cap. 9. v. 23: & 24. Esdras lib. 1. cap. 6. v. 16. Disquiritur etiam utrum Daniel intelligendus veniat metaphoricè de adventu Dei per miserationem Populi, quia in termino prædictarum Hebdomadum Deus venit miserando Populo suo, reducendo eos de captivitate Babylonica, & reedificando Templum, & Civitatem, & vindicando eos de inimicis, scilicet Chaldeis, qui infra illud tempus fuerunt destructi per Medos: exponitur Isaias, cap. 9. v. 6. & 7. cap. 56. v. 1. Daniel, cap. 9. v. 26. ad illa verba: Et non erit eius Populus qui cum negaturus est, D. Matth. cap. 27. v. 20. Marc. cap. 15. v. 11. Lucas, capit. 23. v. 18. Ioann. cap. 18. v. 4. & Act. Apostol. cap. 3. v. 14. & 15. & redarguuntur perfidi Iudæi ex scriptis aliorum sue gentis, qui adventum Christi Domini ex hac Danielis prophetia agnoverunt.

Quæst. 40. Utrum sub illis verbis Danielis, cap. 9. v. 26. Et Civitatem, & Sanctuarium dissipabit Populus cum duce venturo, & finis eius vastitas: intelligendus sit Romanorum exercitus, ducibus Vespasiano, & Tito: & cur Daniel tam prædicta mala, quibus Iudæi puniendæ rant ob necem Messie, evenerint plus triginta annis post finem septuaginta Hebdomadum, in prædictione earum, præfata mala commemoret? à p. 32. 431. ad 435.

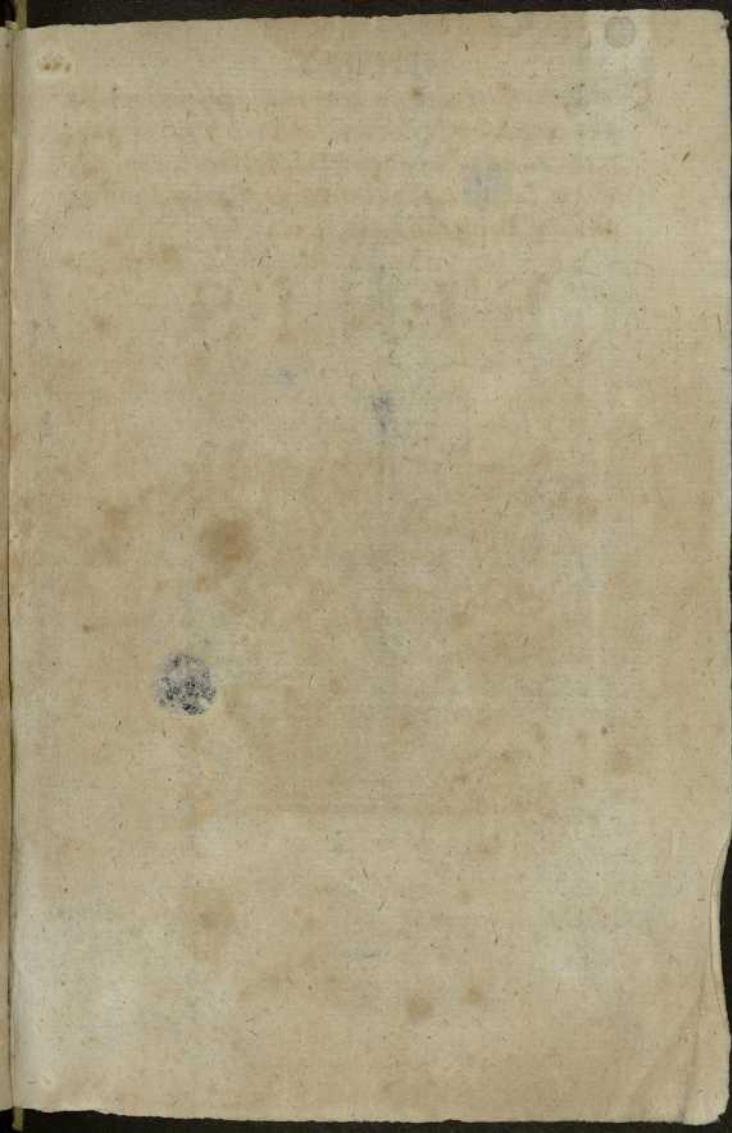
Quæst.

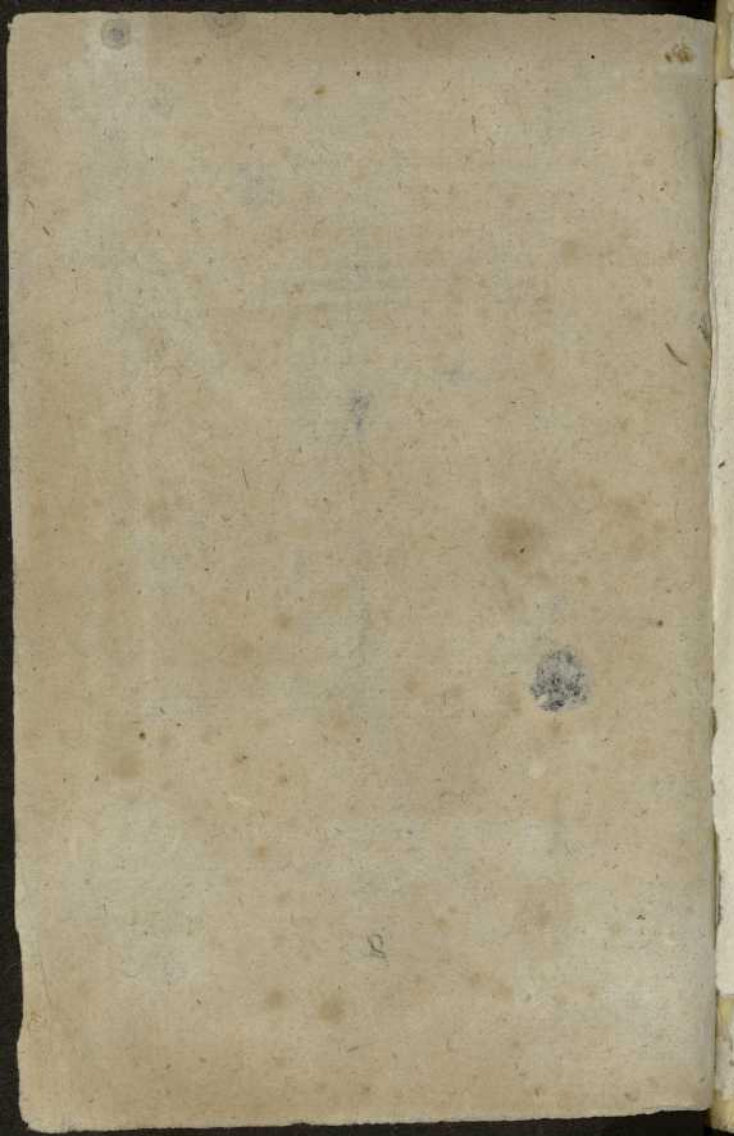
INDEX:

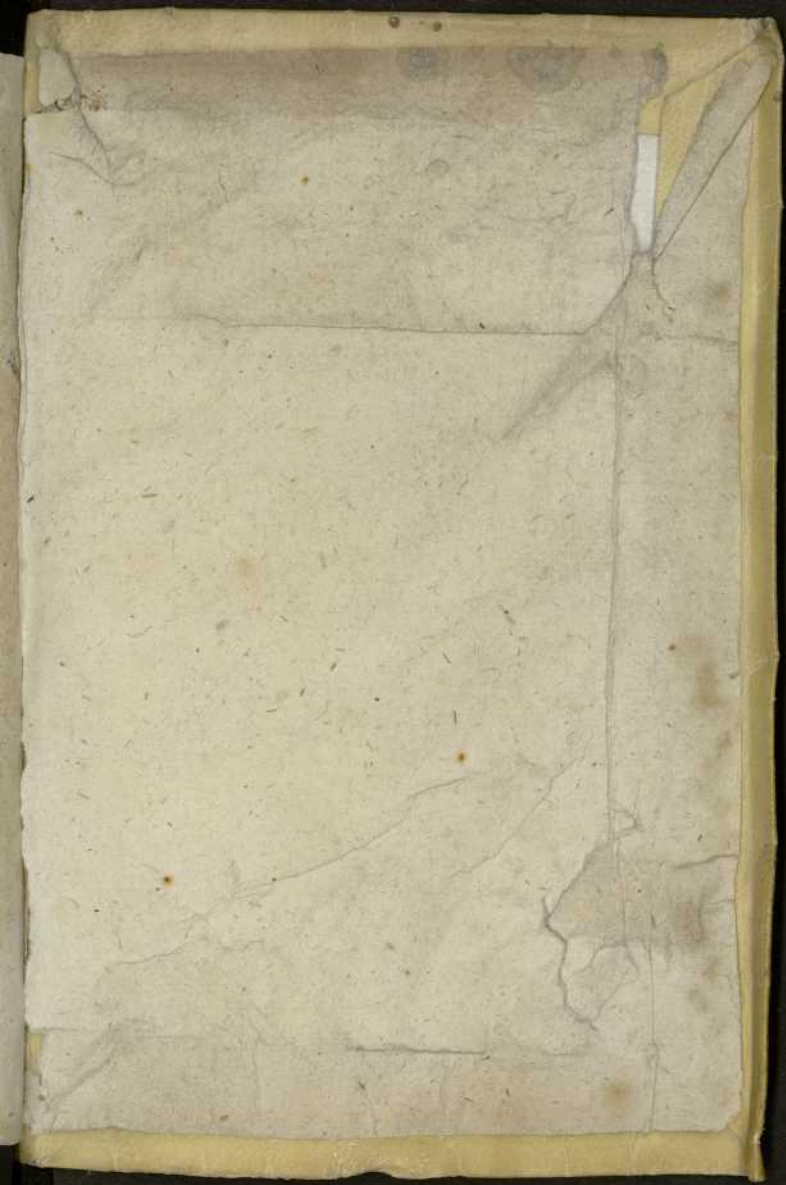
Quæst. 41. *Quanam sit abominatio desolationis de qua Angelus, & Daniel, cap. 9. v. 27. ? à pag: 434. ad 441. exponitur D. Matthæus, cap. 24. v. 15. Lucas, cap. 21. v. 20. D. Paulus, Epist. 2^a ad Thessalonicenses, cap. 2. v. 4.*

FINIS.

5.3

55

211

5.386